

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

57

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

**İSMAİL BEŞİKÇİ
DAVASI
III
GEREKÇELİ KARAR**

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

**İSMAİL BEŞİKÇİ
DAVASI
III**

GEREKÇELİ KARAR

YURT KİTAP-YAYIN: 57

İSMAİL BEŞİKÇİ BÜTÜN ESERLER: 11-3

Birinci Baskı: Ocak 1992

Dizgi Yurt Kitap-Yayın

Baskı : Aydınlar Matbaacılık

Montaj : Mehmet Aydın

YURT KİTAP-YAYIN

GMK Bulvarı Onur İşhanı Kat: 7 No: 176

Tel: 117 35 49 KIZILAY ANKARA

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

**BİLİMSEL YÖNTEM
ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ
VE
DEMOKRATİK TOPLUM
İLKELERİ AÇISINDAN**

**İSMAİL BEŞİKÇİ
DAVASI
III**

GEREKÇELİ KARAR

İÇİNDEKİLER

YAYINCININ NOTU.....	9
----------------------	---

BÖLÜM I

İDDİA	15
-------------	----

BÖLÜM II

USULE İLİŞKİN İTİRAZLAR.....	18
A) Genel Yetki.....	18
B) Mahkemelerin Bağımsızlığı.....	19
C) Tabii Hakim	20
D) Görev	21
E) Özel Yetki.....	25
F) Sair İtirazlar	26

BÖLÜM III

USUL İŞLEMLERİ.....	27
A) Hazırlık Soruşturmaları	27
B) Son Soruşturma	29

BÖLÜM IV

BORGU SAFHASI.....	31
--------------------	----

BÖLÜM V

DELİLLER	36
A) Yazılı Deliller	36
B) Sözlü Deliller	38

BÖLÜM VI

ESAS HAKKINDAKİ MÜTALAA	40
--------------------------------------	----

BÖLÜM VII

SAVUNMA	50
----------------------	----

BÖLÜM VIII

DELİLLERİN TAKDİR ve TAHLİLİ	60
---	----

KISIM 1

Olaylar	60
---------------	----

KISIM 2

Sanığın Üniversitedeki Öğretim Faaliyetleri	63
a) Sosyolojiye Giriş	65
b) Doğu Mitinglerinin Analizi, Çoğaltması	66
c) Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, İsimli Çoğaltma	72
d) İki Öğrencinin Ders Notları	74
e) Bazı Öğrencilere Ait Sınav Belgeleri	77

KISIM 3

Sanık ile Üniversite Yöneticileri İlişkileri	81
--	----

KISIM 4

Bu Bölümle İlgili Yazılı ve Sözlü Delillerin Tartışılması	89
---	----

BÖLÜM IX

DEVİRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAKLARI'NDA

KONFERANS	98
-----------------	----

BÖLÜM X

ANT DERGİSİNDEKİ MAKALE	109
-------------------------------	-----

BÖLÜM XI

KISIM 1

Bilimsel Sosyalizm Nedir?	123
---------------------------------	-----

KISIM 2

Sosyalist Görüş Açısından Türkiye'nin Durumu	131
--	-----

KISIM 3

Türkiye'nin Toplumsal Yapısı	140
a) Osmanlı Devri	140
b) Cumhuriyet Devri	141

KISIM 4

Atatürkçülük Nedir?	143
---------------------------	-----

KISIM 5

Anayasamız Karşısında Komünizm ve Bölücülük	151
---	-----

KISIM 6

Türk Ceza Kanunu'nun İlgili Hükümleri	154
A) T.C. Kanunu'nun 141. Maddesi	155
1) Maddi Unsur	155
2) Manevi Unsur	156
B) T.C. Kanunu'nun 142. Maddesi	156
1) Maddi Unsur	156
2) Manevi Unsur	157

BÖLÜM XII

SANIĞIN FAALİYETLERİNİN

HUKUKİ NİTELİĞİ 161

KISIM 1

Öğretim Görevlisi Bulunduğu Devredeki Faaliyetleri 161

A) Komünist Faaliyetler 161

B) Bölücü Faaliyetler 167

KISIM 2

D.D.K.O. Lokalinde Konferans 173

KISIM 3

ANT Dergisindeki Makale 175

KISIM 4

Diğer Hususlar 179

a) Cemiyet Teşkili 180

b) ÜNAS Bünyesindeki Faaliyet 181

c) Bilirkişi Konusu 181

d) Teselsül 184

e) Temel Ceza 185

f) Kanuni Artırma 187

g) Cezanın Kanuni Neticeleri 188

h) Takdiri Hafifletici Sebepler 188

i) Bazı Suçları İhbar 189

BÖLÜM XIII

SONUÇ ve HÜKÜM 191

12 Mart'ın balyoz harekâtı bütün hızı ile sürüyordu. İsmail Beşikçi Atatürk Üniversitesi'nde aynı kürsüyü, aynı odayı paylaştığı öğretim üyelerinin ihbarı üzerine 19 Haziran 1971'de Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki odasında gözaltına alındı ve 24 Haziran'da Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi tarafından tutuklandı. Zaten askeri mahkeme yapılan ihbarlar dolayısıyla Beşikçi hakkında gıyabi tutuklama kararı çıkartmıştı.

Profesörler ihbarlarını "bir vatanseverlik borcu" olarak niteliyorlardı. Hatta kimisi Beşikçi "Yargının elinden kaçamasın" diye dört-beş sıkıyönetim komutanlığına birden ihbarda bulunmuştu. Beşikçi tehlikeliydi (!) Komünistti ve Kürtçülük propagandası yapıyordu. Muhbirler ihbarlarında suç olarak, Beşikçi'nin öğrencilerine anlattığı ders notlarını, sınav sorularını, yazmış olduğu kitapları ve dergilerdeki makalelerini gösteriyorlardı.

Beşikçi'nin susturulmasını, cezalandırılmasını isteyen bu profesörler ne yazık ki Beşikçi'nin yazdığı kitaplara, yayınladığı makalelere tek bir satır eleştiri yöneltmemişlerdi. Üniversite ortamında tartışmak, bilimsel bilgi üretmek yerine devletin zor gücüne başvurmasını istiyorlardı. Kuşkusuz bu tutum bilim adamlığı, bilim ahlakı adına utanç vericiydi. Fakat resmi ideolojinin istekleri doğrultusunda, onun talimatları yönünde hareket edildiğinde utancın adı vatanserverlik oluyordu ve ihbarcılar bu sıfatı şevkle kabul ediyorlardı.

Bilim üretmek yerine ihbarı bir görev bilen bu öğretimin üyelerinin adları elinizdeki kitapta mahkemece tek tek sayılmaktadır. Yine

bu kararda üniversite yönetiminin Milli İstihbarat Teşkilatı'nın bir bürosu gibi çalıştığı da açıkca belirtilmektedir.

Bu durum üniversite olgusu açısından son derece çelişkilidir. Çünkü üniversiteler bütün zamanlarda bilim üretim merkezi olarak tanımlanırlar. Bilim yapma özgürlüğü de üniversitelerin olmazsa olmaz ögesi olarak bilinir. Olayımızda ise bütün bunların yani üniversite özerkliğinin, bilim özgürlüğünün yerine resmi ideolojinin geçtiğini görüyoruz. Yapılan ihbarlar üniversitenin intiharıdır. Şu da var ki bu ihbarlara profesörleri kimse zorlamamaktadır. İhbarcılar kendiliklerinden harekete geçmektedir. Bu tutum da bilim açısından resmi ideolojinin çok derin tahribatlar açtığını izlemek mümkündür. Bu tutumda resmi ideolojinin kişisizleştirici, tek tipleştirici işlemi görmek mümkündür.

Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı Beşikçi hakkında üç ayrı iddaname düzenleyerek onyıllarca ceza istemi ile dava açmıştı. Beşikçi'nin yargılanması aynı zamanda üniversitenin, bilimin de yargılanmasıydı. Fakat davanın asıl dayanağı üniversitenin kendisine ihanetiydi. Çünkü ihbar dilekçeleri, olduğu gibi iddianameye dönüşmüştü. Askeri savcı, profesörlerin sözlerini tekrarlıyor, Beşikçi'nin düşünceleri tehlikelidir, cezaevine konulmalıdır diyordu.

Beşikçi'nin tek başına yargılandığı dava 1 yıl 1 ay sürdü. Gereksiz karar incendiğinde açıkca görülecektir ki Beşikçi hakkındaki iddia ne olursa olsun mutlaka mahkûm edilmelidir anlayışıyla açılmıştı. Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi burjuvazinin kendi hukukunu bile hiçe saymaktan geri durmamıştı. Mahkeme şöyle diyordu: "Beşikçi hakkında dava açılması için sıkıyönetimin ilanına kadar beklenilmiştir."

Beşikçi'ye yönelik suçlamalar arasında üniversitede gizli komünist örgüt kurmak (TCK 141/1), anlattığı derslerde, sorduğu sınav sorularında, katıldığı açık oturumlardaki konuşmalarında, yazdığı kitap ve makalelerde komünizm ve Kürtçülük propagandası yapmak (TCK 142/1, 3) bulunuyordu.

Duruşmalarda onlarca tanık dinlendi. Profesörler ihbarlarını yinelediler. MİT raporları kanıt olarak mahkemeye sunuldu.

Askeri savcı 140 sayfalık bir esas hakkında mütalaa sundu mahkemeye “Beşikçi” dedi “bilimi kendi ideolojisi doğrultusunda kullanıyor.” (1. Kitabımızın içinde yer alacak) Beşikçi'yi suçlarken aslında her sözünde ona hayranlığını dile getiriyordu.

Beşikçi ise bilimsel düşünce yöntemini, bilim özgürlüğünü tavizsiz bir biçimde savundu. Görüşlerini, düşüncelerini daha da netleştirdi. Bu yargılama süreci Beşikçi'nin zihnindeki karakolları yıkma, düşüncesini özgürleştirme eyleminin başlangıcı oldu. Resmi ideoloji ile bağlarını kesin bir biçimde kesmesine olanak verdi.

Diyarbakır sıkıyönetim mahkemesi İsmail Beşikçi'yi Komünizm propagandası yapmaktan 8 yıl 4 ay, Kürtçülük propagandası yapmaktan 4 yıl 8 ay 7 gün olmak üzere toplam 12 yıl 12 ay 7 gün hapis ve 3 yıl sürgün cezasına çaptırdı. Suç konusunda bir nokta ilgi çekiyordu. Mahkeme Beşikçi'nin, Ankara Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nda verdiği konferansta komünizm propagandası yaptığına, Ant dergisinde yazdığı yazı ile de kürtçülük propagandası yaptığına karar vermişti. Mahkemede aylarca tartışılan diğer konulardan ise söz dahi edilmiyordu.

Elinizdeki kitap **Bilimsel Yöntem, Üniversite Özerkliği ve Demokratik Toplum İlkeleri Açısından İsmail Beşikçi Davası 3. cildini** oluşturuyor. Davanın tamamı 5 cilt halinde yayınlanacak. Bu kitapları bilim özgürlüğü için, gerçeklik için, resmi ideoloji karşısında onun her türlü yaptırımına karşı onurluca tavır alışın belgeleri olarak yayınlıyoruz. Kuşkusuz Beşikçi'den ve Beşikçi'nin tutumundan öğrenecek çok şey var...

Yayınlamış olduğumuz Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin Gerekçeli Kararı'nda çok büyük yazım yanlışlıkları ve cümle düşüklükleri söz konusu idi. Çok kaba yanlışlıklar ve maddi hatalar dışında metne dokunmadık.

Beşikçi'ye saygı okura dostlukla...

Ankara
Ocak 1992

YURT
KİTAP-YAYIN

**T. C. DİYARBAKIR-SİİRT İLLERİ
SİKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI
1 NOLU ASKERİ MAHKEMESİ**

DİYARBAKIR

ESAS NO: 1972/6

KARAR NO: 1972/34

14 Ağustos 1972

GEREKÇELİ HÜKÜM

TÜRK MİLLETİ ADINA YARGILAMA YAPIP HÜKÜM VERMEYE YETKİLİ DİYARBAKIR-SİİRT İLLERİ SİKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI NEZDİNDE KURULAN 1 NUMARALI SİKİYÖNETİM ASKERİ MAHKEME HEYETİ:

BAŞKAN : P. Kd. Alb. ÖMER ATAKAN (943-90)
D. HAKİMİ : HAKİM Yb. HAMDİ SEVİNÇ (953-B-20)
H. Üye : Hv. Hakımlı Kd. Üstğm. ÖNDER AYHAN (966-2)

den müteşekkıl;

As. Savcı : Hakım Yzb. YAŞAR DEĞERLİ (964-Yd-12)
T. KATİBİ : Hv. Kd. Bşçvş. MEHMET ÖLÇMEN

Hazır oldukları halde:

BUÇ

- 1- Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal nizamlardan herhangi birini devirmek için propaganda yapmak,
- 2- Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla kısmen veya

tamamen kaldırımayı hedef tutmak veya milli duyguları yok etmek veya zayıflatmak için propaganda yapmak,

- 3- Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal nizamlardan herhangi birini devirmek maksadına maluf olarak cemiyet teşkil etmek,

SANIK

- 4- İSMAİL BEŞİKÇİ: Hüsnü oğlu, 1939'da Zahide'den doğma, İskilip Hacıpıri Mahallesi No: 4'de nüfusa kayıtlı, Ankara Yenimahalle Yahya Kemal Caddesi Üçgen Sokak No: 5'de oturur, Ankara Siyasal Fakültesi Sosyoloji Asistanı, evli, çocuk-suz, halen bu suçtan Sıkıyönetim As. Cezaevi'nde tutuklu,

SUÇ TARİHİ

1967-Nisan 1971

TEVKİF TARİHİ : 25.6.1971

Yukarıda açık hüviyeti ve isnat olunan suçların hukuki vasfı yazılı bulunan sanık İsmail Beşikçi hakkında Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı As. Savcılığı'nın 22.7.1971 tarih ve 1971/70 karar sayılı, 31.12.1971 tarih ve 1971/160 karar sayılı, 24.5.1972 tarih ve 1972/51 karar sayılı üç ayrı iddianamesiyle açılmış bulunan kamu davalarının yargılama safhasında birleştirilerek tek dosya üzerinden yürütülen yargılaması sonucunda, toplanan bilcümle delillerle hasıl olan vicdani kanaata istinaden aşağıdaki karar verildi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

İDDİA

Sanık İsmail Beşikçi hakkında Sıkıyönetim As. Savcılığı'nca muhtelif tarihlerde üç ayrı iddianame ile kamu davaları açılmıştır.

Şöyleki:

A) As. Savcılığın 22.7.1971 tarih ve 1971/70 karar sayılı iddianamesinde, sanığın 1967 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji kürsüsünde asistan olarak öğretim görevini yaparken, 1968 Ocak ayında sorulan bir soru üzerinde, “ Lenin ihtilali ile proletarya, burjuvaya galebe çalmıştır. Bununla beraber çok geçmeden bir burjuva sınıfı doğmuştur. Bu hal idare edilmenin kaçınılmaz neticesidir. Daima idare eden farklı olacaktır” demek suretiyle sosyal bir sınıfın diğer bir sınıf üzerinde tahakkümü esasını öngören propaganda yaptığı,

16 Ocak 1970 günü ÜNAS Erzurum şubesinin açık oturumunda, “ Üniversite reformunun sınıfsal gerçekleri sakladığını, sömürü düzeni değişik sınıf kavramı gün ışığına çıkmadıkça altyapıdaki bazı programlar halledilmedikçe üniversite reformunun yapılamayacağına, sınıf sorununu açıklamamanın üst kademedekilerin çıkarına dokunacağını” söyleyerek aynı nitelikteki düşüncelerini açığa vurduğu,

1968 yılında Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerine ait sosyoloji yazılı imtihanlarında (batıcılık geriliciktir sözünü toplumsal yönden açıklayınız), (ileri Asya geri Avrupa sözünü çağımızın sosyal akımlarını gözönünde bulundurarak açıklayınız), (Kurtuluş savaşlarından başka hiçbir savaşa taraftar değilim sözünü çağımızda az gelişmiş ülkelerle hakım

ekonomilerin ekonomik ve politik ilişkileri yönünden açıklayınız) tarzındaki suallerle yine aynı nitelikteki fikirleri öğrencilere telkin etmeye çalıştığı,

Derslerinde (Asya Tipli Üretim Tarzı) denilen bir ekonomik model ortaya atarak Marksizmin savunuculuğunu ve propagandasını yapmaya çalıştığı,

Ayrıca 1967 Aralık ayında bastırdığı (Doğu Mitinglerinin Analizi) adlı eserinde ihtilalci sosyalizm metodlarından bahs ederek komünizmin propagandasını yaptığı,

İ.T.Ü. Fikir Kulübü Başkanlığı'na gönderdiği 9. 12.1969 tarihli mektupta, "... Türkiye'yi bütünleştirmek hiçbir zaman Türkiye'yi Türkleştirmek değildir... Türkiye'yi sadece Türk görmek emekçi halklarla emperyalizm arasında çelişmeyi, halklar arasında bir çelişki gibi göstermeye çalışan emperyalizmin işine yarar..." dediği,

Atatürk Üniversitesi'nde bulunduğu süre içinde ilmi çalışma maskesi altında Doğu-Anadolu'nun birçok aşiretlerini gezerek onlara Kürtçülüğü anlattığı ve bir Kürt sorunun varlığını açıklamak suretiyle ırk ayrımı yapan propagandalar yaptığı,

Doğu Mitinglerinin Analizi adlı ders teksirinde yine aynı şekilde Türk-Kürt ayrımı yaparak, anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla kaldırmayı hedef tutan ve milli duyguları yok edici nitelikte propagandalar yapmış olması sebebiyle,

Hareketlerine uyan TCK. 142/1, 80 ve TCK 142/3, 80, 71 maddeleri gereğince tecziyesi,

B) As. Savcılığın 31.12.1971 tarih ve 1971/160 karar sayılı iddianamesinde,

Sanığın Erzurum Atatürk Üniversitesi öğretim kadrosunda asistan olarak görev yaptığı sırada sahip olduğu Marksist-Leninist yönetimdeki görüşler etrafında öğrenci gruplarını toplayarak ve keza diğer aşırı sol istikametteki örgütlerle temaslar kurarak organize bir faaliyet içinde olduğu, üniversite bünyesinde yapılan toplantı forum ve panellerde seçilen konuları ıstısmarcı bir açıdan ele alarak tek çıkar yolun Marksist ideoloji yapısına uygun bir sistemi ger-

çekleştirmek olduğu noktasına getirerek bu temayı işlediği, DEV-GENÇ paralelinde çalışmalar yapan öğrenci gruplarına destek olduğu ve keza ÜNAS örgütünde çeşitli tarihlerde vazife gördüğü sırada savunduğu mesleki haklarını dahi aynı ideolojiye dönük bir şekilde ele aldığı ve bu konudaki faaliyetlerini çok yönlü bir şekilde kanallıze ederek aynı ideolojiye sahip kişilerle amaç birliği halinde faaliyetlerini sürdürdüğü ve hatta mesleki ihtisasından doğan imkânları dahi bu şekilde kullandığı, DDKO'ların tertip ettiği çeşitli toplantılarda dahi aynı mahiyette görüşlerini serd ettiği, böylece sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nızamlardan herhangi birini devirmeye matuf olarak aynı görüşteki kişi ve kuruluşlarla amaç birliği ederek TCK'nun 141/8. maddesinde söz edildiği şekilde cemiyet teşkil olması sebebiyle,

Eylemine uyan TCK'nun 141/1, 31, 33, 173/3. maddeleri gereğince tecziye olunması;

C) Savcılığın 24.5.1972 tarih ve 1972/51 karar sayılı iddianamesinde:

Sanığın İstanbul'da münteşir Ant Sosyalist Teori ve Eylem dergisinin Şubat 1971 sayısında (Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu) başlıklı bir konuyu işlediği, bu yazı muhtevasında Kürtçülük propagandası niteliğinde sözler bulunduğu ileri sürülmekle, İstanbul Toplu Basın Mahkemesince sanık ve mezkur derginin sorumlu müdürü hakkında dava açıldığı, ancak sanık hakkında ideolojik nitelikteki suçlardan dolayı mahkememizde dava açılmış olması sebebiyle İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi'nce görevsizlik kararı verilerek dosyanın sıkıyönetim ilgililerine gönderildiği ve yaptırılan bilirkişi tetkikatına göre yazıda Kürtçülük propagandası teşkil eden pasajların bulunduğu anlaşılmış olmakla,

Sanığın 1402 sayılı kanunun 13. ve 15. maddeleri delletiyle ve basın kanunun 16. maddesine atfen TCK'nun 142/3. maddesi gereğince tecziyesi iddia olunmuştur.

USULE İLİŞKİN İTİRAZLAR

Başlangıçta üç ayrı iddianame ile ayrı ayrı açılan davaların muhtelif yargılama safhalarında gerek sanık ve gerekse vekillerince As. Mahkemelerin bağımsız olmadıklarını, mahkeme üyelerinin teminattan yoksun bulunduğu, davaların tabii hakim prensibine aykırı düştüğü, As. Mahkemelerin kuruluşunun anayasaya aykırı bulunduğu ve isnat olunan suçlardan dolayı mahkememizin görevsiz ve yetkisiz bulunduğu yolunda itirazlar vuku bulmuş, bu itirazlar ait olduğu celselerde karara bağlanmış olmakla beraber, bu konulara burada açıklık getirmekte fayda mülhaza bulunmuştur.

A) Genel Yetki

Anayasasının, 7. maddesi müvacehesinde yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Bu yetki, yargılama niteliğinin konusuna göre, Askeri, Genel ve İdari Mahkemelerce kullanılır.

Anayasanın 138. maddesine göre Askeri Mahkemelerin, asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askeri mahallerde, yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevli bulundukları belirtilmektedir. Bu suretle bu merciün görev sahası tatat edilmekte ve fakat aynı maddenin 1. fıkrası ile de askeri mahkemelerin savaş veya sıkıyönetim hallerinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili ve görevli olduğunun kanunla gösterileceği hükmü yer almış bulunmaktadır. Görülmektedir ki anayasanın bu

hükünü, bahsi geçen maddenin ilk fıkrasındaki prensibe bir istisna getirmiş olmaktadır. O halde anayasal bir kuruluş olan As. Mahkemeler anayasanın 132. maddesinde belirtildiği üzere görevlerinde bağımsız olup, anayasa, kanun, hukuk ve vicdanı kanaatlarına göre hüküm verirlerken hiçbir organ, makam, mercii veya kişi bu yargı görev ve yetkisinin kullanılmasında gerek mahkemeye ve gerekse bu mankeme-yi oluşturan hakimlere emir ve talimat veremeyip, tavsiye ve telkinde bulunamayacaklardır. Kaldı ki bağımsızlığı ortaya koyan bu genel prensiplerin hilafına, Askeri Mahkemelerin kuruluş ve faaliyetleri ile ilgili 353, 357 ve 1402 sayılı kanunlarda herhangi bir hükümle mevcut değildir.

B) Mahkemelerin Bağımsızlığı

Askeri mahkemeleri teşkil eden hakimlerin bağımsız olmadıkları şeklindeki iddiaya gelince,

Bu hakimlerin özlük işleri, yani yükselme, yer değiştirme, istifa ve emeklilik işlemleri ile atanmaları, askerlik hizmetlerine göre ve fakat anayasanın 132. maddesinde yer alan mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı ile ilgili 133. maddedeki prensipler gözönünde bulundurularak, özel kanunla düzenleneceği yine anayasanın 138. maddesi icabıdır. Belirtilen anayasa hükümlerine uygun olarak 357 sayılı askeri hakimler ve As. Savcılar Kanunu'nun 16/2. maddesinde öngörülün teminat, genel mahkeme hakimleri için dahi bahsedilmiş bulunmaktadır. Ayrıca 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nda yer alan hükümlere göre, yargı görevini ifa eden As. hakimlerin yükselme, istifa, emeklilik ve atanmak muameleleri ifa ettikleri görevin niteliği ve keza anayasanın derpiş ettiği prensipler nazara alınmak suretiyle icra olunmaktadır. Kaldı ki 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 11. maddesi ile de, 357 sayılı As. Hakimler ve As. Savcılar Kanunu'nun 16. maddesine atıf yapılmış ve böylece Sıkıyönetim As. Mahkemelerine atanmış bulunan hakimlerin kendi rızaları dışında bu görevden alınıp başka bir göreve verilemeyecekleri belirtilmiş bulunmaktadır.

Bütün bunlara ilaveten 926 sayılı kanun uyarınca, As.

hakimlerin yükselmelerinde idari not yanında, tesis ettikleri hükümleri kazai yönden mürakabe eden Askeri Yargıtay tarafından verilecek mesleki notlarında aynı derecede nazara alınmakta olduğu, bilinen bir keyfiyettir. Keza As. Mahkeme kuruluna dahil bulunan subay üyenin de mahkeme kuruluna dahil oluşunun anayasanın 138. maddesinin gereği olduğu ve kendisinin bu mahkemelerde hakim olarak görev alacağı gerçeği karşısında bu üyeye de hiçbir makam ve mercinin emir ve talimat veremeyeceği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Esasen 353 sayılı kanunda As. Savcı'ya dahi, idari mercilere bağlamış olduğu halde, herhangi bir kovuşturmada, işin neticesi bakımından hiçbir idari merci veya makamın emir veremeyeceği belirtilmiştir.

C) Tabii Hakim

Yöneltilen itirazlardan birisi de sıkıyönetim bölgesi dahilinde işlenmemiş olan bahis konusu suçlar sebebiyle açılan bu davanın Sıkıyönetim As. Mahkemelerince görülmesinin, tabii hakim prensibine aykırı düştüğü hususudur.

Anayasanın 32. maddesinde belirtildiği üzere, hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz ve bir kımseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü mahkemeler kurulamaz.

Bu maddede bahsi geçen olağanüstü mercilerden kast olunan husus, hukuki, kanuni dayanağı bulunan ve bir uzmanlaşmanın veya iş bölümünün yahut hizmet özelliklerinin gerektiği çeşitli özel mahkemeler olmayıp, anayasanın tedvinin de ilham kaynaklarından birisi olan insan hakları evrensel beyannamesinin reddettiği keyfi, indi ve zalımane hükümler verebilen merci ve müesseselerdir.

Sıkıyönetim anayasanın kabul ettiği (olağanüstü yönetim usullerinden) birisi olarak toplumun ve devletin anayasanın 124. maddesinde belirtilen sebeplerle kişilerden, zümre ve sınıflardan gelmesi muhtemel, hukuk devleti ilkesini tehdit edici tehlikelere karşı korunması gayesini güden bir rejimdir. Ve anayasanın ifadesi ile "hürriyetleri kayıtladığı veya durdurduğu" için, anayasanın 11. maddesinin "hakların

ve hürriyetlerin özüne dokunulamayacağı” yolundaki prensip hükmünün istisnasıdır.

Anayasanın 124. maddesinin verdiği yetkiye dayanarak, Bakanlar Kurulu'nca alınan “sıkıyönetim ilan kararı” karışksız ve katıksız bir “yürütme tasarrufu” olmadığından, anayasanın 114. maddesi şumulüne düşünölemeyecek ve dolayısıyla Danıştay'ın kontroluna tabi tutulamayacaktır.

Sıkıyönetim sebebiyle kurulan mahkemeler, dayanağını anayasada bulan, kanunlara göre teşekköl edip işleyen normal As. Mahkemeler statüsünde olduğuna göre, bu kuruluşun, bahsi geçen 32. maddedeki olağanüstü mercilerden sayılması mümkün değildir. Kaldıkı anayasanın 124. maddesinin son fıkrasında, “sıkıyönetim halinde hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütöleceğı, hürriyetlerin nasıl kayıtlanacağı veya durdurölacağı kanunda gösterölir” denöldöğüne göre, bu kayıtlama ve kısıtlamanın kışının hakları bölümünde yer alan 32. maddeyi kapsadığı da tabıdır. Ayrıca bu mahkemelerin 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'na göre kuruldukları ve bir usul kanunu olan 1402 sayılı kanunun fiillerin işlenmesinden sonra yürürlöğö girmiş olmasına rağmen aleyhte bir durum yaratmadığı da ortaya çıkmıştır. Diğör yandan Sıkıyönetim As. Mahkemeleri, anayasanın 124. maddesinde öngörölün olağanüstü hallerin ortaya çıkmışından ve sıkıyönetim ilanından sonra kurulabileceğinden, suçun işlenmesinden önce esasen mevcut olmayan bu mahkemelere hakim tayini işinin de önceden yapılmasına imkân yoktur. Bu nedenle de bu davaların rüyetinde mezkur prensibe aykırı hareket edöldöğü iddiasının ciddi olduğundan söz edilmemek lazım gelir.

D) Görev

Görev mevzuuna gelince:

Kamu düzenine taalluk eden görevi işlenen suçun niteliğöine veya suçlunun sıfatına göre, davanın hangi mahkeme tarafından görölöceğı şeklinde tanımlamak mümkündür. Anayasanın As. Yargı başlığını taşıyan 138. maddesinde belirtöldöğü üzere, bu mahkemelerin sıkıyönetim hallerinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili ve görevli ol-

duğu kanunla gösterilmiştir. Bu nedenle anayasanın 124. maddesinde ifadesini bulan sıkıyönetim rejimi sebebiyle kurulan Sıkıyönetim As. Mahkemelerinin yetki ve görevleri, anayasanın mezkur hükmü doğrultusunda tedvin olunan 1402 sayılı kanunun 13. ve 15. maddelerinde zikredilmiş bulunmaktadır. Anayasanın 124. maddesinde:

“Savaş hali, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi ayaklanma olması veya vatan ve cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması sebebiyle, Bakanlar Kurulu süresi bir ayı aşmamak üzere yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya her yerinde sıkıyönetim ilan edilebilir” hükmü bulunmaktadır.

Gerek bu hüküm muhteviyatının ve gerekse bu maddeye göre düzenlenmiş olan 1402 sayılı kanunun tetkikinden anlaşılacağı üzere:

“ veya vatan ve cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması” keyfiyeti Bakanlar Kurulu ve onun da üzerindeki TBMM’ce tahlil ve takdir olunacaktır.

Son yıllarda ülkemizde cereyan eden, başlangıçta anayasanın 20. maddesinde ifadesini bulan haklarla diğer temel hak ve ödevlerin normal surette kullanılması şeklinde gösterilen, fakat aslında fikir ve diğer bazı hürriyetlerin suistimali sureti ile anayasaca korunması öngörülen kamu düzenini bozmaya matuf olduğu görülen ve bunlardan ayrı olarak yine anayasa hükümlerinin cevaz vermediği başkaca yönetimler kurmak maksadını taşıyan ve böylece mevcut kanunlara göre suç niteliğini iktisap eden faaliyetleri benimsemiş kimselerce, geçilmesi arzulanan yönetim sisteminin tahakkuku için ika edilen eylemlerin toplum huzurunu esaslı surette bozucu, kamu kuruluşlarının normal işleyişleri ile yurttaşlara anayasa ile tanınmış ve özüne dokunulması mümkün olmayan ana hakların kanunlara uygun olarak kullanılması na engel teşkil edici mahiyete büründüğünün ileri sürülmüş olması sebebiyle,

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 28.4.1971 gün ve 250 sayılı onayı ile kesinleşen ve bilahare müteaddit kararlarla uzatılan sıkıyönetim,

“Memleketimizde uzun süreden beri gözlemlenen çıkarıcı çevrelerin tutumu ile anarşik nitelikteki eylem ve davranışların sadece kamu düzenini ve güvenliğini bozucu amaçlara yönelmiş olmayıp, aslında ideolojik maksatlarla devletin temel nizamına ve yurt bütünlüğüne, vatan ve halk cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma mahiyetini aldığı-nı gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması sebebi ile...” gerekçesine dayanılarak Türkiyenin muhtelif bölgelerinde ve bu arada Diyarbakır’da sıkıyönetim ilan edilmiş bulunmaktadır.

Adı geçen karar gereğince teşekkül eden Sıkıyönetim As. Mahkemeleri’nin görevleri 3832 sayılı kanunun 6., 7. ve 8. maddeleri ile 1402 sayılı kanunun 13. ve 15. maddelerinde gösterilmiştir. Buna göre Sıkıyönetim As. Mahkemeleri TCK’nun 125., 145., 146, 163., 168. ve 171. maddelerinde derpiş olunan suçlarla bahsi geçen kanunda madde itibarıyla sayılmış bulunan diğerk suçlara ait davalara bakınakla görevlendirilmiş bulunmaktadır.

Sıkıyönetim ilan tarihinde yürürlükte olan 3832 sayılı kanunun 8. ve 1402 sayılı kanunun 13. maddeleri müvacehesinde:

“Sıkıyönetim ilanına sebep olan suçları sıkıyönetim ilanından evvel işlemiş olanlara, Sıkıyönetim As. Mahkemesi’nin el koyduğu herhangi bir suç ile irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi, Sıkıyönetim As. Mahkemeleri’nde bakılır” denilmektedir. Bu itibarla sıkıyönetim ilan kararından önce işlenildiği öne sürülen suçlarla ilgili görev konusunun halli, “sıkıyönetim ilanına sebep olan suçlar”ın tayin ve tespiti şartına bağlıdır. Sıkıyönetimin ilan sebebi ise yukarıda belirtilen onay kararında belirlenmiştir.

Malum olduğu üzere Türk Silahlı Kuvvetleri’ni temsilen Genel Kurmay Başkanı ile kuvvet komutanlarının imzalarını muhtevi 12 Mart 1971 tarihli ve 3 maddeden ibaret muhtıra gereğince, memleketin huzur ve selametini ön planda tutmak üzere ve muhtıra icabı olarak teşkil edilen hükümetin, memleketi içine düştüğü çıkmazdan süratle kurtarılmasını esas amaç kabul ettiği belirtilerek, bu amaca ulaşmak için memleketin bozulan emniyet ve asayişini öncelikle sağlama

keyfiyeti ön plana almış, daha önce işlenmiş suçların sanıkların aranırken bundan böyle aynı nitelikte suç işlememesine ilişkin tedbirlere tevessül edilmiş ve bunlara ilaveten kamu düzenini bozmaya yönelmiş mezkur fiillerin esas itibarıyla ekonomik sebeplerden ileri geldiği teşhisine dayanılarak temel ekonomik ve sosyal davaların bir an önce hal yoluna konulması babında süratli çalışmalar gerektiği açıklanmıştır.

Bu sebeplerle,

1- Türkiye'nin 1961 Anayasası'nda yer alan ekonomik, sosyal ve kültürel ana davalarına, tutucu bir görüşle el atmayan, anayasanın öngördüğü siyasi, sosyal ve bilhassa ekonomik tedbirleri yeterince alamadığı gibi, bölünmezliği her Türk vatandaşın ülküsü haline gelmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin çeşitli fikir ve eylemlerinin tesiri altında parçalanmağa yüz tutmasına kayıtsız kalanlarla, bu çeşit faaliyetleri menfaatları uğruna teşvik ve tahrik edenler.

2- Bu tutum ve yarrın politik vesaire özel hesaplarına kendisini kaptırmış, anayasanın çizmiş olduğu hudutları aşmak suretiyle aşırı sağ ve sol nizamları tesis ve Türkiye'nin vatan bölünmezliğini, Türk milletinin bütünlüğünü bozmak için mevcut kanunlara göre suç teşkil eden fikir ve bedeni faaliyetlere katılanlar,

3- Bunların belirtilen fiillerine iştirak etmiş olanlar,

4- Bu çeşit suç failleri hakkında açılmış veya açılacak dava konusu suçlarla irtibatlı suç işlemiş olanlar,

Haklarında gerekli kanuni işlemlerin icrası ve bundan böyle belirtilen nitelikteki suçların işlenmemesini temin zımında gerekli tedbirlerin alınması bakımından sıkıyönetim ilan edilmiş bulunmaktadır.

"Sıkıyönetim kararı" anayasanın açıkça verdiği bir yetkiye dayanılarak yapılan ve kararın hal ve şartlara uygunluğu daha süratle takdir yönünden, "bir yürütme görevi" şeklinde başlayıp, "yasama tasarrufu" şekline dönüşerek tekemmül eden bir karardır.

Bu kararın hemen T.B.M.M.'nin onanmasına sunulması, toplanık değilse meclislerin hemen toplantıya çağırılması, T.B.M.M.'nin süreyi kısaltabilmesi ve icabında kaldırabilme-

si, Bakanlar Kurulu kararı üzerinde yasama meclislerinin önemle durarak gerekli kontrolü yapabilmesi müvacehesinde, bu tasarrufun niteliği belirlemekte ve ayrıca anayasanın 147 maddesinde sayılan Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkileri meyanında "sıkıyönetim ilan kararının" onanmasına dair karara yer verilmemiş olmakla, bu kararın niteliği kesin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu durum kişi hak ve hürriyetleri bakımında güven verici görülmebilir. Ancak anayasanın açık hükümleri karşısında yargı kontrolünün mümkün bulunduğunu iddia etmek anayasa maddelerini tahrif edercesine zorlamak anlamındadır.

Bu nedenlerle sanık İsmail Beşikçi'nin hukuki güvence-den yoksun olduğu şeklinde özetlenebilen itirazları kabule şayan görülmemiştir.

E) Özel Yetki

Sanık İsmail Beşikçi başlangıçta ayrı ayrı yapılan yargılamaların ilgili safhalarında, bu davalar sebebiyle mahkememizin yetkisiz olduğu ileri sürülmüştür.

Sıkıyönetim As. Mahkemesi'nin yetkileri konusunda gerek 353 sayılı As. YUK.'nunda gerekse 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nda özel hükümler getirilmemiştir. Bu nedenle, mahkemelerin yetkilerini tayinde genel hükümlerden hareket etmek zorunluluğu vardır.

Bu suçun, sıkıyönetim mahkemelerinin görevi dahiline girdiğini tayinden sonra, başlangıçta, hangi sıkıyönetim komutanlığınca soruşturmaya başlanmış olduğu, savcılar arasında yetki ihtilafı çıkıp çıkmadığı, çıkmışsa nasıl sonuca bağlandığı hususlarını incelemek bu konuda ışık tutacaktır. Esasen sanık hakkında, İstanbul toplu basın mahkemesinde açılmış bulunan davanın mezkur mahkeme tarafından görevsizlik kararı ile Diyarbakır Sıkıyönetim As. Savcılığı'na gönderilmiş olması ve bu şekilde mahkememizde dava açılmış bulunması, burada İstanbul yahut Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemeleri'nden hangisinin yetkili olduğu meselesini ortaya çıkarmakta, davanın görevsizlikle geldiği Diyarbakır Sıkıyönetim As. Savcılığı'nca iddianameye bağlanarak yetki konusunun halledildiği ve ayrıca sanık hakkında Sıkıyöne-

tım As. Mahkemesi'nin görevine giren ideolojik fülllerinden dolayı mahkememizde evvelce dava açılmış olduğundan, belirtilen zaman içinde sanığın bütün fülllerinin tek mahkemede değerlendirilmesinin adalet prensiplerine ve hukuk kurallarına daha uygun düşeceği cihetle bu davaya bakmaya yetkisiz olduğumuz hususunda vaki itirazlara iştirak etmek mümkün görülmemiştir.

Başlangıçta ayrı ayrı yürütülen diğer davalarda da gerek sanık ve gerekse vekilleri mahkememizin yetkisine mütedair itirazlarda bulunmuş iseler de, ait olduğu yerde gerekçesinde de açıkladığı gibi olayların Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'na ihbar edilmesi ve gerekli evrakların gönderilmesi üzerine bu suçlara bakmakla görevli Sıkıyönetim As. Mahkemesi A. Savcılığı'nca elkonularak soruşturması ikmal edilen ve neticede hakkında son soruşturma açılmış bulunan sanıkla ilgili davalar mahkememizin yetki çerçevesi içinde mütalaa edilmiştir.

F) Sair İtirazlar

Sanık İsmail Beşikçi yukarıda ızah olunan itirazlardan gayri bu davaların usulüne uygun açılmadığını, soruşturmanın usulsüz yapıldığı ve davaya ait belgelerin Milli İstihbarat Teşkilatı'na gönderilmesi sebebi ile kanundışı davranıldığı yolunda itirazlarda bulunmuş ise de, bu itirazlar, duruşma esnasında gösterilen gerekçelerle karara bağlanmış, mahkemenin lüzum gördüğü bilcümle yazılı belgelerin dosyada mevcut olması, sıkıyönetim mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla ilgili bulunan sanıklardan hangi statüde bulunanlar hakkında takip olunacak prosedürün 1402 sayılı kanunda gayet açık bir şekilde belirtilmiş bulunması, üniversite içerisinde sanıkla yöneticiler arasında mevcut olduğu ileri sürülen ihtilafların mahkememizce soruşturma konusu yapılan olaylara ilgili bulunmaması nedeniyle kabule şayan görülmemiştir.

USUL İŞLEMLERİ**A) Hazırlık Soruşturmaları**

Hazırlık soruşturması: Yukarıda belirtildiği gibi sanık İsmail Beşikçi hakkında mahkememizce üç ayrı dava açılmıştır. Sıkıyönetim ilanından çok evvel ve sanık henüz Atatürk Üniversitesi'nde görevli iken komünizm ve Kürtçülük propagandası yaptığı iddiasıyla profesör Orhan Türkdöğen tarafından dekanlığa vaki şikayet üzerine idare tarafından muhtelif safhalarda tahkikat yaptırılmış ve netice itibarıyla sanığın görevine son verilmiştir. Ancak bu işlemler o zamanlar adli takibata konu teşkil etmemiş, bunun için sıkıyönetimin ilanına kadar beklenilmiştir. Sıkıyönetim ilan edildikten sonra sanık Beşikçi üniversitede görevli muhtelif şahıslarca Ankara, İstanbul ve Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'na şikayet edilmiştir. O tarihlerde Diyarbakır Sıkıyönetim As. Savcılığı'nca Erzurum, Kars DEV-GENÇ davasının hazırlık tahkikatı sebebiyle Erzurum'da dinlenen bazı tanıkların sanık Beşikçi hakkında suçlayıcı sözler söylemeleri üzerine sanık hakkında, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'nca soruşturma emri verilmiş ve takibata geçilmiştir. Ancak 22.7.1971 tarih ve 1971/70 sayılı iddianamenin hazırlanmasında sadece Milli İstihbarat Teşkilatı'ndan gönderilen rapor ve belgelerle Atatürk Üniversitesi'nden gönderilen yazılı belgelere istinat edilmiş, olayla ilgileri bulunduğu, idari tahkikat raporlarından anlaşılan tanıkların bilgisine baş vurulmamıştır.

Savcılığın 31.12.1971 tarih ve 1971/160 sayılı iddianamesi ise, ÜNAS Erzurum şubesi hakkında Erzurum Atatürk

Üniversitesi Rektörlüğü'nün yaptırdığı tahkikatın ve raporları ihtiva eden dosyanın, genel olarak ÜNAS hakkında takibat yapılabilmesini temin bakımından Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na gönderilmesi, komutanlığın soruşturma emri üzerine, Ankara Sıkıyönetim As. Savcılığı'nın olaya elkoyarak hadise ile ilgili tahkikata başladığı ve bu meyanda sanık Beşikçi'nin de dahil olduğu 15 sanık ve 17 tanığın ifadesinin tespiti için Erzurum 9. Kor. Komutanlığı As. Savcılığı'na talimat yazıldığı ve bu talimat gereği olarak istenilen şahısların ifadelerinin tespit edildiği, ancak bu sanıklar arasında bulunan İsmail Beşikçi ve Naci Gürşin haklarında Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemeleri'nde davalar bulunduğu ve diğer sanıklar hakkında da kovuşturmayla Diyarbakır'da geçildiği gibi kısmen doğru bir gerekçe ile Erzurum ÜNAS hakkındaki bu dava dosyasının tahkikatın kaldığı yere kadar ıkmal olunan işlemleri havi olduğu halde Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'na gönderildiği ve Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 13.11.1971 tarih ve Ad. Müş. 1971/338-463 sayılı yazılarıyla askeri savcılığa kovuşturma emri verildiği, Sıkıyönetim As. Savcılığı'nca bu dosyanın, yardımcı As. Savcı Yaşar Değerli'ye havale olunduğu, ancak adı geçen dosyanın savcılıkça hiçbir işleme tabi tutulmayarak sadece İsmail Beşikçi hakkında mezkur iddianame ile ve TCK'nun 141/1. maddesini ihlal ettiğinden bahisle dava açıldığı, Naci Gürşin hakkında ise esasen DEV-GENÇ (Erzurum) dosyası ile dava açıldığından takipsizlik kararı verildiği, Ankara Sıkıyönetim As. Savcılığı'nın sanık olarak hakkında tahkikat açıp kovuşturmayı yürüttüğü 13 sanık hakkında hiçbir işlem yapılmadan doğrudan doğruya bu dava dosyası bünyesine dahil edildiği, sanık Beşikçi'nin iddia olunan eylemleri hakkında DEV-GENÇ davasının Erzurum'da dinlenen tanıklara ait ifade suretlerinin dosyaya eklendiği görülmüştür.

As. Savcı Yaşar Değerli tarafından hazırlanan 24.5.1972 tarih ve 1972/51 karar sayılı iddianamesi, Sanık Beşikçi'nin 1967-1971 yılları arasında ideolojik mahiyetteki eylemleri mahkememizde dava konusu yapıldığından ve sanığın Ant dergisinin Şubat 1971 sayılı nüshasında "Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu" başlıklı yazıdan dolayı İstanbul Toplu Basın Mahkemesi'nde süresi içinde dava açıldığı anlaşılmakta alanan ara karar gereğince bu dava dosyası

mezkur mahkemeden tetkik edilmek üzere istenilmiş ve bilahare iade olunmuştur. Bunun üzerine İstanbul Toplu Basın Mahkemesi sanığın tüm eylemlerinin mahkememizde dava konusu yapıldığı ve bu davanın da aynı yerde görülmesi gerektiği görüşü ile görevsizlik kararı ile dava dosyasını Diyarbakır Sıkıyönetim As. Savcılığı'na gönderilmiş olması sebebiyle hazırlanmıştır. Diğer sanık Doğan Özgüden kaçak olup bulunamadığından hakkında muvakat tatil kararı verilerek dosya mahkememize sevk edilmiştir.

B) Son Soruşturma

Yukarıda bahsedilen dosyalar hazırlık tahkikatında, son derece yüzeysel bir soruşturma ile iddianameye bağlanarak mahkemeye sevk edilmiş olduğundan, mahkemece geniş bir şekilde soruşturma yapılmış, her celsede resmen soruşturma genişletilmiş, olayda önemli bilgileri olduğu anlaşılan tanıklar, Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Kemal Bıyıkoglu ile Prof. Mithat Torunoğlu, Prof. Şaban Karataş, Prof. Orhan Türkdoğan ve Asistan İbrahim Erol Kozak huzuren dinlenilmiş, ayrıca olayda bilgileri olan 21 sanık istinabe yolu ile ve 16 tanık da naip hakim marifeti ile dinlenilmiş, MİT raporlarında bahsi geçen isnatların belgeleri getirtilmiş, ayrıca gerek üniversitedeki soruşturma dosyasında ve gerekse iddianamelerde kaynak olarak gösterilen öğrencilere ait not defterleri ile imtihan belgeleri asılları ilgili yerlerden getirtilerek inceleme konusu yapılmış, bütün bunlardan ayrı olarak, sanığın üniversite mensubu olması ve dolayısıyla bilimsel özgürlükten yararlanılabilecek bir kişi bulunması nedeni ile sosyoloji dersinin kapsamı, üniversiteler ve Atatürk Üniversitesi kanunu ile bu mevzuda ilgili nizamlar' muvacehesinde gerek kürsü direktörü yönünden ve gerekse sanık yönünden bilimsel özgürlüğün hudut ve şumulünün tespiti zımnında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sosyoloji Profesörü Hamide Topçuoğlu bilirkişi tayin olunarak huzurda sözlü mütalaasına başvurulmuş ve toplanan bütün delillerin değerlendirilmesi yapılarak sonuca varılmıştır. Davanın bu safhasında As. Savcı Yaşar Değerli mahkemenin soruşturmalarında gerek sanığın muhtelif tarihlerde fikirlerini yan-

sıttığı yayın organlarını temin ve mahkemeye sunarak ve gerekse esas hakkındaki 164 sayfalık mütalaasında bunları tartışıp bir sonuca vararak bu konudaki gayretlere yardımcı olmuştur.

SORGU SAFHASI

Sanık İsmail Beşikçi, 30.7.1971 günlü oturumda mahkememizdeki vicahlı sorgusunda:

İddianamenin başında yer alan Lenin ihtilali ile ilgili sözlerini talebeye söylemiş olduğunu hatırlamadığını, ancak bilimsel sosyalizmi de tetkik eden bir öğretim görevlisi olmak sıfatı ile iddianamede bahsedilen bu konuşmayı yapmasına imkân olmadığını, ancak bu konuların siyasi tarih derslerinde okutulması nedeni ile propaganda mahiyetini ictisap edemeyeceğini, Erzurum ÜNAS şubesinin 16.1.1970 tarihli oturumunda konuşma yaptığı, ancak bu konuşmanın mahiyeti itibarıyla üniversite reformunda halk yararına köklü dönüşüm olması gerektiğini ancak bunu bazı hakim sınıfların engellediğini, zira üretim araçlarını hakim sınıflar kontrol ettiği için halk yararına dönüşümleri engellediklerini ve böyle olduğu sürece üniversite reformlarının yapılamayacağını beyan ettiğini,

1968 yılında öğrencilere imtihanlarda, iddianamede belirtilen hususları soru olarak sorduğunu, ancak bunda suç kastı olmadığını, sömestride öğrencilere Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal yapısını anlattığını ve burada kuruluştan 17. asıra kadar ilerlemeyi müteakip Avrupa'nın süratle kapitalist bünyeye dönüşmesi sebebiyle Osmanlı Devleti'nin buna ayak uyduramadığını ve böylece duraklama devrine girdiğini, Batı kapitalizminin 19. asırda Osmanlı Devleti'ni sömürmeye koyulduğunu, Tanzimat Fermanı ve Duyunu Umumiye müessesselerinin bu sömürüyü hızlandırdığını, bu nedenle medeniyet gibi görünen Batı'nın bu hareketlerini

sömürücü olarak öğrencilerine anlattığını, "Baticılık gericilik-tir" şeklindeki sloganı dünyanın hiçbir yerinde sosyalistlerin ve devrimcilerin kullanmadığını, bu tabirin fanatik sahada kullanıldığını, her öğretmenin öğrencilerine öğrettiği hususları onlardan istemesinin tabii hakkı olduğunu, öğrencilerine ders takrirleri meyanında anlatıldığını, bu nedenle bunların imtihan sorusu yapıldığını,

"İleri Asya Geri Avrupa" tabirinden ise Anadolu halkının Avrupalıların istismarları karşısında başkaldırarak Atatürk'ün liderliğindeki hareketi ile ileri Asya'nın öncülüğünü yaptığını bu durumun mefhumu muhalifinden ise istismar eden Batı'nın Geri Avrupa şeklinde nitelendirilmesini kast ettiğini,

Kurtuluş savaşları ile ilgili suali tercih ettiğini, bu arada Anadolu kurtuluş hareketlerinden başka Vietnam ve Amerikan kurtuluş hareketlerini dahi öğrencilerine tahlil ettiğini,

Asya Tipi Üretim Tarzı tabirinin kendisine ait olmayıp, **büyük sosyolog ve bilgin Marks'a ait olduğunu**, bu tabirin yaşantısının Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunabileceğini. Bu noktaları aydınlatmak için talebelere fıkır verdiğini, Asya tipi üretim deyiminin artık-ürünün bilahare merkezde toplanması mahiyetinde bir sistem olduğunu, bu hususları öğrencilerine ders konusu olarak ızah ettiğini,

1967 yılında bastırdığı (Doğu Mitinglerinin Analizi) isimli eserinde bahs edildiği gibi suç unsuru bulunmadığını, zira bu eserin Forum dergisinde neşr edildiği gibi sonradan neşrettiği (Doğu Anadolu'nun Düzeni) adlı kitabına da aynen girdiği halde herhangi bir takibat yapılmadığını, iddiayı kabul etmediğini,

9.12.1969 tarihinde İ.T.Ü. Fıkır Kulübü Başkanlığı'na bahsi geçen mektubu gönderdiğini ve yazının kendisine ait olduğunu, ancak bunda suç unsurunun bulunmadığını Türkiye'nin kalkınmasının Türk ve Kürt Halklarının eşitlik ve kardeşliği ile mümkün olabileceğini Türk ve Kürt ayrımı yapılmasının emperyalistlerin işine yarayacağını ve bunun neticesi olarak toplumun zararlı çıkacağını, asimilasyon neticesi toplumsal sorunların ortaya çıkacağını, yazdığı yazıda bunu belirttiğini, gayesinin Türkiye'yi bütünleştirmek olduğunu,

Atatürk Üniversitesi'nde görevli iken çalışmaları sebebiyle çevrede bazı yerlere gittiğini, ancak Kürtlerin kendi lisansları ile konuşmalarını ve bu hakka sahip olmalarını, Kürt dili ve edebiyatını araştırmalarını söylemenin Kürtçülükle ilgisi olmadığını,

1968 yılında yayınladığı (Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme-Geçiş Halindeki Toplamlar) başlıklı teksirin de Forum dergisinde neşr edildiğini, bilahare bu yayının Doğu Anadolu'nun Düzeni adlı eserinde yer aldığı halde hiçbir kovuşturma yapılmadığını, iddianamede bahsi geçen sözlerin teksirde aynen yer aldığını, ancak bunların suç teşkil etmediğini, tamamen anayasayı teyit mahiyetinde görüldüğünü, anayasanın 3. maddesinde, Türkiye'nin resmi dili Türkçe olduğunun kayıtlı olması müvacehesinde, resmi olmayan bir dilin de varlığının bahis konusu olduğunu bunun da Kürtçe olduğunu, müsnet suçları ika etmediğini beyan etmiştir.

TCK 141/1 maddesini ihlal ile ilgili olarak açılan dava sebebiyle 25.1.1972 tarihli oturumdaki sorgusunda,

İddianamede yer alan ithamların Atatürk Üniversitesi'nde görevli olduğu zamana ait bulunduğu, ancak müşahhas olarak herhangi bir eylem ortaya konulmadığı, kendisinin aşırı sol denilen herhangi bir teşekkül ile ilişkisinin olmadığını, öğrencilerle olan münasebetlerinin hoca-öğrenci ilişkisi durumunda bulunduğunu, genel olarak feodal bir yapıya sahip bir ortamda, toplumda yaşayan yüksek tahsil seviyesine gelmiş gençlerin, gerek verdiği ders konuları ile alakası ve gerekse öğrenme arzuları müvacehesinde kendisi ile bu konularda her zaman temas edebileceklerini ve ettiklerini,

Sadece Kars ve Marmara Yüksek Tahsil Dernekleri'nin müştereken tertipleri üzerine, "Ekonomi-politik açıdan Türkiye'nin düzeni" konulu bir konferans verdiğini, kendisinin tabii bilimlerle meşgul olan bir ilim adamı olması sıfatıyla kendi sahasına taalluk eden konularda fikirlerin serbestçe ifadesi ve öğrencilere duyurulmasının olağan sayılması gerektiğini,

DEV-GENÇ örgütü ile hiçbir surette ilişkisi olmadığını, sadece Üniversite Asistanları Sendikası üyesi bulunduğunu,

bu örgütün kendi mensuplarının görevden doğan sorunları ile ilgili bulunduğunu, aşırı sol şeklinde bir faaliyetini kabul etmediğini, bu müsnet suçları işlemediğini beyan etmiştir.

Sanık Beşikçi, Ant dergisinde yazmış olduğu yazı sebebiyle TCK 141/3. maddesini ihlalle ilgili olarak açılan dava sebebiyle 5.6.1972 tarihli oturumdaki sorgusunda, Ant dergisi sahip ve mesul müdürü Doğan Özgüden'in isteği ile Şubat 1971 tarihli Ant dergisinde yer alan "Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu" başlıklı makaleyi hazırlayarak gönderdiğini, derginin fihrist bölümünde yer alan mücadele ve Komünist Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu, şeklideki ismin matbua hatasından ileri geldiğini, yazının bilimsel nitelikte olduğunu ve Doğu Anadolu'da yaşayan Kürt toplumunun ekonomik yapısı ile ilgili bulunduğunu, bu yazıda, isnat olunan suç unsurlarının bulunmadığını,

Bu makaleyi bilim kuruluşlarına ait dergilerde yayınlamak yerine sekizbin ve daha fazla tirajının olduğunu bildiği Ant dergisinde yayınlarak daha fazla okuyucunun ittilasına sunduğunu, yazının fihrist bölümündeki isim yanlış çıkmasına rağmen gerekli ikazı yapmadığını,

Bu yazı ile Doğu Anadolu'da feodal yapının mevcut olduğunu, bunun zamanla kapitalist yapıya dönüşeceğine ve kapitalist ilişkiler kurulduğunda aşiret gibi dinsel bir kurumun ortadan kalkması halinde Doğu Anadolu'da yaşayan ve sosyolojik bir gerçek olan varlığı bilinen **Kürt halkının uluslaşmaya doğru hızla gideceğini ortaya koymuş bulunduğunu,**

Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığı değil, geri bırakılmışlığının söz konusu olduğunu, zira bu geri bırakılmanın bilinçli olarak ve Doğudaki Kürt halkını asimile etmek zımında merkezi otorite tarafından ihtiyaç olduğunu, **Doğu Anadolu'da yaşayan halkın Kürt olduğunun sosyolojik bir gerçek olduğunu,**

Doğu'da feodal yapı mevcut olup, kapitalist yapıya geçilmeden bu yapının sosyalist yapıya dönüşmesinin yazıda bahis konusu edilmediğini ve aslında böyle düşünmenin mümkün olmadığını,

Batı kapitalisti ile Doğu feodali arasındaki ittifak ve do-

Ucretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

layısıyla bütünleşmenin merkezi otorite tarafından teşvik ve takviye edildiği görüşünde olduğu için **Doğu'daki Kürt halkının aşiret anlayışını terk etmesi engellenmekte ve Kürtlerin uluslaşmasının geciktirilmekte olduğunu,**

Aynı hudutlar içerisinde yaşayan değişik etnik gruplardan herhangi birisinin, bu etnik grup henüz uluslaşma sürecine varmadan asimile edilmesinin mümkün olduğunu, nitekim Türkiye'de Kürtlerden gayri Pomak, Çerkes ve Lazların sosyal sorunlarının halledilmesi ve dağıtık bulunmaları nedeniyle kolaylıkla asimile edilmelerinin mümkün olduğu, ancak Türkiye'de 5 milyon Kürdün asimilesinin kolay olmayacağını, bu itibarla **Türkiye'deki Kürtlerin öncelikle kültür özgürlüğüne ve dolayısıyla radyoda kendi dillerinde yayın, okullarda kendi dilleri ile eğitim yönünden serbestiye kavuşarak, uluslaşmalarını tamamlamaları, yani hangi etnik gruba mensup bulundukları bilincine varmaları gerektiği, bu safhadan sonra ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi şeklindeki prensibin uygulanması zorunluluğu bulunmadığını,**

Anayasanın, Türkiye'de resmi dil Türkçe'dir, şeklindeki maddesine rağmen 12. ve 10. maddeleri muvacehesinde, Kürtlerin resmi ve özel bütün faaliyetlerinde Kürtçe konuşabilecekleri ve bunun için anayasada herhangi bir değişiklik yapılmasına lüzum bulunmadığı inancında olduğunu,

Kürt kültürünün de gelişmesi ve yaşaması zorunluluğunun olduğunu, ancak bu **halkın uluslaşmasından sonra kendi kaderlerini tayin yönünden bir şeyler isteyip istemeyeceği veya neler isteyeceğinin kendisini ilgilendirmediğini,**

Dosyada mevcut bilirkişi raporunun kendi bünyesinde çelişkiler taşıdığını, Türkiye'de varolan Kürt halkının inceleme mevzuu yapılmasının suç teşkil ettiğinin ileri sürüldüğü, halbuki aynı hudutlar içerisinde yaşayan halkların, aynı muameleye tabi tutulması ve dolayısıyla eşit işlem görmesi sayesinde birleştirici ve bütünleştirici fikirlerini dermeyeran ettiğini beyan etmiştir.

DELİLLER

A) Yazılı Deliller:

Yukarıda ızah olunduğu gibi açılan davalar sadece Atatürk Üniversitesi tahkikat komisyonları raporları ile MİT raporlarına istinat ettirilmiş, ancak son soruşturmada isnatla ilgili bütün belgeler toplanmış bu arada gerek askeri savcı tarafından ve gerekse sanık tarafından tevdi olunan kitap ve makaleler, diğer delillerle birlikte değerlendirilerek kanaata varılmıştır. Bu konuda;

a) Öğrenci Coşkun Ak ve Turgut Karabey'e ait not defterleri,

b) Öğrenci Ayfer Arsal, Güner Sernikli, Reşat Derici ve Yılma Durak'a ait 5 adet imtihan kağıtları aslı,

c) Prof. Orhan Türkdöğün tarafından vaki şikayetler üzerine kurulan tahkikat komisyonunun 21.1.1968 tarihli raporu,

ç) Atatürk Üniversitesi'nde görevli muhtelif kişilerce sıkıyönetim komutanlıklarına gönderilen muhtelif ihbar dilekçeleri,

d) 12.3.1970 tarihinde Ankara DDKO lokalinde yaptığı ve muhtevası sanıkça kabul olunan bant tabesi ve konuşma bandı,

e) Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde muhtelif olaylar sebebiyle kurulan tahkikat komisyonları inceleme dosyaları ve raporları,

f) Sanık hakkındaki MİT raporları ve elindeki belgeler,

g) Dosyada mevcut muhtelif fotokopiler,

ğ) Sanığın 1967-1968 yıllarında hazırlayıp yayınladığı (Doğu Mitinglerinin Analizi) ve (Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme-Geçiş Halindeki Toplumlar) isimli teksir notları,

h) Atatürk Üniversitesi'nce sanıkla ilgili olarak muhtelif tarihlerde alınan ara kararları gereğince gönderilen belgeler,

ı) Sanık tarafından hazırlanan "Doğu ve Güney Anadolu Sınır Kasabalarında Ekonomik Yapının Mukayeseli Analizi" başlıklı 90 soruyu ihtiva eden anket formu,

İ) Atatürk Üniversitesi kanunu ve üniversite asistanlığı yönetmeliği,

j) Sanık tarafından noter kanalıyla Atatürk Üniversitesi rektörlüğüne gönderilen ihbarname,

k) Sanık ile üniversite arasında Danıştay'da mevcut davalar nedeniyle verilen layiha ve cevaplar,

İ) Sanık tarafından Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Araştırma Enstitüsü Başkanlığı'na verilen BD/12 numaralı araştırma projesi,

m) Sanığın Robert Kolej Öğrenci Birliği tarafından çıkarılan "Folklora Doğru" isimli dergide neşr ettirdiği, "Bizden Sızden" başlıklı yazı fotokopisi ve bu yazı ile ilgili Turan Tufan Yüce tarafından tanzim olunan 18.12.1970 tarihli rapor,

n) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nün 20.9.1971 tarihli yazıları ve bu yazı eki ile bağlanarak gönderilen rapor ve belgeler,

o) İstanbul'da münteşir Ant Sosyalist Teori ve Eylem dergisinin Şubat 1971 sayısı,

ö) Ant dergisindeki yazı münasebetiyle tanzim olunan 1.4.1971 tarihli bilirkişi raporu,

t) Askeri savcı tarafından mahkemeye tevdi edilen sanığa ait doktora tezi aslı ve sanığın yayınladığı bilcümle eserleri,

r) Sanık tarafından tevdi olunan dergiler ve Prof. İbrahim Yasa'ya ait kitap,

s) Dosyada mevcut sair cevaplar ve yazılı belgeler,

tetkik olunarak ve sözlü delillerle birlikte değerlendirilerek hükme varılmıştır.

B) Sözlü Deliller

Bu dava sebebiyle dinlenen tanıkları dört grupta mütalaa etmek gereklidir.

1) Muhtelif askeri veya asliye ceza mahkemeleri marifeti ile ifadelerine başvurulmuş tanıklar:

Prof. Ahmet Kurt, Prof. Turhan Tufan Yüce, Doç. Cevdet Gökalp, Mehmet İsakoğlu, Prof. Salahattin Olcay, Yavuz Akpınar, Mustafa Göktaş, Yılma Durak, Asistan İbrahim Erol Kozak, Mahmut Aktaş, Prof. Mithat Torunoğlu, Prof. Orhan Türkoğlu, Avukat İbrahim Bilici, Prof. Kemal Bıyık, Turgut Karabey ve Coşkun Ak.

2) Mahkememizde huzuren dinlenen tanıklar:

Prof. Kemal Bıyık, Prof. Orhan Türkoğlu, Prof. Mithat Torunoğlu, Prof. Şaban Karataş ve Asistan İbrahim Erol Kozak.

3) Naip hakim marifetiyle dinlenen tanıklar:

Mustafa Aydın, Mehmet Eyüpoğlu, Alattin Başar, Mehmet İsakoğlu, Casim Gürbüz, Murat Altın, Rıza Müftüoğlu, Muammer Genç, Recai Çınar, Osman Okka, Celal Tarakçı, Celalettin Atamanalp, Okan Şengöz. Hüseyin Ayan, Nurhan Akgöz ve Atamer Güreş.

4) Mahkememizin 1972/35 numarasında kayıtlı Erzurum-Kars Dev-Genç davasında dinlenen ve beyanları sebebiyle bu dava ile de ilgili görülen bu nedenle naip hakim tarafından tespit olunan ifadelerinden tasdikli bir suretleri bu dosyaya konulmuş bulunan tanıklar:

Şükrü Şamdan, İsmet Altan, Fazıl Gürhan Erk, Celal Cihangiroğlu, Erdal Birkan, Hüseyin Türker, Cahit Timuroğlu, Mehmet Figen, Atamer Güreş,

Burada sadece isimlerini saymakla yetindiğimiz bu dört grup tanıktan ayrı olarak, sanığın üniversite mensubu olması ve dolayısıyla bilimsel özgürlükten yararlanabilecek bir kişi bulunması nedeniyle sosyoloji dersinin kapsamı ve üniversiteler ve Atatürk Üniversitesi Kanunu ile bu mevzuda ilgili nizamlar müvacehesinde kürsü direktörü yönünden ve asistan yönünden bilimsel özgürlüğün hudut ve şumulünün tayin ve tespiti zımında 23.6.1972 tarihli oturumda bilirkişi seçilen Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sosyoloji Profesörü Hamide Topçuoğlu'nun sözlü mütalaasına da müracaat olunmuştur.

Ayrıca duruşmanın muhtelif safhalarında ve gerek soru ve gerekse delillerin ikamesi sırasında sanığın isnatla ilgili bazı kabulleri ve tevilli ikrarlarını da burada kayd etmek gerekir.

ESAS HAKKINDAKİ MÜTALAA

Askeri Savcı Hakim Yzb. Yaşar Değerli tarafından 18.7.1972 tarihli oturumda serd olunan 164 sayfalık esas hakkındaki mütalaada sanığın durumu ve suç konusu fiileri aşağıda belirteceğimiz sırayı takip ederek incelenmiştir.

a) Sanığın ideolojisi ve yöntemi,

b) Sanığın çok yönlü ideolojik faaliyetleri,

c) Sanığın ideolojisi yönteminde çeşitli örgütler içerisinde yer alan faaliyetleri,

d) Sanığın ideolojisi yöntemindeki basın-yayın faaliyetleri,

e) Sanığın şahsi münasebetler halinde yürüttüğü ideolojik faaliyetleri,

f) Sanığın çok yönlü faaliyetleri sonucu olarak ortaya çıkan durumun ceza kanunu açısından tahlil ve değerlendirilmesi,

g) Netice ve talep:

Birinci bölümde, sanığın 1965-1970 yılları arasında Erzurum Atatürk Üniversitesi mensubu olarak çeşitli faaliyetlerde bulunduğunu, bu arada kariyer çalışmaları yaptığını, ancak ideolojik yönü ve faaliyetleri sebebiyle bilahare Atatürk Üniversitesi ile ilişkisinin kesildiğini ve bunu takiben Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne sosyoloji asistanı olarak girdiğini, bu süre zarfında sanığın saplanmış olduğu ideolojisi istikametinde ve yasalarımızın suç saydığı çalışmaları tercih et-

tiğini, ancak bunun tek yönlü olmadığını, bir yandan ilim çevresinde öğretim münasebetlerinden yararlanarak giriştiği faaliyetler ve bir yandan da aralarında amaç beraberliği bulunan çeşitli örgütler içinde faaliyetlere kendini adadığını, aynı zamanda ideolojisinin de çift yönlü olup hem komünist hem de Kürtçü bir saplantı içinde bulunduğunu, bütün çalışmalarının Marksist-Leninist ve Kürtçü ideolojiye dengeli bir şekilde yönelik olduğunu, önce belirli düşünce mihraklarından hareketle bir etnik sorun yaratıp, bu sorun etrafında geniş yığınları toplayarak bunların aynı zamanda Marksist-Leninist potansiyele güç katılması yönünde kanalize edip Kürt etnik grubunun müstakıl bir devlet vasfını kazanmaları yolunda çalışmalar yaptığını, yani Marksizm-Leninizm için Kürtçülük, Kürtçülük hedefine varmak için tek kurtuluş yolu olarak Marksizm-Leninizm prensibi ile hareket ettiğini ve bu düşünceler içerisinde ilmi yolunu tamamen kaybedip bu alanda yayın çalışmaları yaptığı açıklanmıştır.

İkinci bölümde sanığın çok yönlü ideolojik faaliyetleri başlığı altında öğretim münasebetlerinden yararlanarak giriştiği ideolojik faaliyetler ve akademik çalışma özgürlüğü ve olanaklarından yararlanarak giriştiği ideolojik faaliyetler incelenmiştir.

Sanığın 28.3.1967 tarihinde sosyoloji doktoru ünvanını kazandığı ve o sırada öğretim kadrosu yönünden sıkıntı içinde bulunan Atatürk Üniversitesi'nde sanıktan istifade imkânının arandığı ve Fen Edebiyat Fakültesi'nde sosyoloji derslerini vermesine müsaade olunduğu, sanığın 1966-1967 ders yılı ikinci sömestri ve 1967-1968 ders yılının ilk yarısında Sosyolojiye Giriş dersini okuttuğu, ancak 6990 sayılı Atatürk Üniversitesi Kanunu'nun 1. maddesi dikkatiyle 4936 sayılı kanunun 29. ve 40. maddeleri müvacehesinde sosyoloji doçenti Orhan Türkdoğan'a bağlı ve onun mürakabesi altında bulunduğu, kendisine derslerde Prof. Hans Freyer'in Sosyolojiye Giriş isimli kitabını tedris etmesi bildirildiği ancak sanığın bu isteğe uymayarak ve sosyolojinin temel konuları olan bilgileri özellikle sosyolojinin kapsadığı saha ve metod ile bu ilmin gelişmesi gibi hususları öğrenciye anlatmadan doğrudan doğruya Türkiye'nin toplumsal yapısı adlı konuyu işlediği, özellikle burada tüm Türkiye'nin top-

lumsal yapısını anlatmak yerine sadece Doğu Anadolu'ya dönük toplumsal yapıyı birçok yönleri ile tahrif ederek anlatmış olduğu, burada sanığın aslı görevini, ideolojisi için bir araç ve her yönü ile bir olanak olarak kullandığı, bu niteliği sebebi ile üniversite içerisinde aynı eğilimli öğrenciler tarafından kendisine büyük ilgi gösterildiği,

Ancak bu tedrisat esnasında bazı öğrencilerin durumu kürsü ilgilisi Doç. Orhan Türkdoğan'a bildirdikleri, bu şikayetlerin mezkur Doçent tarafından doğruluk derecesinin araştırılmasından sonra durumun bir rapor halinde Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na bir raporla duyurulduğu ve daha sonra Doçent Orhan Türkdoğan tarafından 15.2.1968 tarihinde dekanlığa sanıkla ilgili olarak ve elde edilen bilgiler ayrıntılı hale getiren ve onun yöntemini teyine yarayacak ilave bir rapor verildiği, bu sebeple kurulan takikat komisyonu incelemesi sonunda sanığın Marksist propaganda yaptığının bildirildiği,

anlatılmış, dosyada mevcut, öğrencilere ait not defterlerinde ve imtihan evraklarında yazılı bulunan konular ile Prof. Hans Freyer'in "Sosyolojiye Giriş" isimli kitabı uzun uzun karşılaştırıldıktan sonra, mütalaanın 20. sayfasında yer alan şu neticeye varılmıştır:

a) Sanık, vermiş olduğu dersin bağlı bulunduğu kürsü sorumlusuna karşı yerine getirilmesi lazım gelen kanuni ve bilimsel sorumluluğu ile hareket etmemiş, bilimsel disipline riayetkar olmamıştır.

b) Sanığın ders konusu, ilgili sorumlu şahıs tarafından tefrik olunarak verilmiş olmasına rağmen, sanık bu kitapta ki ders konuları ve muhtevasına uygun hareket etmemiştir.

c) Derslerinde incelediği konuların tek taraflı bir görüşle işlendiği müşahade edilmiştir.

d) 1966-1967 Ders yılında okutmuş olduğu konular itibarıyla ana ders kitabına göre yarım kalan konuları, müteakip ders yılında ikmal etmesi gerekirken, Türkiye'nin toplumsal yapısını anlatmayı daha faydalı buldum, diyerek ve bu hususta hiçbir mezuniyet almaksızın ideolojik tedrisatına ortam yaratmıştır.

e) Türkiye'nin toplumsal yapısı adı altında işlemiş olduğu konular Türk toplumu ile ilgili sosyoloji biliminin verileri dışında belirli ideolojik kurallara yol açacak bilgilerle doludur.

f) Türkiye'nin toplumsal yapısını anlatırken, Osmanlı İmparatorluğu zamanından beri bünyede bulunan diyalektik yöntemdeki ihtilalci unsurlar özellikle belirtilmiş ve Türk istiklal savaşının dahi neticede Marksist bir olgu ile sonuçlanması lazım gelirken bunun başarısızlığına işaret olunmuş ve bilimsel anlatım ve tarafsızlık hudutları aşılarak ve bilimsel doğrular inkâr edilerek Marksist-Leninist bir öğretimde bulunulmuştur.

h) Derslerinde kendi kafasında şekillendirdiği, Türkiye'nin tüm sorunlarından gayrı Doğu sorununu yaratacak şekilde maksatlı izahlarda bulunmuş ve Doğu Anadolu'da yaşayan halkın Kürt olması nedeniyle bu bölgenin kasten geri bırakıldığını işlemiştir.

ı) Doğu ve halklar sorunu şeklinde nitelediği doktora tezini öğrenciye ders olarak vermiş, ayrıca özel bir çalışma mahsulü olan "Doğu Mitinglerinin Analizi" isimli teksirini öğrenciye dağıtmıştır.

İdeolojik faaliyet yönünden, sadece ders vermiş olduğu fakülte içinde kalmamış, ders dışı Marksist-Leninist ve Kürtçü eğitime fakülteodaki odasında devam ederek, çeşitli yerlerden gelen öğrencileri eğitmiştir.

Sanığın akademik çalışma özgürlüğü ve olanaklarından yararlanarak giriştiği ideolojik faaliyetler izah edilirken, sanığın "Kışın Silvan Ovasında, Yazın Nemrut ve Süphan Yaylalarında Konaklayan Bir Göçebe Aşiretinin Sosyal Organizasyonu" başlığını taşıyan doktora tezi ile 1967 yılında sosyoloji doktoru ünvanını kazandığı, bilahare bu tezi Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme-Geçiş Halindeki Topluluklar" ismini taşıyan 52 sayfalık bir teksir notu halinde derslerinde tediş ettiğı ve öğrencilere ve bir kısım Marksist-Leninist ve Kürtçü örgüt ve kişilere sunduğı, ayrıca bu tez muhtevasını Forum dergisinin 323, 324, 325 sayılarında yayınladığı, nihayet 1969 yılında (Doğu'da Değişim ve Yapısal Sorunlar) ismi altında kitap halinde yayınladığı,

Yine üniversite içinde özel çalışma mahsulü olan “Doğu Mitinglerinin Analizi” başlıklı 95 sayfalık teksirini, üniversite olanaklarından yararlanarak meydana getirdiği ve bu üniversitenin bir yayını imiş gibi göstererek, buna ilmi destek sağlamaya çalıştığı,

Üniversite tarafından 2.7.1968 tarihinde kabul olunan projesi sebebiyle “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Sınır Kasbalarında Sosyo-Ekonomik Yapının Mukayeseli Analizi” adlı araştırmayı yaptığı, ancak sonuçlarını üniversiteye sunmadığı, bu araştırma ile ilgili olarak 90 suali ihtiva eden bir anket hazırlayıp, kendi maksatlı niyeti çerçevesi dahilinde vatandaşların eğilimlerini öğrenmeye çalıştığı ve neticede bu araştırma projesinin üniversite tarafından yürürlükten kaldırıldığı,

belirtilerek, sonuç olarak sanığın çeşitli vesilelerle yapmış olduğu bilimsel çalışmalarda, bilimsel olanakları kendi ideolojisi yönetiminde kullanarak, bu yöndeki fikirlerine bilimsel destek sağlamak istediği ve görev ve sıfatını kötüye kullandığı açıklanmaktadır.

Üçüncü bölümde: Sanığın ideolojisi doğrultusunda çeşitli örgütler içerisinde yer alan faaliyetleri izah edilmiş, bu arada sanığın ÜNAS Erzurum şubesinin faal bir elemanı olması nedeniyle, bu örgütün çeşitli faaliyetlerine iştirak ettiği,

Fıkır Kulüpleri Federasyonu ve Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu ile de irtibatını devam ettirdiği, bu arada FKF tarafından düzenlenen “Ekonomi Politik Açısından Türkiye'nin Geri Kalmışlığı” isimli bir konferans verdiği, bu konferansta, kendisine ait “Doğu Anadolu'nun Düzeni” isimli eserinin 318 ve müteakıp sayfalarında yer alan fikirleri beyan ettiği, üniversitede meydana gelen bütün anarşık faaliyetlerde tahrikçi bir unsur olarak ortaya çıktığı,

Doğu Anadolu'ya ve burada yaşayan halka ilişkin maksatlı faaliyet ve yayınları nedeniyle, aynı kanunsuz gaye için kurulan Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın dikkatini çektiği, esasen sanığın devam edegelen çalışmaları sonucu böyle bir örgütün kurulmasına amil olduğu, bu meyanda 12.3.1970 tarihinde Ankara DDKO lokalinde Kürtçü fikirler yönteminde bir konferans verdiği ve bu konferansta kendisi-

nin Kürt ulusu bilincini yaymaya çalışan ve bu uğurda çalışma ve mücadele veren bir kişi olarak takdim edildiği, ayrıca bu örgütün sahip olduğu ideolojik yönteminde geniş bir yayın olanağı yaratmak bakımından Diyarbakır merkez olmak üzere "Doğu Matbaacılık Anonim Şirketi" adlı teşekküle altı hisselik bir katkı ile kuvvet kazandırmaya çalıştığı,

Türk siyasi partiler yelpazesinin sol kanadında yer alan Türkiye İşçi Partisi görüşleri ile sanığın sahip olduğu görüşler arasında bir paralellik bulunduğu ve hatta 1967 yılında bazı bölgelerde yapılan Doğu Mitingleri'nde serdolunan görüşlerin politik bilinç kazanması ve Doğu sorununa, meseleyi etnik bir açıdan ele alarak Türkiye İşçi Partisi'nin sahip çıkmasına sanığın, "Doğu Mitinglerinin Analizi" isimli eserinin geniş ölçüde etkili olduğu, bütün yayın ve yazılarını TİP'in idaresine hakim kişilere gönderdiği ve zaman zaman bu örgüte maddi yardım sağladığı, neticede TİP'in 1970 yılında yapılan 4. büyük kongresi kararının 6. bölümünde ele alınan Doğu Anadolu ve halklar sorunu ile fikirlerini bir siyasi örgüte kabul ettirdiği, bunun mükafatı olarak da TİP Bilim ve Araştırma Danışman üyeliğine seçildiği,

belirtilmektedir.

Dördüncü bölümde, sanığın ideolojisi istikametindeki basın ve yayın faaliyetleri meyanında,

a) Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme-Geçiş Halindeki Topluluklar,

b) Doğu Mitinglerinin Analizi,

c) Doğu'da Değişim ve Yapısal Sorunlar,

d) Doğu Anadolu'nun Düzeni, Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller,

isimli eserleri ile, aşırı sol eğilimli basın organları tarafından yayımlanan,

1. Forum dergisindeki yazıları,

2. Akşam gazetesindeki yazıları,

3. Folkloru Doğru isimli aylık dergide çıkan yazısı,

4. Forum dergisindeki "Sınıf Açısından Doğu Sorunu" başlıklı seri makalesi,

5. ANT dergisinde yayınlanan “Doğu Anadolu’da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu” başlıklı yazısı,

uzun uzun ve detaylı olarak incelenmiştir.

Her ne kadar sanığın yazıp yayınladığı “Doğu Anadolu’nun Düzeni, Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller” başlıklı eserin gerek birinci ve gerekse ikinci baskıları ile “Doğuda Değişim ve Yapısal Sorunlar” isimli kitap hakkında, Basın Kanununun ön gördüğü süre zarfında takibat yapılamadığı, bu nedenle bu kitapların ihtiva ettiği tehlikeli fikirlerin, yargı mercileri önüne getirilmediği, keza Doktora çalışması sebebiyle meydana getirdiği eserinin yayımlandığı Forum dergisinin 324 ve 325. sayıları, “Doğu Sorunu Açısından Türkiye’nin Düzeni” başlıklı seri makalesinin yayımlandığı 19-24 Mart 1969 tarihli Akşam gazeteleri, “Sınıf açısından Doğu Sorunu” başlıklı makalenin yayımlandığı Forum dergisinin 376 sayılı nüshası haklarında dahi Basın Kanunu’nun mezkur hükmü müvacehesinde, takibat yapmanın mümkün olmadığı,

Atatürk Üniversitesi’nde iken neşrettiği “Doğu Anadolu’daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Topluluklar” başlıklı eseri ile “Doğu Mitinglerinin Analizi” başlıklı teksir metnini, ders olarak öğrencilere belirtilen süre zarfında okuttuğu ve onlara dağıtarak okumalarını salık verdiği, bu nedenle propaganda aracı olan bu eserlerin sadece yayınlanmakla kalmayıp derslerde tedris edilmesi ve hatta sanığın, öğrencilerin bu konudaki bilgilerinin kontrolü bakımından imtihanlarda soru olarak sorulması karşısında Basın Kanunu’nda öngörülen zaman aşımı süresinden istifade etmesinin mümkün olmadığı,

“Folklora Doğru” isimli aylık dergide yayınlanan “Bizden Sizden” başlıklı yazının, takibat konusu yapıldığı, ancak Basın Kanunu hükümleri müvacehesinde zaman aşımı süresi geçmiş olduğundan takipsizlik kararı verildiği,

Ant Sosyalist Teori ve Eylem dergisinin Şubat 1971 tarihli nüshasında yayınlanan “Doğu Anadolu’da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu” isimli yazısından dolayı da, süresinde İstanbul Toplu Basın Mahkemesi’nde dava açıldığı ve bu davanın görevsizlikle mahkememize gönderilerek bu davada yargılama konusu yapıldığı,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

açıklanarak, sanığın bütün yayınlarında bir fikir birliği bulunduğu, eserlerinde savunmasını yaptığı fikirlerini, bir sonraki eserine kaynak göstermek suretiyle, bütün eserlerdeki fikirlerin canlılığını muhafaza ettiği,

açıklanmaktadır.

Beşinci bölümde; Sanığın şahsi münasebetler halinde yürüttüğü ideolojik faaliyetler ayrı bir grup içerisinde incelemeye tabi tutulmuş ve bu meyanda;

a) Fikri ve maddi desteğini esirgemediği TİP 4'ncü Büyük Kongresi'ne çekmiş olduğu başarı telgrafı ve buna karşı Parti Genel Sekreteri Sait ÇİLTAS imzasıyla verilen cevap,

b) Türkiye İşçi Partisi'nin yayın organı olan EMEK dergisi yöneticileri tarafından sanıktan istenen maddi yardım konusunda gönderilen mektup,

c) Sanığa yurt dışından, bu arada Uppsala şehrinde basılan BAHÖZ isimli derginin, Kürdistan Mücadelecileri Derneği tarafından gönderilmesi,

d) İ.T.Ü Fikir Kulüpleri tarafından organize edilen (Türkiye'nin toplum yapısı, devrimci strateji, örgütlenme) konulu açıkoturuma davet edildiği halde katılmaması nedeniyle sanığın, müdafaasını yapacağı fikri ihtiva eden ve mezkur Dernek Başkanlığına gönderdiği mektup,

e) Aktüel konularla ilgili olarak Doç. Cevat GERAY'a yazdığı mektup,

f) İstanbul Edebiyat Fakültesi Sosyoloji öğrencilerinden Nuri ÖZAK'ın, Doğu Anadolu'da yapacakları gezi ile ilgi olarak sanığa yazdığı 2.2.1970 tarihli mektup,

g) Atatürk Üniversitesi İngiliz Filolojisi öğrencisi iken sanığın militan olarak yetiştirdiği öğrencilerden olup halen Tatvan Lisesi öğretmeni bulunan Nazif KALELİ tarafından sanığa yazılan mektup,

ğ) "Türkiye'nin Düzeni" isimli kitabın yazarı olan Doğan Avcioğlu tarafından sanığa gönderilen mektup,

h) Yazar Hasan Hüseyin KORKMAZGİL tarafından sanığa gönderilen 30.5.1969 ve 16.11.1970 tarihli mektuplar,

muhtevaları, ayrı ayrı tartışılarak inceleme konusu yapılmıştır.

Altıncı Bölümde; Şimdiye kadar ızah olunan sanığın çok yönlü faaliyetleri sonucu olarak ortaya çıkan durumun ceza kanunu bakımından tahlili ve değerlendirilmesi yapılmış,

Sanığın Marksist-Leninist ve Kürtçü ideoloji yönteminde tedrisat yaptığı, üniversitede 22 Nisan 1969 şiir şöleni ve 20 Mart 1970 anarşik olaylarının meydana gelmesinde etken olduğu, derste öğrencilerine ve ders dışında etrafında kümelenen öğrenci gruplarına komünizm propagandası yaptığı ve bu eylemini ders ve çevre olanaklarından yararlanarak sürdürdüğü, bu faaliyetleri ile yetinmeyerek kendi ideolojisi istikametinde kurulup işler gördüğü FKF, Dev-Genç, ÜNAS ve TİP gibi legal örgütler paralelinde faaliyetlere girdiği, bu meyanda 4.1.1969 tarihinde FKF tarafından düzenlenen bir konferansta konuştuğu, 22 Nisan olaylarını teşvik ettiği, 16 Ocak 1970 tarihinde ÜNAS Erzurum şubesinin düzenlediği açık oturumda, sınıf açısından bir eğitim düzeyi konusunu işlediği, 20 Mart 1970 anarşik olaylarını teşvik edip bu olay sonunda Erzurum ÜNAS şubesi tarafından yayınlanan DUYURU isimli bildirinin hazırlanmasına yardımcı olduğu, ayrıca ÜNAS'ın İzmir'de yapılan toplantısına katılarak konuştuğu ve yayınlanan bildiriye hazırladığı, TİP ve DDKO örgütleriyle her fırsatta ilişki kurduğu ve düşüncelerini bu örgütler kanalı ile yansıttığı;

Her ne kadar 31.12.1971 tarihli iddianamede, sanığın belirtilen örgütlere dönük faaliyetleri sebebiyle TCK. 141/1 maddesini ihlal keyfiyeti söz konusu edilmiş ise de, sanığın bu örgütlerin kurucu ve işleticisi unsur ve kişilerle açık bir anlaşmaya vardığını, fikri ve maddi ve mesailerini bir araya getirecek şekilde bir münasebetin kurulduğu kendini bütün açıklığı ile göstermediği ve kastın varlığında tereddüde düşüldüğü cihetle bu iddiadan rucu ederek, belirtilen olaylar dizisinin propaganda biçiminde bir gelişme göstermediği ve TCK'nun 142/1, 142/3. maddelerinde belirtilen unsurları oluşturacak bir doğuşa sebebiyet verdiği, dolayısıyla sanığın örgütlere dönük olarak sürdürdüğü komünizm ve Kürtçülük propagandası sebebiyle eylemine uyan TCK'nun 142/1,

142/3 ve 80. maddeleri gereğince tecziyesi ve TCK'nun 31, 33 ve 173/3 maddelerinin nazara alınmasını,

Sanığın ders verme olanaklarından yararlanarak giriştiği ve sürdürdüğü komünizm ve Kürtçülük propagandası niteliğindeki faaliyetleri sebebiyle eylemine uyan TCK'nun 142/1 ve 142/3. maddeleri gereğince tecziyesi, TCK 142/5 ve 80. maddeleri ile 31, 33 ve 173/3. maddelerinin nazara alınması,

Sanığın Ant dergisinde yayınlamış olduğu yazı sebebiyle, TCK'nun 142/1 ve 142/3. maddeleri gereğince ve TCK'nun 79. maddesi göz önüne alınarak cezalandırılması ve aynı kanunun 142/6, 31, 33, 173/3. maddelerinin dahi nazara alınması,

talep ve mütalaa olunmuştur.

SAVUNMA

a) Sanık İsmail Beşikçi, hakkında açılan davaların duruşması esnasında kendini geniş ölçüde savunma olanağı bulmuş, çeşitli konularda mahkemeye müteaddit dilekçelerle müracaat etmiş olmasına rağmen eski mütalaanın verilmesinden sonra, hazırladığı 232 sayfalık savunma layihası ile hakkındaki itham ve iddialara cevap vererek eleştirilerde bulunmuştur.

Bu konuda özetle:

Kendisinin 1967-1968 ders yılı birinci döneminde ve 1966-1967 ders yılı ikinci döneminde "Sosyolojiye Giriş" dersini okuttuğunu, burada sosyolojinin tanımı, diğer ilimlerle ilişkisi, tarihi, metodu gibi konular ve özellikle sosyal yapı ve sosyal değişme konuları üzerinde durulduğunu, 1967-1968 birinci döneminde ise Türkiye'nin toplumsal yapısı üzerinde durulduğunu, (s. 3)

Her iki dönemde öğrencilere bazı eser ve makaleler tavsiye ettiğini, 1967-1968 ders yılında üç defa imtihan yapıp toplam olarak 36 soru tevcih ettiğini ve bu soruları aynen savunmasına kaydettiğini, (s. 5)

"Doğu Mitinglerinin Analizi" ve "Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Topluluklar" isimli teksirlerin ders verdiği sırada, fakat derslerinden bağımsız olarak yapıp kendi olanakları ile teksir halinde ve 80 adet civarında yayınlandığı, bu ikinci makaleyi, öğrencilere tavsiye ettiği, diğer makaleler kadar zorunlu olmamakla beraber, öğrenciye okuması için tavsiye ettiğini, (s. 9)

“Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplamlar” isimli araştırmayı derslerinde bağımsız olarak yayınladığını, özel olarak derste anlatmadığını, **ancak bir öğrencinin herkesin her türlü yayını izlediği gibi, hocasının yayınlarını da izlemesi ve okumasının gayet doğal olduğunu**, “Doğu Mitinglerinin Analizi” isimli araştırmanın da ders notları ile ilgili olmadığını ve okuması için öğrenciye salık vermediğini, **fakat bir hocanın derslerinde yerli ve zamanı geldiğinde, kendi yazdıklarından da örnekler vermesinin son derece doğal ve hatta iyi bir tutum olduğunu** muhbirlerin olayları tahrif ettiğini, (s.18)

Kendisi hakkında Sıkıyönetim As. Savcılığı'nca TCK 141/1 maddesini ihlalle ilgili 9.8.1971 tarihli ve mahkemece kabul olunmayan Ek iddianame ile 31.12.1971 tarihli iddianamede suç tarihleri ve olayların farklı bulunduğunu, (s. 33)

Atatürk Üniversitesi'nde, Ülkü Ocakları'na mensup kişiler tarafından yaratılan muhtelif anarşik olayların hiçbirinin yargılama konusu yapılmadığını, (s. 34)

“Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Tüm Kasabalarında Ekonomik Yapının Mukayeseli Analizi” isimli araştırma projesine, üniversitenin izini ile başladığını, ancak adı geçen anket ile ilgili araştırma sonuçlarının henüz yayınlanmadığını, bunu Doçentlik Tezi olarak hazırlamakta olduğunu, (s. 42)

Doktora tezinin orjinal metni ile Doğuda Değişim ve Yapısal Sorunlar, isimli kitabın aynı şey olduğunu, (s. 44)

1967-1968 ders yılında birinci sömestride okuttuğu konular arasında:

a) Cevat Geray'a ait Toplum Kalkınması ve Toprak Reformu,

b) Mübeccel Kıray'a ait “Ereğli'de Şehirleşme ve Bazı Sosyal Değişme Eğilimleri, 8. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları,

c) İbrahim YASA'ya ait “Gecekondu Topluluklarında İşgüç Çeşitleri ve Ekonomik Düzen” isimli makaleler bulunduğunu ve bunları bizzat öğrenciye anlatmayıp ayrı ayrı teksir edilerek öğrencilere dağıttığını, bu süre zarfında kendisinin

sadece yukarıda isimleri belirtilen iki araştırmasının mevcut olduğunu ancak muhbirlerin bu iki grup teksirleri bilinçli olarak karıştırdıklarını ve kendi eserlerini öğrencilere dağıttığını söylediklerini, **aslında üniversitede ders veren bir öğretim üyesinin veya yardımcısının kendi yazdığı eserlerin de ders olarak okutulmasının normal olduğunu, ancak sözü geçen araştırmalarının çok dar konulara inhisar etmesi sebebiyle böyle bir yol tutulmasını uygun görmediğini, muhbir tanıkların art niyetli olduğunu,** (s. 47)

Askeri savcının somut olayda, lehine görünen hiçbir belgeyi mahkemeye getirmediği gibi bu konudaki isteklere dahil karşı çıktığını, muhbir profesörlerin yalan beyanlarından başka hiçbir delil getirmediğini, usul hükümlerine riayet etmediğini, hadiseleri tahrif ettiğini, (s. 52)

Doğu Anadolu'da beş milyonu aşan bir KÜRT halkının var olduğunu, böyle bir gerçeğin kabulünün bilimsel çalışmanın asgari şartı olduğunu, toplum bilimcilerin, toplumu yeniden ihya edemeyeceğini, halk yaratamayacağını, mevcut olanları tahlil edeceklerini, fakat bunu yaparken de gerçeği inkâr edemeyeceklerini, (s. 52)

4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 40. maddesi gereğince herhangi bir asistanın profesörler kurulu kararı ile herhangi bir öğretim üyesine bağlanabileceğini ancak kendisi hakkında öyle bir karar bulunmadığı için Doçent Orhan Türkdoğan'a bağlılığının söz konusu olmadığını, bölüm başkanının, Doçent Turan Tufan Yüce olduğunu, (s. 54)

Doktora tezinin öğrencilere ders olarak verildiği iddiasının yalan olduğunu, keza imtihanlarda önemli olan hususun kendi soruları olup öğrenci cevaplarının cezai yünden kendisini ilgilendirmediğini, (s. 61)

ÜNAS Erzurum şubesi bir hükmü şahsiyet olarak kurulduğunu, alınan kararlardan, alınan bildirilerden, yapılan eylemlerden ÜNAS'ın veya onun adına tüm idare heyeti olan 11 kişinin sorumlu olacağını tabii olduğunu, dolayısıyla bunun hesabının kendisinden sorulamayacağını, 4.1.1968 tarihinde verdiği "Ekonomi, Politik Açısından Türkiye'nin Düzeni" isimli konferansın ÜNAS'la ilgili olmayıp, Kars-Marmara öğrencilerinin kurmuş oldukları derneğin istemi

üzerine verildiğini, 22. Nisan 1969 ve 20 Mart 1970 olayları ile ilgili bulunmadığını ve kendisi hakkında bu sebeplerle dava açılmadığını, (s. 64)

DDKO 'lokalinde 12.3.1970 tarihinde "Doğu Anadolu'nun Sosyo Ekonomik Yapısı" ile ilgili bir konferans verdiğini, Tıp üyesi olmadığını ve 4. Büyük Kongre'ye katılmadığını, ancak kongre tarafından kendisinin bilim kurulu danışman üyeliğine seçildiğinin, kongreden sonra bildirildiğini, dolayısıyla bu kongrede alınan kararlara müessir olmasının imkânsız bulunduğunu, (s. 66)

As. savcısının mütalaasının çeşitli yerlerinde, Doğu Anadolu'da bir Kürt varlığını kabul ettiğini, Doğu Anadolu'nun Düzenli isimli kitabın birinci ve ikinci baskıları arasındaki farkın zaman süreci içinde husule gelen değişikliklerle ilgili bulunduğunu ve bu kitapta As. savcısının dediği gibi Mustafa Kemal'in yalancılıkla itham edilmediğini, (s. 68-71)

Yine As. Savcının, muhbirlerin arzuları istikametinde faaliyet göstererek kendi söylemediklerini, kendisine izafe etmeye çalıştığını, **hiçbir yazıda, Doğu Anadolu'da Asya tipi üretim vardır demediği halde, ısrarla böyle bir bilimsel yanlışa kendisini itmek için çalıştığını**, (s. 74)

Sonuç olarak: As. Savcının esas hakkındaki mütalaasının kendi sübjektif görüşlerinden ibaret olup, gerçeği yansıtmadığını, muhbir tanıkların yalan beyanları ile dolu bulunduğunu, iddiaların havada kalmaya mahkûm olduğunu, (s. 77)

Bu davada dinlenen tanıkların, muhbir niteliğini halz oldukları, komünizm, Kürtçülük, sosyalizm, Asya üretim biçimi ve Batıcılık gibi kavramları açık seçik bilmedikleri için gelişi güzel şekilde kullandıklarını, bu ihbar şebekesinin kendisine karşı kinleri bulunduğunun açık olduğunu, bunu savunmasında zikrettiği olayların açıkça belirttiği, (s. 87)

Doçent Orhan Türkdogan tarafından şikayet edilmesinden sonra, aşağı yukarı her konuda üniversite idaresi ile arasında ihtilaf çıktığı ve hatta kanuni iznini dahi kullanmadığını, bu konularda Danıştay'ın çeşitli dairelerinde davalarının mevcut olduğunu, Danıştay'ın üniversite ile ilişkisinin kesilmesi işlemine bir hafta zarfında yürütmeyi durdurma kararı vermesine rağmen, başta rektör olmak üzere diğerle-

rinin sırf devrimci düşünce, araştırma ve yayınlarından dolayı bu kararı uygulamadığını, (s. 88)

Atatürk üniversitesi yöneticilerinin kendisine karşı husumet ve tarafgirliklerini muhtelif vasıtalarla kamuoyuna dahi duyurduklarını, itham edildikleri belgelerin adli merciler yerine MİT Müsteşarlığı'na gönderildiğini, esasen bu profesörlerin dahi birbirlerini sahtekârlıkla suçladıklarını, (s. 94)

Davada dinlenen tanıkların çoğunun muhbir oldukları, bu muhbirlerin ya tahkikat komisyonu üyesi veya hakkında MİT ile yazışmalar yapan veya dışardan yalancı tanık olarak getirilmiş idareci ve öğrenciler bulunduğunu, hukuken tanık hüviyetine sahip olanların sadece Yılma Durak, Coşkun Ak ve Yavuz Akpınar isimli öğrenciler olduğunu, bunların ifadelerinin geçerli ve kabule şayan bulunduğunu, Naip Hakim marifetiyle dinlenen tanıkların dahi daha ziyade ÜNAS örgütü hakkında bilgileri olduğu ve kendisi hakkında somut olaylar ve deliller gösteremeyip başkalarından duydukları şekilde beyanda bulunduklarını, keza Dev-Genç davası sebebiyle dinlenen sanıkların, kendisi ile ilgili ifadelerinin kabule şayan olmayıp, bu davada tanık olamayacaklarının açıkça belirli bulunduğunu, (s. 94-135)

1967-1968 ders yılında, Atatürk Üniversitesi Fen, Edebiyat Fakültesi'nde Doktor Asistan olarak görevini yaptığı sırada, derslerine, konu ile ilgili ve gerekli olmayan aktüel unsurlar karıştırdığı ve bu arada Marksist propaganda ve telkinlerde bulunduğu şeklinde iddianın yanlış olduğunu, belirtilen suallerin, kendisi tarafından sorulduğunu, fakat telkin iddiasının yanlış olduğunu, bilindiği üzere imtihanlarda geliş güzel sorular sorulmayıp, sorulan soruların derste anlatılanlar ile ilgili bulunacağını, (s. 138)

Anlatılan konularda ve sorulan sorularda propaganda ve övme unsurlarının bulunmadığını, dersler ve imtihanların tamamen bilimsel bir çerçeve içinde devam ettiğini, anlatılan hususların hepsinin sosyolojinin konuları olup ders ile yakın ilgisinin bulunduğunu, bunun yanında sosyolojinin günlük olayları değerlendirmesinin normal olduğunu, (s. 155)

MİT tarafından suç işlenerek alınan belge fotokopileri-

nin delil niteliğine haiz olmadığını, bu konuda muhtelif mahkemelerin kararları bulunduğunu, (s. 157)

16.1.1970 tarihinde ÜNAS tarafından düzenlenen "Üniversite Özerkliği ve Atatürk Üniversitesi" adlı açık oturuma 5-6 konuşmacı ile birlikte katıldığını, 16.1.1970'te yapılan açık oturumda ise Türkiye'nin toplumsal yapısı ve toplumsal yapıdaki çelişkileri ortaya koyduğunu, Nisan 1970 tarihinde İşletme Fakültesi Anfisinde yapılan "Özel Yüksek Okullarda Eğitim" isimli açık oturuma dinleyici olarak katıldığını, (s. 126)

Savunmasının başından beri anlattığı sebeplerle hakkında istenen TCK 141/1 ve 142/1 maddeleri ile 142/4 maddesinin gerek maddi ve gerekse manevi unsurların olmaması nedeniyle kendisi hakkında uygulanmasının mümkün bulunmadığını (s. 165)

Objektif gerçeklerin ve bilimsel verilerin ışığı altında, **Türkiye'de farklı bir dil ve kültür yapısına sahip bir Kürt halkının var olduğunu**, bunu kendisinin yaratmadığını veya yok olan bir şeyi yaratmaya çalışmadığını, **Kürt'ü Türk sayıp onun anadilini konuşma hakkını ve buna bağlı öteki haklarını kısıtlamanın, onların Türkleşmesini sağlamayacağını ve halklar arasındaki kaynaşmayı yerine getirmeyeceğini**, Anadolu'da Kürt halkının varlığını ne kadar bir objektif gerçek olarak kabulü gerekirse, **Kürtlerin kendi anadillerini konuşma, yazma, dinleme vesaire haklarından mahrum edildiklerinin de o kadar büyük bir gerçek olduğunu, sosyoekonomik gelişmelere paralel olarak, Kürt halkının Türkiye'nin bütünü içerisinde Anayasal demokratik haklarını talep edeceği**, bu talebin de gittikçe yoğunlaşacağı aynı ölçüde büyük bir gerçek olduğu, (s. 168)

Cumhuriyetten bu yana **Kürt halkını asimile etmeye çalışan politikaya paralel olarak, Kürt halkının objektif varlığının** gizlenmeye çalışılarak dili, edebiyatı, tarihi, kültürünün yok sayılmak istendiğini, ancak bazı politikacıların ve devlet adamlarının bu gerçeği bazı yayın ve sözleri ile kabullendiklerini, (s. 170)

Gerek resmi devlet kuruluşları tarafından, gerek ~~polit~~ politikacılar tarafından ve gerekse As. Savcı tarafından Kürt halkının varlığı kabul edilmesine rağmen, **herhangi bir**

Kürd'ün veya Kürt halkının, Anayasal demokrattik hakları için gösterdiği özlem ve eylemlerin bölücülük, vatan parçalayıcılığı ve Kürtçülük gibi mahiyetinin ne olduğu belli olmayan kavramlarla kövüştürmeye tabi tutulduğu, aslında eşitlik içinde bütünlükten başka bir şey istemeyen Kürt halkının anayasal, demokratik haklarının ayırıcı ve şöven nitelikleri izafe edilerek gizlendiği, bunun yanında ben Kürd'üm diyen kişinin horlandığını, (s. 174)

Türkiye'de en az 5 milyon olan Kürt halkının ve onun konuştuğu Kürtçenin yok sayılmasının hukukun üstünlüğü, insan hakları ve hürriyetleri açısından büyük çelişki olduğunu, bu politikanın anayasanın 12. maddesindeki eşitlik ilkesi ile bağdaşmadığını, bu nedenle 5 milyonluk bir kitlenin kendi öz dilini konuşmadığını, hem demokratik hakkının gasp edildiği bir yerde insan hakları teriminin göstermelik olduğunu, (s. 175)

Asimilasyonun yani gerici davranışın halkları bütünleştirmesi ve ülkenin bütünlüğünü sağlamasının mümkün olmadığını, **gerçek bütünleşmenin, halkların gönüllü istek ve iradelerine göre meydana geleceğini, gerçek birlik ve bütünlüğün ancak sevgiye dayanan bir birlik ve bütünlük olup, bunun da halkların eşitliği ve kardeşliği esasına dayandığı, (s. 175)**

Türklüğe esas hakaret edenlerin, Kürtlerin aslında Türk olup, çeşitli coğrafi, toplumsal ve askeri etkenlerle, kendi adadillerini unutarak, Kürtçe diye bir dil ortaya çıkardıklarını söyleyenlerin olduğunu anlamak gerektiğini, **Kıbrıs'taki yüzbın Türk'ün her türlü ulusal haklarını, uluslararası bir sorun yapan Türkiye'nin, kendi ülkesindeki 5 milyon Kürd'ün adadilini yasaklaması ve varlığını gizleme yolundaki çabalarının çağdaş hukuk ve çağdaş toplum anlayışı ile katliyen uyuşmadığını, (s. 177)**

Tarım teknisyeni, mühendisin veya doktorun veya öğretmen ve herhangi bir memurun halka yararlı olma olanaklarının, o halkın adadilini bilme ve o dille bilgilerini aktarma olanağına bağlı olduğunu, Kürtçe bilmeyenlerin, Kürt halkına olumsuz yönde etki yaptıklarını, (s. 180)

Devlet teorisinde ve siyasi teoride aşiret şeklindeki siyasi şekillenmelerin ulustan önce gelip feodal üretim biçiminin

siyasi kurumu olduğunu, feodal üretim ilişkileri gelişip, kapitalizme doğru dönüştükçe, feodalizmin siyasi kurumu olan aşiret yapılarının da değiştiğini ve daha ileri bir şekil alan ulusun ortaya çıktığını, dolayısıyla birden fazla halkı bünyesinde barındıran merkezi otoritelerde ulusçuluğun, feodalizmin kapitalizme dönüşümü ile ortaya çıktığını, uluslaşmanın sosyolojik bir süreç olduğunu, (s. 187)

Feodal yapının yıkılmasının zorunluluk olduğunu, bu zorunlu oluşum içinde meydana gelecek olan yeni ulusçu değerlerin, Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt tarihi, Kürt folkloru gibi araştırmaları ve Kürt dilinin gelişme olanaklarını araştırmalarının tabii olduğu,

Sonuç olarak;

1) Türkiye'de dili, tarihi, geleneği ve kültürü farklı olan bir Kürt halkının var olduğunu, bunun inkârının Türkiye'nin sosyoekonomik yapısına, objektif koşullarına, bilime ve ülkenin koşullarına aykırı olduğunu,

2) Kürt halkının objektif varlığından, bu varlığını gereği olan dil, edebiyat, tarih, folklor yani Kürt kültüründen söz etmenin suç olmayıp, bilakis anayasayı, insan haklarını ve kamu hürriyetlerini, bilimi ve hukuk üstünlüğünü savunmak olduğunu,

3) TCK'nun 125,141/4 ve 142/3 maddelerinde gösterilen suçların Kürt halkının anayasal demokratik haklarını savunan istem ve eylemlerle katıyen ilgisinin bulunmadığını, (s. 202)

Kürtler için azınlık haklarını istemek, Doğu Anadolu'da Kürtçe konuşan vatandaşlarımızın dillerine ve kültürlerine uygulanan baskıya devrimcilerin karşı koyması gerekir demenin, Türkiye'de Kürtlerin Kürtçe eğitim yapan okulları, radyoları, gazeteleri vb. olsun demenin bölücülük, vatan parçalayıcıgılı olmayacağını, (s. 219)

Burada açıkça bir halkın ve bilimin yargılandığını, Dünya kamuoyunda Türk hukuk sisteminin resmi devlet ideolojisinin egemenliği altına girdiğinin saklanması mümkün olmadığını, doğru ve bilim mahkûm edilemeyeceğine göre, bu davanın beraatle sonuçlandırılmasını, ülkenin bulunduğu durum ve geleceği açısından yararlı olduğunu sandığını açık ve çok detaylı olarak beyan etmiştir.

Sanık İsmail Beşikçi, 3.8.1972 tarihli, son sözünü ihtiva eden 2 sayfalık metinde, araştırma ve yayınlarında Doğu Anadolu'nun, dolayısıyla burada yaşamakta olan Kürt toplumunun sosyoekonomik analizini yapmaya çalıştığını, buna yetkili ve görevli olduğunu, gerçeği inkâr etmeden olduğu gibi ele alacağını, bir yılı aşkın yargılama sırasında da görüleceği gibi, ders anlatmak, imtihan yapmak, makale yazmak, kitap yayınlamak ve konferans vermekten öteye bir faaliyeti olmadığını, bütün bunlardan dolayı, bilim ve gerçek mahkûm edilemeyeceğine göre, davanın beraatle sonuçlandırılmasının, ülkemizin uzun vadeli çıkarları yönünden faydalı ve kanunlarımız açısından doğal olduğu kanaatında bulunduğunu, bununla birlikte herhangi bir nedenle ceza tertibine gidildiği zaman bunu şeref olarak karşılayacağını, belirtmiştir.

b) Sanık vekilleri Av. Şerafettin Kaya, Av. Gülfer Taşer ve Av. Yücel Önen, 3.8.1972 tarihli oturumda tevdi ettikleri 16 sayfalık müşterek yazılı savunmalarında ezcümle:

Müvekkilin dosyada mevcut tanık beyanları, ders notları ve sınav suallerinin tetkik ve değerlendirilmesi sonucunda TCK'nun 142/1 ve 142/3. maddelerinde belirtilen suçları işlemediğinin ortaya çıktığı, ayrıca bu suçların gerek maddi ve gerekse manevi unsurlar yönünden oluşmadığı, bu nedenle beraatine karar verilmesi gerekeceği,

Sanığın örgütlere dönük olarak sürdürdüğü komünizm ve Kürtçülük propagandası yaptığı ve örgüt kurduğu şeklindeki suçlamaların dahi dosyada mevcut belgelerle aydınlanan olaylar müvacehesinde subut bulmadığından beraatine karar verilmesi gerekeceği,

Sanığın ANT dergisinde yazmış olduğu yazıdan dolayı açılan davada, mahkemenin yetkisiz ve görevsiz bulunduğu, bu nedenle davanın tefriki lazım geldiği, ancak şayet bu hususun itirazları kabul edilmezse, Kürt'ün varlığından bahsetmek, Kürt dilinin mevcudiyetini ifade, Doğu'nun geri kalmışlığının nedenini araştırmak ve yorumda bulunmak, bir etnik grubun dil ve kültürünün geliştirilmesine imkân verilmesini önermek, TCK'nun 142/3 maddesinde ifadesini bulan suçu oluşturmayacağından sanığın bu suçtan dolayı da beraatine karar vermek icap edeceği,

Askeri savcının ANT dergisindeki makaleden ötürü, kendi kişisel görüş ve yorumu neticesinde bulduğu, TCK'nun 142/1 maddesini ihlal keyfiyetinin de dosyada mevcut bilirkişi raporu ile çeliştiğinden bu görüşün kabulüne imkân görülmediği,

Netice olarak, bütün isnadlardan müvekkil İsmail Beşikçi'nin beraatine, bu nedenle hiçbir sebep kalmadığından sanığın tahliyesine karar verilmesi,

Mahkememizin, savunma tanığı geniş müsamahadan yararlanılarak ve hatta savunma görevinin çerçevesi dışına taşılarak, konular geniş bir şekilde incelenerek, talep edilmiştir.

DELİLLERİN TAKDİR ve TAHLİLİ

KISIM: 1

OLAYLAR

1962 yılında Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olan, kısa bir süre İçişleri Bakanlığı'nda çalışan ve bilahare askerlik görevini Bitlis ve Hakkâri'de tamamlayan sanık İsmail Beşikçi 1965 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne intisap etmiş ve bu üniversitenin Fen Fakültesi'nde Sosyoloji Asistanı olarak görevlendirilmiştir.

Üniversiteye intisaptan sonra konusu ile ilgili çalışmalara girişen sanık Beşikçi, 1967 yılı ilk aylarına kadar, konusunu kendi seçtiği ve ismi "Kışın Silvan Ovasında Yazın Nemrut ve Süphan Yaylalarında Konaklayan Bir Göçebe Aşiretin Sosyal Organizasyonu, Göçebe Alıkan Aşireti" olan doktora tezini hazırlamış ve bunu 334 sayfalık metin halinde düzenleyerek 28.3.1967 tarihinde Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, bu Fakülte öğretim üyelerinden profesör İbrahim Yasa, Prof. Fehmi Yavuz ve Doç. Mübeccel Kıray'dan oluşan bir jüri önünde savunarak sosyoloji doktoru ünvanını intisap etmiştir.

Doktor asistan olarak sanık İsmail Beşikçi, Nisan 1967 tarihinden itibaren, esasen öğretim üyesi sıkıntısı çeken Atatürk Üniversitesi'nde "sosyoloji" dersini okutmakla görevlendirilmiştir.

Sosyoloji dersini okutmaya başladığı tarihten ders vermekten üniversite yetkililerince alı konulduğu tarihe kadar

geçen süre içinde ders verme faaliyetinden ayrı olarak bazı çalışmalar gösteren ve bu çalışmalarını ileri tarihlere kadar devam eden sanık İsmail Beşikçi'nin bu faaliyetlerini tarih sırasına göre şu şekilde belirtmek mümkündür:

a) Vermekle yükümlü olduğu ders konusundan müstakıl olarak hazırladığı ve "Doğu Anadolu Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme Geçiş Halindeki Toplumlar" ismini verdiği ve daha sonra aynı isim altında yayınladığı araştırmasını,

Ankara'da münteşir Forum dergisinin Ekim-Kasım 1967 aylarına ait:

323 nolu sayısında, "Göçebe Aşiretlerde Modernleşme"

324 nolu sayısında, "Doğu Anadolu'da Göçebe Kürtler"

325 nolu sayısında da "Göçebe Aşiretlerde Modernleşme ve Üç Hipotez" isimleri altında yayınladığı,

b) Aralık 1967 tarihinde, Erzurum'da hazırladığı "Doğu Mitinglerinin Analizi", isimli teksiri çoğaltarak muhtelif kişilere ve öğrencilere dağıttığı,

c) Forum dergisinin (a) bendinde belirtilen sayılarında yayınladığı makalelerini birleştirerek,

"Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme-Geçiş Halindeki Toplumlar" ismi altında ve teksir şeklinde Ocak 1968 tarihinde yayınladığı, muhtelif kişilere dağıttığı ve okuyup, öğrenmelerini öğrencilerinden istediği,

ç) 4 Ocak 1969 tarihinde, Fen Edebiyat Fakültesi'nde, Marmara Öğrenci Derneği ile Kars Öğrenci Derneği'nin tertiplmeleri ve daveti üzerine, üniversitede,

"Ekonomi Politik Açısından Türkiye'nin Düzeni" isim ve konulu bir konferans verdiği,

d) Nisan 1969 tarihinde Doktora Tezi olarak hazırladığı "Kışın Silvan Ovasında Yazın Nemrut ve Süphan Yaylalarında Bir Göçebe Aşiretin Sosyal Organizasyonu" isimli araştırmasını 255 sayfalık bir kitap halinde ve "Doğuda Değişim ve Yapısal Sorunlar, Göçebe Alıkan Aşireti" ismi altında yayınladığı,

e) İstanbul'da münteşir Akşam gazetesinin 19 Mart

1969, 24 Mart 1969 tarihli sayılarında, "Doğu Sorunu Açısından Türkiye'nin Düzeni" isimli seri makalesini neşrettiği,

f) Temmuz 1969 tarihinde, "Doğu Anadolu'nun Düzeni, Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller" isimli 302 sayfalık kitabını neşrettiği,

g) Ocak 1970 tarihinde İstanbul Robert Kolej Öğrenci Derneği tarafından çıkarılan "Folklora Doğru" isimli derginin "Bizden Sizden" sütununda yayınlanan makaleyi kaleme aldığı,

ğ) 16 Ocak 1970 tarihinde, ÜNAS Erzurum şubesi tarafından düzenlenen, "Üniversite Özerkliği ve Atatürk Üniversitesi" isimli açık oturuma 5, 6 konuşmacı ile birlikte konuşmacı olarak katıldığı ve yaptığı konuşmasında Türkiye'nin toplumsal yapısı ve toplumsal yapıdaki temel çelişkiler üzerinde durduğu,

h) Ankara'da münteşir FORUM dergisinin Mart 1970 tarihli sayısında "Sınıf Açısından Doğu Sorunu" adlı makaleyi neşrettiği,

ı) 12 Mart 1970 tarihinde, Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın Ankara lokalinde "Doğu Toplumunu" üzerine bir konferans verdiği,

i) Nisan 1970 tarihinde Atatürk Üniversitesi'nde yapılan "Özel Yüksek Okullarda Eğitim" isimli bir açık oturuma katılarak izlediği,

j) 12 Eylül 1970 tarihinde ÜNAS yönetim kurulunda İzmir'de tertiplenen 3. olağan toplantıya katılarak bir konuşma yaptığı ve kongre sonunda yayınlanan bildiriye hazırlayanlar arasında bulunduğu,

k) Temmuz 1969 tarihinde yayınladığı "Doğu Anadolu'nun Düzeni, Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller" isimli kitabını genişleterek, Aralık 1970 tarihinde 519 sayfa olarak 2. baskısını yayınladığı,

l) Bu süreler zarfında muhtelif şahıs ve örgütlerle belli konularda mektuplaştığı,

m) Şubat 1971 tarihli Ant dergisinde, Ant Sosyalist Teori ve Eylem dergisinde "Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu" isimli makalesini yayınladığı,

dosyada mevcut bulunan belgeler müvacehesinde dermeyan olunmuştur.

Ancak sayılan bütün bu faaliyetlerden tamamı, As. Savcılıkça tahlil edilerek, sanığın bütün faaliyetlerden dolayı tecziyesi istenmişse de, bunlardan bir kısmının, Basın Kanunu'nun 35. maddesi sebebiyle zaman aşımına uğradığı, bir kısmının suçu oluşturacak unsurları ihtiva etmediği, bazılarının metinlerinin dosyada bulunmadığı ve elde edilememesi ve ÜNAS ile ilgili faaliyetlerinin de mahkememizce tefrik edilen ÜNAS dosyasıyla birlikte değerlendirmeye tabi tutulmasının öngörülmesi bakımından, hükme konu alınmamış, aşağıda sırasıyla temas edilen konulardaki faaliyetleri sebebiyle sanığın mevzuu suçları ika etmiş olduğu anlaşılmıştır.

KISIM 2

SANIGIN ÜNİVERSİTEDEKİ ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

Sanık İsmail Beşikçi'nin Sosyoloji Doktoru ünvanını ibraz ettiği Nisan 1967 tarihinden itibaren,

1967 yılı ikinci sömestrede öğrencilere, "sosyoloji" seçmlik dersini okutturduktan sonra, 1968 yılının birinci sömestresinde 3. sınıflara "Türkiye'nin toplumsal yapısı"nı tedris ettiği, gerek bizzat sanığın beyanlarından ve gerekse dosyadaki ders notları ve sair belgelerden anlaşılmıştır.

Öğretim faaliyetine başlarken henüz asistan olması sebebiyle denetimine verildiği öğretim üyesi tarafından tespit olunan ve Alman sosyoloji profesörü Hans Freyer tarafından yazılıp Türkçeye tercüme edilen "Sosyolojiye Giriş" isimli kitabın esas alınmasının sanıktan istendiği, yapılan öğretim süresinde öğrenciye ulaştırılması gerektiği konuların tetkik ve anlatımının sona ermemesi ve dolayısıyla 1968 yılı birinci sömestrede 4. sınıfa geçmiş bulunan öğrencilerin noksan kalan bu konuların intikal ettirilmesi gerektiği ve onlarla beraber öğretim yapan ve 3. sınıfa yeni geçmiş öğrencilere ise bir dersin belirtilen bölümlerinin anlatılması gerektiği halde,

kendisinin gördüğü lüzuma binaen, "Türkiye'nin Toplumsal Yapısı" isimli konuyu bütün ders yılı boyunca işlediği ve bunu yaparken de bağlı bulunduğu kişi ve merciye bilgi vermemekle izin almadığı sadece kendi inisiyatifi ile sosyolojinin temel verilerini almamış bulunan öğrenciye Türkiye'nin Toplumsal Yapısı adı altında muhtelif konuları anlattığı ve bunları imtihanlarda sorduğu, yine kendi beyanı, tanık ifadeleri, ders ve imtihan belgeleri ve sair belgelerden anlaşılmaktadır.

Ders verdiği süre içerisinde sanığın,

Aralık 1967 tarihinde teksir şeklinde çoğalttığı "Doğu Mitinglerinin Analizi" ve yine kendisi tarafından ve Ocak 1968 tarihinde çoğalttığı, "Doğu Anadolu'da Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlara" isimli teksir metinlerini öğrencilerine tavsiye ettiği, diğer teksir ve makaleler meyanında okumaları için salık verdiği ve onlara dağıttığı, bu metinlerdeki mevzuları da imtihanlarda sorular olarak sorduğu,

Ayrıca Prof. Mübeccel Kıray, Prof. İbrahim Yasa ve Doç. Cevat Geray'a ait bazı eser ve makaleleri yardımcı kaynak olarak gösterip, açıkladığı, sanığın ifadeleri, savunma layihasının muhtelif bölümleri ve dosyadaki yazılı belgelerden anlaşılmıştır.

İsmail Beşikçi'nin, Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ile ilgili olarak öğrencilere vaki anlatımları, belirli bir ve tek kaynağa dayanmadığından öğrenciler tarafından derslerde not tutulmuş, sanığın duruşma sırasında tamamını inceleyip kendi verdiği ders takriri olarak kabul ettiği üzere Fen-Edebiyat Fakültesi 3. sınıf öğrencileri olan Coşkun Ak ve Turgut Karabey'e ait not defterleri,

Gerek sömestre süresi içinde ve gerekse sonunda sanık tarafından yapılan yazılı sınavlar sebebiyle, hem sorulan sualleri ve hem de verilen cevapları ihtiva eden öğrencilerden Yılma Durak, Ayfer Arsal, Reşat Derici, Güner Sernikli ve yine Ayfer Arsal'a ait bulunan öğretim esnasında bizzat sanığın değerlendireceği ve duruşma esnasında okuyarak muhteviyatını tamamen kabul ettiği sınav belgeleri de tetkike tabi tutulmuştur.

Bu itibarla;

a) Sosyolojiye Giriş isimli kitap,

b) Doğu Mitinglerinin Analizi isimli teksir,

c) Doğu ve Güney Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme, Geçiş Halindeki Toplumlar isimli teksir,

d) İki öğrenciye ait ders notları,

e) Bazı öğrencilere ait sınav belgeleri üzerinde, durma zorunluluğu duyulmuştur.

a) Sosyolojiye Giriş

Ord. Prof. Dr. Hans Freyer tarafından yazılan ve SBF Dekanı Prof. Dr. Kemal Fikret Arık ile Prof. Dr. Yavuz Abadan'ın baş yazılarını ihtiva eden 190 sayfalık "Sosyolojiye Giriş" isimli kitabın,

Sosyolojinin konusu ve metodu, sosyoloji tarihinin kısa bir özeti, sosyal hayatın ana şekilleri, sosyal hareketlilik, köy, şehir ve büyük şehir ve aile sosyolojisi bölümlerini içine aldığı ve bu bölümlerde ilgili konularını ele alarak işlediği görülmektedir.

Yine bu kitabın "Sosyal Hayatın Ana Şekilleri" bölümünde yer alan (1. Cemaat, 2. Menfaat birlikleri, 3. Hakimiyet, 4. Zümre cemiyeti, 5. Sınıf cemiyeti) kısımları incelenmiş ve:

Sınıf cemiyeti kısmında:

"Sınıf cemiyeti ile Zümre cemiyeti modellerini birleştiren özellikle her iki halde de sosyal bütünün, dikey bir şekilde üst üste gelmiş heterojen tabakalardan kurulmuş olmasıdır... Bununla beraber sosyal hayatın bu iki ana şekli arasında, gerek statik yapıları gerekse içlerinde cereyan etmekte olan sosyal hareketler bakımından, esaslı farklar vardır...

Sınıflara dayanarak inşa olunan bir toplum düzenini, sınıf cemiyetinin saf bir modeli olarak saymak ve bu tip bir toplumsal bünyeye has cereyanları incelemek mümkündür. Sınıf cemiyeti zümre cemiyetine nispetle çok daha az müstakar bir yapıdır. Sınıf cemiyeti kesif iç gerginliklerle doludur. Ve bu sebeple sosyal hareket veya **sınıf mücadeleleri şeklinde tezahür eden bünyevi hareket saikleri taşımaktadır.**

Bilhassa Marksizm tezini ortaya atmış olan sosyalist teoriler bu gelişimden şu neticeye varmaktadırlar... Bir yandan endüstri istihsal vasıtalarının sahipleri ve diğer yandan mülkiyetsiz işçiler arasındaki tezaadın artması, öte yandan karşılıklı sınıf durumları bakımından, proletaryanın artan ölçüde bir sefaletle doğru gitmesi, iki ana sınıf arasındaki uçurumu aşılmaz bir hale getirmektedir. Bu sebeple sosyal bir inkılabın çıkması kehanetinin gerçekleşmesi halinde, neticenin sayıca üstünlüğü elde bulunduran proleter menşeli kütlenin zaferi şeklinde tecelli edeceği, Marks tarafından ortaya atılmış esaslardandır... Bu istikamette atılan en önemli adımlar devletin müdahalesi ile mümkün olmuştur. Devletin sosyal politikası endüstri işçilerine münhasır olmayıp nazik bir ekonomik durumda bulunan el sanatkârları ve küçük-burjuvaziye mensup diğer zümreleri de kavramıştır...”

şeklindeki görüşlerin ortaya konulduğu ve bu ortaya ko-
yuşta tarafsız davranılmaya azami derecede gayret sarf edil-
diği izlenmiş bulunmaktadır.

b) Doğu Mitinglerinin Analizi, Çoğaltması

Sanık İsmail Beşikçi tarafından Eylül 1967-Kasım 1967 tarihleri arasında Doğu Anadolu'nun bazı yerlerinde ve genel olarak Türkiye İşçi Partisi tarafından düzenlenen mitingler tetkik konusu yapılmış ve bu inceleme sonunda, “Toplumların Genel Gelişim Kanunları Açısından Ve Bölgenin Sosyoekonomik Yapısı İçinde “DOĞU MİTINGLERİNİN ANALİZİ” ismiyle Aralık 1967’de bir metni yayınlamıştır.

Dosyada mevcut 95 sahifeden ibaret bu metnin tahlilinde:

“Bu araştırmada Eylül 1967 ile Kasım 1967 tarihleri arasında Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ve Ankara’da yapılan ve (Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'nun Geri Kalmışlığını Protesto Eden Mitingler) toplumların genel gelişim kanunları açısından veya bölgenin sosyoekonomik yapısı içinde ele alınıp değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Burada göstermeye çalıştığımız **birinci unsur, toplumsal kanunların parlamentolarda yapılan kanunlardan, hü-**

kümet tasarruflarından ve onların tatbikatından daha ağır bastığı olup, toplumsal kanunların, dolayısıyla toplumsal yapının parlamenter kanunlarla bütünleşmesine kadar her ikisi arasında bir çatışmanın mevcut olacağıdır...

Göstermeye çalıştığımız ikinci husus ise feodal mülkiyet ilişkilerinde her şeye hakim olan ağanın her türlü değişmeye engel olup, feodal bey-köylü ilişkisini aynen devam ettirerek, patron-işçi ilişkilerine dönüşünün sınırlandırıldığıdır... O halde, feodal mülkiyet ilişkilerinin dolaylı sonucu, toplumun ancak kendine yeter üretimde bulunup, pazara açılmanın mevcut olmadığı ve Batı Anadolu'da olduğu gibi, kapitalist bir birikimin meydana gelmediğidir...

Araştırmanın esas amacı ise Doğu-Batı arasında büyük bir sosyal adalet dengesizliği olup, bunun gün geçtikçe Doğu aleyhine geliştiğini göstermektedir... **Dolayısıyla Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısı içinde, elverişsiz bir mevkide bulunduğunu yavaş yavaş anlamaya ve bilmeye çalışan Doğulu halk, daha üstün ekonomik ve sosyal seviyeye ulaşmak için direnmektedir. Ekonomik ve sosyal değişme faktörü olarak önderlerin rolüyle sosyal gruplar arasındaki çatışmalar ve bu çatışmaların çözüm yolları bu açıdan ele alınmalıdır.**

Bu araştırma aynı zamanda, ileride yapmayı düşündüğümüz Doğu Anadolu'nun toplumsal yapısının temellendirilmesi ile ilgili bir çalışmaya başlangıçtır."

şeklindeki sanığa ait önsözle başlayan ve;

(Sosyal değişme faktörü olarak önderlik), (Mitinglere hakim olan görüşler ve ele alınan meseleler), [Mitinglere halk katılışları partilerin ve hükümetin tutumu), (mitinglerde ele alınan sorunların çözüm yolları) ve (sonuç) bölümlerini ihtiva eden metinde:

Mülkiyet ilişkilerini düzenlemek için istediğiniz kadar parlamenter tasarruflarda bulunun, kanunlar yapın, karar alın hiçbir şeyi değiştiremezsiniz. Her şey yine eskiden olduğu gibi devam eder, eski düzenin müesseseleri yenileşen düzende de yerini bulur, fonksiyonel rolüne devam eder. Dolayısıyla bu kanunlar ve kararlar feodal

mülkiyet ilişkilerinde hiçbir değişiklik meydana getirmez, toplumsal kanunlar varlığını daha fazla hissettirir... Toplumsal yapıya esas şeklini veren ve kanunlardan başka, ekonomik olanların dağılışına göre şekillenen birtakım faktörlerden daha bahsedebiliriz. Bu, Türk-Kürt diye bir şey yoktur, bu vatan üzerinde oturan herkes Türktür, deyin. Belirli bir sosyolojik gerçeği saklayamazsınız. Bu gerçek, dildir ve bu unsurun, toplumsal yapıda meydana gelen farklılaşma, dışarıya açılma ve dış faktörlerle bütünleşme eyleminde büyük rolü vardır... Bunun gibi istediğiniz kadar ideal anayasalar yapıp (Din)'i ve laiklik ilkesini bütün ihtimalleri göz önünde bulundurarak formüle edin. Filliyatta Alevi-Sünni çatışması her zaman görülecek, Elbistan olaylarına benzer olaylara her zaman rastlanacaktır. Çünkü toplumsal kanunlar parlamentolarda yapılanlardan daha ağır basar ve önemli olan bu kanunları saptayabilmektir... Bu sosyal anlaşmazlıklar yani toplumsal kanunların parlamentolarda yapılan kanunlardan daha ağır basması, toplumsal yapının parlamentolarda yapılan kanunlarla bütünleşmesine kadar devam eder..."

denilmekte ve sosyal değişme faktörü olarak önderlik konusu üzerinde durularak:

"Sosyal, ekonomik ve kültürel bakımından geri kalmış bölgelerde çeşitli tarihsel nedenler sonunda halk yığınları gerçek çıkarlarının nerede durduğunu bilmemekte, hangi fikirlerin gerçek çıkarlarına paralel olduğunu kestirememektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak, halkın, kendi çıkarlarına karşı gelen hakim sosyal sınıflara karşı çıkmayı, onlarla işbirliği yapıp, kendi çıkarlarını savunan kimseleri benimsememektedir... İşte burada sosyal değişme faktörü olarak önderliğin çok büyük rol oynadığını görüyoruz. Önderliği, bir insanın, kanaatlarını diğerlerine benimsetmek, diğer kimselere etki edip onları idare etmek için giriştiği faaliyetler olarak tanımlayabiliriz..."

Diğer taraftan başka faktörlerin etkisi altında da toplumda bir önder kadrosunun meydana geldiğini görmek mümkündür. Öğretmenler, işçi teşekkülleri, üniversite öğrencileri gibi birtakım grupları bu arada sayabiliriz.

Önderler hangi faktörlerin etkisi altında meydana gelir-

lerse gelsin, herhangi bir toplumun değişmesinde çok büyük rolü vardır...

İşte (Doğu ve Güneydoğu Anadolu)nun geri kalmışlığını protesto mitinglerini tertipleyen miting tertip komitelerini bu açıdan değerlendirmek gerekmektedir. Bunlar çevrede mülkiyet ilişkilerini, bu ilişkilere bağlı olarak şekillenen sosyal, siyasal ve kültürel ilişkileri, Türkiye'nin genel toplumsal yapısı içerisinde Doğu Anadolu'nun yerini, çeşitli kamu hizmetlerinin Türkiye ve Doğu Anadolu'daki dağılışını daha iyi gören ve anlayan kişilerdir... O halde Doğu ve Güneydoğu Anadolu halkının dalmış olduğu bu derin uykudan uyandırarak gerçek çıkarlarının nerede durduğunu göstermek bakımından, sosyolojik olarak miting tertip komitesinin davranışını yerinde bir hareket olarak değerlendirmek gerekmektedir..."

şeklinde görüş ortaya konulmaktadır.

Bundan sonra metinde yüz ölçümü, nüfus, nüfus yoğunluğu, şehirleşme derecesi, kamu hizmetlerinden yararlanma nispeti, yaşama şartları, sağlık ve eğitim hizmetleri bakımından Türkiye ile Doğu Anadolu arasında bazı kıyaslamalar yapılmakta ve bunlara ilişkin Devlet İstatistik Enstitüsünün, M.E. Bakanlığı'nın 1962-1963 tarihli yayınlarına dayandırıldığı belirtilmiştir.

"Herhangi bir toplumda toplumsal yapıyı şekillendiren esas faktör ekonomik olanlardır. Bu mülkiyet ilişkileri ve iş bölümü ilişkileridir. Toplum içinde diğer sosyal müesseseler bunlara göre şekil alır... Buna rağmen bazı geri kalmış toplumların özellikle Asya toplumlarının (örneğin Osmanlı İmparatorluğu, Çin, Hindistan, Güneydoğu Asya) gelişmediğini ekonomik ve sosyal bir ilerleme kayd edemediklerini görüyoruz. Burada bu toplumların niçin geri kaldıklarını açıklarken sebep olarak toplumsal yapıyı göstere-meyiz... Gelişmeye engel olan doğrudan doğruya bu toplumsal yapıyı şekillendiren mülkiyet ilişkileridir... O halde Doğu toplumları yani Asya tipi üretim yapan toplumlar, bu sanayileşme hareketinin dışında olan toplumlar değil ona pasif yönden iştirak eden toplumlardır..."

Devam eden metinde daha sonra toprak dağılışına, toprağın işletme şekillerine, ağalık kuruluşuna, mülkiyet ilişkilerindeki gelişime, konuşulan dillerle bilgilere, din ve toplum münasebetlerine, Şeyhliğe, Alevi-Sünni farklılaşmasına, değinilmekte, Türkçe konuşma ve okur-yazar olma konusunda 1960 genel nüfus sayımı sonuçlarına istinat edilmekte, ağalık ve şeyhliğin 1945'ten sonra ortaya çıkan rey mekanizması ile tekrar müesseseseleşmesi mevzuu işlemekte:

“... Toplumsal yapıyı temellendiren ve şekillendiren esas faktör ekonomik imkânların dağılışıdır. Dolayısıyla toprak dağılışı, buna paralel olarak toprağı işlemede kullanılan üretim araçlarının dağılışı ve iş bölümü organizasyonudur. Toplumda diğer sosyal müesseseler bu temel faktörlere göre şekillenir...”

denilmektedir.

Dil-eğitim-siyasal ilişkiler ve toplumsal bütünleşme başlığı altında:

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da halkın eğitim seviyesi çok düşük olup, konuştuğı dil büyük ölçüde Kürtçe'dir. Bu bakımdan bölgede dini köklü olan Alevi-Sünni farklılaşması olduğu gibi, Türk-Kürt farklılaşması vardır... Son zamanlarda Aleviler Kürtlerle, Sünniler Türklerle birlikte anılmakta yani birbirleriyle bütünleştirilmek istenmektedir...

Sosyolojik bakımından dilin önemi sosyal gruplar arasındaki haberleşmeyi ve anlaşmayı temin edip, sosyal hareketliliğı artırmada ortaya çıkmaktadır...”

görüşü ileri sürölüp, dip notu kısmında da:

“Türkiye'de Kürtlerin sayılarıyla ilgili kesin rakamlar mevcut değildir. Yalnız istatistiklerde Kürtçe konuşan nüfus ile ilgili bazı rakamlar vardır. Fakat bunlar da güvenilir olmaktan çok uzaktır. Aynı şekillerde mezheplerle ilgili olarak da hiçbir rakam bilmiyoruz...”

Zira bugün Türkiye'de fiili olarak problem yaratan unsurlar, nüfusun Hristiyan-Müslüman diye ayrımından değil, Kürt-Türk, Alevi-Sünni diye farklılaşmasından doğmaktadır...”

denilmektedir.

Bugün Kürt etnik grubu daha ziyade Türkiye'de (iki buçuk milyon) İran'da (1.5 milyon) ve Irak'ta (yarım milyon) bulunmaktadır. Özellikle Irak'ta ise büyük bir siyasi kuvvet haline gelmeye başlanmıştır...”

ifadesinden sonra:

“Bölgede hakim olan dış aktüel etkilere birincisi Barzan Aşiretinden gelmektedir. Barzan aşiretinin reisi Molla Mustafa BARZANİ, 20-25 yıllık bir zamanda Kuzey Irak'ta Irak hükümetine karşı bağımsız bir devlet kurmak çabasıdadır. Bu arzusunun, Irak Hükümeti temsilcileriyle yaptığı çeşitli siyasal gelişmeler sonunda elde edemeyen Barzani Aşireti bunu zor kuvvetiyle gerçekleştirmek için askeri bir harekete girişmiştir. İşte sözü geçen aşiret Molla Mustafa BARZANİ'nin liderliği altında 1958 yılında yani Kasım iktidarının bir ihtilalle sona erişinden beri Irak hükümetiyle askeri bir savaş halinde olup, Barzani'nin bu hareketi İran, Türkiye ve Suriye'nin hududa yakın yerlerdeki birçok aşiretler ve gruplar tarafından, gerek bizzat harekate iştirak ederek, gerekse lojistik bakımdan desteklenmektedir. Barzan aşireti dünyevileşmiştir. Ve çeşitli yenileşmeleri ve değişimleri kabul eden bir duruma gelmiştir. Bu yenileşmede onun **liderinin Rusya'ya gitmesi (1945) orada uzun zaman kalması, Rus ihtilal mektebinde okuması, oradan kurmay albay olarak mezun olup, Irak'a dönmesinin ve ihtilalci fikirlerin grubuna aşılmasının büyük rolü vardır...**

şeklindeki görüşe yer verilmektedir.

Doğu ve Güneydoğu'da yapılan bu mitinglerin yer ve zamanından bahseden sanığın, mitinglerde büyük halk toplulukları önünde yapılan konuşmalara da temas edilen konulara da yer verdiği görülmekte ve TİP'nin bunları ciddiyetle izlediğini kayd etmekte, bu izlemenin olumlu bir olay olduğuna değinildikten sonra:

“Çünkü miting tertip komitelerinin bazıları Doğu mitinglerini sırf Doğu sorunu olarak ele alıp, Türkiye kamuoyuna müstakil bir Doğu problemi varmış gibi göstermeye çalışmışlardır. Halbuki TİP'nin Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Tarık Ziya Ekinci gibi ileri gelen şahsiyetleri, müstakil bir Doğu problemi olmadığını Doğu sorununun kati surette

Türkiye'nin genel kalkınma sorunları içinde çözümlenmesi gerektiğini her zaman ifade etmişlerdir. Zaten gaye gerek Doğu'da, gerek Batı'da emekçi halkı kurtarmak ve onu bir varlık haline getirmektir...”

diye yazdığı görülmektedir.

Nüfus artışı ile iktisadi gelişme arasında çok büyük bir ilgi bulunduğundan, Doğu Anadolu'da nüfus artışının Türkiye genel ortalaması üzerinde olduğundan bahs edildikten ve ayrıca artan nüfusa paralel olarak çalışma-çalıştırma ve gıda maddeleri imkânları yaratılmadığı, toplumsal yapıda mevcut feodal ilişkilerin kapitalist ilişkilere dönüşemediği üzerinde durulduktan sonra:

Toplumsal yapıdaki feodal ilişkilerin parçalanıp, sosyal muhtevalı ve herkesin yararına olan iktisadi ilişkilere geçmek için köklü devlet müdahalelerine katı surette zorunluluk vardır. Bu müdahalelerin başlangıcı köklü bir toprak reformu olması gerekir...”

fikri ortaya atılmakta ve dipnotta da:

“... Meseleyi toplumlara hakim olan genel gelişim kanunları açısından aldığımız zaman, feodal ilişkilerden sonra kapitalist ilişkilerin geleceğini düşünebiliriz. Fakat toprak reformu gibi fevkalade köklü bir müdahale ile toplumsal yapının esas dayanağı olan ekonomik yapıya müdahale ettiğimiz zaman, kapitalist ilişkileri yaşamadan doğrudan doğruya sosyal muhtevalı ve geniş halk yığınları lehine işleyen bir toplumsal yapıya varılabilir”

görüşüne gelinmektedir.

c) Doğu Ve Güneydoğu Anadoludaki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme İsimli Çoğaltma

Sanığın Ocak 1968 tarihinde yayınladığı anlaşılan bu araştırma metninin, “Kışın Silvan Ovasında, Yazın Nemrut ve Süphan Yaylalarında Geçiren Bir Göçebe Aşiretin Sosyal Organizasyonu” isimli yine sanığa ait doktora tezinin ve keza 1.10.1967, / 1.11.1967 tarihleri arasında FORUM dergi-

sinde yayınladığı makalelerinin genişletilmiş ve analitik hale getirilmiş bir şekli olduğu anlaşılmıştır.

Metin, sanığın önsözü ile başlamakta, giriş bölümünden sonra; (Göçebe Kürt Aşiretleri), (Göç-Yaylaklar Ve Kışlaklar), (Mülkiyet İlişkileri, Toplumsal Değişim ve Dış Faktörlerle Bütünleşme Eğilimleri), (Göçebe Aşiret Topluluklarındaki Değişimde Gözlenebilecek Bazı Oluşumlar), (Göçebe Aşiretlerin Problemleri ve Plan İlişkileri) ve (Sonuç) bölümlerini ihtiva etmektedir.

Sanık İsmail Beşikçi'nin ÖNSÖZ'de:

Günümüzde göçebe aşiretleri Türk-Kürt gibi etnolojik tartışmaların ötesinde, tamamen sosyolojik bir görüşle ve değişimi sosyolojinin görüş açısından incelemeye büyük bir zaruret vardır. Sosyolojik tahliller bakımından ele alınan bir grubun Türk veya Kürt olması mühim değildir...

Sosyolojik bakımdan önemli olan bugünkü ekonomik, sosyal ve kültürel şartların analizi olup, değişim süreci içinde çeşitli sosyal müesseselerin birbirleriyle bütünleşip, toplumu nasıl dengeye getirdikleri veya bu işi başaramadıkları, toplumun dışarıya açılma, dışarıyla bağlantı kurma ve dış faktörlerle bütünleşme eyiliminin saptanmasıdır. Diğer taraftan yine sosyolojik bakımdan mühim olan herhangi bir grubun veya dilin tarihsel evrimi, şu veya bu gruplarla veya dillerle olan ilişkileri değil, Kürtçe ve Türkçe konuşan kimse-lerin farklı sosyal gruplar meydana getirmeleri ve her iki grup arasındaki sosyal hareketliliğin azalmış olmasıdır. İktisadi ve sosyal ilerlemede ise yoğun bir sosyal hareketliliğin sağlanması çok mühim bir faktördür.

İşte bu araştırma göçebe Kürt aşiretlerini böyle dinamik bir görüş açısından ele almış, Kürt sözü sadece belirli bir grubun adı olması bakımından kullanılmıştır..."

denilerek; araştırmanın bilimsel objektiviteye uygunluğu izlenimi yaratılmak istenmiş ve fakat yine özsözün devamında:

Bu arada şu sorunun da tartışılıp ortaya konulması gerekmektedir. Yukarıda sosyolojik çalışmaların her ne kadar bugünkü ekonomik-sosyal, siyasal ve kültürel şartların analizi ile ilgili olduğunu belirtmiş isek de, bugünkü şartları

oluşturan ve bugünkü müesseselere şekil veren de nihayet geçmişte olup bitenlerdir. Bu bakımdan bugünü daha iyi anlayıp değerlendirebilmek için geçmişi de bilmek zorunluluğu vardır. İşte bu noktada Kürt nedir sorusu ile karşılaşırız... Sosyolojik araştırma bakımından ise herhangi bir grubun Kürt veya Türk olmasının mühim olmadığını yukarıda belirtmiştik. Bununla beraber bu görüşler şu sorunları çözümleyememekte ve bu sorunlar zihinleri daima meşgul etmektedir. Orijin bakımından $2 \times 2 = 4$ kadar gerçek bir şekilde Türk olan Kürtler zamanımızda neden farklı bir dil ve kültür ortamı içindedirler? Her şeyden önce Kürt dili nedir, nasıl olmuştur, özellikle İran, Irak ve Suriye'de Kürt milliyetçiliğine şekil veren faktörler nelerdir. Kürt etnik grubu şeklinde bir farklılaşma tarihin hangi çağında ortaya çıkmıştır ve ne zaman siyasal bir karakter kazanmaya başlanmıştır? vs. Geçmişle ilgili olduğu halde bunların da tartışılıp ortaya konulması yine sosyolojinin görevidir. Fakat bu konuda henüz ciddi eserlere sahip değiliz... Bunun büyük bir eksiklik olduğunun farkındayız...

Bu arada araştırmanın İngilizce'ye çevrilmesinde çok büyük yardımı geçen..."

şeklinde bir görüşün dermeyeran olduğu görülmektedir.

d) İki Öğrencinin Ders Notları

1968 yılı birinci sömestrisinde A. Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi 3 ve 4. sınıflarına "Türkiye'nin Toplumsal Yapısı" konusunu işlediğine işaret olunan sanık İsmail Beşikçi'nin ders anlatımları ile ilgili olarak öğrencilerce tutulan notlar meyanında:

1. COŞKUN AK isimli, 2285 numaralı 3. sınıf öğrencisinin sosyoloji defterinin tetkikinde:

Türkiye'nin Toplumsal Yapısı başlığı altında dersin amacı 4 grupta belirtilmekte ve bu grupların: (Toplumsal müesseseler hakkında bilgiler), (Türkiye'nin toplumsal yapısını tespit etmek), (Türkiye'nin toplumsal problemlerini tespit etmek) ve (Toplumsal problemlerin çözümünde devletin getirdiği nedir? Fiiliyatta olup bitenler nedir?) olduğunu gösterilerek, her kısım hakkında açıklamalarda bulunulmakta, bu meyanında:

Ekonomi Politik'in; üretim araçlarıyla insan arasındaki münasebeti inceleyen bir ilim olduğu belirtilerek; insan topluluklarının çeşitli safhalardan geçerek geliştiği ve bu safhaların; (ilkel-köleci), (Feodal) ve (Kapitalist) üretim tarzı olarak sayıldığı görünmekte, Asya tipi üretim konusundaki açıklamaları takiben Türkiye'nin doğu ve batı Anadolu olarak gelişme safhaları sayılmakta ve:

“İnsan topluluklarının gelişimi ve işleyişini gösteren kanunlar, toplumsal kanunlardır. Bunlar parlamentolarda yapılan kanunlardan üstündür. ENGELS'e göre; toplumsal kanunlar fizik kanunları gibidir. Eğer bu pozitif kanunları bilebilirseniz bundan istifade imkânları bulabilirsiniz. Toplumsal kanunlar da böyledir. Toplumsal gelişimin hangi faktörler altında meydana geldiğini, ne şekilde değiştiğini bilerseniz, toplum aşamalarından sonra belli bir seviyeye ulaşabilir, toplumsal değişime sebep olan faktörleri bilmezsek, toplumda buhranlar başlar,”

denildikten sonra:

“Parlamentoda yapılan kanun hiçbir zaman toplumsal bünyeyi aksettirmez...”

şeklindeki ifadeye rastlanmaktadır.

Adı geçen öğrencilere ait el yazması defterin devamında, toplumsal yapının esaslarından olan (nüfus) konusunda ayrıntılı açıklamalardan sonra ırk dışında milleti oluşturan dil, tarih, kültür faktörlerine temas edilmekte ve bilahare antropolojik, sosyolojik klasik anlamları itibarıyla (kültür) üzerinde durulmakta ve (bir toplumdaki yaşama şartlarının tümüne kültür denir) şeklinde bir tanım yapılmaktadır.

(Sosyal Değişme) bölümünde, bu değişimin faktörleri ele alınarak modern toplumun özellikleri, işlenmekte olan sınıf yapısının niteliği gösterilerek, toplumun dışarıya açılması mevzuuna geçilmektedir. Sosyal değişimin belli başlı unsurunun (önder) olduğu kaydedilip, bunun ortaya çıkışı, sebep ve şekilleri anlatılmakta ve ÖNDER'le birlikte sosyal değişimin başlayış, hakim sosyal sınıflara ve emperyalist güçlere karşı (direnme)nin başladığı belirtilmekte ve misal olarak Türk Kurtuluş Savaşı gösterilmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal kuruluşu ve dev-

let teşkilatı hakkındaki izahlar sırasında, Osmanlı toplumunun Batılı kapitalist ülkelerce nasıl ve ne şekilde sömürüldüğü belirtilmekte ve Tanzimat Fermanı'nın Batı için bir başarı olduğu söylenmektedir.

Milli Devrimci Kalkınma Hareketi bölümünde, "Diyalektiğe göre her sosyal hadise zıddını yaratır" ilkesinden hareket edilerek, kurtuluş harplerinin başlı başına bir karakter taşıdığı ortaya konulmakta, ve "GUEVARA kurtuluş harplerinin diğer harplerden tamamen farklı olduğunu ortaya koyar" denilmektedir.

"Toplumsal gelişme ileriye doğru ve bir doğru üzerindedir.

Tez: Tabiat/insan-üretim biçimi

Tabiat insanı yaratmaktadır. İnsan tabiatı yenmek için teknolojik çalışmalar yapar. Bir üretim biçimi meydana getirir. Tabiatı kontrol altına alır.

Antitez: Bu üretim biçimi, eski üretim biçimi ile çatışma halindedir. Bunun sonucu olarak da (üretim ilişkileri) değişiyor.

Sentez: Yeni üretim ilişkilerinin toplumsal üstyapı ile çatışmasıdır. Bunun neticesi olarak toplumsal üstyapının tekrar düzenlenmesi.

Kurtuluş harbinden sonraki ortaya konan ekonomik nizama ve sosyal yapıya MİLLÎ DEVRİMCİ KALKINMA HAREKETİ diyoruz... Bu hareket başarılı olamamıştır. Çünkü ilmi kadrolar 1923'den sonra kurulamamıştır. Gelişmeyi yapacak ÖNDERLER KADROSU yoktur... Bu hareket yine Osmanlı zihniyeti ile devam ediyor...

şeklindeki izahlardan sonra aşiretlere hakim olan problemlerin sosyolojik tarafı ile ilgili anlatımlar yer almaktadır. Ve:

ASYA TİPİ ÜRETİMİN iki özelliğine, (çok çeşitli ve çok sayıda köylerin arazide yayılması) ve (köylerin üretim fazlalarını değerlendiren despotik bir devlet) işaret olunarak, bu üretim şeklinin Türkiye yönünden de tahlili yapılmakta ve bilhassa Bingöl, Bitlis, Erzurum, Siirt ve Urfa illeri ile alakalı toprak konusuna ilişkin rakamlara dayanılmakta ve bunu takiben (ağalık) başlığı altında yine Doğu Anadolu'nun feodal ilişkiler içerisinde bulunduğu zikredilmektedir.

2. TURGUT KARABEY isimli 2260 numaralı 3. sınıf öğrencisinin sosyoloji defterinin tetkikinde:

Bu öğrencinin tutmuş olduğu ders notlarından da yukarıda öğrenci COŞKUN AK bölümünde kaydedilen hususların aynen yer aldığı ve bunlardan ayrı olarak:

“Toplumların Genel Gelişim Kanunları'na göre, sosyalizmin kuruluşu kapitalizmin evriminin bir sonucudur. Avrupa'da feodalite kuvvetleniyor. Merkezi krallıklar kayboluyor. Rönesans sonunda ticaret sınıfları ortaya çıkıyor. Bu sınıf kralla birleşip, devletin; kuvvetlenmesini sağlıyor. 1789'la beraber sanayileşme oluyor. Kudretli bir birikim oluyor. Bu birikim Avrupa'da tekrar sınıf çatışması haline geliyor. Mesela büyük şehirlerde bu birikim nüfusla beraber büyük problemler ortaya çıkıyor. Bunun sebebi makine olarak biliniyor. Feodal devrede feodal bey artan ürünü almaktadır. Sanayileşme devresinde bütün makinanın meydana getirdiği üretim patrona aittir. Birisi makinadan doğuyor. Diğeri topraktan. Bütün kabahat makinada bulunuyor. Bu bakımdan 1800'lerden sonra makinaya karşı hareket vardır. Makinalar sökülüp denize atılmıştır. **Halbuki kabahat mülkiyet ilişkilerinde ve dengesizliktedir.** Sonradan anlaşılıyor. **Doğu Anadolu'da feodal ilişkilerin kapitalist ilişkilere dönüşmesi çok zordur... Demokrasi de bir oyundur... Az gelişmiş ülkelerde halk kendi menfaatlerinin nerede olduğunu bilmemektedir.** Kapitalist ekonomi çarkına giren bir ülkede halk yığınlarından büyük bir hareket meydana geliyor...”

e) Bazı Öğrencilere Ait Sınav Belgeleri

Sanık İsmail Beşikçi'nin öğrencilere ders verdiği dönemlerde yaptığı ve bilahare okuyup, not takdir ettiği bazı sınav belgelerinin tetkikinde:

1) 2305 numaralı Yılma Durak, 1704 numaralı Reşat Derici, 2250 numaralı Güner Sernikli'ye:

“Göçebe aşiretlerin modernleşmeleri sırasında beliren tampon fonksiyonlarla Ereğli'de meydana gelen tampon fonksiyonları karşılaştırınız.”

“Doğu Anadolu’da feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş olmamaktadır. Halbuki Batı Anadolu’da bu geçişi görmek mümkündür. Neden? Çeşitli faktörlerini gösteriniz.”

“Baticılık gericiliktir sözünü toplumsal yönden açıklayınız.”

“İleri Asya geri Avrupa sözünü çağımızın siyasal akımlarını gözönünde bulundurarak açıklayınız.”

“Kurtuluş savaşlarından başka hiçbir savaşa taraftar değilim, sözünü çağımızda, az gelişmiş ülkelerle, hakim ekonomilerin ekonomik ve politik ilişkileri yönünden açıklayınız”

sorularını sorduğu ve:

Öğrenci Yılma Durak’ın “feodalist-kapitalist” ilişki ile ilgili soruya cevap verirken, Manisa’nın dağ köylerinde de Doğu Anadolu köylerinde olduğu gibi, feodal ilişkilerin varlığını BEHİCE BORAN’ın (Toplumsal Yapı Araştırmaları) isimli kitabına dayanarak ortaya koyması üzerine, sanık İsmail Beşikçi’nin kendi el yazısı ile cevabın bu bölümüne (çok eski bir araştırma kaydını koyduğu),

Aynı öğrencinin yine aynı soruya verdiği cevabın devamında:

“Kaldı ki kapitalizm Türk toplumunun değerlerine uygun değildir. Onun için neo-dinamik sosyolojinin dediği gibi, ihtiyaçları, yenilikleri toplum değerlerine uydurmak şarttır”

dediği.

Yine öğrenci Yılma Durak’ın Baticılık gericiliktir sorusuna:

“Baticılık gericiliktir sözü, 20. yüzyılın sonunda Batı’da kapitalizmin boşluklarına giren Marksist diyalektiğin bazı Asya memleketlerinde tatbik edilmesi neticesinde meydana gelen bir gerekçedir”

şeklinde cevap verip 100 üzerinden 95 puan aldığı,

Öğrenci Reşat Derici’nin, “Kurtuluş savaşları” ile ilgili soruya,

“Kurtuluş savaşı, hakim ekonomiye karşı bir direnme ve kendini bulma hareketidir. GUEVARA: (Kurtuluş savaşı, hiçbir savaşa benzemez) derken bu gerçeğe işaret etmektedir”

şeklinde cevap vermeye başlamış ve sanık cevabın bu bölümüne kendi el yazısı ile: Bu gerçek nedir? kaydını koymuştur.

Yine aynı cevapta:

“Gelişmiş Avrupa ekonomisi, dış pazarlar arar. Gittiği her yerdeki küçük sanatları öldürür. Kendi kapitalistinin kölesi yapar. Tabii kaynaklarına el koyar. Onları ucuza alır. İşler, yine onu pahalı satar. Bu alçaltıcı mekanizma, ben olma şuuru içerisinde uyanan az gelişmiş toplumların direnişi, politik ve ekonomik özgürlüğe doğrudur. Ve bu kurtuluş savaşıdır. Bu savaş emperyalist değil, kaybolanı kazanmak ve yeniden doğma hüviyetini taşır”

sözleri bulunmakta ve bu öğrencinin de 100 üzerinden 100 puan aldığı müşahade edilmektedir.

Öğrenci Güner Sernikli'nin “İleri Asya Geri Avrupa” sorusuna:

“Burada (geri) sözünün ifade etmek istediği anlam çok önemlidir. Zira (ileri) sözünü hiçbir zaman modern anlamda almamak gerekir. Burada (ileri) sözcüğü hem toplumsal bakımdan, hem de siyasi, ideolojik bakımdan anlaşılması ve açıklanması gerekir.

Bizim burada anlamak ve açıklamak mecburiyetinde olduğumuz husus (siyasal akımlar) bakımındandır. Hem de çağımızın siyasal akımlarını göz önüne alarak.

Eğer Avrupa, çağımızın siyasal akımları karşısında geri bir durumda ise bu demektir ki, Avrupa'nın halihazır siyasal durumu, Asya'dan geridir. Avrupa'nın siyasal durumu kapitalist anlayışın temelleri üzerindedir. Asya'da ise bu anlayışın yerine SOSYALİST anlayış hakimdir.

Burada önemli olan KAPİTALİZM ile SOSYALİZM'in ileri ve geriliğidir.

Şurası bir gerçektir ki sosyalizmin olması için toplumun belirli bir kapitalist aşamaya ulaşması şarttır. Halbuki kapi-

talizmin olması için sosyalizmin toplumda belirli bir aşamadan geçmesi şart değildir. Demekki sosyalizm kapitalizmden sonra geliyor. Basit bir istialle **sosyalizmin kapitalizmden ileri olduğuna göre sosyalizmle idare edilen toplumları bünyesinde taşıyan Asya, temelinde kapitalizm anlayışının hakim olduğu Avrupadan ileridir**"

şeklinde cevap verdiği ve bu cevaba karşı elli puan üzerinden 50 aldığı görülmüştür.

Öğrenci Ayfer Arsal'a ait sınav bölgesinde mevcut "Osmanlı tarihinde Tanzimat Fermanı gerici bir harekettir" sorusuna bu öğrencinin:

"Tanzimat Fermanı her şeyden önce azınlıklara birçok haklar tanıyan daha doğrusu yurdumuzdaki yabancıları korumak için yapılmış bir Femandır. Dolayısıyla toplumda bir gruplar meydana getirmekte, modernleşmenin temeli olan etnik kastları ortadan kaldırma ve bir sosyal adalet kurma ilkesine aykırı düşmektedir. Bu da toplumu ilerleteceğine, içinden parçalanmasına ve gerilemesine sebep olmuştur. Tanzimat Fermanı'yla yabancılar Türkiye'deki ticaretlerini daha emin bir şekilde yapmış ve Türk toplumunun sömürülmesine sebep olmuşlardır. Dolayısıyla Türkiye'deki el sanatları ölmüş, toplum için gerici bir faktör olmaktan ileri gidememiştir"

şeklinde cevap verdiği ve sanığın (güzel) kaydını koyarak, bu cevaba 40 üzerinden 40 puan verdiği görülmüştür.

Aynı öğrenciye ait diğer sınav belgesinde mevcut "Osmanlı imparatorluğu'nun kuruluşundaki insan, toprak ilişkileri" sorusuna:

"Osmanlı Devleti fetihçi bir devlettir. Ve gayesi de; İslam dinini yaymak için fetih yapmaktır. Bu yüzden İslam dininin Osmanlı İmparatorluğu'nun işleyişi üzerine büyük etkisi olmuştur... Toprağın asıl sahibi Padişah'tır. Yani Padişah, hem siyasi iktidarı, hem de iktisadi iktidarı şahsında taşımaktadır. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşu sırasında siyasi iktidar, iktisadi iktidarı daima kontrolü altında bulundurmıştır. Ve bu kontrol müddetince de Osmanlı İmparatorluğu kuvvetli olmuştur.. Fakat zamanla Osmanlı İmparatorluğu Avrupa'nın kapitalist bünyesi içine oturtulmuş ve

insan, toprak ilişkileri bozulmuş, halkın aleyhine bir durum zuhur etmiştir...”

diye cevap verilmiş ve sanık tarafından bu cevaba 30 üzerinden 30 puan tayin edilmiştir.

KISIM 3

SANIK ile ÜNİVERSİTE YÖNETİCİLERİ İLİŞKİLERİ

Yukarıda kısaca bahsedildiği gibi, sanık İsmail Beşikçi, sosyoloji doktoru ünvanını kazandıktan sonra, esasen öğretim üyesi sıkıntısı bakımından sıkıntıda bulunan Atatürk Üniversitesi'nde sosyoloji dersini vermekle görevlendirilmiş, ancak gerek Üniversiteler ve gerekse Atatürk Üniversitesi Kanunu ile ilgili yönetmelikler hükümleri icabı, sanık ders verme faaliyetlerinde müstakil addedilmemiş, Fen-Edebiyat Fakültesi'nde Sosyoloji Doçenti olan Dr. Orhan Türkdoğan'ın denetimine tabi kılınarak 1967 2. semestrisinde, öğrencilere “Sosyolojiye Giriş” isimli ders kitabını okutmaya başlamıştır. Bu durum yani asistanın bağımlı olarak ders vermesi hali esasen kanuni bir zorunluluk olup bu durum karşısında aynı branşa mensup bir öğretim üyesinin denetimine tabi tutulduğu ve bu kişinin ise aynı fakültede sosyoloji öğretim üyesi Doç. Dr. Orhan Türkdoğan olduğu, gerek bizzat Üniversite Rektörü **Kemal Bıyıkoglu** ve gerekse Doç. Orhan Türkdoğan'ın yeminli ifadelerinden anlaşılmaktadır. Sanık gerek duruşma sırasında gerek savunma layihasında bahis konusu bu bağımlılık üzerinde ısrarla durarak kendisinin bölüm başkanı olan Prof. Turhan Tufan Yüce'ye bağlı olduğunu iddia etmiş ise de bölüm başkanı olarak ismi geçen profesöre bağlı bulunmasının tabii olması, ancak bunun yanında aynı branşa mensup ve fakültede öğretim üyeliği sıfatını iktisap etmiş olan başka birisine de, idari yönden değil, mesleki yönden, bizzat kendi yetişmesi bakımından ve öğrencilere ders verme yönünden bağlı kılınmasının bahsi geçen kanunların amir hükümlerinin gereği olması ve nihayet bu durumun, Atatürk Üniversitesi'nin **en yetkili kişisi**

olan Rektör tarafından ve sorumluluğu üzerine alan diğer tanık Doç. Türkdoğan tarafından ifade edilmiş olması karşısında, durum vuzuha kavuşmuş olduğundan, istemin reddi cihetine gidilmiştir.

Sanık İsmail Beşikçi, 1967 yılının 2. sömestrisinde başladığı hocalığına, 1968 yılının ilk sömestrisinde de bir süre devam etmiştir. Ancak bu süre zarfında sanığın, bağlı bulunduğu kürsü yetkililerinden habersiz olarak ve bizzat kendi ihtiyarı ile okutmakta olduğu ders konusunu değiştirerek, "Türkiye'nin Toplumsal Yapısı" başlığı altında öğrencilere müfredat dışı bazı bilgiler vermesi ve bazı doktrinleri izah etmesi sebebiyle, bazı öğrencilerin durumu, kürsüde esas öğretim üyesi olan Sosyoloji Doçenti Dr. Orhan Türkdoğan'a duyurmaları üzerine, adı geçen doçentin durumu araştırdığı ve şikayetlerde gerçek payı görmesi, kendi düşüncesine göre, genç beyinlerin tehlikeli fikirlerle yıkandığını müşahade etmesi ile Fen, Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na şikayet ettiği,

Bahsi geçen dilekçede: "Sanığın öğretim ve akademik faaliyetlerinde öğrenci ve öğretim mensupları arasında Marksist ve bölgecilik faaliyetleri yaptığı..."nın ileri sürüldüğü, dosyadaki tanık beyanları ve belgelerden anlaşılmaktadır.

Doç. Orhan Türkdoğan'ın şikayeti üzerine, Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nca, vaki şikayetleri soruşturması için, 7 Şubat 1968 tarihinde Prof. Dr. Selahattin Olcay ve Doç. Dr. Turan Tufan Yüce'den müteşekkıl bir idari soruşturma kurulu teşkil edilmiştir.

Adı geçen kurul şikayetler hakkında soruşturmasını yürütürken, yine Doç. Dr. Orhan Türkdoğan tarafından aynı Fakülte Dekanlığı'na 15 Şubat 1968 tarihli ikinci bir şikayet dilekçesi verilerek, birinci dilekçesindeki kanaatlarının tamamen objektif, milli duygu ve bilimsel olma yükümlülüğü taşıdığı, sanığın ters yöndeki faaliyetlerinin ortaya konulduğu görülmüştür.

Sanık Beşikçi, mezkur tahkikat komisyonuna verdiği 9 Eylül 1968 tarihli ve dosyada metni bulunan cevabında:

"1967-1968 ders yılı ikinci sömestride, genel sosyoloji derslerinde, sosyolojiye giriş okutulmuştur. Burada sosyolo-

jinin tarihi, diğer ilimlerle ilişkisi, nasıl bir ilim olduğu, tarihi, metodu gibi konulara dokunulmuş, özellikle sosyal yapı ve sosyal değişme konuları üzerinde durulmuştur...”

diyen ve 1967-1968 ders yılı birinci sömestride ise iddia olunduğu gibi, bilhassa ve özellikle Kürt aşiretleri üzerinde değil, Türkiye'nin toplumsal yapısı üzerinde durulduğunu bu konunun sadece, bir iki derste işlendiği, hukuksal kurumların temelinde bulunan ve bunların şekillendirilmesini gerektiren ekonomik ve toplumsal dinamikleri kavramanın önemli olduğundan bahs eden sanık,

“Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme isimli eser benim bir araştırmamın adıdır. Tarafımdan çoğaltıp Türkiye'deki bilim adamlarına ve müesseselerine gönderilmiştir. Yukarıdaki üç makale (Cevat Geray, Mübeccel Kıray ve İbrahim Yasa'ya ait) kadar zorunlu olmamakla beraber öğrenciye okuması için salık verilmiştir... Doğu Mitinglerinin Analizi isimli araştırmam da Forum dergisinde yayınlanmıştır...”

dedikten sonra,

“İlim adamının temeldeki bu düğümleri kavraması ve buna göre tayin edilen ekonomik ve toplumsal politika hedefleri, bir avuç çıkarıcı zümresinin aleyhine olmakla beraber, çok geniş halk yığınların yararınadır. İlim mevcut düzenden çıkarı olanların mı, yoksa geniş halk kitlelerinin mi yanında olsun? Bilim adamı, şimdiye kadar olduğu gibi, düzenden çıkarı olan sınıfların sözcülüğünü mü yapsın?..”

şeklinde beyanlarda bulunmuştur.

Bu cevap üzerine soruşturmasını tamamlayan, yukarıda isimleri belirtilen öğretim üyelerinin oluşturduğu kurul, fakülte dekanlığına verdiği 21 Eylül 1968 tarihli raporda:

Komisyonumuz, Dr. İsmail Beşikçi'nin ilmi tarafsızlık ve objektiflik prensiplerine **tam uygun bir öğretim yapmadığı, derslerinde konu ile doğrudan doğruya ilgili ve gerekli olmayan aktüel, siyasi unsurları araştırdığı kanaatine varmıştır.** Bu keyfiyet, adı geçenin muayyen siyasi düşünceleri telkin etmek çabasından ileri gelebileceği gibi, mesleki tercübesizliğinden de ileri gelmiş olabilir. Esasen

Asistan olmak itibarıyla Dr. Beşikçi'nin ders okutma yetkisi yoktur. Bundan böyle adı geçene ders verdirmemekle tecrübesizliğin ittilatları önlemiş ve kanuna daha uygun hareket edilmiş olur...”

şeklinde kanaat ve görüşünü ortaya koymuştur.

Bu rapor üzerine, Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Şaban Karataş imzalı ve 8 Ekim 1968 tarihli yazı ile durum Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'ne duyurularak;

Fakültemiz gerektiğinde asistana ders verdirmek zorundadır. Fakültenin gelişmesi henüz bu safhayı aşmış değildir. Dr. İsmail Beşikçi derslerinde Marksist propagandası ve telkinde bulunmuştur. Bundan sonra aynı telkinlere devam etmek istidadındadır. Adı geçen asistan tek taraflı bir dünya görüşüne sahip olduğundan ilmi düşünce ve metotlarla çalışmaya niyetli değildir. Bu güne kadar Göçebeler ve Doğu Mitingleri üzerinde yaptığı çalışmalar, memleket бүтүнлүгүнү bölücü faaliyetlere sözde ilmi destek ve hazırlık mahiyetindedir. Yukarıda kısaca arzedilen sebepler dolayısıyla, Dekanlık Dr. İsmail Beşikçi'nin bu fakülte ve hatta üniversitede asistan olarak çalışmasından herhangi bir fayda mülahaza etmemektedir...”

tarzında fakülte yöneticilerinin görüşü de izhar edilmiş, bunun akabinde ise sanık İsmail Beşikçi, ders vermekten men edilmiştir.

20 Mart 1970 tarihinde Atatürk Üniversitesi'nde cereyan eden ve bir öğrencinin kendisini yakarak intihara teşebbüs etmesi ve rektörlükle bazı dekanlıkların koltuklarının yakılmasına kadar varan anarşik nitelikteki toplu olaylar nedeni ile Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nce Prof. Ahmet Kurt başkanlığında, Prof. Mithat Torunoğlu, Doç. Cevdet Gökalp ve öğretim görevlisi Mehmet İshakoğlu'dan kurulu idari soruşturma komisyonunun, 30 Mart 1970 ve 28 Nisan 1970 tarihleri arasında yürüttüğü soruşturma neticesi düzenlenen 28 Nisan 1970 tarihli raporda:

Sanık İsmail Beşikçi'nin sosyalizm (Marksizm) propagandası yapmak, (eserleri ve konuşmaları ile) bu konuda öğrencileri yetiştirme gayretlerinde bulunmak, Kürtçülüğü sosyalizm amaçlarına alet etmek ve bu yolda bölücülük faa-

liyetlerinde bulunmak, İşçi Partisi mensupları ile işbirliği yapmak suçları tespit edilmiş...”

şeklinde, sanıkla ilgili mütalaanın yer aldığı görülmüş-tür. Sanık İsmail Beşikçi'nin üniversite içerisinde tevali eden olaylar sebebiyle, üniversitede bulunmasının sakıncalı oldu-ğu ve bu hususta gereğinin yapılması, Fen-Edebiyat Fakül-tesi Dekan vekili Prof. Lutfullah AKSUNGUR tarafından 2 Temmuz 1970 tarihinde, Atatürk Üniversitesi Rektörlü-ğü'nden istenilmiş ve Rektörlüğün dosyada mevcut 27 Tem-muz 1970 tarih, 266.4/3223 sayılı yazılarından anlaşıldığı üzere;

Adı geçenin objektif mahiyette ders vermekten ziya-de, tek taraflı Marksist görüşleri aşılama çabasında oldu-ğu, bu itibarla kendisine ders verdirilmemesi gerektiği 21.9.1968 tarihli raporla tespit ve beyan edilmiştir. Buna göre Sosyoloji Asistanı Dr. İsmail Beşikçi'nin üniversite öğre-tim mesleğinde, ilmi tarafsızlıkla yetişemeyeceği üniversitede kalmasında fayda mülhaza edilemeyeceği bilakis siyasi te-mas ve görüşleri itibarıyla zararlı olduğu kanısına varıldığın-dan, teklifinize uyularak 4936 sayılı kanunun 38 ve 6990 sayılı kanunun muvakkat 2. maddesi gereğince 22 Temmuz 1970 tarihli kararnameyle görevine son verilmiştir...”

denilerek, üniversitedeki asistanlık görevine son veril-miştir.

Sanık gerek bu son verme işlemi ve gerekse daha evvel üniversite yöneticileri ile muhtelif konularda girdiği ihtilaflar sebebiyle Danıştay'ın ilgili dairelerine müteaddit iptal dava-ları açmış olup ve bunlardan bir kısmı hakkında yürütme-nin durdurulması kararları, Mezkur üniversite tarafından muayyen usuli işlemlerden sonra uygulanmıştır. Sanık Be-şikçi, duruşmanın muhtelif safhalarında Danıştay'ın muhte-lif dairelerinde ruyet halinde bulunduğu iddia ettiği mütead-dit davalara ait dosyaların, celp olunarak Mahkemece incelemeye tabi tutulmasını talep etmiş ise de görülmekte olan iş bu dava ile direkt olarak ilişkisi görülmemesi nede-niyle işbu istem kabule şayan görülmemiştir.

Üniversite tarafından göreve son verme işlemi ve sair iş-lemeler sebebiyle sanık İsmail Beşikçi, Erzurum Atatürk Üni-

versitesi Rektörlüğü'ne Erzurum Noterliği kanalıyla 7 Ekim 1970 tarih ve 11196 sayılı bir ihbarname çekerek, düşüncelerini yeniden açıklaması olanağını yaratmıştır. Dosyanın 209 sıra numarasında kayıtlı bulunan bu ihbarnamede,

Bu araştırmalarda ve Forum dergisinde yayınlanan bu yazılardan sonra, çeşitli gazetelerde, yine Doğu sorunu ile ilgili makaleler yayınlanmış, böylece sorun çok daha geniş bir şekilde kamuoyuna yansıma olanağı bulmuştur. Çeşili gazete, dergi ve teksirlerdeki fikirler en doğru ifadesini;

a) Doğu'da değişim ve yapısal sorunlar (Göçebe Alikan Aşireti),

b) Doğu Anadolu'nun Düzeni Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller isimli kitaplarda bulmuştur.

Şimdi düşünelim, en fazla 80-100 adet olarak basılan bir iki teksir ile ilgili olarak sayfelerce karalama yazısı yazan, mangalda kül bırakmayan adı geçen kişi, bu fikirler kamuoyuna daha geniş araçlarla yansıma olanağı bulduğu zaman neden susmuştur.

Daha önemlisi şu: Adı geçen kişi ile Şubat 1970'de Ankarada Hacettepe Üniversitesi tarafından düzenlenen (Türkiye'de Sosyal Araştırmaların Geliştirilmesi) seminerinde karşılaştık. Seminer tertip komitesi tarafından benim, seminere (Araştırılacak konu ve sorunlar) konulu bir bildiri sunmam isteniyordu. Ben bu başlık altında (**Doğu sorunu**)nu anlattım. Seminere katılan 120 kişi bu soruna büyük bir ilgi duydu. 15 kadar bilim adamı eleştirilerde bulundu. Hatta bir Prof. 'Beşikçi'nin getirdiği son derece önemli bir sorundur. Bir hafta daha oturup bu sorunu tartışalım' dediğini, adı geçen kişi de oradaki dinleyicilerden biri olarak her halde duyumuştur. **Bir teksir ve imtihan sorusu ile ilgili olarak kıyametler koparan, komisyonlar kurduran zat 120 sosyal bilimcinin katıldığı bu bilimsel seminerde fikirlerimi eleştirmek cesaretini neden gösterememiştir.** Bu konu çok önemlidir. **Çünkü 1967'deki teksirlerde eleştirilen fikirler, yukarıda adını verdiği kitaplarda ve gazete makalelerinde çok daha gelişmiş ve doğru bir şekilde dolayısıyla adı geçeninin itirazlarını daha fazla artıracak bir şekilde sunulmuştur...**" diyerek, çeşitli basın vasıtalarında

yansıyan fikirlerinin, muhtelil sebeplerle soruşturma konusu yapılmamış olmasının verdiği bir cesaretle ve takibata uğramamanın, kendi düşüncelerinin realiteyi aks ettirmesi şeklinde yanlış bir düşünce ile kendisini şikayet eden Doç. Dr. Orhan Türkdoğan'ı suçladığı;

Kürtler hakkında, (Kendilerine Kürt diyen), (Çok büyük bir ihtimalle asılları katıksız Türk olan), (Tarihin tespit edebildiği büyük ihtimale göre Kürt kardeşlerimiz kök itibarıyla Turanidir), (Asılları Turani ve Türk olmakla beraber, son yılların siyasi ve maksatlı olan modasıyla kendilerine Kürt diyen) ibareler kullanmamız son derece yanlış ve ciddiyetten uzaktır. **Bu fikirlere bugün kargalar bile gülüyor. Sizin bu gerçeği bilmemeniz toplumun temel koşullarından ne kadar habersiz olduğunuzun kesin delilidir. Kürt halkı ile birarada yaşamının yolu asimilasyon değildir. Ulusların eşitliği ve kardeşliği temel doğrusunu hiçbir zaman unutmayınız... Doğu Anadolu'da feodal yapılar yıkılıp kapitalist üretim ilişkileri gelişirken ulus ve ulusçuluk akımlarının da meydana gelmesi, Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt tarihi, Kürt folkloru araştırmanın değer kazanması kaçınılmazdır. Zira ulus, kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkardığı bir siyasi şekildir...**

Modern devletin birkaç ulustan meydana geldiği gerçeğini hiçbir zaman unutmayınız... Kitabımda, Türklerin Kürtleri hor gördüklerini yazdığım doğrudur. Bu fıkır bütün Türkiye'ye mal olmuştur. Bu bakımdan bu kadar açık bir gerçeği jurnalcı ağzı ile bildirirkenizde hiçbir yarar yoktur. Nitekim Kürt halkını horlamanın en yeri örneklerinden birini Danıştay'a yaptığınız savunma ile siz verdiniz. Aksi halde, Türk kelimelerini yazarken büyük harf ile başladığınız halde, Kürt kelimesini yazarken küçük harf ile başlamak duygusallığınızda bulunur muydunuz..."

demek suretiyle, eser ve makalelerinde zikrettiği düşüncelerin, hiçbir gereği yokken, en küçük fırsatlardan dahi yararlanarak ve bütün bunları, bilimsel gerçek adı altında ortaya çıkardığı,

Bilimsel araştırmaların yegane amacı halkın mutluluğudur. 4,5-5 milyon Kürt halkının anadiline saygı duyma-

yan ve asimileye çalışan bir zihniyet halkın mutluluğu için çalışıyoruz iddiasında bulunamaz, gülünçtür. Anayasa'nın 120. maddesine göre bilimsel araştırmalar yapmak ve yayınlamak bir hak olduğu kadar görevdir. Akla hayale gelemeyen terörünüz, beni bu görevimi yapmaktan kati surette alıkoyamaz...”

şeklindeki düşünceleri ile ortaya koyduğu fikirlerin, anayasayı zedeler nitelikte olmasına rağmen, aynı anayasasının getirdiği özgürlükten yararlanarak, bilimsel bir araştırma sonucu olarak göstermekte ısrar ettiği, “ Akla hayale gelmez derecede keyfi işlemler yapmak ve maaşını elinden almak suretiyle bir memur, neden ekonomik bakımdan çököntüye uğratılmak, giderek açlığa mahkûm edilmek istenmektedir. Bunun nedeni açıktır. **Bu, fakir, fukara halkımızın gözünü açıp vurgun düzenini sona erdirecek olan devrimci fikir ve kişiye baskı yapmaktan öte bir anlam taşımaz. Fakat bu baskının başarı kazanması mümkün değildir. Zira devrimcilerin temel dayanağı, sermaye çevreleri değil, toplumun objektif gelişiminin bilimsel analizidir. Bu analiz doğru yapıldıkça ve başkaları tarafından çürütülmediği sürece, devrimcilerle karşı yapılan her türlü baskı, devrimci gelişimin yoğunluk kazanmasını sağlamaktan başka bir işe yaramayacaktır”**

diyerek, taşıdığı ve büyük bir inançla savunmasını yaptığı fikirlerinin mihrak noktasını ve varmak istedikleri nihayi gayeyi ortaya koymaktan çekinmediği görünmektedir.

Sanık İsmail Beşikçi, yukarıda anlatılan şekilde Atatürk Üniversitesi'yle ilişkisi kesildikten sonra tekrar Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne intisap ederek asistanlık görevine dönmüştür. Ancak bir süre sonra, “Türkiye'de uzun seneden beri gözlemlenen anarşik olayların vatan ve cumhuriyete karşı kalkışma” niteliğini alması sebebiyle 11 ilde ilan edilen sıkıyönetim döneminde, Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi Ticaret Hukuku Asistanı Dr. Celal Cihangiroğlu tarafından 20 Mayıs 1971 tarihli dilekçe ile Diyarbakır Sirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na, yine Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi Dekanı Prof. Turan Tufan Yüce ve 6 arkadaşı tarafından 19 Mayıs 1971 tarihli bir dilekçe ile İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na ve yine Atatürk Üniversitesi öğretim

üyelerinden Prof. Lütfü Ülkümen ve 10 arkadaşı tarafından Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na şikayet edilmiş ve böylece hakkında adli yönden soruşturmaya başlanmıştır.

Sanığın, Erzurum Atatürk Üniversitesi bünyesinde ve çevresinde cereyan eden ve dava konusu yapılan faaliyetlerini, yukarıda izah edilen şekilde sıraladıktan sonra, sadece bu bölüm bakımından eylemlerin sabit görülmesini sağlayan delillerin tartışılması safhasına geçebiliriz.

KISIM 4

BU BÖLÜMLE İLGİLİ YAZILI VE SÖZLÜ DELİLLERİN TARTIŞILMASI

İsmail Beşikçi'nin Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne intisap ettikten ve Sosyoloji Dr. ünvanını kazandıktan sonra Nisan 1967 tarihinden itibaren, Fen-Edebiyat Fakültesi 3. sınıf öğrencilerine "Sosyoloji" dersini vermekle görevlendirildiği,

6990 sayılı kanuna göre kurulan ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre Milli Eğitim Bakanlığı'nca yönetilmekte olan Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde,

4936 sayılı kanunun 21. maddesinde de, "Doçentlerin" görevleri sayılmış ve aynı kanunun 40. maddesinde de:

"Üniversite asistanlarının, görevleri şunlardır:

a) Fakülte profesörler kurulunca yanına verildiği Prof. veya Doç.'in lüzum göstereceği öğretim ve uygulamalarında hazır bulunmak,

c) Yanında bulunduğu öğretim üyesinin göstereceği yolda öğrencilerin çalışma, araştırma ve uygulamalarına yardım etmek"

denilerek, asistanların görevlerinin belirtildiği, ortaya çıkmıştır.

Atatürk Üniveristesi öğretim üyesi ihtiyacı bakımından,

sanığın ders vermekle görevlendirildiği ve bu görevi ifa sırasında gerek kanunen ve gerekse mantıken sosyoloji Doçenti Orhan Türkdoğan'ın denetiminde bulunduğu, o tarihte adı geçenin bölüm başkanı olmasa bile, böyle bir denetim için yetkili kılındığı, esasen sanığın idari yönden bölüm başkanına bağlı olduğu, mesleki yönden ilgili doçente bağlı bulunduğu, aşağıda değinilecek tanık beyanları muvacehesinde bir vakadır.

Nitekim: Daha önceki celselerde istinabi suretiyle bilgilerine başvurulmuş olan tanıklardan Rektör Kemal Bıyıkoglu, Prof. Orhan Türkdoğan, Prof. Mithat Torunoğlu, Prof. Şaban Karataş ve Asistan İbrahim Erol Kozak mahkemece, sanığın, bilim adamı ve olayların genellikle bilimsel özerkliği haiz bir kurumda geçmesi sıfat ve nedenler de nazara alınarak, huzura celbedilmiş ve dava konusu fiillerle alakalı bilgi ve duygularına başvurulmuştur.

Tanık Rektör Prof. Dr. Kemal Bıyıkoglu'nun:

"Sanığın üniversitede asistan olarak görevli bulunduğu süre içinde gerek Kürtçülük gerekse Komünizm yönünden çeşitli faaliyetlere katıldığına, Türkiye'de dil, edebiyat, folklor bakımından tamamen ayrı bir etnik grubun varlığını ortaya koyduğuna, Doğu ve Güneydoğu Anadolu sınır kasabalarında yaptığı araştırmada kullandığı anket sorularından üniversiteyi haberdar etmediğine, faaliyetlerinin o tarihlerde teşekkül ettirilen kurullarca soruşturulduğunda, sıkıyönetimin ilanından sonra iş bu faaliyetlerin telkiki zımında keyfiyeti ilgili mercilere bildirildiğine..."

mütedair yeminli beyanı, **tanık Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın:**

"Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi bulunduğu sırada, sanık İsmail Beşikçi'nin asistan olması sebebi ile kendisinin nezaret ve kontrolunda Fen-Ed. Fakültesi öğrencilerine sosyoloji derslerine girdiğine, bir gün öğrencilerin başvurması üzerine, sanığın derslerde konu dışına çıktığını öğrendiğine, bilimsel sınırların aşılıarak, derslerde politikaya girildiğini ve anlatımlarının sosyoloji ile ilgisizliğini öğrenince sanığı çağırarak, gerekli ikazı yaptığına, (Anayasa'nın 120. maddesi muvacehesinde bilim özerkliği vardır. Sosyal dava-

larla her zaman ilgilenirim) şeklinde cevabını aldıktan sonra ve yine aynı davranışlarının tekrarlandığını duyunca keyfiyeti üniversitenin ilgili mercilerine intikal ettirdiğine, bu intikal yazısına, ders notlarını, öğrencilere dağıttığı teksirlerini ve puan verdiği sınav belgelerini de eklediğine, sanığın ilmi gerçekleri tarafsızca değil, tek yönlü perspektif gibi yansıttığına, öğretim üyeliğinin objektif olma vasfına uymadığına, dolayısıyla Marksist ve bölücü yönde faaliyette bulunduğu, öğrencilere sınavda, (Behice Boran kimdir) şeklinde sorunun dahi tevcih olduğuna...”

şeklindeki beyanı,

Tanık Prof. Dr. Mithat Torunoğlu'nun:

“Sanık İsmail Beşikçi'yi 20 Mart 1970 tarihinde üniversitede cereyan eden anarşik olayların soruşturulması için kurulan komisyonda görev aldıktan sonra ve bu soruşturma vesilesi ile tanıdığına, soruşturma neticesinde düzenlenen rapor muhteviyatının doğru olduğuna sanığın derslerde Marksist-Leninist yönde ve ayrıca Kürtçülük konusunda öğrencilere telkinlerde bulunduğunu üniversite camiasında duyduğuna...”

tarzındaki ifadesi,

Tanık Prof. Dr. Şaban Karataş'ın:

“Fen-Edebiyat Fakültesi dekanı olduğu zaman sanık İsmail Beşikçi'yi, aynı fakültede asistan bulunması sebebi ile tanıdığına, kendisine, (sosyolojiye giriş) dersini okutma yetkisi verildiğine, ders verme sırasında ders konusu hududunu aşarak, Marksist propaganda yaptığı ve bölücülük niteliğindeki fikirlerini öğrencilere telkin ettiği keyfiyetini öğretim görevlileri ve öğrenciler vasıtası ile duyduğuna, Orhan Türkdoğan'ın sanığı murakabe etmek durumunda bulunduğuna, bu öğretim üyesinin de meseleyi bildirmesi üzerine, sanığı çağırıp konuştuğuna, sanıktan (Atatürk Üniversitesi Doğu'da kurulduğuna göre Doğu Anadolu ile ilgili araştırma sonuçlarına ağırlık vermek gerekir. Tabiatı ile sosyal sorunlarla da ilgilenip bunları ders konusu yapmak lazım gelir” şeklinde cevap aldığına, o tarihte, Doçent olan Orhan Türkdoğan'ın bu konudaki yazılı başvurusu akabinde, Prof. Se-

lahattin Olcay ve Doçent Turhan Tufan Yüce'yi idari soruşturma için görevlendirdiğine, bu soruşturma devam ederken bazı gelişmelerin vuku bulduğuna nitekim sanığın bir göçebe aşiretle ilgili araştırmasını tamamlayıp tevdi ettiğinde, bu incelemeden alınan sonuçların sadece bu aşirete uygulanacak mahiyette olduğunun görüldüğüne, yani sanığın, ihtilalci sosyalistlerin yaptığı gibi araştırmayı resim çekme şeklinde yürüttüğünün müşahade edildiğine, sanığın sınır kasabaları ile ilgili başka bir araştırma projesinin bidayette reddedilmesinden sonra, bilahare 10 kişilik ilim kurulundan 6 kişinin toplanarak ekseriyet kararı ile projenin yürürlüğe konulduğuna, bu araştırma sonuçlarının ilgili kurula verilmeyerek, sanıkça yayınlandığına, sanığın kendisi ile hoca öğrenci ilişkisi bulunmayan sıkıyönetimden sonra Kayseri'de yakalanan Mehmet Nakiboğlu, yine anarşik olaylar sebebi ile aranıp yakalanan Nazif Kaleli ve zabıta kuvvetlerince kovalanırken vurulan Kadir Manga ile asistanlık sırasında devamlı görüştüğüne, Alikan Aşireti ile alakalı araştırmasının, Doğu Anadolu'nun yaşantısını, sosyal manzumeyi aksettirecek nitelikte ilmi bir örnek olmadığına, dolayısıyla bundan çıkarılacak sonuçların Doğu Anadolu'nun sosyal yapısına teşmil edilmeyeceğine buna rağmen araştırmanın ihtilalci sosyalistler tarafından büyütülüp ilmi bir esermiş gibi takdim edilerek övüldüğüne, sanığın Doğu mitingleri ile ilgili teksirini öğrencilere dağıtarak okumalarını tavsiye ettiğini duyduğuna, gerek bu, gerekse Alikan Aşireti ile alakalı araştırma teksirlerini **öğretim üyelerine de dağıttığına**, öğretim görevlilerinin kendi ders konuları ile alakalı şahsi araştırmalarını derslerde tema olarak işleyebileceğine, ancak sanığın Doçent Türkddoğan'ın denetiminde ders vermesi ve sorumluluğun Türkddoğan'a ait bulunması sebebi ile bu husustaki davranışlara Türkddoğan'ın müdahale edebileceğine, filhakika adı geçen öğretim üyesinin bu lüzuma uymasına rağmen sanığın davranışında ısrar ettiğine, sanıkla aynı konuda yaptığı ikaz konuşması sırasında sanığın: (ben Türkiye sosyolojisi okutuyorum. Doğuya ağırlık vererek Türkiye'nin meselelerinden bahsediyorum. Derslerde Çhe Guevara'dan bahsetmem teferruat sayılır, dediğine ve ayrıca bu arada Milli Kurtuluş Savaşını öğrencilere izah ediyorum. Çhe Guevara'nın kurtuluş savaşından gayn hiçbir savaşa taraftar

değilim, sözünü de naklediyorum, keza çağımızda kurtuluş savaşlarının, Türk Milli Kurtuluş Savaşı'na nazaran bazı özellikler taşıdığını da bildiriyorum) şeklinde cevaplar verdiğine... ”

mütedair beyanı,

Tanık Dr. İbrahim Erol Kozak'ın:

“Sanığın 1967-1968 öğretim devresi sonlarında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığını, Marksist bir açıdan işlediği bir ders sırasında tanıdığına, bilhazre Atatürk Ünivesitesi'nde asistan olarak girdiği zaman bir süre sanıkla aynı odada otururken o tarihte belirgin tipler olarak dikkati çeken ve sanıkla hoca-öğrenci ilişkisi bulunmayan diğer fakülte öğrencilerinin onu devamlı ziyaret ettiklerini gördüğüne, İsmail Beşikçi'nin bu öğrencilere 'bu üniversitede devrimci düşünen kaç hoca var?' diye defalarca sorduğuna, bunlardan Kadir Manga'nın, bir gün yine aynı odada Marks'ın fikirleri ile Mao'nun görüşlerini savunduğuna, doktora için Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne döndüğünde, sanığın da bir vesile ile Ankara'ya gelip, fakültenin tahsis ettiği asistanlar odasında bir süre kaldığına, bir akşam Cemal Özgüven ve Uluç Gürkan'ın da isminin geçtiği (Aydınlık) dergisinde yapılan toplantıya gittiğini gördüğüne, 1970'den itibaren sanığın Erzurum ÜNAS şubesinin faaliyetlerini organize ettiğine, Mart 1970 tarihli koltuk yakma olaylarının tahrikçileri arasında sanığın da bulunduğu öğrenildiğine, öğrencilere ders verme olanağından yararlanarak onlara Marksist ve bölücü görüşleri benimsetmek, tetkik etmek ile sınıf geçmeleri arasında bir tercihe zorladığına, bunu hem sanığın öğrencisi olup durumu kendisine bildirenlerden ve hem de sanığın öğrencilere kaynak şeklinde gösterip okumalarını istediği eserlerin niteliğinden anladığına, ayrıca ders anlatımlarında, öğrenciye tavsiye ettiği çoğaltınaları ve diğer yayınlarında politik beyanları esas almak suretiyle bilim adamının uymak zorunda olduğu ilkeleri bir kenara ittiğine...”

şeklindeki beyanı,

yine bu davada naip hakim veya talimatla bilgilerine başvurulur:

Dr. olduktan sonra sanığın, Kürtçülük üzerindeki faaliyetlerini arttırdığına ve çalışmalarının ilim planında kalan bir çalışma olmaktan çıkarak bu meseleyi siyasi bir mesele yapmaya başladığına, ders verdiği öğrencilerin ve bazı öğretim üyelerinin şikayetlerinin de vuku bulması ile keyfiyetin Dekanlıkça soruşturma konusu yapıldığına, Prof. Selahattin Olcay ile beraber bu soruşturmada görevlendirildiğini, sanığın verdiği derslerde öğrenciler tarafından tutulan notları ve diğer çoğaltma, yayın faaliyetlerinin incelendikten sonra, sanığın tarafsız, sırf Marksist bir görüşle ders verdiğini anladığına, böyle taraf tutan, sosyolojik olayları çoğunlukla ilmi değerlerini kaybetmiş görüşler açısından ele alan bir davranışı, ilmi anlayışla bağdaştırmaya imkân göremediğini, vermekle görevlendirildiği Sosyolojiye Giriş dersinde genel sosyolojik metot ve meselelerin ele alınması gerekirken sanığın bu genel konuları bir yana bırakıp Doğu Anadolu'da Kürt aşiretlerinin yaşayışı ve bunların demokratik haklardan yoksun bırakılarak çaresiz duruma düşürüldüklerini ortaya koyduğuna ve öğrencilere anlattığına, olayları tek taraflı ve komünist terminolojiye uygun şekilde tasvip ettiğine, idari soruşturma sonunda düzenledikleri rapor muhteviyatının doğru olduğuna, sanık İsmail Beşikçi ile aralarında dostluk veya düşmanlık şeklinde nitelendirilebilecek herhangi bir ilişki bulunmadığına, onu haricen uslu ve terbiyeli bir kimse şeklinde gördüğüne, **ancak sanığın ya komünist devletlerin ajanı ya da Ortadoğu'da gittikçe büyüyüp, kuvvetlenen, yavaş da olsa** sanayileşen Türkiye'nin istikbali hakkında bazı hesaplar yapan, yapması muhtemel olan başka büyük devletlerden birinin ajanı olduğuna kanaat getirdiğine, üniversitedeki anarşik olaylardan ve bu olaylar sırasında rektörlük ve dekanlık bürolarının tahrip edilmesinden sonraki günde **sanığın üniversite idarecileri ve vali için (bunlar Amerikan ajanlarıdır. Kendilerinin Amerika'dan maaş aldıklarına eminim) şeklinde konuştuğunu öğrendiğine**, görgü ve bilgilerine nazaran, **sanığın sosyal ve siyasi görüşleri itibarıyla Marksist yani Komünist bir kişi olduğuna, fikirlerini derslerinde ve yazılarında açığa vurduğuna, Türkiye'yi bölmek amacı ile Türk-Kürt ayrımı yaparak buna da özel önem verdiğine...**"

şeklindeki ifadesi,

Tanık Doç. Dr. Cevdet Gökalp'ın:

“Doçent olarak Fen-Ed. Fak. öğretim üyesi bulunduğuna, Aralık 1967'den itibaren sanık İsmail Beşikçi'nin hareketlerini ve yayınlarını izlediğine ve onun fakülte içinde bir huzursuzluk kaynağı haline geldiğini müşahade ettiğine, 20 Mart 1970'deki anarşik olaylar üzerine Prof. Ahmet Kurt başkanlığında kurulan soruşturma komisyonuna katıldığına, 150'ye yakın tanığın bilgisine başvurdıklarına, çeşitli makale, çoğaltıma ve yayınları ile azılı bir komünist olduğu kanaatine vardığı sanığın anılan olayların da tahrik edici bir unsuru şeklinde görüldüğüne, düzenledikleri rapor muhteviyatının doğru olduğuna” şeklindeki beyanı,

Tanık Dr. Mehmet İshakoğlu'nun,

“İşletme Fakültesi öğretim görevlisi olması hasebile, bir süre sanıkla Ed. Fak. binasında aynı yerde kaldıklarına, sanığın odasının, bir kısım öğrencilerin toplantı yeri haline geldiğini gördüğüne, 20 Mart olaylarından sonra kurulan soruşturma komisyonunda çalışırken sanığın cereyan eden olayların terkip ve tertipçisi şeklinde ortaya çıktığına, rapor muhteviyatının hakikatı aksettirdiğine...”

yolundaki ifadesi,

Sanığın kendilerine sosyoloji dersi verdiği öğrencilerden: **tanık Yılma Durak, tanık Mustafa Göktaş ve tanık Yavuz Akpınar'ın:**

“Sanığın sosyoloji derslerinde daima ders konusu dışına çıktığına meseleleri daima Marksist metotlarla ortaya koyduğuna, Asya devletlerinin yani Rusya ve Çin gibi komünist devletlerin ileri ve Batı devletlerinin de geri olduğunu anlattığına, ekonomik bağımsızlığın ancak sosyalist düzene girmekle mümkün olabileceğini telkine çalıştığına Doğu Anadolu'nun toplumsal yapısını anlatırken bu bölgede yaşayanların ayrı bir ırk olduğunu söylediğine ve bunların Kürt olarak tanındığını ve dolayısı ile Türklerden ayrı olduğunu ortaya koyduğuna, bunlara bağımsızlık verilmesi ve azınlık haklarının tanınması gerektiğini ileri sürdüğüne, bu fikir ve görüşler çerçevesinde sorulan sınav sorularının aynı

yönde cevaplanmasına tam numara verdiğine, siyasi konulara daima değindiğine, çoğaltmalarını herkese verdiğine..." mütedair çeşitli ifadeleri,

Tanık Mustafa Aydın, Alaattin Başar, Casım Gürbüz, Celalettin Atamanalp, Murat Altın, Rıza Müftüoğlu, Okan Şengöz, Muammer Genceoğlu, Osman Okka, Hüseyin Ayan, Celal Tarakçı, Atamer Güreş, Celal Cihangiroğlu'nun:

birbirine aykırı olmayan ve yukarıda ifadeleri özet olarak belirtilen tanıkların anlatımlarını doğrulayan beyanları karşısında:

Ve ayrıca:

Tanık Prof. Dr. Selahattin Olcay'ın:

"Edebiyat Fakültesi'nde asistan olan sanığın üniversite içinde ve derslerde aşırı solculuk ve bölücülük yönünde propaganda yaptığı iddiası üzerine Dekanlıkça kurulan iki kişilik soruşturma kurulunun bir üyesi olarak sanığın faaliyetlerini tespit ettiklerine, bu hususta düzenledikleri rapor münderecatının doğru olduğuna ayrıca fakülteden bir araştırma için izin alan ve açık mülakat şeklinde icrası öngörülen bu araştırma vesilesi ile sanığın kendiliğinden anketler hazırlayarak araştırma ile doğrudan doğruya ilişkisiz konulara girdiğine ve dolayısı ile muhataplarına bu çalışmada gereksiz sorular yönelttiğine, bunların niteliği itibarıyla araştırma konusu dışında kalan bölücü mahiyette davranışlar olduğuna..."

taalluk eden beyanı.

Bütün bunlara ilaveten dosyada mevcut ve gerekçeli kararın 34-34 sayfaları arasında yer alan 8. bölümde açık olarak ortaya konulan ve tahlili yapılan yazılı belgeler,

ve sanığın tevilli ikrarları muvacehesinde:

Sanığın Atatürk Üniversitesi'ndeki görevi vesilesi ile mahiyetleri ve cereyan şekilleri yukarıya dercolunan davranışlarda bulunduğu serahatle anlaşılmıştır.

Yine bu konuda bilgilerine başvurulmuş İbrahim Bilici, Mahmut Aktaş, Mehmet Eyüboğlu, Recai Çınar, Nurhan Ak-yüz, Şükrü Şamdan, İsmet Altın, Fazıl Gürhan Erk, Erdal Berkan, Hüsnü Türker, Cavit Timuroğlu ve Mehmet Fiğen isimli tanıkların,

Sanıkla akrabalık, arkadaşlık veya hoca öğrenci ilişkisinden ötürü ve ayrıca doğrudan doğruya görgüye müstenid bilgileri bulunmamasından dolayı iddialar konusunda ademi malukat beyan ettikleri sonucuna varılmıştır.

DEVRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAKLARI'NDA KONFERANS

Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" ilkesinin uygulanma çalışmalarından olarak Ezrurum'da açılmış bulunan ve adını Atatürk'ten alan üniversitede görevlendirilmesinden yararlanarak, benimsediği ideoloji istikametinde davranışlara geçen ve bu davranışlar meyanında ideolojisinin kısa sürede gerçekleştirilmesi amacına ulaşmak için "dinamik bir potansiyel" şeklinde görüp kavradığı Doğu Anadolu'ya ve bu bölgenin toplumsal yapısına ağırlık veren sanık İsmail Beşikçi'nin bilhassa belirtilen coğrafi bölgeden yüksek öğrenim kurumlarına gelmiş bulunan üniversite öğrencileri ortamında hemen tanındığı ve kısa sürede "itibarlı bir kişi, objektif ilim adamı" sıfatını iktisap ettiği müşahade olunmaktadır.

Bu sıfat ve ortamdan faydalanan sanığın,

Nitelik ve amacı,

"Türkiye'de ileri üretim biçimine geçişin etkin bir unsuru olan Devrimci Kültürün geliştirilip, yayılmasını gerçekleştirmek için bilimsel davranma ve düşünme yetisine ulaşmış yüksek öğrenim gençliği ve mezunlarının aralarındaki dayanışmaya, karşılıklı eğitime, iş ve eylem birliğine dayanan örgütüdür"

şeklinde tüzüğün ikinci maddesi ile ortaya konulmuş olan Ankara Devrimci Doğu Kültür Ocağı lokalinde 12 Mart 1970 günü bir konferans verdiği anlaşılmaktadır.

Adı geçen derneğin, mevcut kanunlar sınırlarını aşan

bazı faaliyetlerinin varlığı şüphesine dayanılarak, bazı ibarelere de rastlandığından bahisle tüm faaliyetlerinin:

“Devlet Milli Güvenlik politikası ile ilgili planların hazırlanmasında esas olacak askeri, siyasi, iktisadi, ticari, mali, sınai, ilmi, teknik biyografik ve psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı devlet çapında istihsal etmek, bu istihbaratı Başbakan'a Milli Güvenlik Kurulu'na ve gerekli resmi makamlara ulaştırmak, yaymak, istihbaratla uğraşan bütün daire, ve kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak, psikolojik savunma icaplarını yapmak ve istihbarata karşı koymakla...” görevli ve 644 sayılı kanuna göre kurulmuş bulunan Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından yakinen izlendiği ve bu cümleden olarak:

Sanık İsmail Beşikçi'nin anılan dernek lokalinde verdiği konfesansın da gizlice banda zaptedildiği ve bilahare bu bandın tabesinin yapıldığı ve konuşmanın yazılı metin haline getirildiği anlaşılmış ve mahkemece celp olunan bandın iş bu tapeye uygunluğu müşahade edilmiş ve ayrıca sanık da bahsi geçen tarihlerde Ankara DDKO lokalinde metindeki gibi bir konuşma yaptığını kabul etmiştir.

Bu konfesansı izleyenler meyanında bulunan İhsan Aksoy'un:

“Bugün sohbet toplantısına katılan Dr. İsmail Beşikçi sizlere Doğu toplumu üzerine konuşacak. Yıllardan beri bürokrasinin... hareketleri ve doğramaları ile asimileye tabi tutulan bir olgu Doğu Anadolu Kürt toplumunun, ilk namuslu bilim adamı tarafından varlığının ortaya konması bizim için çok önemlidir arkadaşlar... Gerçek şudur ki, iktisatçı, toplumcu geçinen insanlar, bugüne kadar Doğu Anadolu'nun etnik değişikliğine ciddi surette inmemişlerdir. En küçük, en verimsiz bir şeymiş gibi geçmiş ve durumu küçümsemişlerdir. Karşımızda şu durum vardır. Doğu Anadolu'da bütün asimile edilmesine rağmen bir etnik farklılık vardır. Bu farklılıktan ötürü bu toplumun insanları ezilmiş, bu toplumun insanları horlanmıştır. Tabii bunun sınıfsal nedenleri de vardır. İşte İsmail Beşikçi bir bilim adamına yakışır bir şekilde bunu incelemiş zamanını buna harcamıştır. Sayın arkadaşlarım, İsmail Beşikçi bir ön açıklama yapacak ve sonra bizim sorularımıza muhatap olacaklardır. Sorularınızı sözlü

olarak sormayın. Yazılı olarak buraya vereceksiniz. Bir tasniften geçtikten sonra sayın İsmail Beşikçi sorularınızı cevaplandıracaktır...”

şeklindeki açıklamasından sonra,

Sanık İsmail Beşikçi konuşmaya başlayarak:

“... Doğu Anadolu siyasi lider bakımından, siyasi liderler tarafından uzun seneler ihmal edilmiş bu bakımdan Doğu Anadolu geri kalmıştır... (Doğunun sosyoekonomik yapısı içerisinde, feodal birtakım müesseseler var. Ondan sonra Doğu siyasi liderler tarafından geri kalmış, geri bırakılmış ihmal edilmiş... Halbuki bunlar Doğu'nun geri kalmasını açıklayan nedenler değildir... Doğu'nun iktidarlar bakımından bu hale getirilmesi sosyoekonomik bakımdan açıklanması gereken temel bir toplumsal olgu... Doğu muhakkak feodal ve feodalite merkezli otorite ile hiçbir organik bağı kuramamış bir feodalitedir)... 1924'te Türkiye'de çok önemli bir yapı değişimi oluyor. Bence meseleye buradan bakmak lazımdır... Hilafet, Osmanlı merkezi otoritesinin kendisi, yani siyasi otoritesi anlamında yani hem dini fonksiyonu var, hem de siyasi. Hilafetin bu durumu, Osmanlı toplum yapısı ile son derece uyuşur. Son derece tutarlı. Osmanlı üretim biçiminin son derece tutarlı tipik yapısı olarak ortaya çıktığı... üretim biçiminde Osmanlı üretim biçimi aynen devam ediyor. Herhangi bir değişme yok. Cumhuriyete gelmekle Türkiye'de herhangi bir değişme olmamıştır. Altyapı, ekonomik altyapı aynen devam ediyor... Osmanlı, Doğu Anadolu'yu kendi bünyesi içerisinde organik olarak katmak çabasında hiçbir zaman bulunmamıştır. Fakat, Doğu'nun sosyoekonomik yapısından faydalanmıştır. Faydalanmış, çeşitli aşiret kavgalarından denge unsuru ve bu denge ile aşmaya, kendi politikasını yürütmeye başlamıştır... 1924'de temelde hiçbir değişim yok, Doğu Anadolu'daki feodal yapı aynı devam ediyor. Fakat üstyapıda son derece önemli bir değişme oluyor. Şimdi burada alt-yapı-üstyapı meselelerine geliyoruz. Altyapı, aslında üstyapıyı belirleyen faktör olarak şekilleniyor. Fakat üstyapı meydana geldiği zaman, üstyapı ortaya çıktığı zaman altyapıdaki gelişmeleri de, altyapının ilerleye doğru aş-

malar yapmasını da önlüyor... Doğu Anadolu'daki üretim biçiminin aynen sürdürülmesi, üretim biçiminin daha illeri bir aşamaya geçişini engellemesi olarak tespit ediyoruz.

1924'deki olayı, 1924'de hilafet kaldırılıyor. Hilafetin yerine muhakkat bir müessesenin getirilmesi gerekiyor. Bu getirilen müessese Türk milliyetçiliği oluyor... **Osmanlı'nın her şeyden önce dine dayanan müessesesi yerine, 1924'de Türk milliyetçiliği ideolojisi bir milli müessese olarak getiriliyor... yalnız burada anayasa hukuku içerisinde düşünmeyelim. Şimdi burada birtakım toplumsal yapı çelişkileri vardır. Yapı bilinci böyle toplumun gelişim doğrultusuna yön verir. Anayasa'nın iki tarafa doğru değişiminin değişmesi gerekir.** Veya anayasadaki değişikliğin şöyle olması gerekli kılan, yoksa toplum bilinci hiçbir zaman bilmem anayasanın bilmem kaçınıcı maddesine göre... dendiği zaman... çok daha hukuk kuralları içerisinde bağlanmış olur. **Halbuki toplum bilinci, hukuk kuralları ile bağlanan bir ilişki değildir.** Hukuku toplumsal koşullara göre değiştiren düzenleyen bir kişi olmak zorunda oluyoruz. **Bu bakımdan ben burada anayasa dışında konuşuyorum.** 1924'deki bu olayın önemli bir tesiri vardır dedik... Temel değişme olmayınca, Türk halkının uluslaşması da, aslında normal bir uluslaşma değildir...

Aslında normal mücadele, altyapıda olacak. Altyapıyı değiştirecek... Halbuki altyapı olduğu gibi devam ediyor. Bürokrasi sadece üstyapı kurumlarında kendini gösteriyor.

Aslında mücadele sınıfsal bir mücadeledir. Yani merkezi otoritenin Doğu Anadolu'daki egemen sınıfların yani feodal hakim sınıfın gücünü kırıcı bir mücadele olması gerekir. Bu anlamda hiçbir mücadele yapılmamıştır. Yapılmayışından, feodalite bugün Doğu Anadolu'da olduğu gibi devam ediyor... Feodalitenin kapitalizme değişme olanakları vardır... **Kapitalizme dönüştüğü zaman ekonomik üstyapıda meydana gelen değişim üst yapıda muhakkak kişileri değiştirecektir.** Merkezi otorite bunun farkındadır... Kapitalizme dönüşüm ile ekonomik yapıda birtakım değişimler olacaktır. Ve bu aşiret şeklindeki siyasal kurul yerine gelecek bir siyasal şekildir. **Bir ulus olarak ortaya çı-**

kıyor. O halde merkezi otorite, Doğu Anadolu feodalitesinin kapitalizme dönüşümünü engellemek zorundadır... Merkezi otorite Batı Anadolu'da egemen sınıfların kapitalizmle ilişki sağlayıcı tedbirler getirmiştir... Doğu Anadolu'da meydana gelmesi muhtemel olan üstyapı değişimlerinde engellenmiştir... 1924'de getirilen üstyapı kurumu, Doğu Anadolu'daki üretim biçiminin daha ileri aşamalara doğru geçişini engellemiştir...

Günümüz koşullarında olan nedir?

Günümüzde olan şu: Türkiye bir kere bütünüyle dışa bağımlı ekonomik bakımdan, böyle bir ülkede, ekonomik bakımdan dışa bağımlı bir ülkede, değişimin dinamiğini, Türkiye'nin dışında aramak gerekiyor... Aslında feodal üretim biçimi, kendisi çelişkiler sonucunda meydana gelir. Batı Avrupa'da feodal yapılar İtalya'da, İspanya'da feodal yapılar çelişkileri sonucu kapitalizme varmışlardır... Ve böylece feodalite temizlendikten sonra, buradaki mücadele sınıf mücadelesidir.

Doğu'nun hakim sınıflarının bütünleşmesi ve bütünleşme içerisinde Doğu'nun hakim sınıfı, feodal sömürünün çok düşük bir sömürü olduğunun bilincine varmıştır... Tamamen toplumsal temel yapı dinamikleri sonucu ortaya çıkan bir olay ve kaçınılmaz bir olay... Zaten feodalizimin kapitalizme dönüşümü kaçınılmazdır... Fakat mesele sadece burada kalmıyor. Üstyapıda da birtakım değişimler oluyor... Birtakım değişimler meydana geliyor. Ve bu kaçınılmazdır. **Bunun emperyalizmle olan şeyi de var... Tabii bu oluşumun, uluslaşma oluşumu hakkında gerek Doğulu ve gerekse Batılı emekçi halkların mümkün olduğu kadar lehine, emperyalizmin mümkün olduğu kadar aleyhine çözümlenmesini gerektiren yollar bulunabilir.**

Ulus meselesinin ortaya çıkması kaçınılmaz bir şeydir. Çıkacak fakat bu meseleyi mümkün olduğu kadar Doğulu ve Batılı emekçi halkların lehine, emperyalizmin aleyhine... Bunun da yolu muhakkak, kaçınılmaz bir şey. Sosyalizm bir doğrultu oluyor..."

dediği ve bundan sonra dinleyiciler tarafından sorulan bazı soruları cevapladığı görülmüştür.

Nitekim,

“Doğu Anadolu'da pazar için üretim var mıdır?”

şeklindeki sorunun,

Pazar için üretim daha ziyade Urfa, Mardin, Diyarbakır gibi yerlerdedir... bütünüyle Doğu Anadolu'da genel olarak yani böyle tabii gelişim o tarafa doğrudur. Pazar için üretime doğrudur...”

denilerek cevapladığı,

“Hakim ulus ideolojisi aynı zamanda kendi kültürünü de etkili kılmaz mı?”

sorusunun,

“Evet, tabii, kılar. **Hakim ulus kendi kültürünü getirmek istemiştir, Doğu'ya.** Çelişme de burada ortaya çıkıyor. Bir taraftan kendi kültürünü götürüyor... asildir... diye...”

şeklinde cevapladığı,

“**Feodalizmin kapitalizme dönüşmesi uluslaşma yönünden gerekli** ise Doğu'da sınıfsal mücadele esas değil midir?”

sorusuna:

Sınıfsal mücadeledir... etnik açıdan bakıldığı için başarısız olmuştur. Türk bürokrasisinin bütün amacı, etnik alanda bu problemini nasıl çözümleyecek, nasıl halledecektir. Nasıl böyle bir kavgayı ortadan kaldıracaktır... **Bürokrasinin bakış açısı etniktir. Etnik olduğu için de hiçbir zaman başarıya ulaşamamıştır. Yani biliyorum bazı direnmeler olmuştur. Bu direnmeler kanlı bir şekilde bastırılmıştır.** Fakat bunlar sonucu, etnik meseleler yine de vardır. Ortadadır...”

“**Meselenin çözüm yolu etnik açıdan bakmak değil, sınıf açısından bakmak gerekli... Feodalitenin kapitalizme dönüştüğü kadar gürültüsüz patırtısız olmayacak. Burada halk yığınları, kapitalizmin sosyal bilincine varacaklardır. Veya varmak zorundadırlar. Mücadeleyi kazanmak için varmak zorundadırlar**”

şeklinde karşılandığı,

“... Kuzey Irak'taki Kürt halkının bildiği gibi feodal toplum yapısına dayıyor. Bu halk, Milli Kurtuluş savaşını başarı ile verdiği takdirde acaba uluslaşma sürecini tamamlamış mı oluyor?”

sorusunun:

“... Kuzey Irak'ta Arap merkezli otoritesine karşı mücadele daha erken bir şekilde başlamıştır. Ve başarıya ulaşmak üzeredir... Kuzey Irak'ta bir devletleşme oluyor... Aynı bir merkezli otorite meydana geliyor. Fakat aynı bir merkezli otoritenin meydana gelmesi, bir ulusun meydana gelmesini temin ediyor...”

denilerek cevaplandıktan sonra sorulan:

“Kuzeydoğu ve Doğu Anadolu'daki feodalist-kapitalist ilişkiler kıyaslaması” ile ilgili sorunun:

Son 6 ay içerisinde Türkiye'de bu konulara açıklık getirici tartışmalar olmuştur... demek burada söylediklerim çok daha önemli... Kapitalizmin daha sonraki bir aşaması sanayi burjuvazisi yaratmaktır...”

denilerek cevaplandığı,

Bu cevaba:

“... Doğulu egemen sınıfların, Batılı egemen sınıflarla işbirliği yapmasını da merkezli otorite istemiştir... Bu olay, Doğu'lu, Batılı egemen sınıfların bu bütünleşmeleri olayı, aslında Doğu'da yaratılan değer, Doğu'da yaratılan artık ürünün, çeşitli dalavereler sonunda Batı'ya aktarılması şeklinde oluyor. Ve bunun sonucu herhalde sürekli olarak Doğu'nun fakirleşmesi hareketini yansıtıyor...”

şeklinde açıklamalarla devam edildiği,

“Hakim sınıfların bilinçli olarak kapitalistleştiklerini söylüyorsunuz, kapitalistleşme ile birlikte uluslaşma da geleceğine göre, Doğu'lu hakim kişilerin de Kürtçülüğü benimsemeleri lazımdır. Halbuki 1961 Anayasası hazırlanırken Yurt temsilcileri Kürt kelimesinin anayasa metninden çıkarılmasına karşı durmamışlardır, nedeni”,

sorusuna:

“Bunun nedeni bir bütünleşme sonucudur. Doğu’lu ve Batı’lı egemen sınıfların birbirleriyle bütünleşmesi meselesidir... Benim kanımca kişinin ekonomik durumuna bakmak gerekir. O kişi Batı ile çok bütünleşmiş ise çok sıkı çıkar birliğine girmiş ise onun (ben de Türküm) filan demesi çok normaldir... **1925'ten sonra bir sürü isyanlar olmuş Doğu'da. Bu isyanlar sonucu kim kabetmiştir...** O halde aşiret reisi çok bir şey kaybetmez. İsyandar anında belki çok çektiği şöyler olmuştur. Fakat çok partili demokrasi içinde hiçbir şey kaybetmemiştir. Ama halk için aynı şeyi söyleyemeyiz. **Aşiret reisi dönmüştür. Dönünce burjuvalaşmıştır... Fakat halk sürgüne gönderilmekle perişanlık çekmiştir. Hem de eğer dönebildiyse tabii yani orda ölmediyse, hayatına devam ediyorsa, döndüğü zaman da eskisinden çok daha kötü bir duruma düşürölmüştür... kaybeden halktır, halkın bizzat kendisidir...**

Kapitalistleşme oluyor. **Ama, kapitalistleşme emeği ortaya çıkarmış...** Tarıma makine girmişse makine el emeği ile bir çelişki yaratmıştır...”

denilerek karşılandığı,

“Etnik yapı anlatıldıktan sonra bunun sınıf yanı da var denildi. Lütfen açıklar mısınız?”

şeklindeki sorusunun,

“Ben hem etnik hem de sınıf yanı vardır demek istemedim... **Meseleye sınıf açısından bakmak gerekir. Fakat sınıf açısından meseleye bakarken doğru dürüst sınıf analizini ortaya koymak, doğru bir sınıf analizi yapabilmek ve bunu eyleme intikal ettirebilmek için etnik mesele ortaya çıkıyor...** Sınıfsal meseleye çözüm geldiği zaman etnik meseleye kendiliğinden gelir. Kendiliğinden olur falan dersanız aslında şeyi açıklayan, sınıf meselesini açıklayamazsanız. Bu mesele birbiri içindedir... Devamlı etki tepki ilişkileri içerisinde olmak gerekiyor”

denilerek karşılandığı,

ve bazı mahiyetleri tam olarak anlaşılamayan soru cevaplardan sonra İhsan Aksoy'un:

“Çok kıymetli arkadaşlarım sayın İsmail Beşikçi bizim ocağımızı ziyarete gelmiştir... Doğu Devrimci Kültür Ocakları hiçbirimizin değildir. Hepimizindir. Doğu Devrimci Kültür Ocakları, Doğu Anadolu gençliğinin tarihi bir sorumluluk yüklenmesi gereken bir ocaktır... İsmail Beşikçi'ye ve siz arkadaşlarıma teşekkür ederim”

şeklindeki konuşmasıyla konferansın sona erdiği anlaşılmıştır.

Dosyada mevcut tape metni konuşmada okunan ve sanık tarafından belirtilen tarihte Ankara DDKO lokalinde yapılan bu konuşmanın tamamının kabul edildiğine yukarıda işaret edilmişti.

Gerek kısımları ve gerekse tümü itibarıyla nazara alındığında bu konferansın, geri bırakıldığı ısrarla beyan edilen Doğu Anadolu'da varlığı ileri sürülen hakim sınıflarla emekçi halk tabakalarının oluşturduğu sınıf arasında bir mücadelenin varlığından daha doğrusu uzun süre görülmeyen bu mücadelenin, bugünün şartları altında kaçınılmaz olduğu, Doğu'lu halkın uluslaşması sonucu mevcut feodal düzenin kapitalizme dönüşeceği ulus meselesinin ortaya çıkmasının kaçınılmaz bir şey olup bunun mümkün olduğu kadar Doğu'lu ve Batılı emekçi halkların lehine emperyalizmin aleyhine işletilmesi gerektiği, bunun yolunun ise muhakkak ve kaçınılmaz bir şekilde sosyalizm olduğu temasını işlediği görülmektedir.

Bu konferansın hukuki değerlendirilmesi, aşağıda mahsus bölümde yapılacağından, burada başka bir konuya değinmekte fayda vardır.

Teyp bantlarının delil olup olmayacağı hakkında gerek bu davada gerekse mahkememizde görülmekte olan diğer davalarda muhtelif görüşler serdedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin senatör Osman Köksal ile ilgili olarak verdiği bir kararda, bu konu açıklığa kavuşturulmuştur.

17.8.1970 tarihli ve 1971/41-67 esas karar sayılı bu kararda:

“... ses alma alanındaki ilerleme ve gelişmeler bu gün o evrededir ki bir sesin belirli bir kişiye ilişkin bulunduğu

hâlâ parmak izlerinde olduğu gibi kuşkusuzca ve kesinlikle saptanamamasına karşılık birtakım montaj yolları ile ve gerekirse ses taklit etmede usta kişilerle yardımcılarında da yararlanarak bantlar istenildiği gibi doldurulabilmektedir. Bir toplantıda hazır bulunanlar zamanında ve usulünce tutanaklarla saptanarak o toplantıya ilişkin bulunduğu ileri sürülen ses bantlarına böylece destek ve güç kazandırılmadıkça bant çevirilerine, hukuk yönünden tam bir güvenle bağlanıp dayanılamayacağı ortadadır...

Yukarıdanberi açıklananlarla varılan sonuç şudur: Başkaca inandırıcı ve pekleştirici kanıtlar bulunmadıkça yalnızca ses bantlarının ve gizli ajan raporlarının bir yurttaşla yazılan... gibi çok ağır bir isnada, yasama dokunulmazlığının kaldırılması yönünden ciddilik kazandırabilmesi hukuken düşünülemez..."

denilerek başkaca delillerle doğrulanmadıkça veya sanık tarafından kabul edilmedikçe, ses bantlarının başlıbaşına delil olma niteliğinin bulunmadığı anlatılmak istenmektedir.

644 sayılı kanuna göre kurulan ve devletin savunması ile ilgili bir teşkilat olan Milli İstihbarat Teşkilatının, devlet ve mevcut düzen ile anayasa aleyhine girilebilecek gizli veya açık eylem veya toplantılarda görev yapması ve her türlü teknik imkândan yararlanarak, yapılan hazırlıkların mahiyetinin ortaya konulması görevinin ifası cümlesinden olarak, belirtilen nitelikte bir toplantı olduğu ileri sürülen bu konferansa da girerek mevcut konuşmaları banda alarak bilahare tape ettiği ve dosyaya bu şekilde girdiği, konuşmanın tamamının sanıkça kabul edildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar tape metinde anlaşılmayan ve boş bırakılan bazı yerler var ise de bunların banda ses kaydedilirken muhtelif nedenlerle mahiyetleri kesin şekilde anlaşılmayan bir tarzda geçtiği ve ancak bu boşlukların, metnin genel anlamını değiştirmedeği de ortadadır.

353 sayılı As. Y.U.M'nun ve GMUK'nun getirdiği serbest ve vicdani delil sistemi muvacehesinde mahkemelerin delilleri bu sistem dahilinde tahlil edecekleri ve Anayasa Mahkemesi kararlarının gerek idari makamları ve gerekse yargı mercilerini bağlayıcı nitelikte olması karşısında, yeri, zamanı ve muhtevası, sanıkça kabul edilen, bu konferansın, ka-

rarda izah edilen faaliyet manzumesi çerçevesi içerisinde diğ^{er} delillerle takviye olunarak değ^{er}lendirilme mevzuu yapıldığı gerek kısa kararda ve gerekse gerekçeli kararın ilgili bölümlerinde detaylı olarak izah edilmiştir.

Kaldı ki anılan kararda, bahsi geçen tespitin, cereyan eden olayı aynen aksettirip aksettirmedığı konusu üzerinde durulmakta ve bu aksettirişin inandırıcı delillerine de yer verilmesi gereğine değ^{er}inilmektedir. Toplantının yapıldığı yer, konuşmacının adı, toplantıya katılanlar, konuşmanın tarihi ve söylenenlerin niteliğı, herhangi bir tereddüde meydan kalmayacak şekilde ve sanığın da bütün bunlara inzımam eden ıkrarı ile ortaya konulduğuna nazaran, bu hususların görevlilerce bazı şekli hükümlere uymaksızın yerine getirildiğı yolundaki iddiaya mahal bulunmamak lazım gelir. Devletin güvenliğı konusunda kendilerine büyük yükümlölükler verilmiş olan bir teşkilat mensuplarının, bazı şahsi çıkar ümidi vesilesiyle hakikatları tahrif edecekleri düşünölemez. Bu ihtimal, resmi veya özel bütün kişiler için varit olabilir. Mahkeme toplayacağı delil ve emareleri, böyle bir yanılmaya mahal kalmayacak şekilde tahlil ve takdir edecektir. Nitekim iş bu davada da belirtilen olayın subutu üzerinde, bütün diğ^{er}lerinde olduğı gibi önemle durulmuş ve zikredilen nedenlerle sanığın bu konferansı verdiği ve konuşmasında, metinde yazılı sözleri topluluğı karşı sarfettiğı kanaatına varılmıştır.

ANT DERGİSİNDEKİ MAKALE

Sosyalist Teori ve Eylem dergisi olduğu kaydını ihtiva eden İstanbul'da münteşir sorumlu müdürü Doğan Özgüden olan Ant dergisinin Şubat 1971 sayılı 10. sayısında İsmail Beşikçi imzası ile "Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu" başlığı altında bir makale yayınlandığı, bu makalenin sanık tarafından kaleme alındığı ve anılan dergiye gönderildiği sarahatla ortaya çıkmıştır.

"Bilimsel sosyalist teorinin rehberliğinde ideoloji ve örgüt birliği için" kaydını ihtiva edip, bu maksatla yayın hayatına devam ettiği açıklanan bu dergide neşrolunan bu makaleden dolayı, derginin yazı işleri müdürü Doğan Özgüden ile birlikte sanık hakkında İstanbul basın savcılığınca takibata geçildiği, mezkur yazının TCK'nun 142/3 maddesini ihlal ettiği, bilirkışı tayin olunan, Ord. Prof. Recai Okandan, Ord. Prof. Sulhi Dönmezer ve Asistan Süheyl Donay'ın dosyada mevcut raporlarıyla anlaşılması üzerine, her iki sanık hakkında da İstanbul toplu basın asliye mahkemesinde dava açıldığı, ancak sanık Beşikçi hakkında bu tür eylemlerinden dolayı mahkememizde dava açıldığının anlaşılması üzerine sebebiyle birlikte değerlendirilerek, hükme varılmak üzere, mezkur mahkeme tarafından görevsizlik kararı ile dosyanın Diyarbakır Sıkıyönetim Savcılığı'na gönderildiği ve böylece sanık hakkında bu suçtan dolayı dava açıldığı anlaşılmaktadır.

Derginin, kapaktan sonra gelen 1. sayfasının "İçindekiler" bölümünde makalenin adı, "Mücadele ve Komünist Do-

ğü Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu (İ. Beşikçi)", olarak gösterilmiş ise de, bunun sanıkla doğrudan doğruya ilişkisi bulunmadığı aşikar olduğundan, dergi yöneticileri ile alakalı görülen bu husus üzerinde durulmamıştır.

Sanığın anılan dergideki makalesinin tamamı 84 sayfa-
lık derginin 46. sayfasından başlayıp 73. sayfaya kadar de-
vam ettiği müşahede olunmuştur.

Ant'ın:

"Türkiye devrimci mücadelesi içinde (halklar mesele-
si)nin doğru konulması bakımından Doğu Anadolu'da yaşı-
yan Kürt halkının sosyoekonomik yapısı, gerek kendi iç çelişkileri, gerekse emperyalizmle ve yerli işbirlikçisi egemen sınıflarla olan çelişkileri bilimsel yöntemlerle genişliğine ve derinliğine incelemek ve tartışmak zorundadır. Bu konuda (Doğu Anadolu'nun Düzeni), incelemesiyle ilk cesaretli adımı atan Beşikçi, bu makalesinde Doğu Anadolu'nun geri bırakılmışlığının nedenlerini araştırmakta ve Türkiye devrimcileri tarafından üzerinde önemle durulması gerekli tarihsel gerçekleri ortaya koymaktadır. Beşikçi'nin makalesinin özellikle sosyal yapı analizleri bakımından devrimci mücadelesine ışık tutacak yararlı tartışmalara yol açacağına inanıyoruz"

şeklindeki ve makalenin baş tarafında yer alan sunuş yazısından sonra:

Makalede:

Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal yapısı ile ilgili araştırmaların arttığına, anlam kazandığına, son birkaç yıl içerisindeki yayınların bu alandaki çalışma yoğunluğunu kanıtladığına, bu yayınlar etrafında yapılan dinamik ve etkili tartışmaların, kamuo unun bilinçlenmesine sebep olduğuna, bu olayların her alanda sadece Batı'yı taklit etmekle yetinen aydınlara, bu yoldan sorunların çözülemeyeceğini anlattığına, çeşitli ekonomik ve toplumsal yapı dinamiklerinin üretim güçleri ve üretim ilişkilerini etkilediğine, toplumdaki uyanış ile bilimsel faaliyetlerdeki dinamizm ve bilimsel çalışmaların Anadolu'ya daha fazla ağırlık vermeleri arasındaki ilişkiyi yakından izlemek gerektiğine,

denildikten sonra:

"Her şeyden önce Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal yapısının analizini yapmayı hedef alan bu gelişim içinde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri (Doğu sorunu) olmuş sorunun hem sosyoekonomik, hem de etnik yönleri bilimsel bir açıdan tartışılmaya başlanmıştır. Biz bu makalade Doğu Anadolu'nun ekonomik ve toplumsal yapısını ana hatları ile ortaya koyup bu yapıdaki değişmeler, değişmelerin dinamikleri, özellikle feodalizmin kapitalizme dönüşümü ve bu sürecin siyasal planda meydana getirdiği, (uluslaşma olayı) üzerinde durmak istiyoruz"

denilmekte ve:

1965 sayımına göre, Doğu Anadolu Bölgesi'nde 5.903 milyon insan yaşadığı, bunun Türkiye nüfusunun % 18.8'ini teşkil ettiği, 18 ili içine alan Doğu Anadolu'nun kapsadığı alanın 220,735 Km² olduğu, Doğu Anadolu nüfusunun % 1 veya % 1.5'unun göçebe aşiretler olarak saptandığı, toprak mülkiyetinde çok büyük dengesizliklerin bulunduğu, bu dengesizliklerin, gelir dağılımında sınıflar arası keskinlikleri etkilediği, Doğu Anadolu'daki nüfusun Türkiye ortalamalarının üzerinde bir artış gösterdiği, nüfus artışı ile birlikte toprak, yayla ve iş isteklerinin artıp, dinamizm kazandığı, Doğu Anadolu'da stakükoyu parçalayarak esaslı unsurun, nüfus artışı ve bu oluşumun tarımdaki makineleşme ile diyalog haline gelmesi olduğu, sanayileşmenin zayıflığı sebebiyle, geniş topraklar ve buna bağlı olarak geniş halk yığınlarını kontrol edenlerin, temeldeki bu çelişkiyi görerek, bunu gözleyebilmek ve halkın bilinçlenmesini önleyebilmek için baskı yaptıklarını, dikkatleri başka yönlere çekmeye çalıştıkları,

ileri sürülmekte ve:

Temeldeki ana sorunu gizleyen etkenlerden birisi, çeşitli tarikat ve mezhep gruplarının çatıştırılması, irticanın körüklenmesi, öteki ise toplumsal muhtevadan uzak tutularak, duygusal bir şekilde saptırılmaya çalışılan Kürt sorunudur. **Milliyetçilik anlayışının yeni fikirlere, özellikle devrimci fikirlere kapalı olduğu, toprak ağaları ve şeyhler tarafından iddia edilmektedir. Böylece egemen sınıflar, Kürt milliyetçiliğini, ana çelişkiyi gizleyebilecek bir etken olarak kullanmak istemektedirler...**

Bütün bunlara rağmen, halkın aradığı yeni direnme yollarının henüz sınıfsal bir bilinç kazandığı iddia edilemez. Silahlı çatışmalar ve anlaşmazlıklar hala, ağa ile ağa arasında, alret reisi ile aşiret reisi arasındadır. Henüz ağa ile köylü ve aşiret reisi ile köylü arasında bir çatışma başlamamıştır...

Bütün bu söylenenler 1967 yılı yaz aylarında Doğu Anadolu'nun çeşitli yörelerinde yapılan, daha sonraki yıllarda da büyük bir yoğunlukla sürdürülen ve Doğu Anadolu'nun geri bırakılmışlığını protesto eden mitinglerde gayet somut bir şekilde ortaya konmuş ve belgelenmiştir. Mitingler her ne kadar Doğu'lu toplumcu aydınların feodal kalıntıları sürdürebilmek için her türlü tedbiri alan Doğu'lu ve Batılı egemen sınıflara karşı bir protesto hareketi olarak başlamışsa da tabanda geniş etkiler yaratmış ve aydınların halk yığınları ile diyalog kurmalarını sağlamıştır...

Üretim ilişkilerini kontrol eden egemen kişilerin mitinglere katılmalarının başlıca üç nedeni vardır.

Birincisi, kamuoyunun temel toplumsal yapı çelişkilerinde bilinçlenmesini önlemektedir. İkincisi, Kürt halkının hor görülmesini protesto etmek. Üçüncü ise kapitalist ağalar olmak özlemidir..."

diye devam ettikten sonra:

"Feodal üretim ilişkileri tarihsel bir süreç içinde başlıca üç aşamadan geçiyor. Bunlar, emek-rant, ürün-rant, para-rant olmak üzere özetlenebilir. Ve bu aşamalar genel olarak birbirlerini izlerler... Burada söz konusu olan feodaliteyi tarihsel bir süreç içinde ortaya çıkan feodal sömürü olarak değil de, feodal toplum yapısı olarak almak gerekir. Yani saf şekliyle feodal sömürüyü arayarak üstyapı kurumlarını katı surette ihmal etmemek gerekir. Çünkü feodal sömürüye göre şekil alan şeyhlik, ağalık, aşiret reisliği gibi üstyapı kurumları bir noktadan sonra altyapı ile sıkı bir şekilde bütünleşmekte, altyapı ilişkilerinin daha ileri bir aşamaya geçmesini engellemektedir... Feodal sömürünün emek-rant, ürün-rant, para-rant olarak belirlenen üç aşamasını da bugün Doğu Anadolu'da görmek mümkündür..."

görüşlerine yer verilmekte ve bahsi geçen üretim ilişkileri konusunda birtakım örnekler ortaya konulmakta, **Doğu Anadolu'nun siyasi iktidarlar tarafından ihmal edilmesi- nin ve bölgenin ekonomik ve toplumsal yapısında, hâlâ ağalık, şeyhlik, aşiret reisliği gibi ortaçağ kalıntısı kurumların mevcut olmasıyla, Doğu Anadolu'nun geri bırakılmasının nedenlerini teşkil etmediği belirtilerek, bunların Doğu Anadolu'ya karşı yöneltilen ekonomik, toplumsal ve kültürel politikaların bir sonucu olduğu ile- ri sürülmekte** ve geri kalmışlığı tarihsel bir oluşum içinde ve dinamik bir açıdan ele almanın gerekliliği beyan olunduktan sonra, (Osmanlı İmparatorluğu devrinde Kürt hükümetleri ve sancakları) bölümüne geçilmektedir.

Bu bölümde:

Kürtlere, ilk çağlarda, Van gölünün güney taraflarında rastlanmakla beraber, ancak Arap yayılması sırasındaki politik bir güç olarak belirmişlerdir. Kürtler Doğu Anadolu'da Arap ordularıyla karşılaştıkları zaman ilkel bir feodal düzende yaşıyorlardı...

Türkler ilk defa 1028 yıllarında Anadolu'ya akınlara başladılar. 1071 Malazgirt savaşı ile birlikte bu akınlar tamamlandı. Bu akınlar sırasında Türkler her şeyden önce, Doğu Anadolu'daki Kürt aşiret düzenleri ile karşı karşıya geldiler. Türkler ilk önce Kürt aşiret düzenlerini ortadan kaldırarak, Kürtleri tamamen kendilerine bağlamak istediler. Türk boyları ile Kürt aşiretleri arasında büyük savaşlar oldu. Bu savaşlar sonunda Türkler Kürt aşiret düzenlerini ortadan kaldıramayacaklarını anladılar. Bu düzeni tanıyarak onlarla ittifak yapmak zorunda kaldılar...

Doğu Anadolu'da Kürt toplumunun Osmanlı sarayı ile ilişkileri yönünden başlıca üç sistemin varlığını ortaya koyar.

- a) Kürt hükümetleri,
- b) Kürt sancakları, (Kürt beylerine verilen yurtluk, ocaklar.)
- c) Osmanlı devlet sancakları.

Bunlardan Kürt hükümetleri, tam feodal nitelikte bağımsız birliklerdir...

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı gibi Osmanlı sarayı Doğu Anadolu'yu hiçbir zaman organik olarak kendi bünyesi içine alamamıştır.

İmparatorluğun kudretli devirlerinde ilişkileri bu seviyede sürdürürken Tanzimatla birlikte, özellikle Batı'nın etkisi ile bu ilişkilerin bünyesinde bazı değişiklikler olmuştur...

Milliyetçilik hareketlerinin geliştiği bu çağda Osmanlı sarayı Doğu Anadolu üzerinde uyguladığı son derece başarılı bir taktikle hem Kürt halkının merkezileşmesini ve birlik olmasını engellemiş hem de Ermenilerle Kürtleri birbirleri ile çarpıştırarak Ermenistan'ın kuruluşunu başarısızlığa uğratmıştır..."

denilmekte ve 1891 yılında Sultan Abdulhamit tarafından 36 adet olarak kurulan Hamidiye Alayları'ndan bahsedilmekte, bu olayların son derece başarılı bir şekilde kullanıldığı belirtilmekte, Osmanlı sarayının, halkların birbirleriyle çarpıştırılması sonucunda meydana gelen dengeden geniş ölçüde yararlandığı ileri sürülmekte, cumhuriyetle birlikte medeni kanunun kabulü ile o zamana kadar halk üzerinde egemen olan Doğu'lu sınıfların, toprak mülkiyeti sahiplerinin hukuksal bir hüviyete büründüğü kaydedilmekte, Doğu Anadolu'da 1923'ten son yıllara kadar toprak mülkiyetinin dağılışı konusunda önemli bir bünye değişikliği vuku bulmadığı zikredilmektedir.

Kurtuluş Savaşı'nın, Osmanlı İmparatorluğu'nu sömürgeleştiren güçlere karşı antiemperyalist bir savaş olduğuna, bunun hiçbir zaman antifeodal savaş anlamına gelmediğine, dolayısıyla her şeyden önce feodal unsurların desteği ile kazanıldığına, **Mustafa Kemal'in 1919-1922 yılları arasında Doğu Anadolu'yu Anadolu'daki (devrimci) harekete kazanmak için dinci ideolojiden yararlandığı,** belirtilen tarihlerdeki Türkiye koşullarında, Doğu Anadolu'daki Kürt aşiretlerini (devrim)e kazanabilmek için bundan daha iyi bir yol bulunamayacağına işaret edildikten sonra:

Burada çok önemli iki nokta vardır.

a) Aşiret yapısı karşısında Mustafa Kemal'in ve emperyalizmin tutumu,

Aşiret reislerinin Mustafa Kemal'e (evet sizin safınızdayım, sizinle beraber savaşacağım) demesiyle İngiliz emperyalizmine, (evet sizin yanınızdayız) demesi arasında hiçbir fark yoktur. Çünkü aşiret şeklindeki toplumsal ve siyasal örgütleşmede ulus bilinci yoktur...

b) Türk ve Kürt halklarının, bütün halkların kardeşliği:

Savaş yıllarında her ne kadar ümmet ideolojisi kullanılmışsa da, halkların kardeşliği, bu arada Türk ve Kürt halklarının kardeşliği de işlenmiştir.

Kanaatları ortaya konulmakta ve Mustafa Kemal'in Mayıs 1920'de Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmaya, 15 Eylül 1919 tarihinde Malatya mutasarrıf vekili vasıtasıyla Hacı Kaya ve Şadzade Mustafa Ağalara çektiği telgrafa değinilmekte ve ayrıca Lozan Konferansı sırasında Musul vilayeti ile ilgili görüşmelerde İsmet Paşa'nın da Kürtlerin varlığını kabul ederek, Türk ve Kürtlerin soy, adet, din ve ahlak birliği ile birbirlerine bağlılığını ifade ettiğinden bahs olunmaktadır.

"Hilafetin kaldırılması ve sonuçları" bölümünde:

İmparatorluk içerisinde Türk, Kürt, Arap, Çerkes, Gürcü gibi çeşitli Müslüman halkları müşterek bir hedefe doğru götürmenin, hilafet ideolojisi olduğu, çeşitli milliyetleri Müslümanlık ideolojisi altında birleştiren bu kurumun, imparatorluk içinde, özellikle Müslüman halklar arasında milliyetçilik fikrinin gelişmesine de set çektiği zikredilerek, bu dinci ideolojinin devrimci bir görev yapamayacağının Mustafa Kemal tarafından da bilindiği ve bu nedenle cumhuriyetin ilanından sonra hilafetin kaldırılmasını takiben, onun yerine aynı görevi yapacak yeni bir ideoloji getirilmesi zorunluluğunun duyulduğu kaydedilmektedir.

Doğu Anadolu'daki aşiret reislerinin, savaş yıllarında olduğu gibi Mustafa Kemal'i hilafet ve saltanatın koruyucusu ve İslam aleminin kurtarıcısı olarak bilmelerine rağmen, hilafetin birdenbire onun tarafından kaldırılması üzerine, Mustafa Kemal'e karşı duyulan eski sevgi ve güvenin azaldığına işaret edilmekte ve:

"Bugün Doğu Anadolu'nun bazı kesimlerinde yaşlı kimselerle konuşulduğu ve Mustafa Kemal'den söz edildiği za-

man, (hangisini soruyorsun, iki tane Mustafa Kemal var, biri seferberlikte aşiret reislerini teker teker ziyaret eden, hilafeti, saltanatı, padişahı, dini, imanı koruyacağız, gavurlara karşı savaşaacağız, diyen ve aşiret reislerinden yardım isteyen Mustafa Kemal, öteki de seferberlikten sonra padişahı kovan, medreseleri kapatan, kuranımıza, dinimize, önem vermeyen Mustafa Kemal, hangisini soruyorsun? diyorlar”

şeklinde devam eylemektedir.

İmparatorluk içinde İslam halklarını birleştiren tek kuvvet olan **hilafet ve saltanat kurumunun, siyasi iktidarın laikleşmesi süreci içinde ortadan kaldırılmasından sonra, halk yığınları arasındaki birlik ve beraberliği sağlayabilecek yeni bir ideolojiye lüzum hissedildiğini ve bunun (Atatürk milliyetçiliği) olduğunu ileri sürmekte,**

1924 Anayasası'nda, (Türkiye ahalisine din ve ırk farkı gözetmeksizin Türk ıdlak olunur...) hükmüne rağmen Kürt halkının, bu yeni ideolojinin etkisi dışında kaldığına, Türk milliyetçiliği ideolojisinin, Türk halkının uluslaşma sürecini hızlandırdığına değinilmekte,

“... Fakat bu uluslaşma kapitalist dönüşümler sonucu meydana gelen bir uluslaşma değil, tepeden inme ideolojiler yolu ile meydana getirilen bir uluslaşmadır. (Bir Türk Dünyaya Bedeldir), (Dünyanın En Asil Irkı Türklerdir), (Ne Mutlu Türküm Diyene) gibi sloganlar bunlardır. (Türk Tarih Teorisi) (Güneş, Dil-Teorisi) gibi zorlamalarda, bu ideolojilere bilimsel kılıflar aramak zorunluluğundan doğmuşlardır...”

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, Türk halkının uluslaşması ekonomik yapıda hızlı kapitalist dönüşümler sonucu meydana gelmiş bir milliyetçilik ve ulusçuluk değildir. Üst yapı kurumlarında yapılan değişikliklerle getirilmiş bir ulusçuluktur. Bu ise birden fazla halkın yaşadığı bir toplumda (hakim ulus) ideolojisinin meydana gelmesine sebep olmuştur. **O halde Türk halkının toplumsal muhteva ile beslenemeyen bir milliyetçilik fikriyle uluslaşmaya başlaması, kısa zamanda (hakim ulus) ideolojisini meydana getirmiş, ırkçı bir karaktere bürünmüş, bütün bunlar ise Kürt halkının uluslaşmasını engellemiştir, geciktirmiştir.**

(Kürt halkı ve bürokrasi) başlığı altındaki bölümde:

Bürokrasinin tanımlanmasından, 1923-1945 yılları arasındaki Türk bürokrasinin, Doğu'lu egemen sınıflarla kesin bir çelişme sürecinin içine girdiğinin belirtilmesinden sonra, bu çelişmenin sadece feodalizmin kültürüne, özellikle Kürt dili ve kültürüne karşı olduğu ileri sürülmekte ve bu suretle (Kürt yok, Türk milleti vardır) denildiği halde, Kürt, Kürt olduğu için küçümsendiği gibi, dili ve kültürünün de reddedildiği kaydolunmaktadır.

Çeşitli nedenlerden dolayı altyapıda devrim yapılmamış ve dolayısıyla Doğu Anadolu halkının kurtuluşu yolunda yeni düzenlemelere gidilememiş olmasına karşı **daha 1920'lerde Kürt halkından, Türk-Kürt kardeşliğinden bahseden Mustafa Kemal'in, 1937'de Kürtlerin en yoğun olduğu Diyarbakır'da, Diyarbakır'ı tamamen Türk göstermeye çalışmasının, normal ölçüler içinde anlaşılması son derece güç bir olay olduğu görüşü ortaya atılmaktadır.**

Makalenin (Doğu İsyanları) başlığı altındaki kısmında:

1924'deki Nasturi isyanından başlayarak, 1938'deki Dersim isyanına kadar süregelen isyanlar tarihleriyle sıralanmakta, cumhuriyetten sonra merkezi hükümetin, özellikle aşiret reisleri ile bağ kurmak, onları merkezi otorite içinde tamamen eritmek istemesinin ve üst yapı kurumlarında yapılan reformların Doğu Anadolu'da yürürlüğe konması zorunluluğunun, bu isyanların sebepleri meyanında bulunduğu işaret edilmekte ve ayrıca Doğu feodallerinin, medrese çalışmalarının yasaklanmasından ve Türkçe eğitim mecburiyetinden de rahatsız olduklarına değinilmektedir.

"Doğu isyanlarında bilinçli bir milliyetçilik (Kürt milliyetçiliği) fikrinin de rol oynadığı tartışma götürmez bir gerçektir"

görüş ve kanaatı da ortaya konularak, bundan sonra (Doğu isyanlarının sonuçları) inceleme konusu yapılmaktadır.

Bu kısımda:

Doğu isyanlarını daima merkezi otoriteye karşı

devamlı bir direnme hareketi olarak almak gerekir. Bu oluşum içinde görülecektir ki herhangi bir toprak üstünde yaşayan birden fazla halkı, hakim ulus ideolojisi altında birleştirmeye çalışmak, ekonomik ve toplumsal kanunlara son derece zıt bir tutumdur. Halk yığınları ancak üretim ilişkilerinde köklü değişimler yaparak ve halkların kültürüne saygı duyarak ve bu kültürü geliştirmek suretiyle birleştirilebilir, bütünleştirilebilir. Hakim ulus ideolojisi ise halkları birleştirmek şöyle dursun, çelişme ve çatışmaları artırmaktan öte bir anlam ifade etmez...”

denilmektedir.

1945'te çok partili rejime geçişten sonra, halk yığınlarını kontrol eden kişilerin değer kazandığı, bu biçimsel burjuva demokrasisinin ilkel yapı üzerinde hiçbir değişikliğe gidilmeden getirildiği, işte bu demokrasicilik oyunu içinde Doğu'lu egemen sınıfların, merkezi otorite ile yavaş yavaş bütünleşmeye başladığı ve dolayısıyla bürokrasinin Kürt halkı ile çelişmesinin asgari hadde indiği, 1960'daki 27 Mayıs hareketi üzerine 55 toprak ağasının sürülmesi olayının, bir çalışma yarattığı ve fakat bunu, Doğu'lu ve Batılı egemen sınıflar arasındaki çıkar birliği nedeniyle kısa süreli olduğu işlendikten sonra:

(Kapitalistleşmenin kaçınılmaz sonucu ulus ve ulusçuluktur) başlığı altında,

“Doğu Anadolu'da temelden gelen bir değişme vardır. Bu değişim feodolizmin kapitalizme doğru evrildiğidir. Bu evrim Türkiye'deki az gelişmiş kapitalizme göre şekil alarak devam etmektedir... Geniş halk yığınları yararına meydana gelecek bir devrimin de ancak bu oluşum içinde gizli olduğunu hiçbir zaman unutmamak gerekir.

Fedolizim kapitalizme dönüşürken siyasi planda ulus ve ulusçuluğu yaratması çok normal bir olaydır.

görüşleri yer almakta ve bugüne kadar ihmal edilen Doğu Anadolu'da son yıllarda altyapı yatırımlarına hız verildiğine dokunulmakta bu gelişmelerin sağladığı oluşum içinde aşiretler arası kalelerin yıkılarak ulusal değerlerin önem kazanacağı ileri sürülmekte ve kapitalizimin siyasi kurumunun ulus olduğu ortaya konulmaktadır.

Bu oluşum içinde Kürt dili Kürt edebiyatı, Kürt folklorü ve Kürt tarihli araştırmalarının değer kazanacağı görüşünü takiben:

Kürt halkı uluslaşma süreci içine girdiği zaman Türkmen gibi Kırmanc da değer kazanacaktır. Bu arada çeşitli şubelere ağızlara ve diyalektlere ayrılan Kürt dili de aşiret dilinden, ulusal dile doğru evrilecektir. Devrimci Doğu Kültür Ocakları da tesadüflerin sonucu kurulmuş değildir. Toplumsal gelişmenin belli bir safhasında uluslaşma hareketinin küçük burjuva kökenli aydınlara, devrimcilere yansıtacağı ve bunun ilk önce burjuva tarafından savunulacağı şüphesizdir”

kanaatine yer verilmektedir.

Bu oluşumun bilincine varan egemen sınıflarla onların iktidarlarının Doğu'nun ekonomik yapısında bünye değişikliğine sebep olacak yatırımlarla birlikte, bu yatırımların meydana getireceği uluslaşma sürecini geciktirici tedbirler de getirdiğine ve bu meyanda Kürtçe köy isimlerinin değiştirilmesi, bölge yatılı ilkokullarının artırılması, Doğu'da radyo istasyonlarının kurulması gibi faaliyetlere giriştiğine dokunulduktan sonra:

“Fakat uluslaşmanın dinamiği sadece, sosyoekonomik altyapıda feodalizmin kapitalizme doğru dönüşümü değildir. Siyasi iktidarlar tarafından yürütülen ırkçı politikalar karşısında daha hızlı bir ulus bilinci oluşur...

50 yıl önce Osmanlı tarafından Türk halkına reva görülen bu baskılar, bugün, egemen sınıflar ve Türk bürokrasisi, asker, sivil aydın, kadroları tarafından Kürt halkına reva görülmektedir. Kürt olan kimse Kürtlüğü ile övmek şöyle dursun (Ben Kürdüm) bile diyememekte ve çeşitli ceza teklifleriyle karşı karşıya bırakılmaktadır...”

denilerek:

Yazar İlhan SELÇUK'un bu yazısı, bu günkü Kürt toplumunun, Türk toplumundan en az 50 yıl geride olduğunu göstermesi bakımından çok ilginç bir belgedir. (Ne mutlu Türküm diyene), (Bir Türk dünyaya bedeldir), (Türk gibi kuvvetli) gibi sözlerle Türk halkının uluslaşması, hızlandırılmış, fakat bu oluş biraz da Kürt halkının uluslaşma-

sının geciktirilmesi pahasına sağlanmıştır. Bunun en büyük suçluları ise (Doğu sorunu)'nun özünü, halkların eşitliği ve kardeşliği temel prensibini kavramayan, anlamayan, anlatamayan sivil, asker, aydın kadrolardır.

tarzında, kendi görüşünü ortaya koymaktadır.

Makalenin (sonuç) bölümünde:

“Bünyesinde ağa, şeyh, aşiret reisi gibi feodal kalıntıları barındırdığı ve siyasi iktidarlar tarafından ihmal edildiği için Doğu Anadolu geri kalmıştır demek, aslında Doğu'nun geri kalmasını açıklayan bir görüş değil, sosyoekonomik bakımdan açıklanması gereken temel olgularının biridir. **Bu açıdan bakıldığı zaman Doğu Anadolu'nun kendi kendine geri kaldığı değil, güdülen ekonomik, toplumsal ve kültürel politikalarının bir sonucu olarak Doğu Anadolu'nun geri kaldığı yani geri bırakıldığı gerçeği ortaya çıkar...**”

Genel kanaat olarak ileri sürüldükten sonra:

“Doğu Anadolu her ne kadar aşiret reisi, şeyh, seyit, ağa, bey gibi egemen sınıfların unsurları varsa ve halk yığınlarını bunlar kontrol ediyorlarsa da özellikle küçük burjuvazinin öncülüğünde **devrimci bir kadro gelişmekte ve günden güne ağırlık kazanmaktadır. Bu bakımdan Doğu Anadolu'yu devrimci mücadeleye kazanabilirmek için başka faktörleri aramak gerekir. Bu, ulusların eşitliği ve kardeşliği temel doğrusunun fiili olarak gerçekleştirilmesi için mücadele etmektir. Doğu Anadolu'yu Türk görmek, Türkleştirmeye çalışmak, başarısız kalmaya mahkûmdur...**”

demek suretiyle Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde hangi gayeye matuf düşüncelere sahip bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Makalenin kısa bir özeti yapıldıktan sonra en son bölümü Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın birinci dönem genel kurulu 1969-1970 karar tasarısında mevcut:

“Halklar kendilerini sömüren, ezen sınıflara ve emperyalist güçlere karşı kardeşçe ve dayanışma içinde etkin bir mücadele verebilirler. Bunun temel şartı halkların eşitliği ilkesini bütün şartlanmalardan kurtularak içtenlikle tavizsiz

kabul etmektir. Halkların eşitliği ilkesi, vatandaşların eşitliği ilkesinin de temel şartıdır. Birbirlerinin varlığına, eşitlik özelliklerine saygılı olmadan **milliyetler meselesinde devrimci titizliği göstermeden** beraber mücadele için gerekli olan güven ortamı yaratılamaz. Halkı eritme ve yok etme ve diğer baskı metotlarını uygulamak isteyen herhangi bir iktidara karşı:

(Hakim ulusların, halkçı güçleri ve devrimci güçleri bütün imkânları ile direnmezlerse ezilen ulus veya etnik grup bunlara karşı gerekli güven duygusunu besleyemez)

şeklinde anlayışa aynen yer verilmektedir.

Türkiye'de halklar sorunu konusunda 29-31 Ekim 1970 tarihleri arasında toplanan TİP 4. Büyük Kongresi'nde son derece ilginç bir karar alındığına işaret edilerek, bu kararın:

"Kürt halkının yaşadığı bölgenin Türkiye'nin öteki bölgelerine oranla geri kalmış olmasının temel nedenlerinden birinin, kapitilizmin eşitsiz gelişme kanununa ek olarak, bu bölgede Kürt halkının yaşadığı gerçeğini göz önüne alan hakim sınıf iktidarlarının güttükleri ekonomik ve sosyal politikanın bir sonucu olduğunu (...) kabul ve ilan eder"

şeklindeki bölümü tekrarlanmakta ve makalenin son fıkrasında:

"Doğu Anadolu'da oluşan yeni süreç yani feodalizmin kapitalizme doğru evrimi, yine egemen sınıflar yararına olan bir değişimdir. Fakat geniş halk yığınlarının kurtuluşunun da bu değişimin içinde olduğu, kurtuluşu bu değişimin hazırlayacağı da şüphesizdir"

tarzındaki görüş:

"Bütün bunlardan dolayı burjuvallaşan Kürt ağaları üzerinde dikkatle durmak gerekir. Bunların iki yönü vardır. Batı Anadolu'daki işbirlikçi kapitalistlerle bütünleştikleri ve işlerini yoluna koydukları için statükonun aynen devamını isterler. Bu bakımdan Doğu'da özü itibarıyla devrimci olan (ulusçu) harekete de karşıdırlar. Fakat Doğu'daki devrimci potansiyelin de farkındadırlar. Böyle bir potansiyelin dışına düşmek işlerine gelmez. Çünkü o zaman halkın desteğini tamamen kaybedip yığınların dışına düşerler. İkili oyanadıkla-

n için de, devrimci yani ulusal harekete faydalı olmaz. Bu ifadelerin bütün burjuvalaşan Kürt ağaları için geçerli olmadığı şüphesizdir. Fakat genellikle doğrudur. Dolayısıyla kapitalistleşme olayını emekçi halk yığınları lehine kanallize edebilmek için burjuvalaşma olayı üzerinde önemle durulmalıdır”

mahiyetindeki dip notu ile tamamlanıp, doğrularınaktadır.

Yukanda mahiyetine değinilen ve esas itibarıyla Türkiye'nin Doğu illerinde yaşayan vatandaşların durumunun ele alındığı ve bu makalede, Türkiye'nin doğusunda Kürtlerin yaşadığı ve bunların ayrı bir millet teşkil ettikleri, Türkleştirilemeyecekleri, halkların eşitliğinin tavizsiz kabul edilmesi şeklindeki hukuki tavsifi, ileride, özel bölümünde yapılacaktır.

KISIM I

BİLİMSEL SOSYALİZM NEDİR?

Sanık İsmail Beşikçi'ye isnad olunan ideolojik nitelikteki suçların oluşup oluşmadığı konusuna geçmeden önce, bilimsel sosyalizm olarak ifade edilen görüş ile bunun dayandığı temel unsurların belirtilmesinde yarar bulunmaktadır.

Meselenin açıklıkla anlaşılabilmesi bakımından bazı deneyimlerin tanımlanması gerekmektedir.

Sosyalist teoriye göre:

Devlet: Ekonominin egemen sınıfının siyasal örgütüdür. sistematik bir şekilde kuvvet kullanarak, kitleleri, baskı altında tutan devlet, her zaman varolagelmemiş, toplumların gelişmesinin belirli bir aşamasında, sömürenlerle sömürülenlerin yani toplumun sınıflara bölünmesinin bir sonucu olarak, sosyal imtiyazı ve sömürmeyi meşrulaştırıp, sürdürmenin, bir aracı olarak doğmuştur.

(F. Engels, Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni)

Burjuva sınıfı: Kapitalist toplumdaki sınıf bölünmesi sonucu sosyal ve üretim araçlarına sahip olan ve ücretli emeği istihdam eden sınıftır.

İşçi Sınıfı: Hiçbir üretim aracına sahip bulunmayan ve yaşayabilmek için emek gücünü satan sınıftır.

Devrim: Bir toplumun köhnemiş ve artık yetersiz hale gelmiş bir üretim biçiminden, daha ileri ve üretim güçlerinin gelişmesine daha elverişli bir üretim biçimine geçmesidir.

Sosyal Devrim: Eski toplum içinde yeni toplum unsurları veya ön şartlarının olgunlaşması sürecinin tamamlandığı, eski sosyal sistemin bir kenara itilerek, yerini daha ileri bir sistemin aldığı dönüm noktasıdır.

Siyasal Devrim: Gelişmekte olan üretim güçlerinin temsilcisi olan sınıfın tek başına veya müttefikleri ile birlikte, kendi toplum düzenini kurmak ya da bu düzenin hızla gelişmesini destekleyen engelleri tasfiye etmek için, devletin sınıf niteliğini değiştirme yani, devlet makinesine el koymadır.

(K. Marks, F Engels, Komünist Manifestosu),

Proletarya Diktatörlüğü: İşçi sınıfının (proletaryanın) burjuva devlet makinesini yıktıktan sonra kendi iktidarını kurmasıdır.

(K. Mark F Engels, Komünist Manifestosu)

(Lenin, Devlet ve İhtilal)

(K. Marks Gotha Programının Eleştirisi)

Bu tanımlardan sonra konunun ayrıntılarına geçebiliriz.

Tarihsel maddeci dünya görüşünün temel önermesine göre:

Günümüze kadar toplumların tarihi, sınıf mücadeleleri tarihidir.

Bu Marksist görüşü özetlemek gerekirse:

Üretim güçleri ile üretim ilişkileri, bir arada, üretim biçimi denilen bütün teşkil ederler. Üretimi biçimi, toplumun ekonomik temelidir. Bu "bütün" içindeki en hareketli unsur, üretim güçleridir. Üretim güçlerindeki değişmeler, üretim ilişkilerine yansiyarak toplumsal gelişmeyi şartlandırırlar. Üretim ilişkilerindeki değişiklikler de üretim güçleri üzerinde etkili olurlar. Böylece üretim güçlerinin gelişmesinin belirli bir aşamasında mevcut üretim ilişkileri bu güçlerin gelişmesi için çok dar bir çerçeve haline gelir. Ve bu ikisi arasında bir çatışma başlar. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete ve insanın insan tarafından sömürülmesine dayanan bütün toplumlarda üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasında meydana gelen bu çelişme, politik planda, kendini "sınıf mücadeleleri" aracı ile gösterir.

Tolumsal gelişmenin belirli bir evresinde gelişme karşıt-

lğa dönüŖür ve bu karŖıtlık “devrimci” bir biçimde çözümlenir. Yani günü geçmiŖ üretim iliŖkilerinin yerlerini üretim güçlerindeki geliŖme aŖamasına daha uygun düŖen yeni üretim iliŖkilerine bırakmaları için, politik planda ekonomiyi yeniden düzenlemek ereği ile yeni bir “toplumsal sınıf” yönetimi eline alır.

Bu görüŖe dayanarak, genel bir Ŗekilde:

Sosyalist devrim, kapitalizmin ortadan kalkması ve sosyalizmin kurulması sonucuna varan politik ve ekonomik dönüşümlerin bütünü olarak tanımlamak mümkündür.

Böylece sosyalist devrim: Sosyalizmin maddi Ŗartlarının olgunlaŖması temeli üzerinde politik devrimle yani, kapitalistlerin iktidarı yerine emekçilerin iktidarının kurulması ile baŖlayan ve sosyalizmin politik ve ekonomik unsurlarının bütününe kapsayan bir süreç Ŗeklinde tanımlanmış olur.

Sosyalist devrimin, daha önceki devrimlere göre, önemli baŖkalıkları vardır. Örneğin, 17 ve 18. yüzyıllarda gerçekteŖen İngiliz ve Fransız burjuva devrimleri, kapitalist toplum kuruluşunun maddi Ŗartları gerçekteŖtikten sonra, yani kapitalist üretim biçimi, toplumsal kuruluş içinde özgür bir ağırlık kazandıktan sonra vuku bulmuş böylece politik devrimle kapitalist ekonomi düzeninin kurulması çakışmıştır.

Oysaki üretim araçları üzerindeki mülkiyet Ŗeklinin nitelik deđiŖtirmesi anlamına gelen sosyalist üretim iliŖkilerinin ancak sosyalist devrimden sonra kurulabilmesi nedeni ile sosyalist üretim biçimi toplumsal kuruluş içinde ancak sosyalist devrimden sonra özgül bir ağırlık kazanacak, yani politik devrimle sosyalist ekonomi düzeninin kuruluşu çakışmayacaktır.

K. Marks'ın maddeci tarih görüŖü formilasyonunda ifade sini bulan sosyalist devrim anlayışına göre:

Proleter devrim ancak sosyalizmin maddi Ŗartları olgunlaŖtığı, yani üretim güçleri, sosyalist ekonomi düzeninin hemen kurulmasını mümkün kılacak derecede geliŖtiđi zaman söz konusu olabilir.

Sosyalizm, emperyalist sistemin bütün bakımından mümkün bir duruma geldikten sonra, kapitalistleŖmenin “eŖitsiz geliŖmesi” nedeniyle, sosyalist devrim emperya-

list sistem içinde bulunan, ama sosyalizmin maddi şartları olgunlaşmamış bir ülke için sözkonusu edilebilir bir hal alınca o zamana kadar yaygın bulunan "sosyalist devrim anlayışı" ortak bir anlayış olmaktan çıkmıştır.

Emperyalist çağda açılan proleter devrimler dönemi, çağın somut şartlarını yansıtan yeni bir "sosyalist devrim anlayışına" ağırlık kazandırmıştır.

Üretim güçleri gelişmiş bulunan ileri kapitalist ülkeler bakımından öngörülmüş klasik sosyalist devrim anlayışında, esas itibarıyla kapitalist üretim biçiminden sosyalist üretim biçimine geçme sürecine ağırlık veriliyordu.

Ama emperyalizm ve proleter devrimler çağının tarihi deneyi ilk sosyalist devrimin "ekonomik bakımdan geri" bir ülkede gerçekleşmesi ile ilgili teorik ve pratik gelişmeler, esas yön olarak, politik unsurun ağırlık kazanması eğilimine güç katmıştır.

Bu itibarla, artık sosyalist devrim, politik devrime göre tanımlanmaktadır.

Tarihi deneyler politik devrimin, "Marksızmin ruhu" olduğunu göstermiştir. Ayrıca sosyalist devrimi gerçekleştiren ülkelerin somut şartları sonucu politik devrimden sonra yaşanan geçiş dönemlerinin esas itibarıyla sosyalist bir dönem olmadığını ortaya koymuştur. Bu dönemde sosyalist üretim biçimi ve dolayısıyla sosyalist ilişkiler henüz özgül bir ağırlığa sahip değildir. Ancak "sosyalist iktidar" tarafından bilinçli bir şekilde kurulup geliştirilecektir. Aynı zamanda geçmişten devralınan birçok demokratik görevler, yerine getirilecek ve sosyalist üretim biçimi özgül bir ağırlık kazanınca, dönem kapanacak, ve yerini sosyalist bir nitelik taşıyan "sosyalist kuruluş dönemi"ne bırakacaktır.

Netice itibarıyla sosyalist devrimi bir süreç olarak tanımlamak gerekir. Genel bir biçimde "bir devrimci süreç"ten söz edilebilir.

Sosyalist politik devrimin başarı kazandığı, yani sosyalizmin iktidarda olduğu toplumsal kuruluş içinde, yanyana yaşayan üretim biçimlerinden sosyalist üretim biçiminin bilinçli bir müdahale ile geliştirildiği dönemden sonra bu süreç, sosyalist üretim biçiminin egemen duruma gelmesinden sonra da devam eder.

Esas yön olarak sosyalist devrim süreci, geçiş dönemi-
nin sonu, yani sosyalist üretim biçiminin egemen duruma
geldiği anıdır. Bu, aynı zamanda işçi sınıfının müttefikleri ile
birlikte, devlete ağırlığını koyduğu politik devrim anını ifade
eder.

Sosyalist devrimin esas yönü olarak politik devrim yeri-
ne, ekonomik dönüşümleri görenler, “kapitalizmin sosya-
lizmle barışçı entegrasyonu” temasını işleyenlerdir. Devrimci
sosyalistlerle oportünistler arasında, politik devrim karşısın-
daki tutumları bakımından esaslı farklılıklar mevcuttur.

Nitekim “demokratik sosyalizm” kavramı, emperyalist
ölkelerin sağcı sosyalistleri tarafından bir ideolojik mücade-
le silahı olarak kullanılmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan
sonra icad edilen bu teori aslında, emperyalist devleti “sınıf-
lar üstü bir örgüt” olarak takdim eder. Bunun sonucu ola-
rak, emperyalist devletin mülkiyetine yani tekelci burjuvazi-
nin kontroluna geçen her işletme, bu görüş mucitleri
tarafından “sosyalist işletme” sayılır. Dolayısıyla bu teorinin
temilinde, “politik devrimin gereksizliği” düşüncesi yatar.

Marksist devlet teorisine göre, proletarya diktatoryası,
burjuva diktatoryasından çok daha geniş bir demokrasiyi
ifade eder. Bu itibarla sağcı sosyalistlerin, Marksist diktator-
ya terimine karşı bir antimonî düzeyinde geliştirdikleri “de-
mokratik sosyalizm” düşüncesi, aslında emperyalist devletin
tekelci burjuva sınıf niteliğini korumayı öngörmektedir.

Çağdaş kapitalizm yani emperyalizm, 19. yüzyılın sonla-
rından bu yana Batı'nın kapitalist ölkelerinde teknolojik gi-
rişimler yüzünden üretimin ve sermayenin yoğunlaşması so-
nucu, üretimin sosyal niteliği ile üretim araçlarının ve
sonuçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişkinin derinleş-
mesiyle varılan, kapitalizmin son aşamasıdır.

Emperyalizm aşamasında, daha önceki serbest rekabet-
çi kapitalizmden farklı olarak, üretim ve sermaye yoğunlaş-
masının yüksek bir dereceye varması ile meydana gelen te-
keller, ekonomik hayatta tayin edici rol oynamaktadır. Bu
tekelleşme seyri banka sermayesi ile sanayi sermayesininin
kaynaşmasını sağlamış ve bu mali sermaye (finans kapital)
temeli üzerinde bir mali oligarşi kurulmuştur. Bu aşamada
sermaye ihracı, emtia ihracından ayrı olarak, özel bir önem

kazanmıştır. Dünyayı aralarında bölüşen uluslararası tekeldi kapitalist birlikler kurulmuş, en büyük kapitalist devletler tarafından dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştır.

Bugün emperyalist tekeller, çağdaş kapitalist sömürü sistemini ayakta tutabilmek için en üstün kapitalist çıkarları sağlamak zorundadırlar. Bunun için de kendi ülkelerinin emekçi halkını sömürmek, yoksulluğa itmekle kalmıyorlar, başka halkları, özellikle geri bırakılmış ülkeler halklarını köleleştirip sistemli şekilde talan ediyorlar. Emperyalist ülkeler, hep bu en üstün kâr uğruna, kendi ekonomilerini savaş ekonomisine dönüştürmekte ve yer yer kanlı savaşlar çıkarmaktadır.

Birinci emperyalist dünya savaşından bu yana birbiri ardından bunalımlar geçiren emperyalizm, tekellerle devletin tam kaynaşması sonucu, "tekeldi devlet kapitalizminin biçimine" bürünmesi, kapitalizmin çelişkilerini daha da keskinleştirmiştir.

Bugün dünyanın birçok ülkeleri, dünya nüfusunun üçte biri emperyalizmin sömürü alanı dışına çıkmış, sosyalizm yolunu tutmuşlardır. Emperyalist sömürüye uğrayan halklar, emperyalizme karşı, silahlı mücadeleyi de kapsayan başarılı direniş hareketleri içindedirler.

Tarihsel gelişim içinde insan topluluklarının ilkel, köleci, feodal ve kapitalist üretim biçimlerinden geçtikleri ve geçecekleri saptanmıştır. Bu üretim biçimleri birbirlerini izlemişler ve birbirlerinin sebep ve sonucu olmuşlardır.

Üretim biçimlerinin evrimi, bazı temel çelişkilerin, işleyişine dayanmaktadır. Bu çelişkilerden birincisi insan ile tabiat arasındadır. Çelişkinin dinamiği insanın tabiatı kontrol edebilme gayretidir. Bu gayretle amaca ulaşılır. Amaca ulaşma toplum için yeni bir üretim gücü meydana getirir. Bu güç eski üretim ilişkileri ile çatışır ve ortaya yeni üretim gücüne intibak eden bir üretim ilişkisi çıkar. Ayrıca yeni üretim ilişkisi eski üstyapı ile çatışarak altyapıya uyarlı yeni bir üstyapı ortaya çıkar. Böylece toplumsal gelişme yeni bir üretim gücü ile mümkün hale gelir.

Tarihin her devresinde bütün toplumların, aynı anda, aynı aşamayı yapmadığı, yapamadığı ve ayrıca Asya tipi üre-

tim tarzının da kendisine göre bazı özellikleri bulunduğu ve bütün bu oluşmalarda çok çeşitli etkenlerin rol oynadığı belirlenmiştir.

İşte son aşama olağan sosyalizme ulaşmamış, ulaştırılmamış toplumların, bir an önce insanın insan tarafından sömürülmesine son verildiğı bir düzeye gelebilmesi, sosyalist devrimin gerçekleştirilmesiyle olacaktır.

Sosyalist devrim, sosyalist mücadele ile yani sosyalist iktidarın kurulması için harcanacak çabalarla gerçekleşecektir. Bu suretle bu mücadele hareket, devrim, iktidar üçlünün öncülük sorununu tüm olarak almakta, parlamenter kavgadan kırsal gerilla eylemlerine kadar her türlü hareketi kapsamaktadır.

Mücadelenin yürütülmesi sosyalist örgüt veya örgütlerin kurulması şartına bağlıdır. Bu örgütte öncülük görevi, belirli bilinç düzeyine erişmiş işçi sınıfının olacaktır. İşçi sınıfına bir aydın kadro tarafından bilinç götürülecektir. Çünkü bu sınıf sadece kendi çabasıyla ancak sendikacılık bilincini geliştirebilir. Halbuki sosyalist teori mülk sahibi sınıfların eğitim görmüş temsilcileri tarafından, aydınlar tarafından geliştirilmiş, felsefe, tarih ve ekonomik teorilerden doğup gelişmiştir.

Mücadele sürecinin işçi sınıfının öncü çekirdeğinin, örgütte önemli ölçüde egemen olması zorunludur. Bu suretle aydınlarla işçilerin örgütlenme ve mücadele dönemlerinde de birlikte bulunmaları lüzumu ortaya çıkmaktadır.

Devrim açısından mesele sömürülen kitleleri egemen sınıfa karşı harekete geçirmek olduğuna göre devrimciler toplumun elle tutulur, gözle görülür, önemli sorunlarını ortaya koymak ve böylece köleciler veya feodal sömürüye veya faşist terörlere karşı halkı uyarmak mecburiyetindedirler.

Üretim araçları mülkiyetinin belirli ellerde toplanması suretiyle sermaye sahipleri (patronlar) ile emeğinden başka hiçbir varlığı olmayan emek sahipleri (işçiler)den oluşan kapitalist toplum yapısında, kapitalizm kurallarına göre bir bütünleşme zorunlu hale gelmektedir. Bunun için sosyalist mücadelede mücadelenin temel yönünden farklı bir antifeodal cephe teşkil etmeye lüzum yoktur. Esasen dünyada saf bir kapitalizm olamaz. Her zaman karşılaşılan feodalizmle

yobazlıkla veya daha başka bir şeyle karışmış olan bir kapitalizmden bahsedilebilir.

O halde kapitalizme karşı çok boyutlu fakat bütün (antiler) içeren bir sosyalist mücadele bir anlaşmaya varılmıştır.

Bu anlaşmaya göre:

Burjuvaziye karşı mücadele edilerek, emperyalist mekanizma kırılarak, geriliğin yasaları tersine çevrilerek gerçek bir siyasi bağımsızlığa ulaşılabilecek ve işçi sınıfı başta yoksul köylüler olmak üzere icabında sosyalist mücadeleyi doğrultusundan saptırmayacak bazı küçük tavizler verilmek suretiyle küçük burjuvazi ile ittifak kurularak, devrim başarıya ulaştırılacaktır.

Bütün toplumların aynı ekonomik düzeyde bulunmamasının, sosyalist devrimi gerçekleştirmede bir engel teşkil etmeyeceği ve dolayısıyla ekonomik yapısı hangi düzeyde olursa olsun, sosyalist devrimin her toplum için hemen geçerli hale getirilebileceği görüşünün çağımızdaki bazı deneylerle kanıtlandığından hareketle:

Sosyalist devrimin tahakkukunda yeni araçlar önerilmiş ve bunlardan yararlanma safhasına geçilmiştir.

İşte bu cümleden olarak:

Dış kapitalizmin baskısından ve üretim güçlerinin gelişmesini engelleyen kapitalizm öncesi unsurlardan kurtulmayı amaçlayan ve genellikle silahlı olarak yürütülen hareketler meyanında milli kurtuluş hareketi ilk planda yer almaktadır.

İşçi sınıfının ideolojik öncülüğünde ve işçi-köylü sınıflarının fiili önderliği ile yürütülecek olan milli kurtuluş hareketlerinde temel amaç emekçi sınıfları iktidara getirmektir.

Milli kurtuluş hareketlerinde karşı çıkılacak güçlerin davranışlarına göre bir metot uygulanacaktır. Milli kurtuluş hareketlerinin yıkmaya yöneldiği temel hedeflerin başında tekelci kapitalizmin ülkedeki egemenliğine son vermek gelmektedir. Bundan sonra emperyalizmle bütünleşen burjuvazinin ekonomik tasfiyesine ve bu meyanda yerli burjuvazi ile diğer gerici sınıfların güvenlik kuvvetleri olan ordu ve polis teşkilatlarının etkisiz hale getirilmesine geçilecek. Sonra da bağımsız bir ekonominin kurulmasına başlanacaktır.

Bu devrede emperyalizme ve kapitalizme karşı savaşıan bütün ülkelerin halkları ile devrimci bir dayanışma içinde bulunacaktır.

İşte böyle çetin bir aşamanın sağlanabilmesi için işçi sınıfı inançlı müttefikleri ile hareketin önderliğini elden kaçırmadan, ideolojiden taviz vermeden bütün mücadele yöntemleri içinde bulunulan dönemin niteliğine aykırı şekilde değerlendirmeden ve asıl güçlüklerin bu askeri başarılarından sonra başlayacağını hesaplayarak karşılaşılacak bütün sorunların üstesinden gelebilecek şekilde hazırlıklı olarak çalışılması gerekmektedir.

Bu sosyalist devrimi izleyen devrimci düşünceler dönemi, Marksist-Leninist teoride, sosyalist ekonomik olgunlaşma süreci denilmektedir.

Bu dönem iki evreye ayrılır:

İlk evre sosyalizm, ikinci ve üst evre ise komünizmdir.

Komünist toplum düzeninde: Bütün sınıflar ortadan kalkacak, üretim araçları üzerinde kamu mülkiyeti bulunacak, insanın gelişmesiyle üretim güçlerinin gelişmesi kaynaşacak, "herkese yeteneklerine göre, herkese ihtiyaçlarına göre" ilkesi egemen kılınacak, üretim faaliyeti otomatikleşecek, bir baskı aracı olan devlet yok olacaktır.

Ekonominin egemen sınıfının, kendi özgür hukuk sisteminde cisimleşen ve bir yandan sınıfsal çıkarlar, diğer yandan içinde bulunduğu maddi şartlar tarafından belirlenen iradesi anlamına gelen hukuk, sosyalist sistemde; toplumsal gelişmeye bağlı olarak gelişen bir nitelik kazanacak, toplumsal gelişmeye uyarak, kendisini sürekli olarak yenileyecektir. Bu bakımdan da toplumsal kanun, parlamenter kanundan daima üstün olacak, önde gelecektir.

KISIM 2

SOSYALİST GÖRÜŞ AÇISINDAN TÜRKİYE'NİN DURUMU

Bugün Türkiye, Emperyalist dünya zincirine bağlı yarı-sömürge bir ülkedir,

Kapitalist-Emperyalist dünya çökmektedir. Buna karşı Asya'da, Afrika'da, Güney Amerika'da ve Ortadoğu'da "Milli Kurtuluş Mücadeleleri, Halk Savaşları" dalga dalga kabarmaktadır.

Emperyalist bloktaki krizler kaçınılmaz olarak Türkiye'ye de yansımaktadır.

Emperyalizmin bünyevi yanı:

a) Emperyalist ülkeler ile uluslararası tekeller arasında-

ki,

b) Kapitalizmin metropollerindeki burjuva-proletarya arasındaki,

c) Emperyalist ülkelerle geri bırakılmış ülkeler arasındaki çelişkiler artmış bulunmaktadır.

Sosyalizmin bugünkü dünyanın 1/3'ünü kaplayan güçlü bir hale gelmesiyle ilk çelişkinin önemi azalmış ve fakat geri bıraktırmış ülkelerdeki milli bilinç yoğunlaşarak, kurtuluş savaşlarının boyutlarının dünya ölçüsünde genişlemesi sebebiyle artık bugün ikinci ve üçüncü çelişkiler hakim rol oynamaya başlamıştır.

İçinde bulunduğumuz dönemin en belirgin stratejik özelliği, Ortadoğu'nun, milli kurtuluş savaşlarının (halk savaşlarının) mihrakı haline gelmekte oluşudur. Bunun nedeni, emperyalist ülkelerin ve özellikle Amerika Birleşik Devletlerinin Asya'dan kovulmakta bulunuşudur. Bu gerçekler karşısında, halkın ve Türkiye'nin esenliği için, emperyalistlere ve yerli ortaklarına başkaldırmak, her şey bir yana önce namus boreudur.

Bu kurtuluş aktif mücadele ile mümkündür.

Ezilen dünya halkları kavgalarından zaferle çıkacaklardır.

Türkiye'nin milli kurtuluşuna inananlar da haklı bir kavganın en önünde halk için savaşır.

Türkiye toplumunun yarı sömürge hale gelişinin tarihi nedenleri vardır.

"Tarih biliminin spesifik konusu, üretim ilişkilerini kişileştiren sınıflar arasındaki bağıntılar, ilişkiler ve özellikle onların siyasi bağlarıdır.

Tarihin, halkların tarihi olduğu" gerçeğinden hareket edildiğinde:

Osmanlı İmparatorluğu'nun feodal üretim tarzı, bir ileri yani kapitalist üretim tarzına geçebilecek oto dinamizmi taşıdığı halde, dış dinamiğin, (Batı kapitalizmi) engelleyici rolü sebebi ile bu aşamayı yapamadığı anlaşılmıştır.

Burjuva-kapitalist ulusların ekonomik temellerinin şekillenmesi esas olarak kendiliğinden gelme bir süreçtir. Ama bizzat ulusların şekillenmesi, kendiliğinden olma değildir. Millî bilincin oluşumunu bilinçli olarak yöneten burjuvazidir. Yani feodal toplumun bağrından yükselen sınıftır. Bu dönemde henüz aralarında dayanışma sağlayamayan geniş köylü yığınları burjuvaziye destek oldular. Çünkü yükselen burjuvazinin yararına bir ulusal birliğin teşekkülü, köylüleri sömüren feodal sınıfı zayıflatıyordu.

İşte Avrupa kapitalizminin menfi etkisi ile Osmanlı toplumunda burjuvazi bu rolünü oynayamamış ve bu durum, çürüme, yozlaşma yaratmaya başlamıştır.

Batı kapitalizmi aynı şekilde Ortadoğu, Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın da geri kalmasının sebebidir.

Batı kapitalizmi aslında Asya, Afrika, vb.'nin doğal kaynakları ile insan gücünü sömürerek yükselmiş ve bu geniş, bakır alanların bütün zenginliklerinin yağma edilmesiyle milyonlarca insanın kanı ve canı üzerinde (ilerici Batı uygarlığı) kurulmuştur.

18. ve 19. yüzyıllarda genel olarak üretici güçleri geliştirici, ilerici karakterde görülen Batı burjuvazisi, potansiyel olarak kendi zıddı olan işçi sınıfının gelişmesi ve sınıf mücadelesine girmesiyle (ilerici niteliğini) yitirmiş, tutucu bir sınıf olmuştur.

19. yüzyılın sonlarından itibaren burjuva milliyetçiliğinin gerçek yüzü ortaya çıkmıştır. Burjuvazinin, emperyalist aşamaya geçtiğinde hamulesi, millî birlik adına ulusun içindeki sınıflar arası barış diğer ulus topraklarını işgal suretiyle kendi topraklarını genişletme, başka uluslara karşı güvensizlik ve düşmanlık ve ulusal azınlıkların ezilmesi şeklindedir.

Feodalizme karşı uluslaşmanın mimarı olan **Batı kapi-**

talizmi, tekelci aşamaya yaklaştıkça, henüz uluslaşmamış ülkelerin katili olmuş, bir yandan ilk iktidar dönemlerindeki ilerici karakterlerini kendi çevresi içerisinde yitirirken, öte yandan, henüz kapitalist aşamaya geçememiş ülkelerin önlerine büyük bir engel olarak dikilerek:

İlerici iken gerici olmuştur.

Osmanlı toplumu Batı kapitalizmi tarafından, giderek, bir açık pazar haline getirilmiştir.

1938 Balta Limanı Anlaşması bunun en belirgin belgesidir.

Osmanlı toplumunda reformist burjuvazinin ilk hareketi, 1908 yıllarında vuku bulmuştur. Milli ticaret burjuvazisi ile sivil, asker, aydın işbirliği sonucu Osmanlı idaresine bazı yeniliklerin kabul ettirilmesi mümkün olmuş, İttihat Terakki Fırkası teşkil edilmiş hatta iktidara gelinmiş,

Ancak emperyalist ülkelerle, tam bağımsızlık doğrultusunda ilişkilerin hemen kesilmemesi nedeniyle, hareket, sosyal ve ekonomik temllerin değişiminde etkisiz kalmıştır.

Bilahare, emperyalist hegemonya altında ezilen, feodal mütegalibe tarafından sömürülen köylüler, şehir küçük burjuvazisi, cılız içi sınıfı, aydınlar ve milli burjuvaziden oluşan halkın emperyalistlerle ittifak kuran feodal mütegalibe ve genellikle gayri müslim azınlıkların oluşturduğu komprador burjuvazinin egemen olduğu politik ortamda birleşerek kurtuluş savaşını başlattığı ve bunun başarılmasında küçükburjuva radikalizminin de etkisi olduğu aşikardır.

Kuvayi Milliye grubu “ya istiklal ya ölüm” şiarını benimseyerek, Türkiye’nin tam bağımsızlığı sağlanıncaya kadar savaşmaya and içmiş Milli Kurtuluşçulardır. Bu grupta önderliği, sivil, asker, aydın zümerenin en radikal yani sol kanadı yapmaktadır.

Birinci kurtuluşa giden yolda, sosyalist uygulamanın henüz pratik sonuçları alınmamış olmakla beraber, “Türkiye İşçi, Çiftçi Sosyalist Fırkası” kurucu ve başkanı Şefik Hüsnü ve diğer Türk sosyalistleri de bu grupla, sonuna kadar, tam bir işbirliği yapmışlardır.

Sosyalizmden kurtulmak için, halk savaşları dönemi bu suretle başlamış bulunmaktadır.

Bu açılan yoldan, birer yarı sömürge ülke olan Çin, Vietnam, Küba, Kore ve Cezayir halk savaşları vererek emperyalist boyunduruğu kırmak suretiyle bağımsız uluslar ailesine katılmışlardır.

Kuvayi Milliyecilerin askeri zafer kazanmaları, bağımsız kalkınma için tek alternatif değildi. Türkiye'nin ekonomik politikasının da tespiti gerekiyordu.

Bu maksatla İzmir İktisat Kongresi 1923'te toplanmış ve fakat burada alınan kararlar milli burjuvazinin çıkarları doğrultusunda olmuştur.

Tutulan yol: Antiemperyalist ve dolayısıyla antifeodal idi, ama içerde kapitalizmin gelişmesini ve bu şekilde feodal ilişkilerin tasfiye edilip sanayileşmenin sağlanmasını amaçlıyordu. Nitekim tekke, zaviye ve benzeri feodalizmin üst yapı kurumlarının kapatılması, Laisizmin esas alınması, bunu gösteriyordu.

Sanayinin geliştirilmesi bakımından birçok teşebbüsler yapılmış, sermaye birikimini temin ve bu yöndeki faaliyetleri desteklemek üzere bazı bankalar kurulmuş ise de, çeşitli nedenlerle ve keza bu bankaların girişimlerinin daha çok dışa bağımlı, tekelci burjuvazinin yaratılmasına yol açması gibi sebeplerle anılan girişim, müsbet sonuçlar vermemiştir.

Bu devrede yabancı sermaye ortaklıklarıyla işbirlikçi burjuvazi gelişmiş, sınıf çıkarları gereği, karşıdevrimci güçler kuvvet kazanmış, bağımsız kalkınma, milli iktisat politikaları son bularak Türkiye dışa bağımlı ekonominin hakim olduğu, dünya tekelci kapitalist zincirinin bir halkası haline gelmiştir.

Karşıdevrimci güçlerin lazyiki sonucu, 1945 tarihlerinde A.B. Devletleri'nden önce askeri yardım talep edilerek, bu yardım sağlanmış ve yapılan anlaşmanın bazı maddeleri ile Türkiye, bağımsızlığını geniş ölçüde yitirmiştir.

Bundan sonra ekonomik yardım ismi ile borçlanmalar devri başlamıştır.

Toplumsal diğer sınıfları ile toprak ağası, tekelci burjuvazi ve benzerleri arasındaki çelişkinin keskinleşmesi üzerine, bütün bu sınıfların tek parti bünyesinde yer alması olanaksızdı. O sebeple tekelci kapitalizmin etkisi ile tekelci

burjuvazinin çıkarları doğrultusunda bir demokrasi anlayışı hakim olmaya başladı. CHP'nin karşısında hakim sınıfları içeren DP kuruldu ve 1950'de iktidarı devraldı.

Böylece devletçilik politikası terk edilerek hükümet programları nitelik değiştirdi. Ve ekonomik alanda liberalizmin soygunculuğu yapıldı. Bu arada dış ticarete liberasyona gidilerek yabancı sermaye yatırımlarını teşvik ve petrol kanunları kabul edildi.

Emperyalist hegemonyanın belirlediği bu vurguncu enflasyonist politika, esasen mevcut olan ekonomik sosyal ve politik krizi derinleştirip, hakim ittifak ve onun politik arenadaki temsilcisi DP gilgide açık faşizme doğru kaydı. Bir yandan dinci-gerici akımları örgütlendirirken, öte yandan emperyalistlerin ünlü "böl, yönet" taktiği CHP ile DP arasındaki çekişme şeklinde tezgâhlandı.

Türkiye, partici, düşman kamplara ayrıldı. Devletin bütün kurumlarına yansıyan parti çekişmesi rüşvet ve adam kayırma mekanizmasını olağanüstü boyutlara erdirdi.

Bu derin krizler işçi başta olmak üzere köylüyü ve şehir küçükburjuvazisini mahvederek devrimci bir parti olmadığı için, muhalefet görevi CHP ve gençlik kolları ile gençlik kuruluşları tarafından yerine getirildi. Bu maksatla yapılan öğrenci miting ve yürüyüşlerinin engellenmesi için iktidar, resmi, sivil bütün faşist kuvvetlerini seferber ederek, gençlik ve halkın üzerine yürüttü.

Asker aydınlardan gelen karşı çıkmaların da eklenmesi ile reformist burjuvazi, radikal sivil ve asker aydınları destekleyerek, 27 Mayıs'ta işbirlikçi burjuvazi-toprak ağaları-terfeci bezirganlar alaşağı edildi.

1960-1971 dönemine gelince:

1946'larda hızla emperyalizmin kucağına kayan Türkiye, DP'nin yönetime geçmesi ile, tamamen yarisömürge bir ülke drumuna gelmiş, daha önce sindirilmiş olan feodal ideolojiler hızla gelişmeye başlamış, politik, ekonomik ve kültürel alanlarda, gayri milli olan, milli olana galebe çalmış, tarımda, ticaret ve sanayi ile bürokraside en irilerin yönetimi demek olan OLİGARŞİK YÖNETİMLE, anti Kemalist karşı-devrim kökleşmiştir.

Amerikan emperyalizminin ülkedeki varlığından ötürü, alt yapıda radikal ve köklü tedbirlere gidemeyen "27 Mayıs devrimci yönetimi" üstyapıda, oldukça önemli dönüşümleri sağlamış ve anayasa, özerk kurumlar ve teminat müessesleri getirilmiştir.

27 Mayıs devrimi, yerli hakim sınıflara karşı, ordu ve bürokrasi içindeki aydınların, ilerici, milliyetçi bir hareketidir.

Ekonomik yapıda yapılmak istenen değişiklikler, üstyapı kurumlarına da yansiyarak, bütün sermayeyi etkiledi. Ve ekonomik hayatı durgunlaştırdı. Hakim çevreler örgütlerinin tepki ve tehditleri sonunda, kendilerine bazı tavizler verildi.

Dayanacağı hiçbir güçlü sınıf veya tabaka bulunmayan Milli Birlik Komitesi içinde ayrılıklar başgösterdi. Faşist yönetimin uygulanma niyeti bu arada önlenmiş ve kontrol altına alınamayan tekelci burjuvazi Türkiye'nin ekonomi politikasında tekrar üstünlük kazanmıştır.

Amerikan emperyalizminin ustaca taktikleriyle, bu devir hükümetleri arasındaki ilişkilerin bozulmamasını temin etmiş, alınan bazı ekonomik tedbirler yürürlükten kaldırılmıştır.

Türkiye bu sürede tekrar emperyalizmle ilişki kurmuş, 1961'deki Meclis seçimleriyle menfaat gruplarının adamlarından oluşan partiler hükümeti teşkil etmiştir.

Böylelikle 1963'lerden sonra, emperyalizm, tüm devlet mekanizmasını kontrol etmeye, 27 Mayıs'ta geri attığı adımı telafiye başlamıştır. Tekelci emperyalizm yerli işbirlikçilerinin kesif sömürüsüne maruz kalan Türkiye, yardım alan değil, aslında Amerika'ya yardım eden bir ülke haline gelmiştir.

İçinde, radikal unsurları taşımasına rağmen, T.C. Ordusu NATO'su ve CENTO'su ile Pentagon'a bağlanmış, ülke toprakları üzerinde askeri üs ve tesisler kurulmuş, gerek politik, gerekse kültürel alanların köşe başlarını emperyalistler tutmuş, gayrı milli olan her şey, bu zaman dilimi içinde milli olma yoluna yönelmiştir.

1961 devriminden sonra: hakim gerici ittifak ile halk arasındaki dengede, 1961 Anayasası'na, dayalı kurumlar belirli rol oynamış, nisbi dengede çelişki, anayasanın uygulanıp uygulanmaması şeklinde belirmiştir.

1961 Anayasası'nın geçirdiği sınırlı özgürlük ortamı, sınıf karşıtlıklarının, kitle hareketleri şeklinde su yüzüne vurmasına yol açmıştır.

Emperyalizmin direktifi ile hareket eden tekelci, yerli burjuvazi halkın anasayal hak isteklerini yansıtan davranışlarını, yasadışı hareketlerle önlemeye çalışıp, anayasayı rafa kaldırmıştır.

Halk ve halkın önderleri durumundaki devrimciler derinleşen ekonomik ve politik krizlerin de etkisi ile yasal haklarının hasıraltı edilmesi sebeplerini kavrayarak,

1968'den itibaren gelişen Milli Kurtuluşçu Sosyalist hareket ifadesini, Tam Bağımsız Türkiye sloganında bulmuştur. Bu aynı zamanda bütün halkın söz sahibi olacağı devrimci bir hareket demektir.

Geçen yıllar süresinde işçi-köylü ve gençlik hareketleri, muvacehesinde, halkın, devrimci güçlerin önderliğinde, halkların sıkı bir şekilde sarılabilecek bilinç düzeyine eriştiği görülmüş ve bu kanı 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi ile de doğrulanmıştır. Hakim güçlerle yetersiz olsa bile, anayasanın uygulanmasını isteyenler arasındaki karşıtlık, devrimci; işçi, öğrenci, köylülerin rahatlıkla kurşunlanabildiği düzeye ulaşmıştır.

Ülkenin tekrar emperyalizmin boyunduruğu altına girmeşiyle, Türkiye, 1919 yılı şartlarını yaşamaya başlamıştır.

1971 Türkiyesinde emperyalizme karşı tavır alış bakımından bazı kümelenmeler meydana gelmiştir. Bir tarafta, emperyalizmin dümen suyunda rota izleyen gayri milli burjuvazi, feodal unsurlar, aydın ve bürokratlar, diğer yanda, çoğunluğunu sosyalistlerin teşkil ettiği, tam bağımsızlığı savunan ikinci milli kurtuluşçular...

bulunmakta:

Bir başka grup da, devrimci değil, evrimci yolu tercih etmektedir.

Bütün Türkiyeli aydınlar bu alternatiflerden birini seçmelidirler. Açık ve bilinçli bir şekilde emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin emrinde, kendi çıkarları için, kutsal varlıklarını emperyalist nazarda artırmaya çıkaran, vatan, millet mefhumundan yoksun olanlara katılmaktansa, tarihin her

döneminde, ulusun tam bağımsız yaşayabileceğine, uyanan ve Bitmemiş Anadolu İhtilali için savaşılanların yanında yer almak lazımdır.

Kişinin, düşünce, ideal ve perspektiflerini, maddi çevre belirlediğinden, sosyalizmi öğrenme olanağını bulamamasından ötürü sosyalist olmamış olan Gazi Mustafa Kemal, bir halk savaşının lideri, ulusların emperyalistleri alt edebileceğini kanıtlayan bir ihtilalcidir.

Ancak durum bugün değişmiştir. Küba, Vietnam, Çin, Kore ve benzeri deneyler ortadadır. Bu tarihi gelişime uyulmak zorunluluğu vardır. Nitekim Fidel Castro ve Lumumba vb. bu tarihi zorunluluğu duymuşlardır.

Stalin'in, "Tek Ülkede Sosyalizm" ilkesinin menfi etkisi ile ve bu ilkenin "tam bağımsızlık"la bağdaşmaması nedeniyle Mustafa Kemal Atatürk'ün sosyalist hareket hakkında söyledikleri o günün şartlarında geçerli sayılabilirdi. **Ancak günümüzde bu durum değişmiş ve mezkur "tek ülkede sosyalizm" ilkesi yerini, "bir bütün olarak sosyalist dünyanın esenliğini düşünen" görüşlere terketmiştir.**

Atatürk, bir devrimci olarak Anadolu'da ihtilal ve milli demokratik devrimi yapmıştır. **Fakat antiemperyalist, anti-feodal ihtilal sürekli kılınamamış, sonuna kadar götürülememiştir.**

1950'de DP'nin iktidara gelmesi, Anadolu ihtilalinin sonu, karşıdevrimin ise zaferidir.

"Atatürkçülük" bir doktrin ve bir ideoloji değildir. Bu sebeple belli bir ekonomi politikası yoktur. Sadece devletçilik politikasında, tekelci kapitalizmin açıkça destekçisidir. Ancak, **"Kemalizm" sol, milliyetçi kurtuluşçu, emperyalizm, feodale karşı olduğundan ve "sosyalizm" de bunları içermekte bulunduğundan, sosyalistler gerçek Atatürkçüdürler.** Görülmektedir ki komünizmin kanunen yasak olduğu ülkelerde komünizm kelimesi yerine kullanılan "bilimsel sosyalist" görüşe sahip olanlar veya kendini bu şekilde niteleyenler tarafından memleket gerçekleri ne kadar taraflı ve tek yönlü bir görüşle ortaya konulmakta ve ister insan iradesiyle, ister tarihi gelişim seyri içerisinde normal veya tabiat kuvvetleri ile meydana gelirse gelsin her türlü değişikliğin, güdülen gaye uğruna ve istenilen doğrultuda yansıtılmakta olduğu, açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

TÜRKİYE'NİN TOPLUMSAL YAPISI

a) Osmanlı Devri

En eski ırklardan birine mensup bulunduğu bilinen Türkler, tarihin her döneminde, büyük devletler kurmuşlardır. Çeşitli etkenlerle vuku bulan yer değiştirmeler sebebiyle, başka medeniyetlerin hüküm sürdüğü Anadolu'ya gelip yerleşmiş ve buradan da muhtelif yönlerle yayılmışlardır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu takiben Avrupa'ya geçmiş ve geniş topraklar üzerinde hakimiyet tesis etmişlerdir. Osmanlı Devleti sınırlarını bu suretle devamlı genişletmiş olması muvacehesinde:

Genetik birleşimler neticesinde meydana gelen ortak fiziksel yapı hususiyetlerine sahip insanların teşkil eylediği gruplar olarak tanımlanabilen ırklara mensup toplumların da, Osmanlı egemenliği altına girdiğini izaha lüzum yoktur.

Esasını Türkler teşkil etmekle beraber, çeşitli ırk veya etnik gruplardan oluşan devlet yapısında birlik ve devamlılığın sağlanabilmesi bakımından bazı ilkelerin dayanılması zorunlu olduğundan Osmanlı Devleti'nde genel olarak "ümme" ilkesini ön planda tuttuğu bilinmektedir.

Devletin varlığı ve sürekliliğinin sağlanması bakımından, tek ırk veya etnik gruptan meydana gelme zorunluluğu olmamakla beraber çeşitli iç ve dış tesirler nedeni ile bu yapının aynen sürdürülmesi bazı ahvalde müşküller husule getirmektedir.

Nitekim Osmanlı İmparatorluğu'na dahil ırk, dil, din, kültür ve benzeri ayrılıkları haiz toplulukların, devletin merkezi otorite yönünden zayıf düşmesi üzerine bu yapıdan kopma olanağı buldukları ortaya çıkmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı Devleti'nin, belirtilen zafiyetten yararlanan toplulukların ayrılmasıyla parçalandığı ve büyük yoğunlukla Türklerin yüzyıllardan beri yerleşip yaşamakta bulundukları ve bu nedenle öz yurtları olan Anadolu'nun da işgalci devletler tarafından,

aralarında taksim edildiği ibretle ve eselle müşahade olunmuştur.

Bahsi geçen ırkı ve etnik farklara rağmen Osmanlı Devlet yönetiminin, tarihte büyük devletlerin kuruculuğunu yapan Türklere has bir şekilde, bu ayrı ırk ve kavim mensuplarına karşı, ayrımcılığı içeren herhangi bir tutum veya işleme tevessül etmediği aşîkârdır.

b) Cumhuriyet Devri:

Osmanlı İmparatorluğu topraklarının ve bu meyanda Türklerin öz yurdu olan Anadolu'nun müteceviz devletler tarafından işgal edilerek, buralarda yaşayan etnik gruplara egemenlik ve dolayısıyla bağımsız yönetimler sağlanması akabinde Türklerin esarete mahkûm edilir hale getirilmesi üzerine:

Türk milletinin sinesinden çıkan ve "Atatürk" adıyla ölmezliğe erişen Mustafa Kemal, öz yurdun kurtuluşu için müteceviz devletlerle aynı paralelde hareket etmek durumunda kalan Osmanlı yöneticilerinden ayrılarak 1919'da Samsun'a çıkmış ve Anadolu'ya ayak bastığı andan itibaren daima halkla temas etmiş, bütün milletin aynı kurtuluşun özlemini duyduğunu görerek Erzurum ve Sivas Kongrelerinden sonra her yerde kuruluşu tamamlanan örgütlerin maddi ve manevi desteği ve 23 Nisan 1920'de seçilip toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin verdiği güvenle, Milli Kurtuluş Savaşı'na başlamıştır.

Asırlarca bir arada ve aynı toprak üzerinde yaşamış olan ve tek bir kültürle yoğrulmuş bulunan Anadolu insanının, maddi-teknik bütün olanaksızlıklara rağmen kaybettiği bağımsızlığı tekrar elde etmek üzere tek bir vücut halinde mücadeleye başlamasıyla Türk vatani düşman işgalinden kurtarılmış ve Türk milleti yeniden aslı hüviyetine kavuşarak özgürlüğünü elde etmiş bulunmaktadır.

c) Kurtuluş mücadelesine başlanırken Mustafa Kemal Atatürk tarafından esasları ortaya konulan Misak-ı Milli hükümleri deyiiminin tabiatıyla kendine mahsus bir anlamı mevcuttu. Bu deyimle Osmanlı idaresi altında bulunan topraklardan, Türklerin kahir yoğunlukta oldukları ve Türklerce öz vatan bilinen yerlerin ön görüldüğü aşîkârdı.

Değil bugün, Kurtuluş Savaşı sırasında dahi, hiçbir devletin tek bir ırka mensup fertlerden oluşmadığı biliniyordu. Kaldı ki aynı sınırlar içerisinde yaşayan bazı toplulukların, ekonomik ve kültürel bakımdan gelişmemiş olmaları veya bazı dış etkenlerle, kendilerini değişik bir ırk veya kavim şeklinde kabul ettikleri de görülüyordu.

Bu gerçekleri gören ve bilen Mustafa Kemal Atatürk için öncelikle halledilmesi gereken sorun; yüzyıllarca Türklere ait bulunmuş ve uğrunda sayısız şehitler verilmiş bu topraklar üzerindeki yabancı işgalini bertaraf etmektir. Bu nedenle; mücadeleyi organize etme ve başlatma sırasında kendilerinden maddi ve manevi destek beklenen veya durumun ağırlığını kavramaları ve böylece uyanmaları istenen şahıs ve teşekküllere şu veya bu isimle hitap edilmesinin önemi haiz bulunmayacağı izahtan varestedir.

Nitekim Milli Kurtuluş'tan sonra Mustafa Kemal Atatürk; "Türk'ten" ne anladığını, neyi kastedtiğini ortaya koymuş ve tarihte çok kötü örnekleri görülen, insanlıkla bağdaşmadığı tebeyyün eden "ırkçılık" gibi saplantıları reddedip, kendisine özgü ve her çağda değerini koruyacak olan "Milliyetçilik" ilkesini, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bir temeli haline getirmiştir.

Bu devlet, Türkün milli hasletleri ve daha doğrusu karakteri göz önünde tutularak kurulmuş ve O'nun geri kalmışlığının telafi edilerek çağdaş uygarlık seviyesine en kısa zamanda ulaşması için birçok devrimler yapılması gerekli görülmüş ve bunun icabından olarak toplumu o tarihte bulunduğu düzeyden daha ilerilere götürmek üzere gerek şekle ve gerekse öze ilişkin uygulamalara geçilmiştir.

İşte bu uygulamalar sırasında, yurdun değişik coğrafi bölgelerinde yaşayan ve tabiat özelliklerinin de etkisiyle olması lazım gelen maddi ve manevi düzeye ulaşmamış bulunan bazı şahıs veya aşiret veya mezhep mensuplarının kanun dışı davranışlarına rastlanmış ve bu davranışların, özel amaçlar takibeden kişi veya zümrelerce bilahare istismar konusu yapıldığı görülmüştür.

Ancak iç bünyede cereyan eden ve daha çok "kendi kendini yenileme" veya "vukuu bulan sapmaları düzeltme" şeklinde kabul olunabilecek bazı önemli olaylardan kendi yön-

lerinden yararlanma gayreti içinde bulunanlar, bu fırsatı hiçbir zaman elde edememişlerdir.

Bu suretle Atatürk'ün; "T.C. ilelebet payidar olacaktır" şeklindeki bir gerçeğin ifadesini teşkil eden ümit ve direktifi hayatiyetini muhafaza etmektedir ve edecektir.

KISIM 4

ATATÜRKÇÜLÜK NEDİR?

Atatürkçülük; felsefi bir dünya görüşü olarak, bir orta yolu bulma çabasıdır. Yani yeni bir akılcılıktır.

Bilindiği üzere "ÜLKÜ": Varılmak istenen, binbir engelle çarpışarak adım adım yaklaşılan, yaklaşıklıkça; yaklaşanı yeni engeller aşmaya zorlayan, daima uzakta, parlaklığını koruyan, iç aydınlatıcı bir erektir. Bir kimsenin tek başına ve hatta birkaç kuşağın omuz omuza vererek, o ülkeye ulaşması beklenemezse de, ülkünün kısa süreler içinde gerçekleştirilmesi öngörülmüş bazı önemli hedefleri, amaçları kapsadığı da şüphesizdir.

Atatürk'ün Türk milletine layık gördüğü ülkü:

Demokratik nizam içerisinde insan hak ve özgürlüklerine saygılı olarak, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ve Türkiye Cumhuriyeti'ni ilelebel yaşatmaktır.

Bu ülküye milletçe varılabilmesi için uyulması zorunlu ülküler de açıklıkla ortaya konulmuştur. Bu ilkelerin önemlilerinden olan:

Cumhuriyetçilik, devrimcilik, laiklik, halkçılık, milliyetçilik ve devrimcilik üzerinde bir nebze durmakta fayda mülahaza edilmektedir.

Atatürk devlet sistemi olarak şahıs ve zümre egemenliğine yer bırakmayan, demokratik ilkelerin tam olarak uygulanmasına olanak sağlayan ve dolayısıyla, "egemenliğin kayıtsız şartsız Türk milletine ait olduğu" gerçeğinin ifadesi bulunan "**cumhuriyetçiliği**" esas almış ve anayasamızda yer alan bu ana ilkenin değişmezliği de öngörülmüştür.

Türk milleti, Sevr diplomasisinin çizdiği tutsaklığa bo-

yun eğmeyerek bu anlaşmayı yırtmak için mücadeleye başlamış Mısak-ı Milli siyasi programını 30 Ağustos zaferi ile gerçekleştirmiş ve bu zaferin diplomasısı Lozan olmuştur.

Validesinin mezarını ziyaret sırasında:

“Annemin mezarı önünde yemin ederim ki: Bu kadar kan dökerek milletin elde ettiği egemenliğin korunması için gerekirse annemin yanına gitmekte asla tereddüt etmeyeceğim. Milli egemenlik uğrunda canımı vermek benim için vicedan ve nams borcu olsun”

diyen Atatürk:

“Egemenliğin kayıtsız şartsız oluşu demek, egemenliği her şeyin üstünde tutmak bunun bir zerresini bile sınıfı, ismi ne olursa olsun hiçbir makama vermemek, verdirmemek demektir”

şeklindeki tanımlaması ile

Türk Devleti'nin siyasi yapısına temel olacak ilkenin niteliğini, ortaya koymuş bulunmaktadır.

Atatürk'n ifadesi ile halk egemenliği: “halk kavramı içerisinde emek hukukuna dayanarak halkın gücü ve ihtiyaçlarını dile getiren bir egemenliktir.

Ancak halkın egemenliği işçi sınıfının, proletarya diktasi egemenliği değildir. Yani Atatürkçü düşünceye göre sınıf hakimiyeti yerine, halkın global, müşterek varlığı esastır. Dolayısıyla emek, Marksist ğretideki gibi değer yaratmanın tek şartı olmayıp, sadece değer yaratmanın unsurlarından birisidir.

Atatürk devrimciliği, akla ve bilimin üstünlüğü esasına dayanmaktadır. Toplum yaşantısında, bireyleri refah ve mutluluğa ulaştıracak ilmi gerçeklerin, diğer temel ilkelerle çatışmamak kaydı ile topluma uygulanmasını öngörür. Milli Kurtuluş Savaşı'nın yarattığı bu görüş sosyalist bir devrimin toplumcu görüşü değildir. Yani onun, devirmek ve Atatürk devrimciliğinde anarşistlik veya koyu ve zalım dikta anlayışı ve uygulaması anlamındaki komnrist düzenin kurulması yönünde kabul edilmesi imknsızdır.

Bir itibarla, birbirinden böylesine farklı, hatta bir anlamda birbirinin panzehiri olan bu değerşik amaçları tanımla-

yan ve aynı devrim kelimesi ile ifade edilen kavramın açıklıkla ortaya konulmasında ve hakiki Atatürkçü anlamı ile kullanılmasında zorunluluk bulunmaktadır. Çünkü Atatürk'ün ifade ettiği anlamdaki çağdaşlaşma, çağın değerleri ne, değer yargılarına doğru süratli bir yöneliş ve gidiştir. Ancak bu gidiş, kendi şartlarımızdan doğan ve kendi şartlarımızla yorumlanan İDEOLOJİK BAĞIMSIZLIĞI da kapsayan tam bağımsızlık içinde olacaktır. Böylece kendi koşullarımız, kendi tarihimiz, kendi jeopolitiğimiz, kendi toplum yapımız, kendi toplu düşüncemiz ve yine kendi tarihsel doğrultumuz açısından meselelere bakılmak sağlanacaktır.

Laiklik, Atatürk'ün yaptığı devrimlerin en önemlilerinden birisidir. Bu ilke, düşünce ve inançlarından ötürü hiç kımseye herhangi bir baskıda bulunulmaması, din işleri ile devlet işlerinin birbirinden ayrı tutulması ve devletin bu dünyadaki mutluluk için çaba göstermesi anlamına gelmektedir.

Batı ülkeleri özgür düşünce, dinde reform, bilimin egemenliği alanındaki çabalarını başarı ile sürdürürken bizim: "din elden gidiyor" sloganını durmadan tekrarlayan, her yeniliğe karşı çıkan, içtihat kapılarını kapanmış sayarak, kendinden önce söylenenleri aşılamaz, tartışılmaz, değiştirilemez birer gerçek olarak kabul eden kişilerin yönettiği, eğittiği bir toplum durumuna düşürüldüğümüzü gören ve bu davranışının bütün sakıncalarını hemen kavrayan Atatürk'ün milletimize sağladığı bu olanakları, ilkeleri iyice kavramak ve o yönde hareket etmek zorunluluğu ortadadır.

Bir yolunu bulup derhal ilerici, devrimci geçinen, devrimlerin ürünlerinden yararlandığı gibi onları icabında bir kalkan gibi kullanan aslında milleti çağdaş uygarlığa ulaştırarak yenilikleri yıkmak isteyen, gerici, tutucu zümreler, bî karanlıklar yığındır. Amaçları, kendi anlayışlarına göre devleti ele geçirmek ve Atatürk'ten devralınan ve daima korunup geliştirilmesi gereken ilkeleri yıkmak ortadan kaldırmaktır.

Atatürk aleyhinde çeşitli amaçlarla yayın yapan ve yaptırılan onun başlattığı dil, öğretimin, kıyafet, kadın hakları, laik yönetim ve benzerleri gibi kutsal emanetleri yok etmek isteyenlerin çok iyi teşhis edilmeleri gerekir.

Bu tip yıkıcı kişi ve zümre veya örgütler, iki değil, çok yüzlü olacağından kendilerini tanımada hata yapmamak ve bilhassa gerçek Atatürkçülerin bu karanlık kafalı veya kafaları midelerine bağlı kişilerden ayırt edilmeleri ve alınacak çeşitli tedbirlerle bu yaratıkların hiç değilse, zararsız hale getirilmeleri elzemdir.

Ancak bu suretle ilk modern şekliyle insan ve vatandaş hakları beyannamesinde ifadesini bulan din ve vicdan hürriyeti, uygulama alanı bulacak ve hakiki anlamına kavuşacaktır.

Atatürkçülüğün ortaya koyduğu halkçılık: Halka değer veren onu her şeyin üstünde tutan, vatanın kurtuluşunda canını ve malını esirgemeyen, uzun yüz yıllar gerçek değeri anlaşılmayan ve fakat cumhuriyetten itibaren, kendisine layık olduğu her şeyin verilmesi gereken, kendi kendini yönetmekte tek söz sahibi olan Türk milletini esas alan bir görüştür.

Esasları Atatürk tarafından belirtilen Türk milliyetçiliği, bir tarihi gelişimin mahsulüdür.

“Biz, ilhamlarımızı, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz. Bizim yolumuzu çizen, içinde yaşadığımız, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletler tarihinin binbir facia ve ızdırap kaydeden yapraklarından çıkardığımız neticelerdir” diyen Atatürk'ün milliyetçiliği: insan haklarına dayanan, ırkçı olmayan sulhçu ve birleştirici bir ilkedir.

Anayasamızda, “Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür” şeklindeki hüküm, bu anlayışı doğrudlamakta ve bu ilke “milli” deyimini ile anayasamızda yer almış bulunmaktadır.

Atatürk, Batı'da, “etatizm” denilen ve sadece devletin halk ekonomisine doğrudan doğruya müdahalesi olarak tanımlanan, sınırları belirsiz ve özü tartışmalı bir terim şeklinde anlaşılan Devletçilik'e yepyeni bir kapsam ve anlam vermiştir.

Atatürk devletçiliğinin en önemli ilkelerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

a) Fırsat eşitliği yaratmada devletin önemli görevleri vardır. Yani insanlar özgür ve eşit haklarla doğduklarına göre,

fizik moral ve zihni gelişmede eşit fırsat ve imkânlara sahip olmalıdırlar.

b) Sınıfsız, imtiyazsız bir toplum yaratma ülküsü

Bu ilke çıkarları zıt grupların çalışan ve çalıştıranların emek ve sermaye temsilcilerinin varlığını inkâr anlamına gelmeyip, sadece o zümreler arasında çarpışmayı, mücadeleyi gereksiz hale getirme amacını güder. Böylece geniş ölçüde bu, devlet hakemliğini, kabul demektir. Devlet tabiatıyla, bu hakemliğini, zayıf kitleleri koruyarak yerine getirecektir.

c) İnsanın insan tarafından sömürülmesini engelleme,

Devlet sermayesinin müdahalesi bulunan memleketlerde sömürücü tröst ve karteller doğamaz. Devletçilik, sosyal adalete yol açan aşikâr bir sosyal öze sahiptir.

Atatürk devletçiliği özgürlükçü ve milliyetçidir.

Siyasi iktidarın, ATATÜRK İLKELERİNİ gereği gibi anlayıp, anlatılmaması, seçim tavizleri, dünya bunalımlarından iyi dersler alınmaması gibi sebeplerle, tereddüt ve sendelemeler meydana gelmiş olabilir. Atatürk devletçiliğine ait sınırların kesin bir şekilde çizilmemiş olmasından yakınılmaz.

Aşırı sağa veya aşırı sola çekilmek istenmedikçe, bu sınırlar: ÖZGÜR BİR TOPLUMDA SOSYAL ADALET şeklinde belirlenmiştir. Yani bir yanda devlet mabutlaşmayacak ve özgürlüklerle saygılı kalacak, bir yanda da toplum dengede olacak; imtiyazsız, sınıfsız olma ülküsüne yaklaşılabacaktır.

19. asrın görüşleri olan Kapitalizm veya Marksizm yerine, 20. yüzyılın anlayışı olan ATATÜRK ideolojisinin benimsenip, uygulanması; bu görüş ve anlayışın, BUGÜNÜN İNSANINA DAHA YAKIN OLMASI VE DOLAYISIYLA DAHA İNSANCIL BULUNMASI BAKIMINDAN DA ZORUNLUDUR.

Yukarıda kısaca tanımları yapılarak, öz nitelikleri belirtmeye çalışılan ve 1961 Anayasamızda detaylı olarak yer almış bulunan bu ilkelerin uygulanabilmesi ve bu suretle bunların Türk milletine sağlayacağı yüksek menfaatlerin elde edilebilmesi için; kişi ve kuruluşların uymak zorunluluğunu duymaları gereken bazı önemli gerekçeler de mevcuttur.

Örneğin:

“Öğretim görmüş, bilgili” anlamına gelen “AYDIN” sözcüğünü, bu dar anlamda ele aldığımızda pek çok kimsenin bu bölüme gireceği tabiidir. Hiç etliye, sütlüye karışmadığı halde birey yaşantısında, uygar davranışlara sahip bir insan, hele biraz okumuşluğu da varsa, kendisine bu sıfatı hak olarak layık görecektir.

Ancak toplum açısından ele aldığımız ve kendisine muhtelif düzeylerde öncülük sıfatını vermek istediğimiz AYDIN, herhalde bu aydın değildir.

Topluma yararlı olmak açısından ele alındığında, aydın sözcüğü çok daha geniş bir nitelik kazanmaktadır. Şöyle ki, aydın muhakkak surette tahsilli, bilgin kimse demek değildir. Çünkü her okumuş kimsese “aydın” denilemeyeceği gibi, modern toplumlarda bazen okur, yazar bile olamayan, fakat kafa yapıları ile bu sığata hak kazanan kimselere rastlanmaktadır. Uygar bir davranışa, uygar bir giysiye ve hatta uygar bir tahsile ve kafa yapısına sahip olmak, toplum açısından, “aydın” sayılabilmek için yeterli değildir.

Aydın, düşünen ve tenkit eden hak ve hukukun gerçekleşmesi, toplumun ileriye gitmesi için çaba harcayan kimsedir.

Türk aydınının ayrıca, Atatürk devrimciliğini kavramış, uyanık ve vatansever olmak gibi özellikleri de bulunmalıdır.

Kökü dışarıda olan her ideoloji, fıkırce az veya çok kapitülasyondur. Çünkü fikir başka, ideoloji başkadır. Türk aydını, bize özgü gelişme yolunu izlemek durumundadır. Hiçbir sosyal felaketin, “tek biçimde” düşünce zorunluluğu gerektiren rejimlerden daha ağır olamayacağı unutulmamalıdır.

Duyguları ile düşünceleri ile ve yaşayışları ile kendisine anlam veren ülkesi halkından bambaşka bir insan olan, memleketin ilerlemesi, halkın aydınlanması için girişilen her harekette, ihanet içinde bulunarak, yan çizen dünyanın aydınının yerini, bugün artık bütün üstün vasıfları şahsında toplamış bugünün aydını almalıdır.

Siyasi hukuk gelişmesinde görülen sayısız örneklerden de anlaşılacağı üzere: Topluma saygı ve sevgi telkin edemeyen, devlet yetkilerini kullanmaya yetenekli olmayan yönetimlerin DEVLET GÜVENLİĞİ'ne sahip çıkımları olanağı

yoktur. Yerinde, zamanında, öngörülen şekilde ve samimi-
yetle kullanılmak üzere anayasa ve mevcut kanunlar devleti
mutlak güvenlik içinde tutacak imkânları sağlamıştır.

Devlet güvenliğinin en önemli ilkesi anayasaya saygıdır.

Bu saygının yitirilmemesi ve dolayısıyla devlet güvenliği-
nin zedelenmemesi konusunda en önemli görevin, devlet ku-
ruluşunun yüksek kademelerinden itibaren tüm yasama,
yargı ve bilhassa yürütme organı mensuplarına düştüğünde
şüphe bulunmamaktadır.

Burada sözü edilen saygıdan maksat:

Büyük Atatürk'ün kurtardığı ana vatan üzerinde kurdu-
ğu Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini ve geleceğinin teminatı-
nı teşkil eden ANAYASA'nın çağdaş uygarlığa ulaşmayı sağ-
layacak tüm ilkelerin, noksansız ve süratle uygulanmasıdır.

Türk silahlı kuvvetlerine kanunen tevdi edilmiş bulu-
nan, Türk yurdunu anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye
Cumhuriyeti'ni kollamak ve korumak görevinin yerine geti-
rilmesi anlamında kabul edilen 12 Mart 1971 tarihli müda-
haleden sonra ilan olunup uygulanan sıkıyönetim vesilesiyle
yapılan soruşturma sonuçlarına ve verilen hükümlerin nite-
lik ve kapsamlarına nazaran:

Türkiye'nin içine düşürüldüğü durumun, genel olarak,
anayasaya karşı gösterilmesi gerekli saygının yitirilmesinden
ve böylece anayasanın işaret ettiği "Atatürkçü yoldan" sapıl-
mış olmasından ileri geldiği kanısına varılmaktadır.

Hakiki devlet adamı, memleketin ana sorunları karşısın-
da, kısa vadeli ve şahsi veya zümreligi çıkar hesapları yeri-
ne, gelecek kuşakların mutluluğunu düşünen adamdır.
Çünkü "halk için yönetim"de esas olan, halkın duygusal ve
bazen da ilkel isteklerine göre değil, ulusal ve ekonomik çı-
karların ve dolayısıyla kamu yararının ön planda tutulması
suretiyle düzenlenen programa göre davranılmasıdır.

İlmin görevi: Objektif gerçekleri bulmaya çalışmak ve
bulduğuna kanaat getirdiği gerçekleri de sırası gelince bil-
dirmektir.

Bu niteliği iktisap etmiş bilim adamlarının, memleket
meseleleri üzerinde ilmi araştırmalar ve bu sorunlarla ilgili
tartışmalar yapılırken:

Siyasi eğilimin, ideolojik hedeflerin, yönetenlere karşı duyulan sevgi veya nefretin baskısından kurtulmaları, metinleri zorlamamaları, ilmi gerçeği her şeyin üstünde tutmaları gerekir. Savunulan ilmi kanaatların sorumluluğunu, serin kanlılıkla ve vicdan rahatlığı ile yüklenebilmek, mutlaka objektif ve tarafsız olmaya bağlıdır.

Ancak, Türkiye'de hemen her zaman ve her konuda olduğu gibi bu konuda da fikirlerden ziyade duyguların, akıldan ziyade ihtirasların hakim olduğu, düşünce ve davranışların şu veya bu siyasi eğilime ya da ideolojik hedefe göre ayarlandığı üzüntü ile müşahade edilmektedir.

Bir devletin varlığını koruyup devam ettirebilmesi, ilme verdiği değer ile orantılıdır. İlimin yuvası olan üniversitelere tanınan özerkliğin ve mensuplarına sağlanan özgürlüğün temel nedeni budur.

Yukarıda belirtildiği üzere: Tek yönlü katı dogmalara bağlanan kişilerin, üniversite hocalığının gerekli kıldığı bilimsel çalışmalarda objektif olamayacağını izaha hacet yoktur. Bilimde dikkatli olmayı ve dolayısıyla bulunduğu, keşfedildiği zannedilen hususların, ilmi gerçek teşkil etmesini, yalnız hocalık haysiyeti değil, insanlık ahlakı ve toplum yararı da emreder.

Kişiyi tanıyan temel özgürlüklerden olan düşünme ve manevi varlığını geliştirme vb. gibi özgürlüklerin icabı olan bilim ve sanat alanında ve bu meyanda dünyada toplanan bilgilerin korunup yayılmasında başlıca araç olan kitap ve bunun değeri üzerinde herhangi bir gerici kayıtlama düşünlmemek lazım gelir. Ancak bütün özgürlüklerin, devletin, demokratik cumhuriyetin varlığını, temelden tehlikeye sokabilecek şekil ve yönde kullanılması, tüm toplum üyelerinin, bu temel haklarla vedalaşması sonucunu doğuracak biçimde uygulanmak istenmesi de tabiatıyla tecviz edilemez. Temel hak ve özgürlüklerin, suç işleme özgürlüğü haline dönüştürülmemesi ve bunların bu suretle yekdiğerinden ayırdedilmeleri zorunludur.

Nitekim başlangıçta yurt gerçeklerine uygun olarak, anayasanın öngördüğü köklü reformların bir an evvel yapılması suretiyle bir düzen değişikliği şeklinde beliren isteklere sahip çıkan gençliğin, bilahare bazı, "katı kalıpcıların" piya-

saya çıkıp aralarına sızması, onları “bilimsel” diye tanımladıkları bazı ideolojik yönlerde doğru celbetme gayreti sonunda, çeşitli gruplara ayrıldığı ve bazı grupların “halktan kopuk” hale düştüğü görülmüş, müşahade edilmiştir.

Netice itibarıyla Türkiye’nin çağdaşlaşması için, “doğru olmadan doğru görünmek” ilkesinin uygulama alanı bulamaması lazımdır. Çünkü eğriliğin en gelişmiş şekli, bu ilkedir.

KISIM 5

ANAYASAMIZ KARŞISINDA KOMÜNİZM ve BÖLÜCÜLÜK

Hukuk devleti, belirli bir toplumdaki hukuk düzeninin, belirli şahıs, zümre veya sınıfın iradesine bağlı olmaktan çıkıp, belirli bir çağda, toplumca benimsenen, bir dünya görüşünün ifadesi olan objektif bir hukuk fikrini kurumlaştıran bir anayasanın hakim bulunduğu devlettir.

Müvacehesinde:

Hukuk devletinin, yalnız devlet için değil, kişi, zümre ve sınıflar için de genel sınırlar gösterilmiştir.

Yeni anayasa:

“Temel hak ve hürriyetler, anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlak, kamu düzeni, sosyal adalet ve milli güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz”

şeklindeki II. maddesiyle:

Bütün hak ve hürriyetlere, özüne dokunulmamak kaydıyla bazı sınırlamalar getirilebileceğini açıklamıştır.

Anayasanın 57 maddesi:

“Siyasi partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine ve devletin ülkesi ve milleti ile bölünmezliği temel hükmüne uygun olmak zorundadırlar. Bunlara uymayan partiler temelli kapatılır...”

şeklinde hüküm getirmekte ve demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları saydığı siyasi partilerin kuruluş ve faaliyetlerine Türkiye'deki hukuk devleti düzeninin emrettiği siyasi sınırları çizerek, aksi davranışların müeyyidesini göstermiş bulunmaktadır.

Bütün bunlara ilaveten anayasamız:

“Sosyal ve İktisadi Haklar ve Ödevler” bölümünde:

Aile, mülkiyet, çalışma, dinlenme, ücretli adalet, sendika kurma, toplu sözleşme ve grev, sosyal güvenlik, sağlık, öğrenim ve kooperatifçilik konularında genel ilkeleri belirlenmiş ve ayrıca devletin iktisadi ve sosyal görevlerinin sınırını da belirtmiştir.

Anayasamızın yukarıda belirtilen esaslardan ayrı olarak ve bilhassa eşitlik, kişi ve konut dokunulmazlığı, haberleşme, seyahat, din ve vicdan, düşünce, bilim ve sanat, basın, toplantı ve hak arama gibi özgürlüklere de üstün yer vermesi karşısında:

Halkın halk için halk tarafından yönetimi şeklinde tanımlanan insancıl, akılcı ve bilimi temel kabul edinen Atatürk demokrasisi ülküsüne varması, ulusumuzun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması için komünizme yer vermeyen ve devlet güvenliğinin en önemli ilkesi olan hükümleri ihtiva eden anayasamızın, özüne ve ruhuna aykırı olmadığı tebeyün eden ceza maddeleri ile varlığını koruması tabii sayılmalıdır.

Keza anayasamızın:

“Türkiye devleti, ülkesi, milleti ile bölünmez bir bütündür.

Resmi dil Türkçedir...”

şeklindeki üçüncü maddesi:

“Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir...”

şeklindeki 12. maddesi,

Bu itibarla hukuk devleti, yalnız kişiyi devlete karşı değil, toplumun bütününe ve devleti de kişi, zümre ve sınıflara

karşı koruyan, onlara birtakım haklar ve yükümler tanıyan bir hukuk düzenine bağlı bir kuruluştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin, 1961 tarihli Anayasası'nın:

“Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan:

Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışları ile meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak, 27 Mayıs 1960 Devrimi'ni yapan Türk milleti:

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, milli şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak Milli Birlik Ruhu içinde daima, yüceltmeyi amaç bilen, Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve:

(Yurtta sulh, cihanda sulh) ilkesinin milli mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk devrimciliğine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak:

İnsan hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı, mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleri ile kurmak için:

Türkiye Cumhuriyeti kurucu meclisi tarafından, bu anayasayı kabul ve ilan ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönülllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile hürriyete, adalete ve fazilete layık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder”

şeklindeki başlangıç kısmı ve:

Cumhuriyetin niteliklerini sayan ikinci maddesi ile:

Türkiye hukuk devletinin hangi dünya görüşüne ve objektif fikir temellerine dayandığını açıklamış bulunmaktadır.

Türkiye'nin mensup olduğu Batılı çoğulcu demokrasilerin benimsediği hukuk devleti anlayışını, faşist ve komünist rejimlerdeki anlayışlardan ayıran temel farkın, anarşi ve istibdada (diktatorya) aynı derecede mani olmak için, toplum ve kişi hakları ve yükümleri arasında da sosyal düzenin ve adaletin emrettiği dengeyi kurmak olduğundan şüphe edilemez.

Nitekim anayasamız,

“Egemenlik kayıtsız şartsız Türk milletininindir...

Egemenliğin kullanılması hiçbir surette belli bir kişiye, zümreye ve sınıfa bırakılamaz...”

şeklindeki 4. maddesi,

“Kanunlar anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarının idare makamları ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır”

şeklindeki 8. maddesi,

“Türk milletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür... ”

şeklindeki 54. maddesi,

“Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme ve seçilme hakkına sahiptir...”

şeklindeki 55. maddesi,

“Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, ödevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez...”

şeklindeki 58. maddesi,

Ve bütün bunlara paralel diğer hükümleri karşısında;

Bütün gerçeklere uygun olarak, hiçbir ayrıma gitmeksiniz, birlik ve beraberlik şuuruyla dayalı, insan haklarına değer veren bir milliyetçiliği benimsediği görülmektedir.

Bu suretle Anayasamız, hangi şekli ile olursa olsun BÖLÜCÜLÜĞE yer vermemiş bulunmaktadır.

KISIM 6

TÜRK CEZA KANUNUNUN İLGİLİ HÜKÜMLERİ

Anayasamızın yukarıda belirtilen anlayışlardan doğan ana prensiplere aykırı düşecek her türlü davranışı, varlığına

ve hayatıyetine yönelmiş büyük bir tehlikeyi telakki ederek, kendisine aykırı olmadığı Anayasa Mahkemesi'nin kesin kararı ile ortaya konan ceza kanunundaki maddelerle, bu tür davranışları müeyyideye bağlamış bulunmaktadır.

A) T.C. KANUNU'nun 141. maddesi:

Bu maddede yazılı cürümler, nitelikleri itibariyle “şekli suçlardandır” kanun koyucu, bu gibi bozguncu ve yıkıcı mahiyet arzeden cemiyetlerin kurularak, faaliyetle geçmesinde, devletin varlığı için tehlike görmüş, suç işlenip, zarar meydana geldikten sonra faili cezalandırmaktansa, zararın meydana gelmesine mani olmayı ve bu suretle tehlikeyi önlemeye tercih etmiştir. Bahsi geçen nitelikteki cemiyet kurmaya tevessül edenleri dahi bu sebeple ceza tehdit altında tutmuştur.

Bu maddede yer alan suçun unsurlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

1- Maddi Unsur:

Gayeleri:

a) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye,

b) Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya,

c) Memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye,

d) Devletin siyasi ve hukuki temel nizamlarını toptan yok etmeye,

e) Cumhuriyetçiliğe aykırı olan veya demokrasi prensiplerine aykırı olarak devletin bir tek fert veya zümre tarafından idare edilmesini hedef tutmaya,

f) Milli duyguları yok etmeye,
matuf bulunan bir cemiyetin;

Her ne nam altında olursa olsun kurulması, kurulmasına tevessül edilmesi, bunların faaliyetlerinin tanzim olunması, sevk ve idare edilmesi, bu hususlarda yol gösterilmesi, suç olarak kabul olunmuştur.

2) Manevi Unsur:

Bu suç için sarih ve fakat umumi kasıt yeterli bulunmaktadır.

Suçun maddi unsurlarından sayılan cemiyetin, 3512 sayılı kanun hükümlerine göre kurulan cemiyetlerle ilgili bulunmadığı aşikârdır. Zira kanuna aykırı olan ve kuruluşu bizzatıhi suç teşkil eden bir cemiyetin bu kanuna göre teşkili, esasen mümkün bulunmamak lazımdır. Buradaki cemiyet terimini hukuki anlamda kabul etmek zorunluluğu vardır. Binaenaleyh normal olarak kurulmuş bir cemiyetin kamufla edilmiş amaç yönünde faaliyette bulunması veya birden ziyade kimselerin aynı amaç etrafında birleşip, bir araya gelerek; basit de olsa bir teşkilat kurmaları ile "cemiyet" unsuru- runun gerçekleşeceği tabiidir. Bu maddenin 8 numaralı bendinde tanımlama, bu anlayış ve kabulü doğrulamaktadır.

Bir cemiyetin T.C. Kanunu karşısındaki durumunun tetkikinde; bu cemiyetin hangi amaca yönelik bulunduğu- nun bilinmesi ve araştırılması lazım gelir.

Yukanda sayılan unsurları ihtiva eden böyle bir kuruluşun, mezkur madde bünyesinde değerlendirileceği aşikardır.

B) T.C. KANUNU'nun 142. maddesi:

Bu madde; 141. maddede belirtilen amaçlara varmak için yapılacak propaganda ve övmeyi tercih etmektedir.

Maddede yer alan amaçların unsurlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

1- Maddi Unsur:

a) Sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek veya devletin siyasi ve hukuki temel nizamlarını topyekun yok etmek üzere,

b) Cumhuriyetçiliğe aykırı veya demokrasi prensiplerine uymaksızın devletin tek bir fert yahut bir zümre tarafından idare edilmesi için,

c) Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülâhazası ile kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya milli duyguları yok etmek veya zayıflatmak maksadıyla,

d) Her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak,

e) Bu fiilleri övmek,

2) Manevî Unsur:

Failde, umumî kasttan ayrı, özel bir kastın da yani 142. maddenin 1., 2. ve 3. bentlerinde yazılı maksat ve gayelerini elde etmek niyetinin de bulunması lazımdır.

Göröldüğü üzere; T.C.K.'nın 141. maddesinde sayılan suçlarla ilgili propaganda ve övme fiilleri bu madde ile cezalandırılmaktadır. O itibarla maddenin esaslarından birini teşkil eden "propaganda" ve "övme" tabirlerinden ne anlaşıldığını açıklaması gerekmektedir.

Komünizm, anarşizm ve diğer bu nitelikteki suçlarda asıl maksat ve amaç; ortamın müsait bulunduğu veya öyle göröldüğü zamanlarda, yıkıcı, zehirli görüşlerin **gizli veya aşıkâr, fakat herhalde son derece kurnazca ve ustalıkla ortaya atılması**, fertlerin zihinlerinde yer almasının sağlanması ve böylece toplumların bu görüşler yönünden davranışa geçirilmesiyle cemiyeti içten yıkmaktır.

Bu hususta baş vurulan araçların en önemlisi PROPAGANDADIR.

PROPAGANDA, kanunun gerekçesinden de anlaşılacağı üzere;

Yayılması istenilen düşüncelerin, birden fazla kimselerin bilgisine ulaştırılmasıdır. Bu unsurun tekevvünü için, genellikle anlaşılan manada, fiilin umumi bir mahalde veya yayın vasıtalarının kullanılması suretiyle işlenmesi şeklindeki bir aleniyete lüzum bulunmamaktadır. Düşüncelerin, her ne suretle olursa olsun; birden fazla şahıslara ulaştırılması halinde; "Propaganda unsuru" gerçekleşmiş sayılır. Söz, yazı, resim, şarkı, radyo, afiş, bildiri, bülten, sinema vb. gibi her türlü araçla propaganda yapılabilir.

Ancak bir görevin yerine getirilmesi zorunluluğu veya bilim adamlarının kendi ihtisaslarına giren ahvalde öğretme özgürlüğünün kısıtlanmaması bakımından; propaganda ya-

pan kişide "tarafıtar kazanmak maksadı" ile düşüncelerini yaymak kasıt ve niteliğinin mevcudiyeti de gereklidir.

T.C. Kanunu'nun 142. maddesinin yapılagelen tutarlı uygulamasına nazaran:

Yayılması istenilen fikir ve düşüncelerin, birden ziyade yani en az iki şahsa, herhangi bir vasıta ile ulaştırılması; propagandanın maddi unsurunun gerçekleşmesi yeterlidir.

Failde tarafıtar kazanmak maksadıyla düşüncelerini yaymak kasıt ve niyetinin bulunması da lazımdır.

Basit anlamda ÖVME: Bir şeyi iyi gördüğünü söylemektir. Yani bir kimsenin herhangi bir fikri benimsemesi, bir fiil veya hareketi taklit etmesi o fikrin iyiliği hakkında yapacağı medhüsenalarla başkaları üzerinde teşvik ve tahrikte bulunmaktır. Propagandanın aksine övmeye: düşüncenin başkalarına ulaşması maksadını aramaya lüzum olmadığı gibi, övmenin birden ziyade kimseler yanında yapılması da şart değildir.

Propaganda ve övme, her ne kadar ilk bakışta birbirlerine çok yakın anlam ifade eden iki ayrı kelime gibi görünmekte iseler de; hakikatte ikisi arasında anlam bakımından farklar mevcuttur.

Propaganda deyimi, övmeyi kapsamı içine aldığı halde, her övme mutlaka propaganda değildir. Nitekim maddenin son tahlili sırasında belirtilen nitelikteki faaliyetlerin her cepheden ve tamamen önlenbilmesi bakımından, propaganda dışında kalan ahvalde müsamahakâr kalınması için, övmenin suç olarak kabul olunduğu anlaşılmaktadır.

Suçun maddi unsurunu teşkil eden propaganda ve övme faaliyetleri vasıf ve mahiyetleri bakımından şeklidir. Bu çeşit suçların, bizatihi devletin varlığını, emniyet ve selametini ve geleceğini tehdit ettikleri kabul olunmaktadır. Cürümün bütün kanuni unsurlarıyla tekevvün edebilmesi için; yıkıcı ve bozguncu şekilde propaganda yapmak veya övmek yeterli olup, maddi suçlarda olduğu gibi, bu fiillerin netice husule getirmesi şart sayılmamaktadır. Dolayısıyla bu nevi suçlarda tam teşebbüs hali bahse konu değildir.

Propaganda ve övmeyi kapsayan sözlerin ağızdan çıkması ile suç tamamlanacağı cihetle; bu konuda nakış teşebbüs

dahi söz konusu olamaz. Ancak basın yoluyla işlenen bu nevi cürümlerde, nakıs teşebbüs mümkündür.

T.C.K.'nun 141 ve 142. maddeleri unsurlarının bu suretle ayrıntılı olarak belirtilmesi sırasında, maddelerde bahsi geçen IRK, KAMU HAKLARI ve MİLLİ DUYGU deyimleri üzerinde de durulması gerekmektedir.

Ortak fiziksel yapı özelliklerine sahip olan insanlardan müteşekkıl büyük grupların, diğer topluluklardan IRK deyi-mi ile tefrik olundukları malumdur. Tarihi gelişim içinde; önceleri hayati önemi haiz olduğu kabul edilen bu farklılığın, giderek bilhassa devlet kuruluşunda pek mühim telakki edilmediği görülmektedir. Ancak bu ortak fiziksel yapı özellikleri yanında dil ve kültür birliğinin de milletin oluşumuna müspet yönden etken bulunduğu ve bu suretle aynı devlet bünyesinde bir araya gelebilmenin, dayanıklılık ve süreklilik bakımından, kolay ve yararlı olduğu müşahade edilmiştir.

Millet hayatında, aynı soydan gelmenin, vazgeçilmez ve üstün bir faktör şeklinde kabul edilmesi ve dolayısıyla diğer ırkları aşağı gören bir anlayışın topluma hakim olması; geçmişte vaki uygulamalarıyla büyük sakıncaları husule getirdiğinden ve davranış bugünün insanı için yararlı görülmediğinden, insan haklarına dayalı bir görüş tercih edilmekte ve geçmişin henüz zihinlerinden silinmeyen acı tecrübeleri terk edilmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla Milletin, tek ırk'a mensup fertlerden oluşması yanında değişik ırklara mensup şahısların bir araya gelmesiyle de teşekkül etmesi mümkündür.

Ancak Milleti oluşturan değişik ırk mensuplarından çoğunlukta olanların kendilerini üstün görerek, diğerlerine eşit haklar tanımaması veya tanınmış hakların geri alınması yolundaki faaliyet ve davranışları nasıl IRK'çılık olarak tanımlanabiliyorsa, sayı itibariyle azınlıkta olanların; temel yasa da herhangi bir ayırım gözetilmesine ve diğer kanunlarda böyle bir tefrike yol açacak hiçbir hüküm bulunmamasına rağmen, devamlı surette kendilerinin ekseriyetin mensup olduğu ırktan başka bir ırka sahip olduklarını işlemeleri, bu ırkın özelliklerini saymaları ve bu ırk değişikliği sebebiyle, milletin bütün fertlerine sağlanan genel haklar dışında özel isteklerde bulunmaları da: KEZA IRK'çılık sayılmaktadır.

Buna günümüzde AZINLIK IRKÇILIĞI denilmektedir.

Yukarıda "Anayasamız karşısında Komünizm ve bölücülük" kısmında detaylı olarak belirtildiği üzere: T.C. Anayasası, her türlü ırkçılığı reddetmekte ve bu yoldaki faaliyetler, anayasaya aykırı olmayan T.C.K'nun tahlili yapılan bu maddeleri ile müeyyideye bağlanmaktadır.

Bilindiği üzere kamu hakları; milleti teşkil eden fertlerden oluşmuş toplumun genel düzeni ve devletin, hayatıyeti ile ilgilidir. Bu haklar, anayasanın özel bölümünde yer almış, nitelikleri belirtilmiştir.

MİLLÎ DUYGU; vatanseverlik mefhumuna dahil sayılacak bütün fikri ve hissi unsurların topluluğudur. Yani vatanseverliği teşkil eden sevgi ve düşüncelerin muhassalasını milli duyguyu teşkil eder. Bu itibarla; Türkiye'nin toprak, etnik ve siyasi bütünlüğüne bağlılık, dünya milletleri topluluğu içinde memleketimize layık haklar konusundaki şuurlu ve insanın mensup olduğu vatana karşı bir takım vecibeleri bulunduğuna içtenlikle inanış, anılan duygunun bünyesi dahilindedir. Aynı millet bireylerinin kültür derecesi ve yetiştirme tarzı bakımından aynı derecede milli duyguya sahip bulunduğunu söylenemez. Ancak her türlü ferdi ve politik ifratlardan uzak olarak, şövenliğe varmayan ve sadece devletin varlığı, devamı yönünden, kanun tarafından himaye edilen milli duygunun gereklerini vatandaşlardan beklemek zorunluluğu aşikârdır.

Bu nedenlerle yine kanun, kamu haklarının ırk mülahazasıyla kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya milli duyguları yok etmeye veya zayıflatmaya yönelik propaganda veya övmeleri de müeyyide altına almış bulunmaktadır.

SANIĞIN FAALİYETLERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

KISIM I

ÖĞRETİM GÖREVLİSİ BULUNDUĞU DEVREDEKİ FAALİYETLERİ

A) Komünist Faaliyetler

Nisan 1967 tarihinden itibaren Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde, öğretim üyesi yokluğu nedeniyle, öğretim üyesi olan bir Doçentin denetimi altında "sosyoloji" dersini okutmakla görevlendirilmiş ve kendisine bu öğretimde Hans Freyer'in "Sosyolojiye Giriş" isimli kitabını esas alması yolunda direktif verilmişken;

Bilirkişi tarafından belirtildiği üzere; pozitif bilimler gibi sosyoloji bilimi, henüz kat'iyet arz etmeyen, kapsamı kesinlikle tespit olunmamış bir bilim olmakla beraber; genel mahiyette sosyoloji öğretimi ile görevlendirilen, denetimi altındaki bir asistanın, mevcut ders notlarında ve sınav belgelerinde varlığı tespit edilen konulara değinmek zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kaldı ki henüz sosyoloji biliminin konusunu, metodunu, tarihini, sosyal hayatın ana şekillerini, sosyal hareketliliği öğrenmemiş ve bu konuda yeterli bilgiye sahip kılınmamış bir topluluğa, Türkiye'nin toplumsal yapısı gibi belirtilen ana fikirleri öğrenmeden kavranamayacak olan bir konunun ele alınıp, anlatılmaya kalkışılması; görev hududunun aşılması anlamındadır.

Nitekim sanık İsmail BEŞİKÇİ vermekle görevlendirildiği

ders konusunda, esas kaynak da kendisine bildirildiği halde, hiçbir yazılı metne bağlı kalmamış ve esinlendiği kaynaklardan, kendi görüşü yönünden derlediği bilgileri öğrencilere intikal ettirmiş ve bu suretle dersler sırasındaki tüm anlatımlarının da kontrol dışında kalabilmesini sağlamaya gayret eylemektedir.

Filhakika:

Toplumsal yapının, üretim araçları ile insan arasındaki münasebete göre belirleneceğini söylemek suretiyle MARKSİST DİYALEKTİĞE verdiği önemi ortaya koymakla ve yine insan topluluklarının; ilkel, köleci, feodal ve kapitalist aşamalardan geçtiğini ve son şeklin sosyalizm olduğunu ifade ile; MARKSİST-LENİNİST görüşün tartışmasız ve dolayısıyla tek yanlı olarak kabulünü sağlamaya çalışmaktadır.

MARKSİZM'in tarihi maddeci görüşünü, tek ilmi hakikatmış gibi anlatıp, toplumsal gelişmenin; tabiat-insan ve üretim biçimi ilişkisi ile bağlantısını kurmakta ve yeni üretim ilişkilerinin toplumsal üstyapı ile çalışması sonunda hüsule gelen üstyapının, bu ilişkilere göre kurulduğu yolundaki anılan ideolojiye ait görüşü muhataplarına benimsetmeye çalışmaktadır.

Toplumsal gelişmenin belirli bir evresinde gelişmenin, karşıklığa dönüşerek, bunun, DEVRİMCİ bir biçimde çözümlenebileceğini, aynen MARKS ve LENİN gibi, ileri süren saruğın; kapitalizm aşamasından ve ayrıca bu düzeye varışı engeller mahiyette gördüğü ve sömürü olarak nitelediği bağlantılardan geçip kurtulmanın KURTULUŞ HARPLERİ ile mümkün olacağını ifade ettiği ve komünizmin KÜBA'da yerleşmesi için Fidel CASTRO ile beraber mücadele eden ve çağımıza birçok memleketlerde KOMÜNİST SİSTEMİN hakim olması yolunda ANARŞİK FAALİYETLERİN ve GERİLLA SAVASLARININ bayraktarlığını yapmış bulunan CHE GUAVE-RA'nın:

“Kurtuluş harpleri diğer harplerden tamamen farklıdır”

şeklindeki sözüne özel bir önem verdiği ve öğrencilerin de bunu böylece bilmelerini arzuladığı serahatla anlaşılmaktadır.

Yine toplumların genel kanunlarına göre, sosyalizmin

kuruluşunu, kapitalizmin evriminin bir sonucu olduğunu ifadeden sonra; değişik amaçlara geçişte bütün kabahatin mülkiyet ilişkilerindeki dengesizlikte bulunduğunu söyleyip, DEMOKRASİNİN BİR OYUN OLDUĞU görüşünü ileri sürmesinin hangi amaca yönelik bulunduğunu tespit etmemeye imkân yoktur.

Bilindiği üzere; sosyalist ideolojide ve buna dayalı uygulamada kurtuluş hareketleri; EMEKÇİ SINIFLARIN İKTİDARA GETİRİLMESİ amacını güder. Bu amaca ulaşılırken kapitalizmin egemenliğine son verilecek ve burjuvaziyle gerici sınıfların koruyucusu olan ORDU ve POLİS teşkilatları etkisiz hale getirilecektir.

Sanık İsmail BEŞİKÇİ yine ders anlatımlarında:

ENGELS'in "toplumsal kanunlar fizik kanunları gibidir..."

şeklindeki sözünü, her türlü deneyden geçmiş ve artık üzerinde tartışma yapılmaz hale gelmiş bir ışık, gerçek olarak ele aldığı ve:

"Parlamentoda yapılan kanun, hiçbir zaman toplumsal bünyeyi aksettirmez"

diyerek; anayasanın öngördüğü demokratik parlamenter yönetimin toplumun sorunlarına bir çözüm getiremeyeceğini ve dolayısıyla bu günkü yönetim şeklinin terkedilmesi gereğine muhataplarını inandırmak istemiştir.

İsmail BEŞİKÇİ'nin sınavlarda öğrencilere yönelttiği sorularla ilgili bilgileri, ders anlatımları esnasında öğrencilere verdiğinin kabulünde zaruret bulunmaktadır.

BU SORULARDAN

("Baticılık, gericiliktir" sözünü toplumsal yönden açıklayınız)

şeklindeki sorunun cevabı, MARKSİST-LENİNİST fikir sistemine tabiatıyla uygun olacaktır. Nitekim bu ideolojiye göre; 18 ve 19. yüzyıllarda, genel olarak üretici güçleri geliştirici ve dolayısıyla ilerici karakterde görülen burjuvazi, potansiyel olarak kendi zıddı olarak işçi sınıfının gelişip, sınıf mücadelesine girmesiyle: İlericiliğini yitirmiş ve GERİCİ olmuştur. Kapitalist gelişme Batı'da vuku bulduğu için; bugün artık Batı'yı örnek almak yani BATICILIK GERİCİLİKTİR:

Filhakika sınav belgeleri tetkik edilen Yılma Durak'ın bu soruyu:

“Batıcılık gericiliktir sözü, 20'nci yüzyılın sonunda Batı kapitalizminin boşluklarına giren MARKSİST DİYALEKTİĞİN bazı Asya memleketlerinde tatbik edilmesi neticesinde meydana gelen bir gerekçedir”

şeklinde cevaplaması da: Kabul edilen görüşü doğrulamaktadır.

“İLERİ ASYA-GERİ AVRUPA” sorusuna gelince,

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin bu sorunun cevabını teşkil eden hususları, öğrencilere anlattığında şüphe yoktur.

Esasen sanık da bunu, duruşma devamınca yazılı ve sözlü olarak defaatle ifade etmiş ve; “bir hocanın öğrencilerine anlattıklarını sınavda sorması kadar tabii bir şey olamaz” demiştir.

Bu soruda bahsi geçen (İLERİ) ve (GERİ) sözcüklerinin toplumsal, siyasal ve ideolojik bakımlardan ele alınıp açıklanması gerektiği ortadadır.

Sosyalizmin bu hususlara ilişkin görüşüne göre; Avrupa'nın siyasal durumu kapitalist anlayışın temelleri üzerinde olduğu için çağımızın siyasal akımlarına karşı geridir. Buna lutuculuğu da eklendiğinde; kendisinden sonraki bir aşamanın ifadesi olan sosyalist akıma nazaran “GERİ” sıfatına hak kazandığı ortaya çıkmaktadır.

Asya'da ise; kapitalizmden sonraki devreyi belirleyen sosyalizm hakim bulunduğundan; Asya'nın ileri, Avrupanın geri olduğu kolaylıkla anlaşılır.

Filhakika öğrenci Güner SERİKLİ de bu soruyu: KAPİTALİZM İLE SOSYALİZMİN ileri veya geriliğinin tartışılması şeklinde anlamış ve tabiatıyla cevabı da bu istikamette olmuştur.

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin, vaki tek yönlü anlatımlarını kavradığını gördüğü bu öğrenciye de tam numara takdir ettiği görülmüştür.

“Osmanlı tarihinde TANZİMAT FERMANI gerici bir harekettir”

şeklindeki soru: Yukarıda değinilen görüşlerle bağlantılı

olarak Türkiye'deki aşırı solcuların "Genel Kabulü" istikame-
tindedir.

Her devletin olduğu gibi Osmanlı Devleti'nin de, diğer devletlerle çeşitli ve bu meyanda ekonomik ilişkileri olmuştur. Devletin, değişik nedenlerle zayıf düştüğü dönemlerde, ileride kendisi aleyhinde sonuç doğuracak veya böyle sonuçlar doğurması muhtemel antlaşmalar yapmış olması da düşünülebilir.

Ancak Devlet hayatında şu veya bu hareketin, kesin şeklinde, yararlı, yararsız, doğru, yanlış olarak değerlendirilebilmesi; çok yönlü ve bilhassa tarihi, sosyal, ekonomik ve politik araştırmalar yapılması ve bu araştırmaların, bu konuda kesin yargılara varmayı temin edecek sonuçlara ulaşması şartına bağlıdır.

Bu itibarla;

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin "gerici bir hareket" olarak gördüğü TANZİMAT FERMANI'nın;

Osmanlı toplumu ve bilahare Türk milleti için bazı kayıtlamalar getirmesi yanında; yakın çağ tarihimizde ard arda gelen ve modern bir hukuk devletini geliştirme yolunda yapılan hareketlerin bir sonucu olduğu da söylenebilir. Bu hareketlerden Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde gelişmiş olaylar; Birinci ve İkinci Meşrutiyet hareketleridir. Gülhane yazısına dayanan TANZİMAT, dinsel ve geleneksel hukuk anlayışından ayrılma ve modern hukuk anlayışına yaklaşmanın ilk basamağıdır; güvenlik, hak ile görev bakımından eşitlik ve insan kişiliğine saygı ilkesinin, Batı'nın modern sayılan anayasalarından, Osmanlı kaynaklarına aktarılmasında anlamını bulur. Sadece en önemlilerine değinilen bu siyasi, hukuki ve sosyal oluş ve devrimlerinden her biri, kendisinden sonraki devrimlerin de zeminini hazırlamıştır. Yeni Türkiye Devleti'nin kuruluşu ile başlayan anayasa hareketlerinde, bu istek ve tecrübelerin izlerine rastlanmaktadır.

Hal böyle olduğu halde; sanığın, tarihi maddeci görüşü, iman gibi benimsemiş olmasından ve dolayısıyla bütün oluşumlara tek gözle bakmış bulunmasından ileri gelen, "İlim adamında" mevcudiyeti zorunlu "tarafsızlık-objektiflik" ilkelere nasipsiz anlatımlarının, yine malum ideolojiyi yayma faaliyeti cümlesinden olduğu tebeyyün etmektedir.

Öğrenci Ayfer ARSAL'ın, bu soruya sanığın anlatımları yönünde karşılık vermesi ve sanığın da cevaba "güzel" kaydını koyduktan sonra tam not takdir etmesi, varılan kanaati doğrulamaktadır.

"Batı Anadolu'dakinin aksine, Doğu Anadolu'da feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş olmayışının nedenleri ve çeşitli faktörleri" ile ilgili sorunun:

"Kapitalizm, Türk toplumunun değerlerine uygun değildir. Onun için ne o dinamik sosyolojinin dediği gibi, ihtiyaçları ve yenilikleri toplum değerlerine uydurmak şarttır"

mahiyetindeki karşılığı ile;

Türk toplumunun, eksi, gerici olduğu ifade edilen kapitalist düzenden sosyalist düzene geçmesi gerektiği öne sürülmekte ve ayrıca feodal yapıdan ve varlığı sanıkça ileri sürülen Türkiye'nin bazı bölgelerindeki Asya Tipi Üretim Tarzı'ndan da sosyalist yapıya geçirilebileceği önerilmektedir.

Filhakika sosyal değişme ile alakalı ders notları bölümünde sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin bu değişimin faktörlerini ele aldığı, sınıf yapısının niteliğini belirlediği ve bu değişimde esaslı unsurun ÖNDER olduğunu ortaya koyduğu ve sosyal değişme ile beraber hakim sosyal sınıflara ve emperyalist ilişkilere karşı DİRENMENİN BAŞLADIĞI'nın zikredildiği ve bugünkü direnme şeklinin de KURTULUŞ SAVAŞLARI olduğu üzerinde durduğu görülmektedir.

Böylece sanığın; aynı ekonomik düzeyde bulunmayan toplumların da SOSYALİST DEVRİMİ gerçekleştirebileceğini ortaya koymakta ve bu devrimin SOSYALİST BİLİNCE ERİŞMİŞ önderlerin yönetiminde KURTULUŞ SAVAŞI şeklinde olacağını belirterek, "bilimsel" diye ifade ettiği sosyalist yani komünist yönetimin Türkiye'de tezelden kurulmasını, tek çıkar yol görmekte ve bu görüşlerinin propagandasını yapmaktadır.

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin belirtilen bu faaliyetinde; T.C.K.'nın 142/1 maddesinde yer alan suçun maddi unsurları mevcut olduğu gibi benimsendiği sarahatle anlaşılan meskur ideolojiyi muhataplarına da kabul ettirmek ve böylece taraftar kazanmak maksat ve niteliğinde hareket ettiği şüpheden varestedir.

B) Bölücü Faaliyetler

Eylül 1967 Kasım 1967 tarihleri arasında Doğu Anadolu'nun bazı il ve ilçelerinde, Anayasa Mahkemesi'nce bilahare kapatılmış olan TİP tarafından düzenlenen mitingleri telkik konusu yapan sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin "Toplumsal Genel Gelişim Kanunları Açısından Bölgenin Sosyoekonomik Yapısı İçinde DOĞU MİTİNGLERİNİN ANALİZİ" isimdeki bir metni, Aralık 1967'de çoğalttığına ve bunu bazı şahıslara ve bu meyanda kaynak olarak öğrencilerine de dağıttığına, ait olduğu bölümde işaret edilmişti.

95 sayfalık bu metnin hazırlanmasında esas amacı; doğu-balı arasında büyük bir sosyal adalet dengesizliği bulunduğunu ve bunun gün geçtikçe doğu aleyhine geliştiğini göstermek olduğu kaydedilmektedir.

Doğulu halkının, elverişsiz bir mevkide bulunduğunu anlamaya başladığını söyleyen sanığın, gösterdiği çözüm yolu şöyledir:

"Doğulu halk daha üstün ekonomik ve sosyal seviyeye ulaşmak için direnmekte olup, bu mahiyetteki değişmelerin faktörü olarak önderlerin rolü ile sosyal gruplar arasındaki çatışmalar ve bu çatışmaların çözüm yolları bu açıdan ele alınmalıdır."

Metinde; Türk, Kürt diye bir şey yoktur demenin, sosyolojik bir gerçeği saklamaya yelmeyeceğine işaret edildikten sonra, bu ayrı grupların varlığını belirleyen en önemli unsurun "dil" olduğu belirtilmekte ve sosyal değişme faktörü olarak önder kadrosunun mühim sayıldığı üzerinde durulmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun geri kalmışlığını protesto mitinglerini tertipleyenlerin, bu önemli rolü ifa etmekte olduklarını kendisince saklayarak, bu sayede bu bölge halkının varmış olduğu derin uykudan uyanıp, gerçek çıkarlarının nerede olduğunu anlayacağına inandığına değinmektedir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da köklü şekilde Türk, Kürt farklılaşması bulunduğunu, Kürtlerin Türkiye'de sayıları hakkında esaslı rakamlar mevcut olmadığını, mevcut olanlara ise inanılamayacağını belirtmekte ve kendisine göre

bugün Türkiye'de 2,5 milyon, İran'da 1,5 milyon, ve Irak'ta 0,5 milyon Kürt yaşadığına işaret etmektedir. Bunlardan daha ziyade ve özellikle Irak'taki Kürtlerin büyük bir siyasi kuvvet haline gelmeye başladığını ve Barzan Aşireti reisi Molla Mustafa Barzani'nin 20-25 yıllık mücadele sonunda Kuzey Irak'ta bağımsız bir Kürt Devleti kurma çabasında olduğunu kaydettikten sonra İran, Suriye ve Türkiye'deki hududa yakın aşiretlerin bu bağımsızlık mücadelesini her yönden desteklediğini ileri sürmektedir.

Sosyolog olarak geçinen sanığın yukarıda dercedilen rakamları nereden temin ettiği bilinmediği gibi, istikbale yönelik kehanetleri serdederken hangi verilere dayandığı da anlaşılmamış ve bu, Türkiye'de mevcudiyetini bir gerçekmiş gibi kabul ettirmek istediği topluluğa yön verir nitelikteki telkin ve tavsiyelerinin, mesleği ile irtibatlı bulunmadığı tebeyyün etmiş ve dolayısıyla davranışlarının, kendilerini Türkten ayrı telakki edenler ve bu yolda faaliyette bulunan veya bulunmayı düşünenler nezdinde ilibar kazanma amacına dayalı olduğu kanısına varılmıştır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun feodal yapıya sahip olduğu konusunu zihinlere yerleştirme ve bu yapıdan sonra kapitalizme geçileceğini belirtmeden sonra; yapılacak fevkalade köklü müdahaleler ile kapitalist aşamaya lüzum kalmaksızın, sosyol muhtevalı ve geniş halk yığınları lehine işleyen bir yapıya varabilme olanağının bulunduğunu söyleyerek; varlığını kabul ettiği Kürt toplumunun bağımsızlığı yönünde ifasını zorunlu gördüğü davranışları ortaya koymaktadır.

Yine sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin özel çalışması sonunda, Ocak 1968 tarihinde çoğaltarak bazı kişilere ve öğrencilere dağıttığı ve derslerinde kaynak olarak ele alıp işlediği tebeyyün eden;

“Doğu ve Güneydoğu Anadoludaki göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme”

“Sosyolojik tahliller bakımından ele alınan bir grubun Türk veya Kürt olması mühim değildir”

demiş olmasına rağmen ve bu ve buna benzer bazı kayıtlarla, yaptığı işin “ilmi bir çalışma” olduğunu zanettirme

hususunda aşırı gayret sarfetmesine mukabil yine de asıl niyet ve amacını, tam manasıyla gizlemeyi başaramamıştır.

Nitekim bahsi geçen metinde; "Bu günü daha iyi anlayıp değerlendirebilmek için geçmişi de bilmek zorunluluğu vardır" şeklindeki bir gerçekten hareket etmiş ve fakat; "işte bu noktada (Kürt nedir?) sorusu ile karşılaşıyoruz" diyerek yine meseleyi etnik ayrılık mevzuuna getirmiştir. Bundan sonra Kürt dilinin ne olduğu, nasıl oluştuğu ve özellikleri konularına değinerek, İran, Irak ve Suriye'de Kürt milliyetçiliğine şekil veren faktörlere temas etmekte ve bu konuda henüz ciddi eserler bulunmayışından yakınarak, bunun büyük bir eksiklik olduğunu ileri sürmektedir.

Herhangi bir fiilin işlenişine faili sevk eden sebepler ile failin hakiki kastının, ika olunan eylemin cereyan şekline ve failin davranışlarından çıkarılacak makul sonuçlara göre değerlendirileceği, tespit edileceği tabiidir.

"Tarafsız bilim adamı" "ilmi gerçekleri ortaya koyabilen insan" ve "devrimci, medeni cesaret sahibi kişi" gibi ünvanları kendisine yakıştıran ve bu tür hitaplardan aşırı haz duyduğu ortaya çıkan sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin, yukarıdaki bölümlerde tek tek temas olunduğu üzere;

Üniversite bilimsel araştırma kurulunun bilgisi tahtında yaptığı projesi onaylı resmi araştırmalarında bile, araştırmanın kapsamını, metodunu değiştirdiği ve kendi özel doğrultusuna uygun neticeler saptamayı mümkün kılacak yollara tevessül ettiği hatırlandığında ve bu meyanda;

Noterlik kanalı ile 7.10.1970 tarihi itibarıyla Üniversite Rektörlüğüne gönderdiği ihbarnamede:

(Kendilerine Kürt diyen, çok büyük bir ihtimalle asılları katıksız Türk olan ve dolayısıyla büyük bir ihtimalle Kürt kardeşleriniz kök itibarıyla Turanidir...) şeklindeki Kürtlere' müteallik fikirlere bu gün kargalar bile gölüyor... Kürt halkı ile bir arada yaşamının yolu asimilasyon değildir. Ulusların eşitliği ve kardeşliği temel doğrusunu hiçbir zaman unutmayınız... Doğu Anadolu'da feodal yapılar yıkılıp kapitalist üretim ilişkileri gelişirken; ulus ve ulusçuluk akımlarının da meydana gelmesi, Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt tarihi ve Kürt folklörü araştırmalarının değer kazanma-

sı kaçınılmazdır... kitabımda Türklerin Kürtleri hor gördüklerini yazdığım doğrudur. Bu fikir bütün Türkiye'ye mal olmuştur..." demek suretiyle, bu yöndeki çabalarının hangi maksada muteveccih bulunduğunu herhangi bir tereddüte mahal kalmayacak bir şekilde açıklamış olmaktadır.

Yine aynı ihbarnamede;

4,5-5 milyon Kürt halkının ana diline saygı duymayan ve asimileye çalışan bir zihniyet, halkın mutluluğu için çalışıyoruz iddiasında bulunamaz. Gülünçtür..."

şeklindeki beyanı ile;

Araştırmalarına giydirmek istediği "ilmi çalışma" elbisesini yırtmış olmaktadır. Çoğalttığı metinde Türkiye'de 2,5 milyon Kürt yaşadığını söylerken orada bu miktarı 5 milyona kadar çıkarması; söz ve yazılarının tamamen dayanaksız ve dolayısıyla özel maksada yönelik olduğu tebeyyün etmektedir.

Sanık İsmail BEŞİKÇİ, yargılama konusu yapılan fiillerinde özel önem verdiği KÜRT MESELESİ konusunu, son soruşturmanın devamı boyunca elden bırakmamış ve mahkemeyi adeta "Kürt toplumunun varlığı" yönünde bir karar vermeye sevk etme çabasında bulunmuştur.

Malum olduğu üzere;

Mahkeme, ilham mevzuu maddi olayın, ceza kanunları muvacehesinde suçu teşkil edip etmediği, suç ise, sanığın bu suçu işleyip işlemediği hususlarını araştırıp, irat ve ikame edilen delillere nazaran ortaya çıkan durumu değerlendirecek, buna göre uygulama yapmakla görevlidir.

Buna rağmen mahkememiz bahsi geçen konuda da elde ettiği en son görüşleri ortaya koymakla yarar bulunduğu kanısına varmıştır.

Tarihi, sosyolojik ve etnolojik bilgilerine nazaran;

Ön Asya'da yaşayan ve bazı ahvalde kendilerine Kürt denilen insanların, KÜRT ünvanı taşıyan PART Türklerinden ayrıldıkları, ikinci Dikran Hükümeti zamanında Ermenilerin hakimiyeti altında zorlanarak: milli duygu ve öz Türkçe dillerini bozdukları, önce Gildani, Ermeni ve Zint dillerinden ve daha sonra da Arapça ve Acemce'den aldıkları kelimelerle, Zaza, Kurmanço vb. gibi dil haritalarını meydana getirdikleri

Oranto denilen bölgede oturan ve Hali-Lohorta adı ile anılan Octo-Hitit Türklerinin, önce Goto yani kavgacı adıyla tanındığı ve Goto adının Asuriler tarafından Gardo'ya çevrildiği ve bu sözün de zamanla Kürdo şekline dönüştüğü ve böylece bu topluluğa verilen ismin, kendilerinin Türklerden ayrı bir ırk veya kavme mensup olduklarını göstermeyeceği, kaldı ki Osmanlı İmparatorluğu'nun muhtelif devirlerinde Orta Anadolu'dan getirilip Ön-Asya bölgesine yerleştirilen sayısız Türkmen Aşireti mensuplarının da zamanla bölge şartlarına uyarak, bu topluluğun örf, adet ve çeşitli dillerden alınan kelimelerle oluşan ve bir karışımı ifade edip, gerçek bir lisan hüviyetini kazanmamış konuşma şekillerini benimsedikleri, Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Seferi sırasında iç bünyede mevcut emniyet ve asayişle ilgili bazı endişeleri yok etme bakımından bu dağlı Türklere "Baba Kurdi" ve bunların yerleşmiş oldukları yerlere de "Kürdistan" adını, sadece politik mülahazalarla ve hiçbir ilmi gerçeğe dayanmaksızın, taktığı bilinmektedir.

Kaldı ki;

Osmanlı Devleti'nin ve ondan sonra da Türkiye Cumhuriyeti'nin, bölünmek suretiyle veya çeşitli gruplara ayrılarak zayıflamasını temin bakımından özel gayretler içine giren dış ve içteki bu amacı benimsenmiş kişi ve kurumlar tarafından, gerek geçmişte ve gerekse halen ortaya konulmak istenen gayri ciddi çalışma mahsülleri bir yana;

En son ilmi araştırmaların bile: kendilerine "Kürt" diye isim bulunan topluluğun, Türk aslından gelme olduklarını saptadığı görülmektedir.

Filhakika bu araştırma sonuçlarına göre;

Ön Asya'da yaşayan ve Türk asıllı bir kavim olan ve kendilerine Kürt diye isim konulan topluluğun menşei hakkında, daha çok Arap ve İran kaynaklarına dayanan efsanevi görüşler vardır. Bu hususta 4 tez ileriye sürülmektedir:

Bu topluluğun:

1. Kardü, Haldi ve Gürcülerle ırki ilişkisi bulunan yerli bir ırk olduğu,

2. İrani asıldan geldiği,

3. Arap köküne dayandığı,

4. Orta Asya'dan göçmüş Turani bir boy teşkil ettiği,

Bu tarzlardan en bilimsel ve gerçeklere uygun görüşün ve kabulün sonuncusu olduğu ortaya konulmakta ve:

Bu topluluk, doğudan batıya doğru göç ederek yayılan Turani bir boydur. Çünkü Sibirya'nın Yenisey havalisinde Türklere ait Orhon Abideleri denen yazıtlar bulunduğu bu bölgede Altı Oğuzlar ile Kürt adlı bir ilhanlık vardı. İlhanlığın yeri, Yenisey nehrinin kollarından Olukom ırmağına karışan Elegeş suyunun sol kıyısında idi. Buradaki anıt tarihe Elegeş yazıtı olarak geçti. Anıttaki yazılar Orhon tipi Türk alfabesi ile yazılmıştı. Batıdan Göktürklerle komşu olan Kürtlerin dilinin öz Türkçe ve yazılarının da Göktürklerinkinden daha eski bir Yenisey ile Orhan yazısı olduğu anlaşıldı. Elegeş yazıtı 2,20 metre yükseklikte, 60 cm. enindedir. 1250 yıllık olan yazıt 12 satırdır. 8.ve 9. satırlarda: (Ben, Kürt elinin hanı Alp Urungu, altın okluğumu bağladım belde, ül-kem devletim. 39 yaşında öldüm. Hanım, il'ime, sizlerime ne çare duymadım Hanım, İl'im ne çare ayrıldı.) demektedir. Son satırda Kürt hanı acılarını anlatmakta ve kendisinin zengin sürülere sahip olduğu kaydedilmektedir. Yazıtın ifadesinden anlaşıldığına göre; Kürt hanlığı, büyük hakana bağlı idi. Kürt hanı Alp Urungu, HAKAN'ına, memleketine, ailesine doyamadan 39 yaşında ölmüştü. Böylece Kürt adlı uyruğun, Türk soyundan olduğu, Türkçe konuşup yazdıklarını anlaşılmaktadır. Bu suretle Orhon abideleri, Elegeş yazıtı, eski Macar alfabesi, Erzurum Cünrti mağarasında bulunan damgalar, mezar taşları yazıları hep aynı kökten gelmekte, aynı özelliği taşımaktadır. Bütün bu somut belgelerden çıkarılan ve üzerinde birleşilen gerçeğe göre, bahsi geçen topluluk Orta Asya'dan Ön Asya'ya gelmiş Türklerin bir boyudur.

Bütün bu sebepler muvacehisinde;

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin aynı idare altında birleşmiş toplulukların, aynı etnik yapıya sahip olmaları yolunda bir-zorunluluk bulunmadığını da bilerek, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Türk" tanımını bir kenara iterek, vatan üzerinde bütün haklar bakımından tam bir eşitlik içerisinde yaşamakta olan fertler arasında, ırk farkı bulunduğunu söyle-

yerek ve bu farkın varlığını ispatlamak yönünde özel gayretler sarfedip, kamu haklarını ortadan kaldırmak ve evvelce niteliği belirtilen milli duyguları yok etmek için propaganda yaptığı ve bu fiilinin: T.C.K.'nın 142. maddesinin 3. bendinde yer alan suçun unsurlarını ihtiva eylediği kesinlikle anlaşılmıştır.

KISIM 2

D.D.K.O. LOKALİNDE KONFERANS

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin 12 Mart 1970 günü Ankara Devrimci Doğu Kültür Ocağı lokalinde verdiği kabul edilen ve mahiyeti yukarıda özel bölümünde belirtilen konferansta sarfettiği sözlerinin ve ezcümle:

Doğu Anadolu'nun siyasi lider bakımından uzun seneler ihmal edildiğini, bundan dolayı Doğunun sosyoekonomik yapısı içerisinde feodal kuruluşlar, müesseseler bulunduğunu ifadeden sonra, Türkiye'de 1924'te vuku bulan çok önemli yapı değişimi vuku bulmasına rağmen, üretim biçiminin ve dolayısıyla ekonomik altyapının aynen devam ettiğini ileri sürmüştür.

1924'te üstyapıda vaki değişimlere rağmen ve asıl olan altyapı olduğu halde, buna el atılmaması karşısında; üstyapı, altyapı çatışması doğduğunu, toplumun gelişim doğrultusuna, yapı bilincinin yön verdiğini, toplum bilincinin hukuk kuralları ile bağlanan bir ilişki olmadığını beyan etmiştir.

Bilahare konuşmasında, bu çatışmadan ötürü yapılacak mücadelenin sınıfsal bir mücadele olduğunu söylemiş ve mücadelenin merkezi otoriteye, Doğu Anadolu'daki egemen yani feodal hakim sınıflara karşı, onların gücünü kırarak şekilde yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Bilindiği üzere; bilimsel sosyalizmin yani komünizmin ön gördüğü mücadele şekli de, sınıfsaldır ve bu ideoloji sahiplerince egemen sayılan sınıflara karşıdır. Ve aynı zamanda, emekçilerin iktidarını tesis babında, mücadele kırıncıdır, mevcut kanun hükümlerinin müsaade etmediği şekildedir.

Doğu Anadolu'nun ortaya koyduğu usule uygun bir mücadelelenin yapılmamasından dolayı bugün feodal yapı içinde kaldığını belirttikten sonra, günümüzde Türkiye'nin bütünüyle dışa bağlı durumda bulunduğunu, böyle bağlı bir ülkede değişimin dinamiğini de dışta aramak lazım geldiğini söylemiştir.

Sanık yine bu konuşmasında; MARKSİST-LENİNİST görüşler doğrultusunda, toplumların tarihi gelişimlerini tekrarlayarak, feodal yapıdan kapitalizme geçişin kaçınılmazlığını iddia etmekte ve uluslaşmanın bu değişim sonunda mümkün olacağını açıklamaktadır.

Bu hedefe varabilmek için doğulu ve batılı emekçilerin müşterek davranışlarının lüzumu zikredilerek, kaçınılmaz yolun sosyalizm olduğu beyan edilmektedir.

Doğu sorununa etnik açıdan bakılmaması gereğini söyleyen sanığın, meselenin sınıfsal mücadele ile müsbet sonuçla bağlanacağını ve Türk bürokrasisinin bütün direnmeleri kanlı şekilde bastırılmasına rağmen, etnik ayrılığın yine de ortada olduğunu ifade etmesi ve feodaliteden kapitalizme dönüşteki gibi, çözümün gürültüsüz, patırtısız olmayacağını belirtmesi; yine kendi komünist ideolojisini muhataplarına benimsetmek ve böylece taraftar kazanmak maksadına matuf görülmektedir.

Rusya'ya giderek uzun süre orada kalan, Rus istiklal mektebinde okuyup, kurmay albay olarak mezun olduktan sonra Irak'a dönen ve kendi ihtilalci fikirlerini, beraberinde şahıslara aşılıyarak, Irak Devleti ile silahlı mücadeleye girdiği bilinen Molla Mustafa Barzani'nin faaliyeti hakkında da; "Kuzey Irak'taki Arap merkezi otoritesine karşı mücadele daha erken bir şekilde başlamıştır ve başarıya ulaşmak üzeredir" şeklindeki konuşmasına devam etmek suretiyle; ayrı bir etnik gruba dahil olduğunu kabul ettiği şahısların, "milli meseleyi" halletmede, örneğini verdiği şekle uygun davranışları telkin ve tavsiye etmektedir.

Doğulu egemen sınıfların, batılı egemen sınıflarla, merkezi otoritenin arzusu ve çiyile, işbirliği yapıp bütünleşmesinin sonunda; doğuda yaratılan "artık değerin" batıya aktarıldığını, bunun, çeşitli dalaverelerle sağlandığını söylemenin; yine benimsediği sisteme göre, burjuva, proletarya mücadelesinin zaruri görüldüğünü ortaya koymaktan başka bir anlamı bulunamamaktadır.

1925'ten sonra doğuda çıkan bir sürü isyanlar sonunda asıl zarara uğrayan yine emeğiyle geçinenler yani halk olduğunu söylemenin ve meseleye sınıf açısından bakarken, sınıf analizinin de doğru yapılması gerektiğini ifade etmenin ve bu analizden sonra faaliyetlerin eyleme intikal ettirilmesi lazım geldiğini ortaya koymanın ve ayrıca sınıfsal meselenin çözümlenmesini takiben, etnik meselenin kendiliğinden hal yoluna gireceğini yani sınırları içerisinde mevcut ve birbirinden tamamen ayrı ırk ve kavimlere mensup toplulukları yine hakimiyetleri altırıda tutabilmek bakımından sosyalizm ilkelere arasına katılan "birlikte, beraber yaşama" sloganının geçerli olacağını ve daha doğrusu;

Sosyalist yönetim, işçi, emekçilerin iktidarda bulunduğu yönetim olduğundan ve proletaryanın, hangi ırka veya kavme mensup olursa olsun menfaatleri müşterek olduğundan, her ırk veya kavme kendi dil ve kültürünü kullanma ve geliştirme olanağı sağlanacağından; sınıfsal meselenin, kırıncı şekilde çözüme bağlanmasıyla artık etnik bir sorun kalmayacağını iddia etmenin;

Komünist idarenin yararlarını benimsetmek için saymaktan başka bir davranış olmadığı tezahür etmiş bulunmaktadır.

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin bu konuşması ile; sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek için propaganda yaptığı serahatla anlaşılmıştır.

KISIM 3

ANT DERGİSİNDEKİ MAKALE

Sanık İsmail BEŞİKÇİ tarafından yazılan ve ANT dergisinin Şubat 1971 tarihli 10. sayısındaki kendi imzasıyla yayınlanan; "Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu" başlıklı makaleye, anılan dergi tarafından konulan önsözde;

"Türkiye devrimci mücadelesi içinde (Halklar meselesi)nin doğru konulması bakımından Doğu Anadolu'da yaşayan Kürt halkının sosyoekonomik yapısı; gerek kendi iç ilişkileri gerekse emperyalizmle ve yerli işbirlikçisi egemen

sınıflarla olan çelişkileri, bilimsel yöntemle genişliğine ve derinliğine incelenmek ve tartışılmak zorundadır”

denilerek makalenin genel yönüne işaret edilmekte ve yine bu önsözde; İsmail BEŞİKÇİ'nin Türkiye devrimcileri tarafından üzerinde önemle durulması zorunlu tarihsel gerçekleri ortaya koyduğu öne sürülmekte ve bu makalenin devrimci mücadeleye ışık tutacak yararlı tartışmalara yol açacağından behsedilmektedir.

Makale tüm olarak nazara alındığında bu yazı ile anlatılmak istenilenin; Doğu sorunu ve bunun unsurunu teşkil eden Kürt halkının etnik bakımından ayrılığı, sayısı, yerleşim merkezleri, yerleşme alanının miktarı ve bu ayrılığı kabul edilen topluluğun ULUSLAŞMA meselesini, yazarın görüş ve anlayışı istikametinde kamuoyuna yansıtılması olduğu anlaşılmaktadır.

Nitekim sanık bu yazısında; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayan insanların Kürt olduğunu, ayrı bir dilleri bulunduğunu, 1965 sayımına göre, 5.903 milyona ulaşarak Türkiye toplam nüfusunun % 18,8'ini teşkil ettiklerini, bahsi geçen bölgenin 18 ilinde ve 220.735 km² sahada yerleştiklerini ileri sürmekte ve bu topluluğu henüz feodal düzeyde yaşamaya mahkûm bırakılmış olmasından ötürü, milliyetçilik yönündeki anlayışla, devrimci fikirlere kapalı tutulduğunu, 1967 yılı yaz aylarında Doğu Anadolu'nun çeşitli yörelerinde yapılan mitinglerin geniş etkiler yaratarak aydınlarla bu topluluk arasında diyalog kurulmasını sağladığını ifade etmektedir.

Sanık İsmail BEŞİKÇİ bundan sonraki bölümünde;

Doğu Anadolu'nun, siyasi iktidarlar tarafından bu bölgeye yöneltilen ekonomik toplumsal ve kültürel politikalarının sonucu olarak, geri bırakıldığını söylemekte ve Osmanlı İmparatorluğu devrinde varlığını kabul ettiği Kürtlerle, merkezi otorite arasındaki, onları sömürme ve bağımlı yaşantılarını devama zorlayıcı nitelikte gördüğü ilişkilere değinmekte ve bu meyanda Abdulhamit tarafından kurulan Hamidiye Alayları vasıtasıyla; Halkların birbirleriyle çarpıştıkları ve böylece husule gelen dengeden yararlanıldığı iddia olunmaktadır.

Yazısında cumhuriyet dönemini de ele alan sanığın,

Ölmez adı zihinlere nakşedilmiş olan ATATÜRK'ten Mustafa Kemal diye bahsederek onun, 1919-1922 yılları arasında Anadolu'daki harekete, Doğu Anadolu'yu kazanmak için "dinci idelojiden" yararlandığını söyleyebilecek kadar "yalanlar ustası" seviyesine düşmekte ve Türkiye kurtuluş savaşının, ATATÜRK'ün önderliğinde bütün Türk milletinin candan katılığı ile başlaması sırasında; işgalci düşmanlara karşı sonuna dek götürülecek bu savaşta kurtarılacak vatan topraklarının; hudut itibariyle henüz bilinmediği gerçeğini gözlerden uzak tutmaya çalışmakta ve dolayısıyla bu savaşın henüz başlangıcında yapılan çağrılarda kullanılan isim ve toplulukların, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardan Basra'ya kadar olan geniş topraklar üzerinde yaşamakta olduğu olayını görmemezlikten gelmektedir.

Menşei ne olursa olsun asırlarca bir arada yaşayan bütün örf, adet, yaşantı biçimi, kültür bakımından olduğu kadar maddi menfaatleri yönünden de beraberlik içinde kalmış bulunan insanları Türk-Kürt diye ayıran, bu ayrımını tartışılmaz bir gerçek şeklinde zihinlere yerleştirmeyi arzulayan ve bu amaçla davranışlara geçen sanığın, Kürtlerin aşiret şeklinde yaşadıklarından bahisle, bu aşiret reislerinin Atatürk'e:

"... Sizin safınızdayız, sizinle beraber savaşacağız" demesi ile İngiliz emperyalizmine:

"Evet, sizin yanınızdayız" demesi arasında hiçbir fark bulunmadığını yani "Kürt diye isim verdiği topluluk bakımından, Türk ile İngiliz arasında bir fark olmadığını söylemekle;

Sadece kendisinin milli duygulardan ne derece yoksun olduğu ortaya çıknakla kalmayıp, bu duyguları yok edebilmek için ne kadar azimli ve kararlı bulunduğu da kanıtını teşkil etmektedir. Gerçek dışı sonuçlarla inşa ettiği sahte şato karşısında duyduğu boş öğünmeden hasıl olan kendisinden geçmenin, bundan daha somut bir örneğine rastlamak tabiatıyla kabil değildir.

Sanık yazısında: Bugün Doğu Anadolu'da kurtuluş savaşının Mustafa Kemal'i ile Hilafetin kaldırılmasından sonraki Mustafa Kemal arasında bir ayrım yapıldığını kayde-

derek Türkiye Cumhuriyeti idaresi altındaki Türk toplumunun uluslaşmasının "tepeden inme" olduğunu iddia etmekte ve bunu temin için; (Bir Türk Dünyaya Bedeldir) (Dünyanın en Asil Irkı Türklerdir) ve "Ne mutlu Türküm Diyene" gibi sloganların kullanıldığını öne sürmekte ve bu dayanaksız görüşü ile de;

Yukarıda özel bölümünde nitelikleri detaylı olarak ortaya konulmuş bulunan ve anayasamızda da aynen yer almış olan "Atatürk milliyetçiliği"nden kendisinin yeterince nasibini almadığı, alamadığı, almak istemediği tebeyyün etmektedir.

Türkiyede varlığını ispatlamak için aşırı gayret sarfettiği ve isim babası olduğu topluluğun uluslaşma düzeyine ulaşmamasını yana, yakıla anlatan ve ne anayasada ve ne de tüm yürürlükteki kanunlarda böyle bir ırk veya kavim ayrımını tecviz eden bir hüküm bulunmadığı halde bahsi geçen topluluğun hakim ulus saydığı Türkler tarafından ezildiği değişik işleme maruz bırakıldığını dermeyan eden sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin:

" Daha 1920'lerde Kürt halkından, Türk-Kürt kardeşliğinden bahseden Mustafa Kemal'in 1937'de Kürtlerin en yoğun olduğu Diyarbakırda, Diyarbakır'ı tamamen Türk olarak göstermeye çalışmasını, normal ölçüler içinde anlaşılması son derece güç bir olaydır..."

Niteliğindeki sakat görüşü ile; içinde yaşanan ve mensup olmakla sadece gurur duyulması gereken Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin büyük kurucusu Atatürk hakkında, milli birlik ve beraberliği ve vatanın bölünmezliğini zedeleyebilecek mahiyette olan isnatlarla, takip ettiği amaca ulaşma gayreti içinde bulunduğu görülmektedir.

Son yıllarda, altyapı yatırımlarına verilen hızdan dolayı Doğu Anadolu'da ulusal değerlerin ve bu meyanda Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt folklörü ve Kürt tarihi araştırmalarının da önem kazandığını, beyan ederek; Kürt dilinin, aşiret dilinden ulusal dile doğru evrileceğini yazmakta, örneğin Doğu radyo istasyonlarını çoğaltan merkezi otoritenin, bu tedbirlerle bile arzuladığı sonucu alamadığına ve bundan sonra bu topluluğa karşı baskı yollarına başvurduğuna ve nitekim komando hareketlerini başlattığına dokunmakta, bu görüş-nümler karşısında duyduğu kederden kurtularak;

Doğu Anadolu'nun devrimci mücadeleye kazanılması ve bütün sorunların halledileceğini ve nihayet kendisini rüyalarında bile meşgul eden hülyasının yani "Doğu Anadolu'yu Türk görmenin, Türkleştirilmeye çalışmanın başarısız kalmaya mahkûm olmak suretiyle, gerçekleşeceğini" ortaya koyarak, kendisini ferahlığa kavuşturmaktadır.

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin nitelik ve yönü detaylı olarak belirtilen bu makalesiyle; Türkiye Cumhuriyeti idaresi altında bulunan topraklar üzerinde yaşayan insanlar arasında, ırk ayrılığına dayanan farklar olduğunu, Kürt isimlendirildiği topluluğa haklarının verilmeyip, kendilerine ezici mahiyette kötü muamele yapıldığına, bu davranışın Osmanlı idaresinde başlayarak, Atatürk zamanında ve Cumhuriyet idaresi sürecinde devam ettiğini, bu topluluğun kurtuluşu ve uluslaşması için bazı aşamalardan geçmesi gerektiğini söylemekle bu konuda bazı önerilerde bulunmak suretiyle;

Ve keza T.C. Anayasası'nın "Türk Devleti'ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür", şeklindeki maddesine ve yine herkesin dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşit olduğuna mütedair hükmüne rağmen;

Anayasa'nın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla ortadan kaldırmayı hedef tutan ve milli duyguları yok etmek için propaganda yaptığı ve fiilinde, T.C.K.'nin 142. maddesinin 3. bendinde yer alan suçun bütün unsurlarının mevcut olduğu ve hareketin basın yoluyla irtikap edilmiş bulunduğuna kat'iyetle anlaşılmıştır.

KISIM 4

DİĞER HUSUSLAR

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin 1967 tarihinden hakkında soruşturma açılan tarihe kadar vukuu bulan değişik ve çok yönlü faaliyetleri ile ilgili olarak askeri savcılıkça toplanan belge ve deliller nedeniyle,

Gerek iddianameler ve gerekse esas hakkındaki mütalaa ile vaki istemlerle, mahkemece tesis olunan, arasında bir-mutabakat hasıl olmamıştır.

Suçların niteliğini tayin ve takdirdeki bu ayrılıktan dolayı bazı hususlara değinmek zorunluluğu hasıl olmuştur.

Nitekim:

a) Cemiyet Teşkil

Sanığın, Dev-Genç, ÜNAS ve Devrimci Doğu Kültür Ocakları gibi Marksist-Leninist yöntemdeki dernekler bünyesinde ve paralelinde faaliyet gösterdiğinden ve böylece bu kuruluşlarla amaç birliği ettiğinden bahisle, T.C.K.'nun 141/8. maddesi muvacehesinde, aynı maddenin 1. bendine göre tecziyesi zımında kamu davası açılmış ise de,

Aşağıda (b) bendinde izah edilecek sebeplerden ötürü, kendisinin Üniversite Asistanları Sendikası (ÜNAS) üyesi ve Erzurum Bölge İdare heyetinde görev alması nedeniyle vaki faaliyetlerinin, hakkında açılmış bu davalarla birlikte değerlendirilmesine olanak bulunamamıştır.

Sanık, legal kuruluş olarak teşekkül eden Dev-Genç ve DDKO üyesi bulunmamaktadır. Her ne kadar ceza kanununun ön gördüğü ve ceza tehdidinde tabi tuttuğu cemiyet kurucusu, üyesi; yöneteni, vb. sayılabilmek için; iki veya daha ziyade kişinin T.C.K.nun 141. maddesinde yazılan amaç etrafında birleşmiş olmaları yeterli bulunmakla beraber, bu birleşmenin de sadece ittifak seviyesinde kalmayıp, amacın tahakkuku için bir program, plan ve işbölümü yapılması gerekmekte ve amaç yönündeki faaliyetlerde hangi araçlardan yararlanılacağı hususunda hiç değilse bir karara varılmış olması zorunluluğu bulunmaktadır.

Sanığın bahsi geçen dernekler mensupları ile veya başkaca herhangi bir şahıs veya şahıslarla bu yolda böyle bir beraberlik içerisine girdiği hususunda yeterli delil elde edilmemiştir.

Bu nedenle; iş bu dava konusu olarak huzura getirilen maddi olaylar müstakilen tahlil edilip kıymetlendirilmiştir.

Bu değerlendirmeye geçilmeden önce suç vasfındaki değişiklikten haberdar edilen sanığın mütemmim savunması alınmak suretiyle sonuca gidilmiştir.

b) ÜNAS Bünyesindeki Faaliyet:

Üniversite asistanları sendikası ve mensupları hakkında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı As. Savcılığı tarafından açılan soruşturma vesilesiyle bu derneğin Erzurum şubesi yönetici ve üyelerinin de bu soruşturmaya dahil edildiği ve fakat bu şube mensuplarından Naci GÜRŞİN, Hayri ÖZEN, İsmail BEŞİKÇİ, İnayet BERKMAN, Necdet SÖZER, Özdemir AKMUT, Tuğrul BUDAK, Halil SEYİDOĞLU, Niyazi AKI, Ayhan TORAMAN, Rahmi DİRİCAN, Sorguç KANDEMİR, Şerif Şimşek, Tahir EKMEKYAPAN, Hasan YÜKSEL, Macit ÖZHAN ve Necati AKSOY'dan sanık ve Naci GÜRŞİN'in başka davalar sebebiyle Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Cezaevi'nde tutuklu bulundukları nazara alınarak iş bu dosyanın Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'na gönderildiği ve sıkıyönetim askeri savcılığına tevdi edilen dosya üzerinde herhangi bir işlem yapılmaksızın, sanık İsmail BEŞİKÇİ'ye ait diğer faaliyetlerine ilişkin dosya bünyesine dahil edildiği anlaşılmıştır.

ÜNAS'ın Erzurum şubesi faaliyetlerinin, sadece sanığın yargılanması suretiyle ortaya konulup değerlendirilmesi düşünülemeyeceğinden;

Sanığın da yönetim kurulu üyesi olduğu ÜNAS Erzurum şubesinin faaliyetleriyle alakalı soruşturmanın tamamlanmamış olması ve dolayısı ile sanığın bu örgüte dönük eylemlerinin tüm olarak soruşturmanın ikmalî suretiyle ortaya konulmaması müvacehesinde, tam bir değerlendirme yapılamayacağından ve dolayısıyla sanığa müsbet fiillerin, bahsi geçen örgüt ile ilgili yapılacak hazırlık soruşturması neticesine göre tezahür edeceği tabii bulunduğundan;

Bahsi geçen hazırlık soruşturması dosyasının, iş bu dava dosyasından tefrik edilerek gereği yapılmak üzere Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'na gönderilmesi uygun mütalaa edilmiştir.

c) Bilirkişi Konusu

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin dava konusu yapılan faaliyetlerinin, yani söylediği söz ve yazdığı metinler muhteviyatının tayin ve tespitinde, bunların niçin, ne şekilde söylenip, han-

gi amaca dönük olarak sarfedildiğinin ve dolayısıyla herhangibir suç unsurunu ihtiva edip etmediğinin değerlendirilmesinde; konuşma ve makale metinlerinin tüm olarak göz önünde bulundurulduğunu izaha hacet yoktur. Böyle bir değerlendirme sırasında, sözlerin niteliklerini tahlil bakımından bilirkişi mütalaasına başvurulması lüzumu akla gelmekte ve filhakika bazı uygulamalarda bu yola gidilmekte olduğu müşahade edilmektedir.

Ceza yargılama hukukun en önemli problemi, hiç şüphesiz ispat meselesidir. İspat ameliyesi ile ispat vasıtası en önde yer alan iki ana kavram olup, bu kavramlar önce psikoloji ve mantık konusu yapılmış ve ondan sonra da hukukta söz sahibi olarak yerlerini almışlardır. İnsanların dış alemle doğrudan doğruya temasa gelmek olanağından yoksun bulunduğu ve ancak duyu organları vasıtasıyla aldıkları tenbihleri, geçmiş tecrübelerine dayanarak manalandırmak suretiyle dış alemi idrak edebildikleri bir gerçektir. İşte belirli bir şeye dair tenbihleri alan şahıs, evvelki tecrübelerinden de yararlanarak, bu tembihlerden bir anlam çıkaracak, o tembihleri taalük ettiği realiteyi, adeta zihninde yeniden inşa eleyecektir. Burada iki kademeli bir işlemle karşılaşırız ki; birincisi, iz ve eserleri idraki, ikincisi de; iz ve eserlerden geçmişteki olayların istihracıdır.

Ceza yargılamasında, yargılama makamı, sadece tarafların getirdiği ispat vasıtaları ve onların değerlendirilmesine ait mütalaalar ile yetinmeyip, bizzat kendisi de gerçeği araştırmak ve tespit etmek için gerekli faaliyetlerde bulunmak durumundadır. Serbest ve vicdani delil sisteminin cari olduğu usul kanunlarımıza göre; Mahkeme, gerçeği bulmaya yarayabilecek her türlü eser, iz ve emareden yararlanacaktır.

Yargılamaya katılan heyet üyelerinin, çeşitlilik arz eden olayları ve onlara müteallik delilleri manalandırmada yeterli hayat tecrübelerine sahip olup, olmadıkları önemli bir konudur. İnsanlığın geçirdiği tecrübeleri sistematikınen nesilden nesile intikal etmek suretiyle birikmesi neticesinde; ilmi müktesebatın bir hayli artmış bulunduğu zamanımızda, böyle bir olanağın her zaman için mevcut olduğu söylenebilir. İşte bu durumlar karşısında yani kendi hayat tecrübelerinin yetmediği hallerde mahkeme, başkalarının bilgisine

baş vurmak ve bu bilgidен yararlanmak zorundadır. Bu noktada karşımıza BİLİRKİŞİLİK MÜESSESESİ çıkmak ve bilirkişinin; bazen sadece mücarret bilgi sağlamak ve bazen de kendisine verilen, olaylarla ilgili dökümanlardan sonuçlar çıkarmak suretiyle hakimın yardımcısı haline geldiği görölmektedir.

Ancak, yargılamayı yapan mahkeme kurulu üyelerinin bugünkü genel kültür seviyeleri ve bilhassa sosyal, ekonomik, tarihsel, kültürel ve politik konularda yetiştirilme şekillerinden ve yaptıkları uygulamalardan ve bu uygulamaların yasal denetimlerinden edindikleri tecrübelerе nazaran;

Bu ve buna benzer davalar konusu olabilecek fiil ve davranışları meskur fiil ve davranışların hakiki anlamlarını tahlil ve takdire yetenekli bulunduklarının kabulü lazım gelmektedir.

Nitekim halen uygulama da bu şekilde yapılagelmekte olup, Askeri Yargıtay Drl. Kurulu'nun 17.10.1969 tarih ve 969/74-76 sayılı, Yargıtay 1. C. Dairesi'nin 28.4.1971 gün ve 1970/403 es. 1971/1510 k. sayılı içtihatları da bu görüşü doğrulamaktadır.

Gerek tatbiki istenen veya uygulanması muhtemel olan kanun maddeleri unsurlarının ve gerekse sanık tarafından yazılan veya sarfedilen sözlerin, gerek mahiyet ve gerekse yönelik bulunduğu amaç bakımından matufletinin tayin ve tespitinde bilirkişi mütalaasına lüzum görölmemiştir.

Ancak sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin bir yetkilinin denetimi altında da olsa, üniversite gibi özerk bir kurumda, öğretim görevlisi olarak vazifelendirilmiş bulunması karşısında:

Ve yine;

Dünya ölçüsünde bilgi ve görüşlerin yaşadığı üniversite-deki ilim adamının, objektif gerçekleri bulmaya çalışmak ve bulunduğu her gerçeği sırası gelince bildirmekle görevli bulunduğu da nazara alınarak;

Bütün bunlara ilaveten, Türk eğitim felsefesinin, Türk toplumunun yapısına, çağımızın ileri bilim ve teknoloji gereklerine ve Atatürk milliyetçiliği ilkeleri üzerine oturtularak, uygulanma alanına geçirilmesi zorunluluğu da göz önünde tutularak,

Keza, genel olarak Üniversiteler Kanunu'na tabi olmayan özel kanuna göre kurulmuş devlet üniversitesi yapısında bulunan ve adını büyük önderden alan Atatürk Üniversitesi'nde yarının Türkiye'sinin kıymetli elemanlarını yetiştirmek gibi çok önemli bir görevi üzerlerine almış bilim adamlarının, kürsü ve araştırmayı da kapsayan bilimsel özerkliklerine anayasa ve kanunlarımızca gösterilen ve mahkememizce de tamamiyle benimsenen, zedelenmemesi için gerekli titizlik sarfedilen SAYGI'da da kusur edilmeyerek,

Sarığın, denetim altında okutmakla vazifeli kılındığı "Sosyolojiye Giriş" dersi ve hatta "Sosyoloji Bilimi"nin genel hudutlarını, muhtevasını, tedris şeklinin tayin ve tespit ve ayrıca, bahsi geçen çerçeve dahilinde öğrencilere verilmesi zorunlu bir dersle ilgili bilgilerin şumulünü kavrama bakımından ve bunlara ilaveten denetimi altında öğretim yapmakla vazifeli asistanların; uygulamadaki hal ve davranışların yönünden mütalaa alınmak üzere Prof. Hamide TOPÇUOĞLU bilirkişi seçilmiş ve Ankara'dan Diyarbakır'a celp edilerek, dosyayı tetkikini müteakip, huzuren dinlenmiş ve kendisinden alınan bilgilerin ışığı altında değerlendirmeye gidilmiştir.

d) Teselsül

Malum olduğu üzere; bir suç işlemek kararının icrası cümlesinden olarak kanunun ayrı hükmünün birkaç defa ihlal edilmesi, muhtelif zamanlarda vaki olsa bile, bir suç sayılır. Sadece bundan dolayı tereddüt edecek cezada belirli bir miktar artırma yapılır.

Sarık İsmail BEŞİKCİ'nin Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi bulunduğu devrede öğrencilere vaki ders anlatım sırasında sarfettiği sözler, dağıttığı çoğaltmalar ve sınavlarda sorduğu sorularla;

1. T.C.K.'nin 142. maddesi 1. bendinde yeralan fülü ika ettiği,

2. Keza Ankara DDKO lokalinde verdiği konferansta vaki konuşmasıyla yine aynı maddenin aynı bendine aykırı davrandığı,

3. Yine sanığın A.Ü.'de öğretim görevlisi bulunduğu devrede T.C.K.'nun 142. maddesinin 3. bendinde yazılı nitelikte propaganda yaptığı,

4. Buna ilaveten ANT dergisinde yayınlanan makalesi vasıtasıyla, aynı maddenin yine 3. bendinde yer alan fiili işlediği, yukarıda, ait olduğu bölümlerde detaylı olarak izah edilmişti.

Bir kimsenin komünist veya bölücülük ideolojisini benimsemiş olmasının; bu istikamette irtikap ettiği her eylemin teselsül hükümleri bünyesinde mütalaa edilmeyeceği tabiidir.

Bilindiği gibi;

Müteselsil suçun vücuda gelebilmesi bazı şartların tahakkukuna bağlıdır. Ezcümle; taarruzun taaddüt eylemesi, müteaddit taarruzlarla aynı suçun işlenmesi ve failin kastında birlik bulunması lazımdır.

Sanığın aralarına "asistan" sıfatını da intisap ederek, girmek olanağını bulduğu öğrencileri, komünist ideolojiyi benimseterek bilinçlendirme kararına vardığı ve her imkândan faydalanarak bu karar doğrultusunda davranışlarda bulunduğu ve fiihakika iş bu hükmün "OLAYLAR" bölümünde de değinildiği üzere, anılan faaliyetlerini, her biri müstakil bir suç teşkil etmeyecek düzeyde kalmış olsa bile, sürdürdüğü ve böylece çeşitli taarruzlarla, değişik zamanlarda T.C.K.'nun 142. maddesinin 1. ve 3. bentlerinde yer alan suçları işlediği, vicdani kanaati hasıl olmuştur.

Nitekim Yargıtay C.U. Heyeti'nin 16.1.1956 tarih ve 253/1-1 sayılı içtihatında da aynen: "... olayda sanığın muhtelif yerlerde, ayrı ayrı zamanlarda, muhtelif şahıs ve topluluklara aynı mahiyette propaganda yaptığı dosya münderecatı ile... sabit bulunmaktadır. Bu halde T.C.K.'nun 80. madde ile cezanın artırılması yoluna gidilmesi lazım gelir..." görüşü yer aldığından; içtihat da kabulümüzü doğrulamaktadır.

e) Temel Ceza

Cezanın gayesi; suç işlemek suretiyle ahlak kötülüğü göstermiş olan suçluyu ıslah etmek ve onun bir daha suç iş-

lemesini önlemektir. Bu suretle suç işlediği anıvalde muhakkak ceza görüleceği yolundaki kanaat "genel önlemeyi", işlediği suçtan ceza görüp, bunu çekenin de bir daha suç teşkil edecek fiil ika eylememesi de "özel önlemeyi" sağlayacaktır.

Bu amaçlara ulaşılması için, T.C.K., hakime, cezayı ferdileştirme olanakları veren hükümler getirmiş bulunmaktadır.

Keyfiliğe ve dolayısıyla daha çok hissi davranışlara bağlı sübjektif görüşlere mahal bırakmamak üzere; kanunumuz, genel olarak "sabit ceza" yerine, "mütenavip ceza" sistemini esas almış ve cezaların nevilerini de tasrih etmiştir.

Böylece, 29'ncu maddesiyle T.C.K., hem keyfiliği önlemek, hem de cezanın amacına ulaşmasını sağlamak istemiştir. Anılan maddeye göre; kanunda mücerret ve mahsus şeklinde tayin edilmiş bir cezayı müşahhas olarak tespit eden mahkeme, bu iki sınır arasında kalan bir ceza miktarına hükmetmekte serbesttir. Esasen cezanın ferdileştirilmesi, hem suçluya kanunların öngördüğü cezaların uygulanmasını ve hem de aynı suçu işleyenlerin, çeşitli özellikler nazara alınmak ve bilhassa suç ve suçluya bağlı nedenler göz önünde tutulmak suretiyle yine aynı nevi ve miktar cezalara muhatap olmamalarını zorunlu kılmaktadır.

Suçta uyan kanun maddesinde yazılı bulunan aşağı ve yukarı hadleri belirli cezanın, suçluya uygulanmasında; önde gelen ve "temel cezanın" tayin ve tespiti diye tanımlanan işlemin icrası sırasında mahkeme; kanunda gösterilmemiş olmasından ötürü, belirli sebeplerle bağlı değilse de; "herkes hak ettiğini vermek" genel ilkesini nazara alarak bilhassa suçun OBJEKTİF AĞIRLIĞINI, suçlunun sübjektif durumu ile şahsiyetini tabiatıyla gözden uzak tutmayacaktır.

Temel cezanın tespitinde; "asgari hadden" uzaklaşmayı gerektiren nedenlerin, hükümde gösterilmesi mecburiyeti ve bu sebeplerin temyizden kontrole tabi tutulması bakımından, Askeri Yargıtay Drl. Kurulu'nun 12.3.1965 tarih ve 1965/26-35 sayılı, bağlayıcı nitelikteki içtihatlarında herhangi bir değişiklik olmamış ve bu uyumlu tatbikat, bu güne değin devam edegelmiştir. Modern topluma doğru gidildiği ifade edilen çağımızda; fertlere tanınan kudret ve yetkinin, kendilerinde bulunması zorunlu genel ve müsbet özelliklere ilave-

ten, mesleki ehliyetleriyle de dengeli olması ilkesi yönünden bu uygulamasının lüzumu inkâr edilemez:

Bu hale göre; mahkeme suçluya ceza tertip ederken cezanın aşağı sınırından uzaklaşmayı gerektiren takdire dayalı sebepleri de hükümünde gösterecektir. Bu sebebin suçluya veya su  n işleniş şekline taalak edeceği a  ıkar olmakla beraber ayrıca bu sebebin su  n unsurları meyanında da bulunması gerekecektir.

Bu görüşten hareket eden mahkememiz;

Sanık İsmail BE  İK  'nin   niversite gibi sadece gerçeklerin ve ilmi sonuçların söz konusu edilip, tartışılabileceği bir kurumda   ğretim görevlisi sıfatını taşıdığı sırada ve ayrıca propaganda niteliğinde görülen sözlerinin, muhataplarında ne derece yer ettiğini yaptığı sınavlarla kontrol etmek suretiyle meskur fiilleri işleniş olması nedeniyle; Bu hususların, su  n unsurunu da teşkil eylememesi de nazara alınarak takdiri şiddet sebebi sayılması uygun görülmüştür.

Aynı takdiri şiddet sebebinin, komünizm propaganda-sında olduğu gibi, T.C.K.'nun 142/3 maddesinde yazılı suç bakımından da tamamen geçerli olacağı kanaatine varılmıştır.

f) Kanuni Artırma

Hatırlanacağı üzere; müteselsil su  larda, her taarruz müstakil nitelikte su   teşkil etmekte ancak; su   kararındaki birlik sebebiyle bu suçlardan dolayı temas ettikleri aynı kanun maddesi bir defa uygulanıp tayin edilen cezada belirli bir artırma yapılmaktadır.

Bu belirli artırmadan önce, teselsül eden fiillerden herhangi birinde kanuni artırma sebepleri mevcutsa bütün bu sebeplerin de nazara alınması ve her fiilde bu mahiyette artırıcı sebepler bulunmuyorsa bunlardan en ağır kanuni artırıcı sebebin göz önünde bulundurulması lazım gelmektedir.

Gerek uygulama ve gerekse doktrinin bu istikametteki görüşüne uyularak;

1. Sanığın, hem   niversite içinde yani kanuni artırma yapılması zorunlu mahalde komünizm propagandası fiilini

işlediği ve hem de böyle bir artırma ile ilgisiz mahalde yani Ankara DDKO lokalinde aynı suçu ika ettiği anlaşıldığından;

Teselsül eden bu suçundan dolayı temel cezanın tayinini takiben T.C.K.'nun 142/5. maddesi nazara alınmış ve tabiatıyla bundan sonra T.C.K.nun 80. maddesine yer verilmiştir.

2. Keza sanığın T.C.K.'nun 142/3. maddesinde yazılı suçu hem üniversite içinde ve hem de teselsül hükümlerine tabi olarak basın yoluyla işlediği ortaya çıktığından;

Müteselsil suçlardan her biri için varit olan değişik kanuni artırma sebeplerinden, sadece birisi ve fakat daha ağır olanı uygulanmak suretiyle sonuca gidilmiş ve böylece T.C.K.'nun 142/3. maddesine göre takdir edilen temel cezadan sonra aynı maddenin 6. bendi tatbik edilmiştir.

Kanuni artırma sebepleri müvacehesinde cezanın artırılması sırasında; ayrıca bir gerekçe göstermek mecburiyetine ilişkin bağlayıcı bir hüküm veya içtihat bulunmadığından ve müstakar uygulama da bu şekilde yapıldığından; artırmalar, takdiren icra edilmiştir.

g) Cezanın Kanuni Neticeleri

T.C.K.'nun genel hükümleri meyanında yer alan ve kişilerin belirli sürelerle ve yine niteliği açıklanan cezalarla hükümlülükleri halinde bu mahkûmiyetlerin kanuni sonucu olarak, bazı kamu haklarından muvakkat veya daimi şekilde yasaklanacakları malumdur.

Kanunun kendiliğinden öngördüğü ve kişinin mahkûmiyeti halinde mahkemenin nazara alıp almadığına veya yanlış da olsa takdirine bakmaksızın bu neticelerin uygulanacağı tabii olduğundan;

Örneğin; T.C.K.'nun 31. maddesine göre ve bu maddeye aykırı şekilde verilecek bir kararın bozmaya konu yapılmayacağı ve dolayısıyla kararın bu bölümünün keenlemyekün sayılacağı izahtan varestedir.

h) Takdiri Hafifletici Sebepler

“Kanun insanca yorumlanmalıdır” gerekçesine dayana-

rak; "İyi kurulmuş bir toplumda, kendi kusuru olmaksızın insanın yaşama olanağını kaybetmesi, teessüf edici bir haldir" diyebilen hakim Moknard misali;

Hakim, kanunun asıl iradesini araştırabilmeli ve uygulayabilmelidir. Kanun genel ve soyuttur, böyle olması da gereklidir. Fakat bu hal, bazen kanunla adalet arasında bir çatışma doğurabilir. İşte bu insanca yorum ekseri ahvalde adalete çok büyük bir değer kazandırabilecektir.

Genel eşitlik ilkesi gereği olarak; kanunun suç saydığı fiil, herkes için yasaklanmıştır. Kamu hukuku, bu yasağı ihlal edenlerin cezalandırılmasını istemektedir. Ancak kanunun suç işleyen her ferde karşı, kendine düşeni yapıp yapmadığı tartışma konusu olabilir. "Adalet" herkese hakkı olanı vermek diye tanımladığına göre; hakkını aldığı kuşku-lu olan fiillerin iş bu özel durumlarının da, yargılama ve bu-nun sonundaki uygulamada göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin, yargılamanın devamı boyunca tespit ve öğrenilen özel ve genel durumunun da, yukarıda kaydedilen görüş çerçevesinde nazara alınması uygun mütalaa edilmiş ve ayrıca son soruşturma safhasında, duruşmalar devamınca ilgili inzibati nitelikteki usul hükümlerine paralel davranışlarının da göz önünde tutulması yerinde görülmüş ve bu nedenlerle adı geçen hakkında takdiri tahfi-fe yer verilmiştir.

1) Bazı Suçları İhbar

Gerek Bakanlar Kurulu'nun Türkiye'nin bazı illerinde sıkıyönetim ilanına mütedair 26.4.1971 tarih ve 7/2303 sayılı kararında ve gerekse bu kararın onaylanması ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 28.4.1971 gün ve 250 sayılı kararlarında belirtildiği üzere:

"Memleketimizde uzun süreden beri gözlemlenen çıkarıcı çevrelerin tutumu ile anarşik nitelikteki eylem ve davranış-ların, sadece kamu düzeni ve güvenliğini bozucu amaçlara yönelmiş olmayıp aslında ideolojik maksatlarla devletin temel nizamına, yurt bütünlüğüne, vatan ve laik cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma mahiyetini aldığını gösterir kesin belirtilerin meydana çıkmasından..."

dolayı belirli mahallerde, bahsi geçen nitelikteki suçlardan ötürü yargılama yapılmak üzere sıkıyönetim mahkemeleri teşekkül ettirildiğinden ve bu sebeple Türkiye'nin 12 MART 1971 devresine gelmesinde;

Aşırı sağ ve aşırı sol gruplar arasındaki bölünme ve çatışmanın da etken olduğu belirlendiğinden;

Atatürk Üniversitesi bünyesinde ve bu bölgede faaliyet gösteren aşırı sol görüş ve davranış sahipleri hakkında mahkememizde dava açılıp, bu davanın 1972/35 esas sayıda kayıtlı dosya üzerinden yürütülmekte olmasına, anayasa dışı gerici, tutucu ve teokratik düzen tesisine çabalayan ve cümleden olarak bahsi geçen yer ve bölgede vukuu bulan anarşik olaylara katıldıkları hususunda delil ve emarelere rastlanan aşırı sağ görüş ve davranış sahipleri ve örgütleriyle bu faaliyetleri tahrik, teşvik ve organize edenler hakkında da kanuni işlem yapılması gerektiğine binaen;

Dava dosyasından çıkarılacak bu konudaki ilgili şahıslara ilişkin belgeler suretlerinin gönderilmesiyle keyfiyetin kanuni gereği yapılmak üzere Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na ihbar olunması bir vazife telakki edilmiştir.

SONUÇ ve HÜKÜM

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin:

Hakkında açılan ve bilahare son soruşturma safhasında birleştirilen davalara konu yapılan suçlardan ötürü bir seneyi aşkın bir zamandan beri, usul hükümlerine tam bir riayetle, icra kılınan yargılaması münasebetiyle heyetçe her konuda azami titizlik gösterilmiş ve sanık veya vekillerinin, hangi amaca dönük olduğu katiiyetle tespit edilmeyen hukuki dayanakları yoksun engellemelerine rağmen irat ve ikame olunan bil cümle delillerin ciddiyet ve tam bir değerlendirilmesinden hasıl olan vicdani kanaat muvacehesinde hükme varılmış bulunmaktadır.

Şöyleki;

I. A) Sanığın üniversite içinde öğretim görevini yerine getirme sırasında ve bundan yararlanarak;

Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak ve memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal nizamları devirmek için propaganda yaptığı,

Ankara DDKO lokalinde verdiği konferans sebebiyle de yine aynı fiili ika ettiği,

Sarahatle anlaşıldığından;

Hareketine uyan T.C.K.'nun 142/1. maddesi gereğince, takdiren ve tecdiden; altı yıl süre ile ağır hapsine,

T.C.K.'nun 142/5. maddesi gereğince, cezasının 1/3 oranında artırılmasıyla; Sekiz yıl süre ile ağır hapsine,

T.C.K.'nun 80. maddesi mucibince cezasında takdiren 1/4 oranında artırma yapılarak; on yıl süre ile ağır hapsine,

T.C.K.'nun 59/2 maddesi uyarınca cezasının takdiren 1/6 sı indirilerek;

Neticeten SEKİZ YIL DÖRT AY SÜRE İLE AĞIR HAPSİNE,

T.C.K.'nun 173/3 maddesi gereğince, takdiren üç yıl süre ile Çanakkale ilinde ikametle genel gözetim altında bulundurulmasına,

T.C.K.'nun 31. maddesine göre müebbeten kamu hizmetlerinden yasaklanmasına,

T.C.K.'nun 33. maddesi veçhile ceza süresince kanuni mahcuriyet altında bulundurulmasına,

B) Sanığın yine aynı devrede üniversite içinde öğretim görevini yerine getirme sırasında ve bundan yararlanılarak;

Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülhazasiyle kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan, milli duyguları yok etmeye matuf propaganda yaptığı,

ANT dergisinde yayınlattığı makalesinde yer alan sözlerle yine aynı fiili işlediği,

sarahatle anlaşıldığından:

Hareketine uyan T.C.K.'nun 142/3. maddesi mucibince, takdiren ve tectiden üç yıl süre ile hapsine,

T.C.K.'nun 142/6. maddesi uyarınca cezasının takdiren 1/2 nisbetinde artırılması ile; dört yıl altı ay süre ile hapsine,

T.C.K.'nun 80. maddesi veçhile, cezasından takdiren 1/4 oranında artırma yapılarak; Beş yıl yedi ay onbeş gün süre ile hapsine,

T.C.K.'nun 59/2. maddesi gereğince cezasının takdiren 1/6'sı indirilerek;

Neticeten DÖRT YIL SEKİZ AY YEDİ GÜN SÜRE İLE HAPSİNE,

Sanık hakkında uygulanması istenilen T.C.K.'nun 141/1. maddesi ile ilgili esas mütalaada T.C.K.'nun 142/1. maddesinden ayrı olarak T.C.K.'nun 142/3. maddesinin de ihlali söz konusu edilmiş ise de;

İş bu istemin dayanağını teşkil eden maddi olay, sanık hakkındaki diğer iddianameler ile de dava mevzuu yapılmış ve mahkemece bunlar bütün içerisinde değerlendirmeye tabi tutulmuş olmakla ve ayrıca yeni bir suçun ortaya çıktığı şeklinde herhangi bir beyan bulunmamakla; bahsi geçen istemin, hata veya zuhule dayandığı görüşü ile;

353 sayılı kanunun 167. maddesinin tatbikine mahal bulunmadığına,

II. CEZALARIN TOPLANMASI

T.C.K.'nun 74. maddesi gereğince sanık hakkında tayin edilmiş bulunan cezaların toplanması ile;

Sanık İsmail BEŞİKÇİ'nin:

Neticetten SEKİZ YIL DÖRT AY AĞIR HAPSİNE VE DÖRT YIL SEKİZ AY YEDİ GÜN HAPSİNE

T.C.K.'nun 173/3. maddesi uyarınca takdiren ÜÇ YIL ÇANAKKALE İLİNDE İKAMETLE, GENEL GÖZETİM ALTINDA BULUNDURULMASINA,

T.C.K.'nun 31. maddesine göre, MÜEBBETEN KAMU HİZMETLERİNDEN YASAKLANMASINA,

T.C.K.'nun 33. maddesi veçhile, CEZA SÜRESİNCE KANUNİ MAHCURİYET ALTINDA BULUNDURULMASINA,

T.C.K.'nun 40. maddesi mucibince, bu fillerden ötürü nezaret ve tutukluluktaki geçen ve geçecek olan günlerinin-tertip olunan cezasından mahsubuna

Suçlarının niteliği ve tayin edilen cezaların miktarı nazara alınarak;

Salıverilme istemlerinin reddi ile, TUTUKLULUK HALİNİN DEVAMINA,

III. Sanığın 28. 12. 1971 tarihli dilekçestyle vaki istemlerinin, İş bu dava ile doğrudan doğruya bir ilgisi bulunmadığından ve ayrıca bu davada tanık olarak bilgilerine başvuru-
rulan; dilekçede ismi yazılı şahısların "yalan tanıklık" yapmadığı ortaya çıktığından;

Sanığın bu hususa ilişkin istemlerinin REDDİNE,

IV. ÜNAS Erzurum şubesi yönetim kurulu üyesi bulunan sanığın, bu örgüte dönük faaliyetlerinin tam olarak bilinmemesi ve ayrıca bu husustaki değerlendirmenin, bu örgüt mensubu diğer sanıklar meyanında ve örgüt bütünü içinde yapılması gerektiğinden;

Sanık İsmail BEŞİKÇİ de dahil olduğu halde, Naci GÜRŞİN, Hayrı ÖZEN, İnayet BERKMAN, Necdet SÖZER, Özdemir AKMUT, Tuğrul BUDAK, Halil SEYİTOĞLU, Niyazi AKI, Ayhan TORAMAN, Rahmi DİRİCAN, Sorguç KANDEMİR, Şerif ŞİMŞEK, Tahir EKMEKYAPAN ve Hasan YÜKSEL'e ait soruşturma dosyasının tetkik edilerek, gereği yapılmak üzere Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'na GÖNDERİLMESİNE,

V. Türkiye'nin 12 MART 1971 düzeyine gelmesinde, aşırı sol ve aşırı sağ gruplar, örgütler arasındaki bölünme ve çatışmanın da etken olduğu belirlendiğinden;

Erzurum Atatürk Üniversitesi bünyesinde ve bu bölgede faaliyet gösteren aşırı sol görüş ve davranış sahiplerinden bir kısmı hakkında mahkememizde dava açılıp, bu dava 1972/35 esas sayımızda kayıtlı dosya ile yürütülmekte olduğundan ve;

Anayasa dışı gerici, tutucu ve teokratik düzen tesisine çalışan ve bu cümleden olarak vukuu bulan anarşik olaylara katıldıkları hususunda delil ve emarelere rastlanan AŞIRI SAĞ görüş ve davranış sahibi kişi ve örgütlerle bu faaliyetleri tahrik, teşvik ve organize edenler hakkında da kanunî işlem yapılması gerektiğinden;

Dava dosyalarından çıkarılacak bu husustaki belgeler suretlerinin gönderilerek, keyfiyetin Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na İHBAR OLUNMASINA,

Dair oybirliği ile ve kanun yolları açık olmak üzere verilen ve;

Askeri Savcı Hakim Yzb. Yaşar DEĞERLİ (964-Yd-12) ile tutanak kâatibi Hv. Kd. Bçvş. Mehmet ÖLÇMEN hazır oldukları halde;

Sanık İsmail BEŞİKÇİ ve vekilleri Av. Gülfer TAŞER ile Av. Yücel ÖNEN'in yüzlerine karşı okunmak suretiyle açıkla-

nan ve kanun yolları izah edilen hükme ait iş bu gerekçe,
kanunl  süresinde yazılarak dosyasına konuldu.

14 AĞUSTOS 1972

BAşKAN
P. KD. ALB.
ÖMER ATAKAN
(943-90)

D. HAK M 
HAK M YARBAY
HAMD  SEV N 
(953-B-20)

HAK M ÜYE
HV. HAK M KD.
 STĖM.
ÖNDER AYHAN
(1966-2)

 K NC  NÜSHADIR

 MZA
HAMD  SEV N 
HAK M YARBAY
SIKIY NET M I. NOLU
AS. MAH. KD. HAK M 

 MZA
MEHMET ÖLÇMEN
HV. KD. B Vş.
T. KAT B 

KİŞİ ADLARI DİZİNİ

ABADAN Yavuz 65

ABDULHAMİT 176

AK Coşkun 36, 38, 54, 64, 74, 77

AKGÖZ Nurhan 38, 96

AKI Niyazi 181, 194

AKMUT Özdemir 181, 195

AKPINAR Yavuz 38, 54, 95

AKTAŞ Mahmut 38, 96

AKSOY Necati 181

AKSUNGUR Lutfullah 85

ALTAN İsmet 38, 96

ALTIN Murat 38, 96

ARIK Fikret Kemal 65

ARSAL Ayfer 36, 64, 80, 167

ATAKAN Ömer 13, 195

ATAMANALP Celalettin 38, 96

ATATÜRK Mustafa Kemal 114, 115, 116, 117, 139, 141,
142, 143, 144, 145, 146, 147,
148, 149, 177, 178, 183

AYAN Hüseyin 38, 96

AYBAR Alı Mehmet 71

AYDIN Mustafa 38, 96

AYHAN Önder 13, 195

AVCIOĞLU Doğan 47

BARZANİ Molla Mustafa 71, 168, 174

BAŞAR Alaattin 38, 96

BERKMAN İnayet 181, 194

BEŞİKÇİ Hüsnü 14

BEŞİKÇİ Zahiye 14

BIYIKOĞLU Kemal 29, 38, 81, 90
BİLİCİ İbrahim 38, 96
BİRKAN Erdal 38, 96
BORAN Behice 71, 78, 91
BUDAK Tuğrul 181, 194

CASTRO Fidel 162
CİHAHGİROĞLU Celal 38, 88, 96

ÇINAR Recai 38, 96
ÇİLTAŞ Sait 47

DEĞERLİ Yaşar 13, 28, 29, 40, 194
DİRİCİ Reşat 36, 64, 77, 78
DİRİCAN Rahmi 181, 194
DONAY Süheyl 109
DÖNMEZER Sulhi 109
DURAK Yılma 38, 54, 64, 77, 78, 95, 164

EKİNCİ Tark Ziya 71
EKMEKYAPAN Tahir 181, 194
ENGELS F. 75, 123, 124, 163
ERK Fazıl Gürhan 38, 96
EYÜPOĞLU Mehmet 38, 96

FİGEN Mehmet 38, 96
FREYER Hans 41, 42, 63, 65, 161

GENÇOĞLU Mehmet 38, 96
GERAY Cevat 47, 51, 64, 83
GÖKALP Cevdet 38, 84, 95
GÖKTAŞ Mustafa 38, 95
GUEVARA Çhe 76, 79, 92, 162
GÜREŞ Atamer 38, 96

